

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

**TEBRİZLİ SARRAF DIVANI'NDAKİ NOVHE VE
MERSİYELERİN TÜRKÇE SÖZ VARLIĞI**

Yüksek Lisans Tezi

Arezou MORADI

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

İZMİR

2022

T.C.
E G E Ü N İ V E R S İ T E S İ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

**TEBRİZLİ SARRAF DIVANI'NDAKİ NOVHE VE MERSİYELERİN
TÜRKÇE SÖZ VARLIĞI**

Yüksek Lisans Tezi

Arezou MORADI

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Vildan KOÇOĞLU GÜNDOĞDU

Türk Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans Programı

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım ‘TEBRİZLİ SARRAF DIVANI’NDAKİ NOVHE VE MERSİYELERİN TÜRKÇE SÖZ VARLIĞI’ başlıklı Yüksek Lisans Tezimin içindeki bilgilerin sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları belirttiğimi, bu tezde sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı beyan ederim.

Arezou Moradi

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, Sarraf'ın taş baskı mersiye ve novhe divanını göz önünde bulundurarak, Azerbaycan Türkçesinde, mersiye edebiyatının önemli şairinin Türkçe yazdığı mersiyelerin, dilin asimilasyondan korunmasında oynadığı önemli rolü aydınlatmaya çalıştık. Sarraf son yüzyılın en önemli mersiye şairlerinden biridir. Bazı şairler onu Sadi ve Nizami ile kıyaslamışlardır. Sarraf'ın edebi kişiliğinin önemini daha iyi anlamak için, ondan sonra gelen önemli şairlerin de onun etkisinde kaldığını söyleyebiliriz. Çağdaş gazel şairi 'Aliğa Vahid' de bu şairlerden biridir. 'Şehriyar' da Sarraf'tan oldukça etkilenmiştir ve ondan 'asrın üstün zekalı şairi' olarak bahsetmiştir.

Sarraf, İran'da meşrutiyetin ilanından dokuz ay sonra elli dört yaşındayken astım hastalığı sebebiyle vefat etmiştir. Sarraf'ın dili akıcı ve şiiri sadedir. Gazeliyat ve Merasi(mersiyeler)divanı defalarca yayımlanmıştır.

Sarraf'ın divanı, kaside, gazel, terci-bent, murabba, muhammas, müstezat, rubai, tazeyane ve mersiylere oluşmaktadır. Elimizdeki nüsha, Sarraf'ın ölümünden bir yıl sonra taş baskı yöntemiyle basılmıştır.

Sarraf, İran Azerbaycanı'nın gazel, novhe ve mersiye şairlerinin arasında tatlı dil ve akıcı edebiyatıyla tanınmaktadır. Esasında gazel ve mersiye şairi olarak bilinse de, Sarraf'ın siyasal ve toplumsal içerikli şiirleri de mevcuttur. Meşrute devrimi esnasında Sarraf, müslüman milletine seslenerek onları gaflet uykusundan uyanmaya çağırıyordu:

Ey millet-i İslam! Uyan vakt-i seherdir

Gör bir ne haberdir!'¹

Bu tez çalışmasında Azerbaycan edebiyatında önemli bir makama sahip olan, büyük şairlerin örnek aldığı, 'Söz Ustası' diye de bilinen Sarraf-i Tebrizi'nin Azerbaycan Türkçesine ettiği bedelsiz hizmetlerin önemini vurgulayıp mersiye veya diğer adıyla Aşura şiiri yazan şairlerin dile nasıl bir katkıda bulundukları işlenecektir. Çalışmanın amacı Azerbaycan Türkçesinde kalıplaşmış kelimeler ve Azerbaycan Türkçesi sözlüğünde yer almayan; ancak mersiyelerde geçen söz varlığını ortaya çıkarmaktır.

¹ Tebrizli Sarraf. Müstezat. 'Mefulu mefailu mefailu feulon' vezninde yazılmıştır.

Sarrafa'nın divan'ı defalarca farklı kişiler tarafından tashih edilmiştir ancak bu tashihlerin birçoğunda eserin dil özellikleri Tebriz ağzından Baku ağzına dönüştürülmüştür, bu nedenle de biz bu çalışmada şairin kendi ağzı yani Tebriz ağzını koruyacağız.

Bu çalışmada bir diğer amacımız da Azerbaycan Türkçesinin İran'daki Türkler arasında, özellikle belli bir dönemde kelime hazinesi anlamında yaşadığı değişimlerin bir kısmını ortaya çıkararak, mersiyelerin dilin canlılığını korumasında etki ve önemini göstermektir.

Bu tez çalışmasının gerçekleştirilmesinde başta temel fikri oluşturan ve beni bu yolda ilerlemeye teşvik eden, Prof. Dr.Yavuz Akpınar'a sonsuz saygı ve minnetlerimi sunuyorum. Çalışma sürecinde engin bilgileri ve tecrübelerini benle paylaşan ve manevi olarak her zaman arkamda olup bana destek olan danışman hocam Doç. Dr.Vildan Koçoğlu Gündoğdu'ya sonsuz teşekkürü borç biliyorum. Bu çalışmayı başlatabilmem adına, Sarraf Divanının taş baskı nüshasını şahsi kütüphanesinden bana ulaştırarak çok büyük yardımda bulunan Şahram Ovrang, Doç. Dr.Yılmaz Özkaya, ailem ve özellikle babam Aghil Moradi ve zor dönemlerimde adeta bir baba gibi daima arkamda olan aile dostumuz Vali Şafayi'ye minnettarlığımı bildiriyorum.

ÖZET

Tebrizli Rıza Sarraf'ın novhe ve mersiyelerinin söz varlığı üzerine yapılan bu çalışmada, 19. yüzyılda yaşamış olan şair Tebrizli Sarraf tanıtılarak onun divanı'ndaki novhe ve mersiye, söz varlığı boyutuyla ele alındı. İlk bölümde Güney Azerbaycan mersiye tarihi ve Sarraf hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde mersiye ve novhenin içerik ve konusu hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde Sarrafın ölüm tarihi, müstensih tarafından, taş baskı divanının sonuna eklenen şiiri incelenerek açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde bu çalışmanın konusu olan mersiye ve novhelerin transkripsiyonu yer almaktadır.

Beşinci bölümde bu mersiye ve novheler Türkiye Türkçesine aktarılmıştır.

Altıncı bölümde, incelediğimiz mersiye ve novhelerin Türkçe söz varlığı, sözlüklerde yer alan sözcükler ve Azerbaycan literatüründe olup, sözlüklerde yer almayan sözcükler olarak, sözlük mantığıyla, madde başları altında metindeki çekimli halleri incelenmiştir. Hem telaffuz, hem de morfolojik farklılıkların tespiti için bu yöntemi kullandık. Her sözcük ayrıca incelenip açıklamaları verilmiştir.

Sonuç bölümünde, Rıza Sarraf divanının önemi ve bu eserin söz varlığının incelenmesindeki önem belirtilmiştir.

Çalışmanın sonunda kaynakça ve özgeçmiş yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sözlük, Söz varlığı, Mersiye, Azerbaycan Edebiyatı, İran Türkleri, Kerbela vakası, Mersiye Edebiyatı, Rıza Sarraf

ABSTRACT

In this study on the vocabulary of the novhe and elegy of Rıza Sarraf Tabrizi, the poet of Tabriz, who lived in the 19th century, was introduced and the novhe and elegy in his Divan were discussed in terms of vocabulary. In the first chapter, information is given about the history of South Azerbaijan elegy and Sarraf.

In the second chapter, information is given about the content and subject of elegy and novhe.

In the third chapter, the death date of the Sarraf is explained by the scribe by examining the poem added to the end of the lithographic divan.

In the fourth chapter, the transcription of elegy and novheler, which is the subject of this study, takes place.

In the fifth chapter, these elegies and novhes are translated into Turkish.

In the sixth chapter, the Turkish vocabulary of the dirges and novhes we have examined, the words in the dictionaries and the words in the Azerbaijani literature, which are not included in the dictionaries, are examined with the dictionary logic, under the headings of the clauses in the text. We used this method to detect both pronunciation and morphological differences. Each word is also analyzed and its explanations are given.

In the conclusion part, the importance of Rıza Sarraf's divan and the importance of examining the vocabulary of this work are stated.

At the end of the study, there is a bibliography and a bibliography.

Keywords: Dictionary, Vocabulary, Mersiye, Azerbaijani Literature, Iranian Turks, Karbala case, Mersiye Literature, Rıza Sarraf Tabrizi

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖN SÖZ	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	1
1. GÜNEY AZERBAYCAN MERSİYE TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ	3
1.1. Rıza Sarraf-i Tebrizi.....	3
1.2. Sarraf'ın Ölüm Tarihi.....	5
2. MERSİYE EDEBİYATI VE MERSİYENİN KONUSU	7
3. SARRAF DİVANI'NDAKİ TÜRKÇE MERSİYE VE NOVHELERİN TRANSKRİPSİYONU	12
4. SARRAF DİVANINDAKİ TÜRKÇE NOVHE VE MERSİYELERİN TÜRKİYE TÜRKÇESİNE AKTARILMASI	135
5. SARRAF DİVANININ MERSİYE VE NOVHELERİNDE GEÇEN TÜRKÇE SÖZCÜKLERİN SÖZLÜĞÜ	260
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	287
KAYNAKLAR	290

KISALTMALAR

TTS : Türkmence- Türkçe Sözlük

ADİL: Azərbaycan Dilinin İzahlı Lugati

GAz: Güney Azərbaycan

Az: Azərbaycan

İs: İsim.

Ed: Edat

GİRİŞ

Azerbaycan tarihinde mersiye ve taziye kültürü çok eskiye dayanmaktadır. Eski Türkler taziye ‘yuğ’ ve taziye okunan şiirlere ‘Ağı’ adını vermaktelerdi. Eski Türkler sadece yakınlarının ölümü veya bir felaketin ardından değil, değer verdikleri vefalı hayvanları, özellikle atları öldüklerinde de mersiye benzer şiirler söylüyorlardı. Bu mersiyeler genelde ‘Mani’ kalıbında söylenmekteydi. Çok daha eskiye dayanan Türk kültürü tarihinde, pehlivanların, genç savaşçıların ve uluların ve önemli kişilerin ölümü ardından kopuz eşliğinde söylenen mersiye türüne ‘Sağu’ denmektedir. Safeviler döneminden itibaren mersiye kültürü İmam Hüseyin ve Kerbela vakasına odaklanarak devam etmektedir.

Mola Muhammed Fuzuli, İmam Hüseyin ve Kerbela hakkında mersiye yazan ilk Türk şia şair olarak bilinmektedir. Fuzuli, *Hadikatü's-Süada* isimli eserinde Türkçe mersiye yazmasına sebep olan en büyük etkenin Türklerin kendi dillerinde mersiyeler söylemedikleri ve anlamlarını iyi bilmedikleri Farsça ve Arapça mersiyelerle taziye törenlerini geçirmeleri olarak belirtmektedir. Bu eser, bütün Türk dünyasında en geniş ve kapsamlı Türkçe mersiye kitabı olarak bilinmektedir. Tebrizli Hacı Rıza Sarraf, kısa ömründe² 2500’ü aşkın şiir yazmıştır. Mersiye dışında medhiyeleri de divanında yer almaktadır. Şüphesiz Sarraf, Türkçe şiirin zirvelerine ulaşmış şairlerin yanında yer almaktadır. Sarraf şiirlerinde karmaşa ve belirsizlik, anlaşılmazlık ve tefahürden kaçınmıştır. Mersiyelerinin de dili sade ve akıcıdır.

Şiilik mezhebine inanan Türklerin İmam Hüseyin ve ailesinin Kerbela’da yaşadığı zorlukları ve maruz kaldıkları zulmü göstermek ve unutturmamak için tuttıkları yas törenlerinde söyledikleri mersiyelerin, yaşattıkları taziye kültürünün, Türk dilinin, yani ana dilleri olan Azerbaycan Türkçesinin söz varlığı hazinesi sayılan bu edebi eserler kapsamında günümüze kadar aktarmışlardır. Bu nedenle Fuzuli, Türklerin de kendi dillerinde mersiye söyleyebilmeleri için, büyük bir kısmını Türkçe mersiyeler ve novheler alan bu eseri kaleme almıştır.

Bu çalışmada, Azerbaycan’da mersiye tarihine kısaca değindikten sonra, sarrafın hayat, edebi kişiliği ve ölümü hakkında bilgi verilmektedir. Novhe ve mersiyeler

² Sarraf elli dört yaşında vefat etmiştir.

hakkında bilgi verilerek, novhe ve mersiyelerin transkripsiyonu yapılmış ve Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Metin sözlüğünü oluşturarak söz varlığı farklı ağızlarda telaffuz şekli göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

GÜNEY AZERBAYCAN MERSİYE TARİHİNE

GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Rıza Sarraf-i Tebrizi

‘Şerrāf tahallusu ile bilinen şair Rıza Şerrāf-i Tēbrīzi (1271-1325 Hicri), önceleri ticaretle, sonra döviz bürosuyla meşgul olmuş, ömrünün sonunda ise bankacılığı meslek olarak sürdürmüştür. Azerbaycan alimlerinden olup Tebriz'de yaşamış ve orada vefat etmiştir. *Lenkerani Edebiyat Derneği* genellikle onun evinde kurulurdu. Sarraf'ın, ölümünden sonra oğulları tarafından yayınlanan bir şiir divanı vardı. Gazel yazmakta ustaydı. Diğer eseri ise ‘Tahzib el-Ahlak’³ Hacı Rıza Sarraf, Tebriz'in ediplerindendir. Farsça ve Türkçenin bir arada kullanıldığı divanı Hicri takvimin 1344.senesinde Tebriz'de basılmıştır. Sarraf'ın kardeşi, Tebriz'in ünlü alimlerindendi "Mirza Cafer" merhum Şeyh Hadi Tehrani'nin öğrencisiydi. Necefte ikamet ediyordu ve orada da vefat etmiştir. Sarraf, gazel yazmakta çok yetenekliydi. Türkçe lirik şiirleri, Mirza Ali Ekber Sabir Şirvani ve hocası Seyyid Azim Şirvani'nin lirik şiirlerinden daha tatlı, daha yumuşak ve daha romantiktir, ancak Fuzuli Bağdadi'nin gazellerine ulaşamaz.

1983 yılında *Mirza İbrahimof*, dört ciltte yayınlanan ‘*Cenubi Azerbaycan Edebiyatı Antologyası*’ kitabının ikinci cildinde yazdığı önsözde Sarraf hakkında yazmıştır. M. İbrahimof kendi yazdığı önsöze Sarraf'ın meşhur müstezadıyla başlamıştır:

«19.esir Cenubi Azerbaycan poeziyasının görkemli numayendesi Rıza Sarraf, meharetli söz ustadlığı, zovkunun inceliği, sözün güzelliği, letafetin derinden duyması, sırlarına beledçiliği ile seçiler. Mehebbeti göyden yere yendirmiş, güzellerimizi heraretle, meharetle tesvir etmiştir:

Qara gözünde gözel, qesd-i can elameti var
Bu can onundu qoy alsın, mene ne haceti var?
Zeban-i hal ile halimden etmişem hali
Çox ehl-i haldi yarım, qeribe haleti var.

³ Nasiri Muhammed Rıza (gözetimi altında). Eser Aferinan, İran Kültürel Adlımlarının Biyografisi, Kültürel Şahsiyetler ve Eserler Derneği, Tahran 1384/2006, 4.C, S40

Birce ‘hal’ kelimesinin neçe defe neçe menada işletmesinden hele Sarraf’ın söz sehr-karı olduğunu demek olmaz. Lakin bele hallar onun eserlerinde tesadüfî ve nadir degildir:

Üzüm suyun üzüm suyundan ötri su kimi tökdüm
Xecaletden suya döndüm mey o meyxaneler yandı

Sarraf ona göre sözlerden ve ifalardan bele meharetle istifade edir, oxucu üreğine tesir göstere bilir ki onda derin fikir var, hissiyyatı gözəl ve coşğundur. Mehz bu sebebdən sözleri mirvari kimi bir biri ardınca düze bilir:

Bu sınıq sıneme vurdun ne gözəl seng-i cefa
Evin abad ola viraneni temir eledin. »⁴

Sarraf esasen bir gazel şairidir ve onun şiirlerinin manevi yönünün yanı sıra dünyevi ya da maddi yönü de göz önünde bulundurursak onun çok zengin yetenek ve şiir becerisine sahip olduğunu görüyoruz. Klasik şairler arasında Fuzuli etkisinde kaldığını, lirik şiirler ve ya gazellerinde görebiliriz. Ancak bunu da unutmamalıyız, Sarraf, Fuzulinin sadece etkisi altında kalmıştır ve buna taklit gözü ile bakamayız. Sarraf lirik şiirlerinin yanı sıra toplumsal meselelere de dokunmuştur ve insanlığı etkileyen unsurlardan vaz geçmemiştir. Bu konuda şairin daima halkla iç içe oluşu da çok etkili olmuştur.

Toplumsal meselelere dokunduğu gibi siyasi olaylardan da gözü kapalı geçmemiştir. Bu konuda Sarrafın Meşrute ile ilgili yazdığı *Tezhib-i Ahlak* mesnevisini örnek gösterebiliriz⁵. Şiirlerinden de anlaşıldığı gibi Sarraf, toplumsal meseleler yanı sıra İslam dünyasını da önemsemiş ve müslüman halkın uyanık ve bilinçli olmasını gerektiğini istemiştir:

Ey millët-i İslâm oyan vëkt-i şehrédi
Gör bir nê hëbërdi
Bësdır bu kédër yatma çürürsën nê hëbërdi

⁴ Mirza İbrahimov. Cenubi Azərbaycan Edebiyatı Antologyası. Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Nizami Adına Ədəbiyyat İnstitutu. Baku 1983

⁵ Bu eser ilk kez 1324 Hicri Kameri yılında Tahranda yayınlanmıştır. Bu versiyon 21 sayfa olarak yayınlanmıştır, bu Mesnevi'nin beyit sayısı 305 ve vezni Mevlana Celaleddin Belhi'nin Mesnevi Manevi'si vezni ile aynıdır. Sarraf, uygun gördüğü yerlerde, "Mesnevi Manevi"den Tazminler kullanmıştır. Genel olarak bu Mesnevi, bu dönemin Farsça şiirinin orta düzey bir örneğidir.

1.2. Sarraf'ın Ölüm Tarihi

1.2. Sarraf'ın Ölüm Tarihi

1.2. Sarraf'ın Ölüm Tarihi

Ėfsūs vēfāsızdı bu dovrān-i ġēm-ēfzūd
Heç kimsēni ҡoymaz ola āfākde hoşnūd

‘Uşşāk özünē ‘eyşi hērām etsē sēzādur
Ėyyām-i tēreb kōçdi nēdir zemzeme-yi rūd

Mâtrūk-i sēmā o dāf o tār o nev o sânsâm

‘Uşşāk özünē ‘eyşi hērām etsē sēzādūr
 Ėyyām-i tērēb köçdi nēdir zemzeme-yi rūd
 Mētrūk-i sēmā o dēf o tār o ney o çengēm
 Ėlhēk necē bir dē gelu hoş nēğme-yi dāvūd
 Sēbi mēni narmēzi o itümei dahi kēndūr

Métrūk-i sēmā o dēf o tār o ney o çengēm
 Êlhək necê bir dē gēlu hoş nēğme-yi dāvūd

Sāķi mēnē peymānē gētürmē daħi bēsdur
 Mūşkil ki bu peymānē verē dērdim üçün sūd

Sân çîrmê olırxê sālî yî mahnê t mēni şîmê dîn

Sāḳi mēnē peymānē gētürmē daḫi bēsdur
Müşkil ki bu peymānē verē dērdim üçün sūd

Sēr-gērm eliyub sāḳi-yi meḥnēt mēni ğēmdēn
Şēhbā-yi elēstdēn ki odur bāde-yi mē‘hūd

Sêr-gêrm eliyub sâķi-yi meĤnêt mēni ģēmdên
Şēhbā-yi êlêstdên ki odur bāde-yi mē‘hūd

Êz bès ki kõjûl firķet-i cānānè çekûb āh
Dil şefhèsi yekbārè olub mēcmēre-yi ‘ūd
Nār-i ğem-i hicrān ilè odlānam ürekdèn
Öz hāl-i pērīşānım olur şāhid-i mēşhūd

Bir govhēr-i nāyābdi ‘āşıklèrè cānan
Şed heyf ki êldèn gedub ol tālî‘-i mēs‘ūd

Êhl-i dîl üçün kēşf elè ey dîl nēdi dērdun
Bū hey‘et-i êfsūsdèn āya nēdu mēķşūd
Büldüm ğem-i êfkārdi çün rēsm-i édēb var
‘Eşķ êhlinin āşāri gērēk olmiya mēfkūd

Tāriḡ-i vefāt-i Rıza Şerrāf‘i soruşsan
*On yeddi ‘eyn-i evvêldi leyle-yi movlūd*⁶

Sāl-i *min üçüz yirmi beş*⁷ üstündè o mērhūm
‘Ūķbāyè kēdēm koydi tapub rēhmèt-i mē‘būd

Sālik elè te‘dāddè kırḡ yeddini movzū‘
Öz ism-i şērīfī olu bu maddédè mē‘dūd

⁶ Rebiu’l-Evvel ayının on yedisi. Kamerî takvimde, yılın üçüncü ayına denir. Birinci bahar anlamındadır.

⁷ Bin üç yüz yirmi beş

MERSİYE EDEBİYATI VE MERSİYENİN KONUSU

‘Azerbaycan Mersiye⁸ Edebiyatına Bir Bakış’⁹

Mersiye edebiyatı, İslam dünyası edebiyat tarihinde özel bir yere sahiptir. Her ne kadar Mersiye literatürü ilk kez Arapça Mektel (cinayet yeri tasviri) yazma ve maktel okuma yöntemi, kültür ve eğitimin yaygınlaşmasına paralel olarak ortaya çıkmıştır. Şiiler, diğer etnik gruplar ve milletler arasında da yaygınlaşmıştır. Azerbaycan’da ve Dağıstan’dan Acem Irak’a, Gilan’dan Anadolu ve Diyarbakır’a ve hatta Arap Irak’ın derinliklerine, Levant ve Halep’e kadar Şii dünyasının büyük bir kısmında varlığını sürdürmüştür ve Mısır’ı da etkilemiştir , İslamiyet öncesi zamanlardan beri Mersiye var olmuştur.

Mersiye literatürü ve onun oluşumunun izleri eski Türklere kadar uzanır ve mersiye örnekleri ‘*Alp er tunga*’ cinayeti hikayesinde bulunabilir¹⁰. Bu uzak tarih göz önüne alındığında, diğer türler arasında hem nesir hem de şiir biçiminde özel bir yere sahip olmuştur. Mersiye edebiyatı edebi ve sanatsal özellikleri ve içeriği bakımından diğer türlerden farklı olmuştur. Öyle ki bugün dil ve edebiyatın zengin, geniş ve bağımsız dallarından biri olarak Azerbaycan düşünürleri tarafından kabul görüp incelenmiştir. Bu edebi ve poetik alanın konuşmacıları ve yaratıcıları, lirik şiir, kaside ve divan edebiyatında mükemmel ve yetkin olmanın yanı sıra mersiye edebiyatında da öncü, etkili ve yenilikçidir.

Bu alanda da diğer edebi alanlarda olduğu gibi şair ve edipler yetiştirilmiştir ve bu şairler bir çok şaheser yaratmışlardır. Örneğin, Türk edebiyatının temel taşlarını koymuş şairlerden biri olan *Fuzuli*, Arap ve Acem edebiyatında önemli yere sahip olmanın yanı sıra şiirde *yeni üslup*¹¹ olarak bilinen üslubun kurucusudur ve birçok

⁸ Ağit

⁹ سیری در ادبیات مرثیه آذربایجان / Mirza Resul İsmailzade Duzal. (Yayın yeri ve tarihi meçhuldur).

¹⁰ Kaşgarlı Mahmut. Divan-i Luğati’t-Türk

¹¹ Araştırmacılar Hint üslubunun (Sebk-i Hindi) edebi ve tarihi gerçekliğe uygun olmadığını düşünürler ve kurucusunun Molla Mohammed Fuzuli ve ardından Saeb Tebrizi olduğunu söylerler. Bu bakış açısına göre, Hint üslubu demek uygunsuzdur. Bu nedenle, bazıları bu üslubu *Azerbaycan üslubu* olarak adlandırmanın daha uygun olduğunu öne sürmüşlerdir.

açından ister eski ve ister yeni şairler arasında başta gelmektedir. Fuzuli'nin *Hadikatü's-Süeda*¹² eseri, bir şah eser gibi Maktel eserlerinin başında gelmektedir.

Mersiye edebiyatının, kitlelerin kederlenmesi ve talihsiz olaylara ve felaketlere verdiği manevi, duygusal ve şiirsel tepki olarak uzun bir geçmişe sahip olduğu açıktır. Kültür ve folklor ile halkın gelenek ve göreneklerinin incelenmesinde, eski Türklerin yas töreninde *Bayati*, *Aği-Ağut* veya *Ağıt* ve *Ohşama* ve *Oğuzalma*¹³ okumakla acılarını dile getirir ve başkalarıyla paylaşırlardı. Bu onlar için bir nevi teselli yöntemi sayılırdı. Bayatı bestelemek ölümlere yas tutmak için en yaygın gelenektir. Mahmud-i Kaşgari, Bayatı kalıbında yazılan mersiyelelerin ilk örneklerini *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı değerli eserinde kaydetmiştir. Efrasiab'ın (Alp er tunga) yasını tutarken, aşağıdaki bayatılardan bahsetmiştir:

Alp er tunga oldü mü

Isiz ocun kaldı mı

Özlek öcin aldı mı

İmdi yürek yırtılır

Çağdaş dilde: Alp er tunga (Afrasiab)

Türklerin farklı boylarında hüznü şiirler daha çok hece vezni ile bestelenmiş ve bunlara “Sağur”¹⁴, “Aği”¹⁵ denilmiştir.

¹² حديقۃ السعداء

¹³ Ohşama, tarihi Türk halkının tarihine kadar uzanan en eski Türk şiirlerinden biridir ve zirveyi Azerbaycan Türkçesinde görmüştür. Bugün Mersiye, Azerbaycan halkı, özellikle kadınlar arasında çeşitli şekillerde yaygındır. Kadınlar, yas tutanların yaşam alanlarında toplanarak sırayla ölünün karakterine, yaşına ve mevkisine uygun kederli bayatı besteler, kederli ve hüznü ezgilerle koro şeklinde bayatı söylerler. Bu yaptıklarına aynı zamanda Oğuzalma da denir ve bu kültürün eskiliğini ve tarihi İslam öncesine dayanan Oğuz Türklerine atfedildiğini gösterir. Oğuzalma ve Ohşama söyleme kültürü Kara Dağ, Nahçıvan, Tebriz, Erdebil ve Azerbaycan'ın birçok şehrinde halen devam etmekte olup, özellikle Kara Dağ, Mugan ve Şahseven halkları arasında yaygındır.

Merhum Usta Salim Moazenzadeh, özel bir ustalık ve maharetle, aynı melodiyi, Şahsevenlerin çocuğu ölen kadınlarının tarzında Oğuzalma başlığı altında güzel ve belirgin bir şekilde seslendirmiştir. Bu sanatı Şahseven göçebelerinden olan annesinden miras aldı.

Ohşamalar, Bayatılar'ın kollarından biridirler. Bayatılar, Türk şiirinin en basit ve en ilkel örneklerinden biridir. İkili ve dörtlü beyitler olarak yazılır ve bu şiir türünde basit ve saf insan duygu ve duyguları yansıtılır.

¹⁴ Sagu

¹⁵ Ağı

Kızıl gül olmayaydı
Sarılb solmayaydı
Bir ayrılık bir ölüm
Heç biri olmayaydı

Dağlar dağımdır benim
Ğem oynağımdır benim
Dindirme qan ağlaram
Yaman çağımdır benim

Ağlayan başdan ağlar
Kırpikden qaşdan ağlar
Qardaşı ölen baci
Durar obaşdan ağlar

Bu dağlar ulu dağlar
Çeşmeli sulu dağlar
Ğurbetde ğerib ölse
Göy kişner bulud ağlar

Ezizim aran yere
El köçer aran yere
Anama deyin gelsin
Qanım göl duran yere

Ağılar, biçim ve vezin olarak Bayatılara benzese de, nefret ve şikayet duyguları barındırdığı nedeniyle içerik olarak Bayatiler'den farklıdır.

Küçede ğunçe gedir
İçinde nimçe gedir
Alemin gülü getse
Bizimki ğunçe gedir

Genç yaşta ölen birinin ardınca:
Qızıl gül güle gelir
Gülünü güne serir
Bu nece bağbandır ki
Budaqdan kalı derir

Yukarıda verilen örnekleri de göz önünde bulundurursak, mersiye edebiyatının ilkel, basit ve popüler bir şekilde eski çağlardan beri, Kerbela olayından ve Şii kültürünün Türkler arasında yayılmasından önce de Türkler arasında yaygın olduğu anlaşıyor.

Mersiye edebiyatı ve onun dalları:

1. Maktel yazma
2. Şebih töreni / Taziye töreni
3. Novhe söyleme
4. Mersiye söyleme
5. Mersiye musikisi (Erdebil-Mişkin, Tebriz, Baku-Nardran ve Karabağ-Karadağ üsluplarını kapsar)

Azerbaycan'ın farklı bölgelerinde ve Türk edebiyat sahasında tüm dalları ve türleri dikkate alınarak ağıt edebiyatı Azerbaycan Türkçesinin kendine has özellikleri vardır. Şu ana kadar aşağıdaki ekoller pek çok şair ve yazarın yetiştiği etkili ekoller olarak kabul edilmiştir. Bu şairler İslam dünyasının her yerinde etkili olmuşlardır:

Mohtaşam Kaşani, İbn-i Tawus, Şeyh Mofid, Harazmi, Cami gibi şairler ve büyük insanlar, Hossein Kaşefi, Yahya Bahşi, Al-Moei, Nouredin Efendi, Gazi Kastamanlu, Şah Ismail Hataei, Fuzuli, Neşati Ardabili, Sadru'd-Din, Nabati, Sarşar Qaraceh Dağı, Dahil-i Marağei, Molla Mohammad Nahcavani Sahib Sahab Al-Damu' Komri Darbandi, Şeai Darbandi, Lali, Sarraf ve Raji Tebrizi ve Nir Tebrizi, Saadi

Zaman, Dilsuz, Tuti, Şahab, Delrish, Hazen, Vakif Sarabi, Şokuhi Marağei, Karimi Marağei, Seyyed Azim Şirvani, Mirza Ali Ekber Saber, Kasem Bey Zakir, Mirza Habib Ghodsi, Natevan Fena, Mekbel, Bidil , Mir Mohsen, Mehzun, Baqer, Feyz, Haki ve ayrıca Beiza Ardabili, Taju’ş-Şuera Abbasgholi Yahyavi, Rahim Munzavi Ardebili, Anvar Ardebili, Monem, Muzter, Menevi, Seifi, Fekri, Karimi Marağei ve Kelami ve Şahi ve diğerleri bu alanda kendilerine özel bir tarzla eserlerini sunmuşlardır.

Coğrafi konuma dayalı en önemli ve etkili okullar veya edebi alanlar şunlardır:

- Kerkuk-Kerbela mektebi
- Anadolu-Bektaşî mektebi
- Erdebil-Mişkin mektebi
- Tebriz mektebi
- Merağe-Zencan mektebi
- Hoy mektebi
- Şirvan mektebi
- Derbend mektebi
- Karabağ-Karadağ mektebi
- İrvan-Tiflis mektebi
- Baku mektebi

**SARRAF DİVANI'NDAKİ TÜRKÇE MERSİYE VE NOVHELERİN
TRANSKRİPSİYONU**

‘ Novhe ez zebân-ı cenâb-i Fâtîme-yi şuğrâ be Hêzrêt -i ‘Êli ‘Êkbêr ‘
Êleyhu’s-selâm ’

1. Gözlêrim sênsiz döker an-yâş ‘Êli hoş gêlmisên
Gêl bacın urbân sênê ardaş ‘Êli hoş gêlmisên
2. Bes ki olmuşdum ‘Êli öz tâle‘imdên nâ-umîd
atıra gêlmêzdi aşla nê bu sâ‘at nê bu dîd
3. Kevkêb-i bêhtim mênî etdi bugündê rû-sefîd
Virdi borc-i mêrhêmetdên bâş ‘Êli hoş gêlmisên
4. Gêri bêzm-i vêşldur nê meclis-i êndûh u gêm
Çêkêrem bunîlên bilê âh peyapey dêm be dêm
5. Bêlkê âhim eylêsin te‘şîr sındırsın elêm
Ayrılık têrhin çêkên nêkkâş ‘Êli hoş gêlmisên
6. Meş ilê olmuş lêbâlêb kâseyi çeşmim u mêş
Çeşmeyi hûrşîd eder bu kâseye peyveste rêş
7. Çun ıar deryâ-yi dildên bu dor-e şehvâr êş
oy edim tâ bâşivê şâbâş ‘Êli hoş gêlmisên
8. Nûr-i vêşlindên bulub âyîNê-yi elbim şefâ
Getdi nâhoşluk vucûdimdên ‘Êli tapdım şefâ
9. Sêrbulênd etdun mênî ey Yûsof-i mişr-i vefâ
Lutf-i Hâk olsun sênê yoldâş ‘Êli hoş gêlmisên

10. Nê anām vār bêstêr-i ğemdê pêrêstârim ola
Nê bacım vār ğem günündê yâr u ğem-hârim ola
11. Sêndên özge bir nêfêr yoĥdur havâdârim ola
Cân verub dêrdun alaydım kâş ‘Êli hoş ğêlmisên
12. Bu umîd ilê apardım mên teb-i ‘eşķê pênâh
Nâhoş olsam Êkbêrim eyler ‘eyâdet gâh gâh
13. Sên dê imdi hâlimê bir nêv‘ilên eyle nigâh
Olmasın râz-i nihânım fâş ‘Êli hoş ğêlmisên
14. Rêsmdur hêrkim yetim olsa olur ‘âlêmdê hâr
Mên kimi olmaz vê lâkin qovm qardaşdan kênâr
15. Yalkuz ivdê bir enîsim yoĥ özüm dêrdê duqâr
Ağlamum Nêylim mên-i külbâş ‘Êli hoş ğêlmisên
16. Nuţķa ğel mâh-i Muĥarrem ğeldi Şerrâf olma lâl
Eyleme hergiz bu bâtil ‘ömr ilên bâtil hayâl
17. ĥazret-i şuġra dilince eyle böyle ‘arz-ı hâl
Ġel bâcun qurbân sênê qardaş ‘Êli hoş ğêlmisên
- ‘ Novĥe êz zêbân-i Fâţime-yi şuġra ‘Êleyhu’s-sêlâm ’
18. Eylême sêfêr sêmt-i Kêrbêlâye qardaş
qoymaram sêni ‘Îrâķ’ê
19. Salma bacını miĥnêt o bêlâye qardaş
yoĥdu tākêtim firâķê

20. Sêndên özge yoḥdu bir nêfêr pênâhim
Getmê getsên ovc edêr sêmâyê âhim
21. Kıl têrêḥḥum ey mênim umîdgâhim
Getmê gellêm misl-i Nêy nêvâye qardaş
22. qoymaram sêni 'Irāk'ê
Yoḥdu tākātım firākê
23. Dêrd êlindên kāmêtım dônüb hilâlê
Çun hilâl-i mâh ğem batub mêlâlê
24. Qoyma ḥesrê bu mērîzêni vişâlê
Salma hicrân têrhini arâyê qardaş
25. qoymaram sêni 'Irāk'ê
Yoḥdu tākātım firākê
26. Sên gedersên neylêsun bu bêḥtî kârê
Murğ-i rûḥım çıḥsa cismdên kênârê
27. Söylê qardaş kim qoyâr mênî mēzārê
Kim oḥur bês kebrim üstê âyê qardaş
28. qoymaram sêni 'Irāk'ê
Yoḥdu tākêtim firākê
29. Nê anâm vār dêrdimê muvâzib olsun
Nê bacım vār mênî bir muşâḥib olsun

30. Kimdu mèn tèk cām-i mērgē t̄alib olsun
Nūş kılsun gēlmēsün gilāyē ҡardaş
31. ҡoymaram sēni ‘Irāk’è
Yoḥdu t̄ākētīm firākē
32. İmdi buldum vār Sēkinēnun anāsi
Geyubdur ēyninē sēfēr libāsi
33. Mèn yetīmēm koy çēķum fēlēk cefāsi
Hemdēm olsun hēr bala anāyē ҡardaş
34. ҡoymaram sēni ‘Irāk’è
Yoḥdu t̄ākētīm firākē
35. ҡıl nızārē gēl yüzümde reng-i zerde
Salma dērd-i hicrilēn dubāre dērdē
36. koy mēnim dē salsun ey ‘Ēli sēfērde
Sērv ҡēddun bāşım üstē sāyē ҡardaş
37. ҡoymaram sēni ‘Irāk’è
Yoḥdu t̄ākātīm firākē
38. Sēn gēlincē vurmaram ‘uzārē ğāzē
Geymērēm hēc ēynimē libās-i t̄azē
39. Bāḥmaram nē sūnbülē nē sērv-i nāz
Ēl götürrēm rūz u şēb du ‘āyē ҡardaş

40. qoymaram sèni ‘Irāk’è
 Yoḥdu tākātım firākè
41. İmdigè yalkuz mèni qoyub gidèrsèn
 Cānımı peykān-i hicrè tūş idèrsèn
42. Sèn gèlincè ölsè gèr bācun nèdersèn
 Māyıl olma bir belè cēfāyè qardaş
43. qoymaram sèni ‘Irāk’è
 Yoḥdu tākātım firākè
44. Bu ‘ēzāyi şāh-i Kèrbēlādu yeksèr
 Ağla Şerrāf eylə nālè çün sēmēndèr
45. Dèm be dèm şuğrā dilincè kıl mukèrrèr
 Getmè gèllèm mişl-i Nèy nēvāyè qardaş
46. qoymaram sèni ‘Irāk’è
 Yoḥdu tākātım firākè

‘ Êz zēbān-i cenāb-i Fāṭimē-yi şuğrā ‘Ēleyhu’s-selām be cenāb-i ‘Ēli Ēkbèr
‘aleyhu’s-selām ’

47. qurbānun olum getmè ‘Ēli bircè dayan dur
 Göz yāşımè bāḥ gör Nècè ardınca revāndur
48. qardaş nè anam vār Nè bacum hār-i zēlīlèm
 Bū nērgis-i mēstun kimi bimār-i ‘ēlīlèm
49. Gəl salma nēzèrdèn mèni rehīm eylə dēhīlèm
 Aḥir sènè bu dèrd-i dilim şerhi bēyāndur

50. Sênsên ‘Êli qardaş gül-i gülzâr-i Mêdîne
Gitsên pozulur rovnêk-i bâzâr-i Mêdîne
51. Bû hâlête aġlar dêr u dîvâr-i Mêdîne
kân aġlamiyum mên nêcê baġrım doli qandur
52. Sêndên şora bir kês mên ilê hêm-nêfês olmaz
Gayr êz ġem-i endûh-i belâ dâdrês olmaz
53. Bû dürr-i müşîbêt mênê dünyâde bês olmaz
Düşdühcê anâm yadê işim âh-i fêġandur
54. Çun eylemişem dêrd-i belâ ilê êlaķê
Bû bêstêr-i ġemdên daġı mên durmam êyaķê
55. Hêrgiz dêmêrêm ġel mênî yandurma firâķê
Bâġ gör dözê billêm ‘Êli ondan şora yandur
56. Mundan şora qardaş sêni salduġca ġeyâle
Ollam sêr-i zülfün kimi pîçîde mêlâle
57. Müşkil görirêm bir dê yetêm bêzm-i vişâlê
Ĥissim êriyub yerdê kalan bir quri candur
58. Getsên cigêrim lâlê şifêt kân olu sênsiz
Mê’mureyi ‘eyşim ‘Êli vîrân olu sênsiz
59. Bu şêhr-i Mêdîne mênê zindân olu sênsiz
Ĥel getmê gözüm nûri ayâķ saġla amandur

60. Salduhca sēnun hāl u hētun yāde vētēndē
Ğurbēt ğēmi bimār-i ğēm-i ‘eşķē yamandur

61. Bu dērd ilē mēn ölmīyim āhīr nē revādur
Çun şērbēt-i vēşlun dil-i bīmārē şēfādur

62. Fīkr-i hēm-i zūlfūn mēnē zēncīr-i bēlādur
zīkr-i lēb-i lē’lun mēnē bir rūh-i revāndur

63. Yanmış anāsızlık oduna bēs ki bu cānım
Kalmub ğēm-i hicrānē daḥi tāb u tēvānım

64. Vardur yeri dūnyānı duta ‘eşķ-i revānım
Tūfān-i bēlā çeşmeyi çeşmimdēn ‘ēyāndur

65. Şerrāf-i günēhķārēm ēyā kādīr-i ğēffār
Gözdēn tōkērēm göz yaşı çun dirhēm u dīnār

66. Bu kēsbdēn öz mērhēmētunlē mēni ķurtar
Sērmāyēsī ğēm kēsbi ‘elēm sūdi ziyāndur

‘ Novḥe der ḥuşuş-i vārid şodēn-i āl-i ‘ēbā be Kērbēlāyi pur bēlā’

67. Çun dēşti bēlā mēnzil olub mīr-i Hicāzē
Zeynēb o zaman göz yāşına verdi icāzē

68. ‘Erz eylēdi ķardaş nēdēn oldun belē dilġīr
Tapdi niyē bu rēng-i şērifun bilē tēġyīr

69. Nē bā’iş olub āhun idēr ‘ālemē tē’şīr
Kēşf eylē kōñül sırrını bu mēhrēm-i rāzē

70. Vêchi nêdu qardaş sarı gül tşk saralubsan
Mên dër be dër-i ‘eşki ğem-i dërdë salubsan
71. Zeyneb sënë kurbân niyê bu hâlê qalubsan
Artar sënë bahduqca ğem üstên ğem-i tâzê
72. Bu dëşt-i ğem-êfzâdu mægër ‘eşk minâsi
Bir özgê hevâdur görirêm âb o hevâsi
73. Başdan bülürêm vâr başımun çoğlu belâsi
Cân evvel mênzildê nolur getsê güdâzê
74. Şâh-i şühedâ açdı lëb-i lë’l-i gohërbâr
Fërmâyiş edub Zeyneb’ê ki hâhër-i ğem-hâr
75. Şêhrâyi belâdur bu dolanmaz bura êğyâr
Bîgânêni Qoymazla girê meclis-i râzê
76. Burda batacâh kânê baci gül kimi canlâr
Nâ-hëk yêrê bu çöldê ahâr sũ kimi qanlâr
77. Min şovk ilê bâşın viri bu tâzê cëvanlâr
Üryân qalu yetmiş iki şed pâre cênâzê
78. Bu çöldê batar kânê gül-i sünbül-i Êkbër
Leylâ olu dîvânê berâyi dil-i Êkbër
79. Bir nov‘ilên âşufte olur kākül-i Êkbër
‘Eşk ehli düşër ârêzuyî dūr u dirâze

80. Bu yerdê batar yāsê baci Kāsım anāsi
Bir gündê olur oğlunun āhir toy u yāsi
81. Dāmādun olur toy günü öz kāni hēnāsi
Hēsret k̄alu bīçārē gēlin hīcleyi nāzē
82. ‘Abbās’ı görürsēn çekilub kēddi ‘elēm tēk
Hēr dērd ğēmun bir yanā ey bāci bu ğēm tēk
83. zūlm ilē düşēr kolları bir cūft kēlēm tēk
Şed heyf o uzun k̄adde o bāzuyi dirāze
84. Vār özge müsibet çoḥ eder kēlbive te’sir
Gēlmēz dilē ammā iderem remz ilē tekrir
85. Mēn de diyerem nēyzedē āvāz ilē tēkbīr
Bāşsız duraram onda ki k̄ān içrē nēmāzē
86. Şerrāf at öz Nēkdivi kesb-i zer-i din et
Bül kēdrini yaz novḥe sözün dürr-i semīn et
87. Te’yīd-i Hüseyn olmiya her kimde yekīn et
Müşkildu k̄alem şefḥiye bir kelmēni yāze

(Eyzen der vurūd be Kerbelā)

88. Bū çölde baci miḥnēt-i hicrān sēnun olsun
Ağlar göz ilē zūlf-i perīşān sēnun olsun
89. ‘Āhd eylēmişēm burda gērēk teşnē verēm cān
Başsız bēdēnim isti k̄um üstē k̄ala ‘ūryān

90. Mênîlên yata bu çöldê gerek yetmiş iki cãn
Şam içre baci mênzil-i vîrân sênun olsun
91. Bu deşt-i belâ olmuş ‘aceb bêzm-i müretteb
Ğem cāmın eduble mey-i miḥNêtle lëbâlëb
92. Taḫsim olunub Âl-i Peyêmbêr baci Zeynêb
‘Abbâs mênim ‘Âbid-i Tâlan sênun olsun
93. Têrk eylêr ‘êdu ḥürmet-i Qurân kitâbi
Yêgmâyê gedêr Fâṭimênin ṭakêti tâbi
94. Mên Êşğêr’i âğûşê alum sên dë Rubâb’i
Bu şêrt ilê peykân mênim efgân sênun olsun
95. Bû çöldê batar kâkûl-i Êkbêr baci kânê
Tîr-i ğemê Leylâ’nın olur cismi nişânê
96. Mên ölmemişem gëlmê gilên âh-i feğânê
Mëndên şora bu nâleyi efgân sênun olsun
97. Görsên başımı Êkbêr ilê nêyzêdê hêm-sêr
Vır bâşıva gël nâliyê salma yerê mü‘cêr
98. Olmuş baci can rûz-i êzêl böylê muḫerrer
Bû deşt mênim kuh u biyâbân sênun olsun
99. Hêr zûlm u sitêm gëlsê baci olma pêrîşân
Peymânêyi ğem nûş elê tâ sınımya peymân

100. Dāmādimun öz cismi olur kânına gëltân
Can tãzê gëlin dërd u ğëmi cãn sënun olsun

101. İçdim baci peymānëyi peymān-i bëlāni
Tā gülşën edëm kânım ilê dëşt-i bëlāni

102. Bu yerdê mën öz yānıma āllam şühedāni
VīrāNêdê bir cem‘ -i pērīşān sënun olsun

103. Cem‘ et başıvā silsileyi Āl-i Resūl‘i
Sêr-silsilê kıl ‘ābid-i bimār-i melūli

104. Kūl ūste koyār bāci kesuk bāşımı ħuli
Tënnūr mënım sīnëyi sūzān sënun olsun

105. Şerrāf‘ê Rızā lāzımêdur govher-i ma‘nā
Nê kësır nê tērķīb nê şūrêt nê hëyūlā

106. Têhşīl-i këmālāt edub ol kâbil-i inşā
Tā rûz-i cëzā Rovzeyi Rizvān sënun olsun

‘ Novĥe êz zëbān-i cenāb-i Seyyidu‘ş-şühedā ‘Ēleyhu‘s-sëlām münasib be
Tāsu‘a ‘

107. Hêlê gülşënun güli solmiyub
Anam alġama bacım aġlama

108. Hêlê saġdu qardaşun ölmüyub
Anam aġlama bacım aġlama

109. Anamın ‘ezīzê kızi bacım hêlê olma Māyil-i dërd-i ğëm
koşunum durar hamı yer be yer hêlê yatmiyubdu eşer ‘elëm

110. Hêlê şāhib-i ‘êlêm ölmüyub hêlê etmiyublê qolın qêlêm
Hêlê mêşki kân ilê dolmiyub anam ağılama bacım ağılama
111. Hêlê kumlar üstünê düşmiyub baci Êkbêrun qêd-i nov-rêsi
Gün o gündê zûlm ilê qalmiyub hêlê pāre pāre cênāzêsi
112. Hêlê heymêlêrdên ucalmiyub gögê Leylinun bala vay sêsi
Hêlê kâre zûlfûni yolmiyub anam ağılama bacım ağılama
113. Hêlê pozmiyublê tufâkımi
Hêlê rovnêki vār êsāsımın
114. Hêlê yāsê batma çoğ ağılama
Dutum ibtidāsıdı yāsımın
115. Hêlê Qoyma imdi ‘êm-oğli vāy
Diyê nov-‘êrūsini Qāsımın
116. Hêlê bēzm-i ‘eyşi pozulmiyub
Anam ağılama bacım ağılama
117. Hêlê ölmüyub iki nov-rêsun cigêrun bāşi hêlê yanmiyub
Hêlê zûlfû kākül-i Êkbêrim baci al kânê boyanmiyub
118. Hêlê Êşğêrim yatub ağılamaz hêlê zûlm oğ ilên oyatmiyub
Hêlê gêm bêsātı kurulmiyub anām ağılama bacım ağılama
119. Hêlê ağılama qalur ağılamaqlıqıvun zēmānêdê çoğ yeri
Baci Zeynêb ağılama sâkit ol demê sâkit olmağa yoğ yeri

120. Hêlê yoḥ bāşımda kılıc yeri bédénimdé yoḥ hêlê oḥ yeri
Hêlê êhl-i kinê yorulmiyub anam aḡlama bacım aḡlama
121. Bu diyārda ey anam baci hêlê zûlm lüccəsi daşmiyub
Hêlê lêşkêr-i sitem-i cêfâ sizê covr u zûlm elin aşmiyub
122. Hêlê ḥimegāhım alışmiyub hêlê ‘itrêtim çöle kaşmiyub
Hêlê kim Sêkinê soyulmiyub anam aḡlama bacım aḡlama
123. Hêlê şışeyi dil-i şāfivi baci ğem kudûreti basmiyub
Hêlê din esâsı pozulmiyub hêlê sêr-sêr-i sitêm êsmiyub
124. Hêlê zûlm ‘êrşê dayanmiyub hêlê Şimr bāşımı kêsmiyub
Hêlê gün cêmālî dutulmiyub anam aḡlama bacım aḡlama
125. Baci kânımı bacılar yüzê hêlê yāḥmiyubdi ḥezāb tēk
Hêlê ehl-i kin sênê gülmiyub anam aḡlama bacım aḡlama
126. Hêlê hest-i ‘eşq ilê hest sên
Hamıdan ‘alāḳani kes Rızā
127. Hêlê dord-i dêrd ilê mêt sên
Nêdi bu hêvā vu hêvês Rızā
128. Hêlê kim Hüseyn-pêrêst sên
Bu söz ilê ver ona Sês Rızā
129. Hêlê saḳdu ḳardaşun ôlmiyub
Anam aḡlama bacım aḡlama

‘ Novh      z  b  n-i Cen  b-i ‘  li   kb  r ‘  leyhu’s-s  l  m der h        -i ved  -i m  d  r ’

- 130.** G  l hel  l eyl   m  ni ‘  zim-i meyd  n  m an  
Bir d  k  k   s  n   bu h  ym  d   mehm  n  m an  
- 131.**   un verub s  rv  r-i l  b-ti  n   m  n     zn-i c  h  d
Eyliyub h  t  r-i n  -    d  mi bir h  rf il       d
- 132.**   almiyub h  sr  tim ‘  l  md   budur ‘eyni mur   d
H  k-i p  yunda f  d  yi r  h-i c  n  n  m an  
- 133.** B  t  y   s  z o g  d  z i  r   olub ke  sm  ke    im
    f         m   ridum   almadı bir     ll u       im
- 134.** B     d  b sanma m  ni b  s ki var  mdur ‘  t    im
  uruyub   un     dod    im odu h  nd  n  m ana
- 135.** G  l    n’i cismim olub b  ri  -i peyk  n   susuz
Cidd u c  hd  m budur imdi boyanam     n   susuz
- 136.**     m  r  m su ged  r  m m   lis-i c  n  n   susuz
    nk   m  n t    n  -l  b-i       m  yi H  yv  n  m ana
- 137.** B  l  r  m   ld  r  c  kl  r m  ni i  r  r  m var
H  r k  min-g  hda min     til-i h  unh  r  m var
- 138.** B  s ki   br  yi nig  r il   s  r u k  r  m var
M  y  l-i t    -i k  c-i h  enc  r-i burr  n  m ana

139. Olmuşam rûz-i Êzêl'dê ana çün mâyl-i dûst
Bataram imdi kızıl kânê bêrâyi dil-i dûst
140. Sêr u sāmānım olub silsilêyi kâkûl-i dûst
Dêymê bû silsilêde bî sêr u sāmānê ana
141. Bağlanıb sū yoli şêd şûkr açıkdi rêh-i ‘eşk
Kêrbelâ dêşti olub mêhzer-i şâhênşêh-i ‘eşk
142. Koşteyi ‘eşk ilê mêmlovvdu qurbangêh-i ‘eşk
Koy gedum mên dê verum cān sênê qurbānam ana
143. Doldi kân ilê gönûl kāsêsi peymanê kimi
Tel be tel zûlf-i hêyâlin gêzêrêm şânê kimi
144. Yüz koyam çöllêrê vardur yeri dîvânê kimi
Bes ki sevda-zêde-yi zûlf-i pêrişânê ana
145. Bu qeder aqlama qurbān olum aqlar gözüvê
Kanlı göz yâşıvı bû nov‘ilê tøkme yüzüvê
146. Anacān şêbr elê ver bircê têsêllî özüvê
Görêsen onda kim öz kânimê gêltânê ana
147. Duta hêr kimsê ‘Êlî Êkbêr’e ‘âlêmdê ‘êzâ
Şêh-i lêb-tişnê verur êcrin onun rûz-i cêzâ
148. Yaz dubârê bu sözü dêftêr-i Şerrâf’a Rızâ
Gêl helâl eyle mênî ‘âzim-i meydânê ana

‘ Novhê êz zêbân-i cenâb-ı umm-i Leylâ Hâtûn hitâb bi şebîh-i Peyğêmbêr
‘Êlî Êkbêr ’

149. İmdi ki can vermêgê rāğıbsên anası şād oğul
Mên dê sêndên êl gôtürdüm herçi bādā bād oğul
150. Yādê saldun bir bilê hālêtdê dîd itdun mênî
Merhebâ sêr-germ-i şehbâyi umîd itdun mênî
151. Hâzret-i Zahrâ yanında ru-sefîd itdun mênî
Şād-kâm-ı nêş’etin oldum evin âbâd oğul
152. Salgılan bu çölde göz yâşun kimi gözdên mênî
Koy êsîr-i destgîr itsun ‘Êlî Şümr-i dênî
153. Mundan artuğ durma git Allâh’a tapşurdum sênî
Hêncêr êldê müntêzirdir kêtlivê cêllâd oğul
154. Koy bu kurbângah-i ‘eşke zovk u şovk ilên kâdêm
Ğem ğem üstindên gele ey ğemgusârım itme ğem
155. Nûr-i dîdêm hêncer-i kâtil dêminde çekme dêm
Eylêmê bîdâd kovm-i eşkiyâdên dâd oğul
156. Pâdişâh-ı Kêrbêlâ kalmış bilê fêrd-i vêhîd
Öldürüb ê’vân-i enşârin bugün kovm-i Yêzîd
157. Olgılan emr-i şehâdetdên otür sên dê şehîd
Eylê bu mezlûma bâş u cân ilê imdâd oğul

158. K  tl-g  h i  r   bug  n k  n il   eyle   ost o   u
Al bu    hr  d   t  r  k-i   hl-i '   k il  n vuz  
159.   ekme d   m  n minn  tin leb-te  n   can ver i  me su
  oy s  ni s  r  b ede t     ancer-i f  l  d o  ul
160.   hi   h   sten   ekub   z bes ki t  ccar-i bel  
Germ olub e  n  f-i '   ke bil   b  z  r-i bel  
161. S  n de dut c  n n  k  din elde ol   er  d  r-i bel  
M  ddet-i '  mr  nde d    m  z bil   d  dist  d o  ul
162. N   b idub bu    lde   in beyde   yere sult  n-i '   k
  ehsevar-i '   k il  n yekser dolub meyd  n-i '   k
163. '    k-I   ad  k olur bu 'er  ede ferm  n-   '   k
  un m  n  y-i '   k  dur N   hicleyi d  m  d o  ul
164. S  lik-i r  h-i be   s  n ol fen  fill  h-i d  st
V  r k  d  m t   b    n olsun berg-i sebz-i r  h-i d  st
165.    rs  yi '   k  de   ek N  'reyi All  h d  st
Eyliyub    n m  r  sid-i k  mil s  ni er   d o  ul
166. M   n  t-i d  rd-i bel  ye cismini t    etgil  n
N  rgis-i mestun kimi d  ny  n   medh    etgil  n
167. G  t '  li S  n de   eh  det b  desin n    etgil  n
  eyd-i m  hn  td  n bu g  nd   olgil  n   z  d o  ul

168. Nêkd-i ‘ömrün itme işrâf şeri-i in u ân
Âşikânê şe’r yaz ver ehl-i ‘eşke tâze cân

169. Görmüyub ‘âlemde hergiz bir Nêfer vermêz nişân
Ümmü-i Leylâ tek anâ Êkbêr kimi nâ-şâd oğul

‘Novhe êz zêbân-i cenâb-i umm-i Leylâ be cenâb-i şebîh-i peygamber ‘Êli
Êkbêr’

170. Olmusan can vermeye âmâde hoş gêldin oğul
Get boyun kurbân-i ey şehzâde hoş gêldun oğul

171. Yatmadım onsekkiz il bir Sên kimi can besledim
Hûn-i dil şerf eyliyub la’l-i bedehşân besledim

172. Mên sêni el-hak bugündên ôtri kurban besledim
Yahişi vektimde yetişdun dâde hoş gêldun oğul

173. Zehmetun çekdim yeturdum mên sêni bu hedduve
İndi var bir hâhişim virrem kesem öz cedduve

174. Kabakca yeri eylüm temâşa kedduve
Hesretim tâ kalmaya dünyâde hoş gêldun oğul

175. Bes ki cām-i ‘eşk ilên sêr-mest-i medhûş olmusan
Şâhid-i bêzm-i muhabbetle hem-âğûş olmusan

176. Durma git çün zovk u şovk ilên kefen-pûş olmusan
Râzidur bu getmêge Leylâ da hoş gêldun oğul

177. Varsa ger bâşunda sovda-yi belâ cem‘iyyeti
Vir başun başdan ‘Ëli kes dêrd-i sêrdên ülfeti
178. Bes ki ebrûyi kec-i cânân ilên var nisbeti
Âşinâ ol hancer-i fûlâde hoş gêldun oğul
179. Çekme zehmet bir bilê âlât-i cenge olma bend
Kaşların ‘üryân kılıcdur zülf-i pur çînun kemênd
180. Gem yeme doğransa cismun rîze-rîze bend-bend
Gêlme hergiz Nêy kimi feryâde hoş gêldun oğul
181. Dâim isterdun ola feyz-i şehâdet hâşilên
Lilleh elhemd oldu hâşil ‘âkıbet kâm-i dilun
182. Hancer-i hunrîz elinde mûnteziirdur kâtilun
Rehm kıl rehım itmeyen cêllâde hoş gêldun oğul
183. Dut elunde nêkd-i can bâzâr-i ‘eşke koy kedem
Cân ilên al her terefdên gêlse kâlâyi sitem
184. Baħma al her kımete olsa metâ‘-i dêrd-i gem
Yoh ziyânun bir bilê sovdâde hoş gêldun oğul
185. Gerçi bu gurbet vilâyetde ğerîb u bî kesem
Kalmışam âvâre girdâb üzre bir har u hesem
186. Râzıyam bunlan bilê bu cânive olsun kesem
Peykerun başsız kala şehrâde hoş gêldunoğul

187. Sebt olub rûz-i êzel çün âdime tûmâr-i gem
Görmedim ‘âlemde hergiz dêrd gemdên fârigem

188. Dut elimdên keddimi âhir bükübdür bâr-i gem
Olmuşam zûlfün kimi oftâde hoş gêldun oğul

189. Âferin bu teb‘ive Şerrâf ‘eceb sêrşârdur
Sözdü bu yâ lo’lo’-i ter yâ dor-i şehvârdur

190. Bes ki şîrîndur demâdêm kâbil-i tekrârdur
Olmusan can vermeye âmâde hoş gêldun oğul

‘Êz zebân-i cenâb-i umm-i Leylâ be meydan reften-i cenâb-i ‘Êli Êkbêr’

191. Şef şef düzülüb ketlive çün leşker-i gomrâh
Hoş gêldun ‘Êli durma tevekkülte el Allâh

192. Şermendeyem ‘âlemce bu lûtf-i kêremundên
Cân buldum ‘Êli torbet-i pâk-i ked‘emundên

193. Od dutdi alışdi dil-i pur dūd d‘emundên
Leylâ sênê qurbân ola çekme bu keder âh

194. Bu zulf-i çelîpâsı edibdur sêni mağrûr
Al könlümü lâzım düşer imdi sênê keşkûl

195. Zâhirdu sulûkundan ‘Êli sâ’il o mesûl
Çun seyr verubdur sênê bir murşid-i âgâh

196. Çun eylub ‘alâқа hem-i gîsû ilê könlüm
El vurma sınar birce sêri mû ilê kôlüm

197. Hoşnūddu bes nēğme-i yā hū ilē kōñlūm
Bağ kōñlūme Sēn de ele öz virdivi ayah
198. Kāşun çekilub āh kēdun üstünē çun medd
Lāzımdı bu āhe ‘Ēli bir lām-i muşēddēd
199. Git parçalasun bāşun oğul munğēz-i murtēdd
Tā kēşf ola ēğyārē bu gün kēlme-i Allah
200. Gülzār-i muhabbetde ēgērçi gül-i tērsēn
Ārām-i dil rāhēt-i cān nūr-i beşersēn
201. Munilan bilē bül batmiyesēn kānē ēgēr sēn
Yetmēz bu anan metleb-i mēnzūrinē dilḥah
202. Bir bir şuhēdā başē çekub cām-i şēhādet
İçdi hamı mēst oldu yetişdi sēnē novbēt
203. Sēn dē o kēdēr cēhd ilē fovt olmiya fūrşet
Ver bāşıvı ecir ola ta ḥūkm-i şēhēnşāh
204. Vār gözlërimun bēs ki sirişk-i nēm elinde
Kān ağlasa tūfānē gider ‘ālem elinde
205. Müşkildı yaḥam ḳalmiyē dērd ğēm elindē
Ğēm lēşkëri dövrēmdē ḳurub ḥeymē vu ḥergāh
206. Ey ‘eşḳ besātinde zebīḥullah ber ḥaḳ
İsme ‘īl oğul ‘eşḳde yetmēz sēnē muṭṭlek

207. Vir kāmēt-i murdên ilê imdi yere rovnêk
Görsün ki budur şîve vu rêsm u revîş u rāh
208. Gîrêm sênidun mûnis u hêm şohbêtim âhir
Gitsên gidêcêkdur sênilên ‘izzetim âhir
209. Git durma yetîşdi sênê çoḥ zehmetim âhir
Ağrıtdı başun dêrd-i dilim olmadı kûtāh
210. Şerrāf perîşāndur hêlê fikr u hêyālun
Āsûde degûlsên görürêm yoḥdu mecālun
211. Munilan bilê dūnyānı dutub sihr-i ḥelālun
Têrk eylêmê yāz olsa muyêssêr genê gêh-gāh
- Eyzen**
212. Düşmemiş yer yüzünê sêrv-i ḥerāmānun oḡul
Koy idim şānê sêr-i zulf-i perîşānun oḡul
213. Ḥelke ḥelke tōkûlûb deste-i kākûl yüzüve
DeyeSên sünbûl-i terdur daḡlûb gül yüzüve
214. Oldi könlüm kuşu bûlbûl kimi māyil üzüve
Gördi tûrfe gül açib t̄erf-i gülüstānun oḡul
215. İmdi ki ızın veribdur sêNê şāh-i şuhedā
Yeri git durma ‘Ēli kâfilêdên olma cudā
216. Sên de kâsim kimi kıl cānıvı cānāNê fedā
Getur imdi ele mênzûrunu Leylā'nın oḡul

217. Gerçi Leylā vişālundan ötür mecnūNēm
Dēmirem gitme bu gitmekle çoḡ memnūNēm
218. Sèn eger batmıyasan k̄ānive mèn meḡbūNēm
Göz yaşıṃ tēk gerek aḡa bu çölde k̄ānun oḡul
219. Vıraram memliket-i dilde bugün ‘eşḡ ‘elemiñ
Korḡmaram ketlime şeyyād-i ḡ‘ēmun itse kemīñ
220. Görürēm şefhe-i ruyunda şehādet reḡemin
Het-i reyḡān ilē yazmış het-i reyḡānun oḡul
221. Lēşkēr-i ḡusn ilē dil mülkini tārāc elēdun
Tākēt u şebr u kērārē mēni muḡtāc elēdun
222. Tir-i mujgānē ‘Ēli sīnēmi āmāc elēdun
Dimeduk k̄ānē batar nāvek-i peykānun oḡul
223. Olman cām-i mey-i ‘eşḡ ilē sēr mest-i ḡerāb
Görürēm Nērgis-i mestun olub ālūde-i ḡāb
224. Āteş-i hicr ilē köñlüm kuşuni eyle kebāb
Nūşdur cānime nīş-i ḡem-i hicrānun oḡul
225. Şāddim veşlinē saldun ḡem-i hicrānē mēni
Eyledin şu’le-i şem‘e mēni pervānē oḡul
226. Bülürēm gerçi ferāḡun geturer cānē mēni
Rāzıyēm etmēgē cānānē fedā cānı oḡul

227. Burc-i tovḥīdde bir mah-i munévvversèn ‘Ali
Sêr be sêr āyinê-i ḥusn-i peyembersèn ‘Ali
228. Mên nè vechilê diyum Yūsif’e benzerSên ‘Ali
Vardu çoḥ ferḳi Sên ilên mênê Ken‘ānun oḡul
229. Onu Mişr içre alub satdıla cüz’i şemênê
Sêni can nêḳdinê allam genê virmezle mênê
230. Kūy-i ḳurbangêh-i ‘eşḳ içre Nê benzer o sêNê
Ola ḳurbān-i anan Sên kimi ḳurbānun oḡul
231. Gerçi bu şehrde olmuş hamı eşnāf-i suḥên
Sêni te’id Ḥuseyn eyledi Şerrāf-i suḥên
232. Oḡi bu mişre’i çoḥ vırma daḡi lâf-i suḥên
Düşmemiş yer yüzüNê sêrv-i ḥerāmānun oḡul

‘Novḥe Êz zebān-i cenāb-i Sekīnê be cenāb-i ‘Ēli Ēkbêr ‘aleyhusselām’

233. Gitme bu meydāNê sênsiz teng olur dünyā mênê
Yā anam Leylāye baḡ reh̄m eyle ḳardaş yā mênê
234. İsteSên ḳardaş SekīNê ḥāNê vīrān olmasun
Sünbül-i gīsū yüzünde ḳoy perīşān olmasun
235. Bu gözüm yāşı ‘Ēli sênsiz nêce ḳān olmasun
Yüz verir bu çölde yüz min meḥnêt-i ‘uzmā mênê
236. Ḳetlive âmādedur şef şef gurūh-i kīnê-cū
Gitme gitsên öldürer āḡir sêni ḳovm-i ‘edū

237. Sèndèn özge bir nèfer yoḥdur nè ḳardaş nè ‘emū
Mehribān olsun bugün versin teselli tā mènè
238. Tökmerem ruḥsāre-i zerd üzre ḳanyāş Nèylerem
Getmèrem Şām'e kesuk bāşule bir baş Nèylerem
239. İtmerem covr-i cefādèn şıkve ḳardaş Nèylerem
Sèrzeniş itse eger e‘lā mènè ednā mènè
240. Sèn mènim ārām-i cānım mehribānımsan ‘Ali
Alem-i ma’ nade rūhimSèn revānimSèn ‘Ali
241. Lāle-gun ruḥsār ilè çun gülsitānimSèn ‘Ali
Çoḥ munāsibdur degilse bülbul-i şeydā mènè
242. Cān virur la‘l-i lebun her dèm mènè ‘İsā kimi
Māt-i mebhūt olmuşam bu ‘erşede Mūsā kimi
243. Cilve-i ḥüsnün tecellā eylemiş Sīnā kimi
Kerbelā şehṛāsı olmuş vādi-yi Sīnā mènè
244. Çun besāt-i ‘eşḳde sènSèn emīr-i silsilè
Mèn de bu ‘eşḳ ilèn ollam dest-gir-i silsilè
245. Şimr-i dūn eyler mēnī bī-cā esīr-i silsilè
Turf-i zencīr-i belādur zulf-i ‘enber-sā mènè
246. Mèn èzel gün āşinā oldum belā-yi ‘eşḳ ilè
Eyledum ‘ulfet sēnin tēk āşinā-yi ‘eşḳ ilè

247. Elde var fûrset ‘Ëli mên mübtelâ-yi ‘eşk ilê
Bir danış koyma yetişsun dêrd ğem aşlâ mênê
248. Mên ‘Ëli sênsiz yeķin bîġāNêye rām olmaram
Aġlaram şubh u mesâ hicründe ârām olmaram
249. Sên mên ilên gitmeSên mên dâhil-i Şâm olmaram
Mesken u me’vâ olur âhû kimi şehrâ mênê
250. Baġlaram imdi sêr-i zufunde möhkem köñlümü
Tâ görüb hesret çekê mecnûn sêNê Leylâ mênê
251. Dâim eylerdim Sên ilê şād hurrem köñlümü
Eyledun âhîrde yahşi mâyl-i ğem köñlümü
252. Baġma Şerrâfem zelîlem rû siyâhem yâ Hüseyn
Sêndên özge yoġ pênâhım bî-pênâhem yâ Hüseyn
253. Dut elimdên ğerķ-i deryâ-yi ğünahem yâ Hüseyn
İltifâtun olsa Nêyler yüz bilê deryâ mênê

**‘Novġe êz zêbân-i ġaţûn-i mu‘azzame cenâb-i SekîNê be cenâb-i ‘Ëli Êkbêr
Aleyhusslâm’**

254. ‘Ëli birce ayak saġla
Belâ-gerdânuvam ķardaş
255. Dizim ğêlmêz ğelem ardunca
Dur ķurbânuvam ķardaş

256. ‘Eli hergiz d mem g tme
Gidib me   dive y tme
257. M ni de n        itme
Dayan  urb  nuv m  arda 
258. D z m s nsiz  er rim yoh
Elimde i tiy rim yoh
259.  emim  oh  em-gus rim yoh
Dayan  urb  nuv m  arda 
260. ‘Eceb saldun m ni g zd n
D n rmi    ir  z  zd n
261. M kedder olma bu s z n
Dayan  urb  nuv m  arda 
262. U ar r hum fer  kundan
   ar c  n i tiy  kundan
263.  p m koy bir ey  kundan
Dayan  urb  nuv m  arda 
264. Bacun bu s rv-i  z de
OLub z lf n t k uft de
265. Elind n dut yeti  d de
Dayan  urb  nuv m  arda 

266. Bu bûlbûl kaldı gülşensiz
Kālā müşkildu ağıznsiz

267. Kayıtmam heyemiye sênsiz
Dayan kurbānuvām kardaş

268. Sêni imdi yolā sallam
Yol üste mûntezir kallam

269. Virub cān dêrduvi allam
Dayan kurbānuvām kardaş

270. Belā-gerdānuvām kardaş

‘Novhe êz zêbān-i cenāb-i ‘Ēlî Ėkbêr be cehet-i imdād hasten êz Ėmām
Hüseyn Aleyhusselām’

271. Alubdu Ėkbêrivi kovm-i kin ārāye bābā
Fedā kedêmleruve tēz yetiş haraye bābā

272. Durma gēl emandu bābā
Ėkbêrun cêvāndu bābā

273. Degibdu cismime bî-hed cerāhethā-yi kārî
Yarālarumdan olur çeşme çeşme kân cārî

274. Gün issisi mēni dildēn salubdu gēl bārî
Hemīde keddilē sal bāşım üste sāye bābā

275. Durma gēl emandu bābā
Ėkbêrun cevāndu bābā

276. Nê keder dêrd u belâ gêldi şebr u tâb eyledim
Susuzluk âteşiNê bağrımı kebâb eyledim
277. Ayâkımi elimi kân ilên hezâb eyledim
Gêl eyle birce temaşa bu kân henâye baba
278. Durma gêl emandu bâbâ
Ëkbêrun cevandu bâbâ
279. Henûz vardı remek cism-i nâ-tevânımda
Çoğ istirem olasan bir deķîke yânımda
280. Yüzüm yüzünde verim cân ölen zemânımda
Telâvet eyliyeSên başım üste âye bâbâ
281. Durma gêl emandu bâbâ
Ëkbêrun cevandu bâbâ
282. Buyur ğerîb anama ihtiyârsız qalsun
Kerârın aldıla elden kerârsız qalsun
283. Ğem-i firâķe dözüb ğemgüsârsız qalsun
Salur anânı balâ dehrde belâye babâ
284. Durma gêl emandu bâbâ
Ëkbêrun cevandu bâbâ
285. Gêlibdu yânıma ceddım cenâb-i Peyğamber
Dutub elinde iki câm bâde-yi kovşer

286. Birin verub mènè sahlub birin sèni gözlèr
Hoş-âmed etmeye gèl birce Muştafâye babā
287. Durma gèl emandu bābā
Ëkbèrun cevandu bābā
288. Başım kılıclanub öz bāşıma ahar kânım
Yeķīn ele baba tèt gèlmeSèn çıhar cānım
289. Çoḡ ahtarır sèni cān üste çeşm-i geryānım
Koyam bu ḫāletilè yüz o ḫāk-i pāye baba
290. Durma gèl emandu bābā
Ëkbèrun cevandu bābā
291. Sènè egerçi bu gèlmèk ziyādè zehmèt olur
Vè līk Ëkbèr'e sèrmāyè-yi sè'ādèt olur
292. Yüzün görüm bedènim kân içinde rāhet olur
Yetir bu Ëkbèrivi 'eyn-i mudde'āye baba
293. Durma gèl emandu bābā
Ëkbèrun cevandu bābā
294. Yolumi kesdi baba Kūfiyān-i kīNè şu'ār
Mèni kılıclarınan rīze rīze doğradılar
295. Kèbül-i zehmet ele Nè'şimi özün gèl apar
Özüm gèlem degu mümkün kesem Hudāye baba

296. Durma g l emandu b b 
 kb run cevandu b b 
297. Ke irtme  mr v    rr f bil   ifletil n
Ey l-i  kb r'e p  ide ol me ebbetil n
298. H leti yada sal kim deyerdi  esretil n
Alubdi  kb rivi  ovm-i kin ar ye baba

‘Der  u   -i     et-i     -i Pey amber Cen b-i ‘ li ‘ kb r’

299. Yaralandım e id Kerbel 
 l rem her yime g l baba
300. G len  ed mlerive fed 
 l rem her yime g l baba
301. Yeti ib v c dime o  zi bes
Da  lbd  s n  batub n fes
302. Bu N fesde vir m n  birce s s
 l rem her yime g l baba
303. S n    n yetibdu  o  eziyyetim
Odu  o  varımd   ec  letim
304. Budur evvel   ir zehmetim
 lirem her yime g l baba
305. M ni  e d edibdu g lur ecel
Budu fikri derk ide el be el

306. Gêlince Sên başım üste gël
Ölürem herâyime gël baba
307. Bu gün ıssısı bu cigerde sūz
‘Eteşim dêmâdêm eder burūz
308. Bedênim yarālî özüm susuz
Ölürem herâyime gël baba
309. Baba vird u zikrim olub te‘âl
Mêni gël bu hâlde yâde sal
310. Başımı götür dizin üste al
Ölürem herâyime gël baba
311. Bedênim yarâları kan verur
Bu kan özge hâli nişan verur
312. Baba gël gör oğluvi can verur
Ölürem herâyime gël baba
313. Baba eyle Êkbêruve kerem
Yola göz tikib sêni gözlêrem
314. Başım üste gëlmesên ölmerem
Ölürem herâyime gël baba
315. Görüb ehl-i kin baba t êk mêni
Yıhıb atdan öldürece k mêni

316. Gêl emandu kôlgiye çek mênî
Ölûrem herâyime gêl baba

317. Bu Hüseyn ‘ezâsıdı yaz Rızâ
Özi beyte beyit verur cêzâ

318. Bu sözi dubâredi dut ‘ezâ
Ölûrem herâyime gêl baba

‘Êz zebân-i Hêzrê ‘âzim şodên-i ân buzurgvâr’

319. Kûrban kesilum âdive lebbeyk ‘Êli lebbeyk
Gêldim yetişim dâdive lebbeyk ‘Êli lebbeyk

320. Bir gêldi Sêsun heymelere şebirim alındı
Ârâm-i dilim şîşe kimi dâşe çalındı

321. Bir de bu oğulsuz atavi yâde sal imdi
Sêsle mênî feryâdive lebbeyk ‘Êli lebbeyk

322. Aşır sênidun dêrdimin ‘âlemde devâsi
Sênsiz ‘Êli yoh kûlbimin ârâm u şefâsi

323. Rehîm et mênê ey gözlêrimun nûr u ziyâsi
Bağ bu evi berbâdive lebbeyk ‘Êli lebbeyk

324. Al kânê boyanmîlîke bûllêm hevesun vār
Dâd etme bu bîkes kimi bir dâdresun vār

325. Ver bâşuvi hencer dêmiNê tâ Nêfesun vār
Ecz eyleme cêllâdive lebbeyk ‘Êli lebbeyk

326. Te'ḥīre düşüb gēlmegim olma 'Ēli dīlgīr
Bir at geturen olmadı etdum odu te'ḥīr
327. Ey şeyd-i ḥerem eyledi kimler sēni nēḥcīr
Le'nēt gēle şeyyādivē lebbeyk 'Ēli lebbeyk
328. Düşdün niye ey bülbul-i şūrīde Nēfēsdēn
Ḳānun çoḡ aḥıb yoḥsa salubdi sēni Sēsēdēn
329. Ger ṭāyir-i rūḥun 'Ēli uçmubdu kefesdēn
Sal bir de mēni yādivē lebbeyk 'Ēli lebbeyk
330. Gīrem sēn oḡul öz özüvi terk kılubsan
Pervānē kimi şem'i vişāle yaḥılubsan
331. Deylen görüm āḥīr 'Ēli hardā yıḥılubsan
Ḳurban ḳed-i şimşādivē lebbeyk 'Ēli lebbeyk
332. Sēn imdi degildun mēni feryāde çağırdun
Bu bī kes u bī dāдресi dāde çağırdun
333. Bes hardasan āḥir mēni imdāde çağırdun
Gēl gēlmişem imdādivē lebbeyk 'Ēli lebbeyk
334. Şerrāf ḥeyāl eyleme şarrāf-i suḥensēn
Yā inki dēme şeyref-i nekd-i mehensen
335. Söz şāḥibi bir özgedu billahi Nē sēnsēn
Salmış o sēnun yādivē lebbeyk 'Ēli lebbeyk

**‘Êz zebân-i Hêzrêt-i Seyyiduş-şuhêdâ ‘‘êlêyhu’s-sêlâm hitâb bi cenâb-i ‘Êli
Êkbêr ‘‘êlêyhu’s-sêlâm’**

336. Beleşub kâNê ‘eceb zulf-i perîşânun oğul
Ola kül bâşına sêndên şora dünyânın oğul
337. Sênidun ZeyNêbimun metleb u mênzûri ‘Ali
Koydun ağlar göz ilê yahşî o rencûri ‘Ali
338. Dur gedek heyimiye ey gözlêrimun nûri ‘Ali
Gözi yollarda kalub heymede Leylânun oğul
339. Sêni leb-tişNê şehîd eyledi bu kovm-i ‘edû
Gülşen-i cismive verdi dêm-i peykân ilê su
340. Mên de imdi ederem kân ilê tecdîd-i vuzû
Karışur kânime bu çölde kızıl kânun oğul
341. Merhebâ ‘eşqive ey şibh-i Resûl-i medêni
Etmedun mehzêr-i cânânde şermênde mênî
342. Yahşî elvân eledun kân ilê bu gül bedêni
Sêrv têk düşdi yere sêrv-i herâmânun oğul
343. Mehfil-i kurbde öz cismim olub ğeyr mênê
Kûfe'dên Şâm'e verur Cêzbe-yi Hêk seyr mênê
344. Bu keşâkeşde ‘Êli mênzil olur deyr mênê
Ovc eder nâlesi eflâke mesîhânun oğul

345. Sīnēmi nāvek-i dērd u ğeme āmāc ederem
Zeynēbun tākēt u ārāmını tārāc ederem
346. Mēn de bu çölde kesik bāş ilē me'rāc ederem
Kāb-i kūvsīnēm olur tāk-i kilisānun oğul
347. Sēn vefā gülşeninun bir gül-i nov-restesisēn
Şuhēdā destesinin 'eşķde sēr-destesisēn
348. Olmiya mēn kimi bir silsilē pā-bestesisēn
Nigerāndur görürem dīde-yi geryānun oğul
349. Nūş kıldun reh-i cānanda belā cāmi oğul
Çekēcekdur bu işun Şām'e sēr-encāmı oğul
350. Birce aç gözlērun ey ķelbimin ārāmı oğul
Gör Nē ehvāle salubdur mēni hicrānun oğul
351. Nūr-i dīde bu kemān ķeddime bir eyle Nēzer
Tīr-i āhe yaralu sīNēmi çoğ etme siper
352. Tökmese ZeyNēb-i Mezlūme eger eşķ beşer
Yandurur 'ālemi āh-i dil-i sūzānun oğul
353. Ey olan sērv ķedi ziyNēt-i meydān-i belā
Ke'be-yi veşlde kıldun Nē gözel se'y şefā
354. Eyledun cānivi min şovķ ilē cānāNē fedā
Dergeh-i Hakkda meķbūl ola ķurbānun oğul

355. Ağla Şerrâf ilê bu meclis-i mâtemde Rızâ
Göz yaşun herc ola govher yeriNê rûz-i cêzâ

356. Âh o dëmdën buyurub oğluna şâh-i şuhêdâ
Beleşib kâNê ‘eceb zulf-i perişânun oğul

‘Êz zêbân-i an hezret der sêr-i Nê’ ş-i cenâb-i ‘Êli Êkbêr ‘êlêyhu’s-sêlâm’

357. Ey gül kimi kâNê batan
Êkbêrim oyan yâverim oyan

358. Kân içre nâz ilê yatan
Êkbêrim oyan yâverim oyan

359. Heymelere gëldi Sêsun
Gêldim olam dâdresun

360. Ölmesên var Nêfesun
Êkbêrim oyan yâverim oyan

361. Ey koşte-yi tîğ-i sitem
Hicrun edib keddimi hem

362. Gözlêr yolun ehl-i herem
Êkbêrim oyan yâverim oyan

363. Şâm etme Leylâ Gündüzin
Çoh müntezir koyma gözin

364. İmdi helâk eyler özin
Êkbêrim oyan yâverim oyan

365. Ey sêrv-i gül-pîrehenim
Bâğ-i behîst u çemênim
366. Sênsiz gülüm soldi mênim
Êkbêrim oyan yâverim oyan
367. Sên mênê bir yoldâşidun
Ağlar gözümde yâşidun
368. Hem oğul hem kârdâşidun
Êkbêrim oyan yâverim oyan
369. Topraklara koyma yüzün
Gêl mênê rehîm eyle özün
370. Aç birce bu kanlu gözün
Êkbêrim oyan yâverim oyan
371. Gêldim ciger dağlamağa
Oğul deyib ağlamağa
372. Gözlêrivi bağlamağa
Êkbêrim oyan yâverim oyan
373. Kalmış elim üste elim
Bâşe yetub çün ecelim
374. Şebr eyle koy mên de gelim
Êkbêrim oyan yâverim oyan

375. Tiğ-i cefā hāme kimi
Cismun yazub nāme kimi

376. Sēnlen varam Şāme kimi
Ėkbērim oyan yāverim oyan

377. Şerrāf-i dīnār-i ğemem
Nēkķād-i nēķd-i elemem

378. Bu sözde şābit ķedēmem
Ėkbērim oyan yāverim oyan

**‘Ėz zēbān-i cenāb-i Umm-i Leylā der sēr-i Nē’ş-i Hēzrēt -i ‘Ėli Ėkbēr der
ḥeymegāh’**

379. Edubdu gül kimi sed pare kim bu gül bedeni
Bu ḥāletun gül-i yāsım batırdı yāse mēni

380. Ey gül-üzlüler çemēni māh-rūler encumēni
Anān öleydi ‘Ėli görmiyeydi böyle sēni

381. Diyem cefā ilē sındırdılar eger belimi
Oğul bülür mēnim oğli ölen ana dilimi

382. Būker anā belini novcēvān oğul ölūmi
Anān öleydi ‘Ėli görmiyeydi böyle sēni

383. Ey gül-üzlüler çemēni māh-rūler encumēni
Anān öleydi ‘Ėli görmiyeydi böyle sēni

384. Mënim bu nêş‘ede Sën māye-yi viķārimdun
Kerār beḥş-i dil-i zār-i bi-ķerārimdun
385. Hānımlıķum sënılën getdi e‘tibārimdun
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sēni
386. Ey gül-üzlüler çemēni
Māh-rüler encümēni
387. ‘Ēzīz-i ‘āleimidum çün sēnun ‘ēzīzividum
Bugünki gündēn ötür dāim eşk-rīzinidum
388. Anā degüldüm ‘Ēli belke bir kenīzividum
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sēni
389. Ey gül-üzlüler çemēni
Māh-rüler encümēni
390. Elim yetişmiri bu çölde kovm kardaşıma
Sën aç gözün ‘Ēli baḥ bir bu kanlı göz yaşıma
391. Evim yıhıldı felek tōkdi yahşı kül başıma
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sēni
392. Ey gül-üzlüler çemēni
Māh-rüler encümēni
393. Nê şūr-i ‘eşķ koyar āh u nāledēn usanım
Nê göz görür ki görüm ḥāletun ‘elāve yanım

394. Nè diz gèlur ki durum birce bāşuva dolanım
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sèni
395. Ey gül-üzlüler çemèni
Māh-rüler encümèni
396. Bülbülem ki mènim gülşen u gülüm sènidun
Gélende şöhbete şīrin dilim dilim sènidun
397. Ata ana bacı kardaş hamı elim sènidun
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sèni
398. Ey gül-üzlüler çemèni
Māh-rüler encümèni
399. Deyirdim ölsem eger yoḥ ğemim olam nigerān
Mèzārım üste gèlur Ēkbèrim oḥur Ḳurān
400. Ḳazā ḥiyālimun ‘eksin bu çölde verdi nişān
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sèni
401. Ey gül-üzlüler çemèni
Māh-rüler encümèni
402. Nèce anan olu ḳeyd-i ḥeyātilèn beste
Nè şūr-beḥtdur ölmèz bu zār-i dil-ḥeste
403. Sèn ölmüSèn ‘Ēli mèn gèlmişem başun üste
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sèni

404. Ey gül-üzlüler çemèni
Māh-rüler encümèni
405. Bu ҡanlu gözlèrun aç birce baħ anan yüzine
Tapa teselli bu hāletde belke öz özinè
406. Gedib cèvānı elindèn olubdu kül gözinè
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sèni
407. Ey gül-üzlüler çemèni
Māh-rüler encümèni
408. Bugünki gündè nolur kâināt eger yanalar
Mènim bu āhim odundan alub od odlanalar
409. Cèvān oğullar ölünce öle ‘Ēli analar
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sèni
410. Ey gül-üzlüler çemèni
Māh-rüler encümèni
411. Anānun ölse cèvān oğli heç yüzi gülmèz
Bülür Seriyye bunun sirrin özgèler bülmez
412. Te‘eccübem nèce Leylā diri ҡalub ölmèz
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sèni
413. Ey gül-üzlüler çemèni
Māh-rüler encümèni

414. Alub kelem ele Şerrāf novhe eyle rekem
Huda-nêkerde heṭā eylesên çekelle kelem

415. Dubāre meṭle‘i yāz eyle meṭte‘e münzem
Anān öleydi ‘Ēli görmiyeydi böyle sêni

416. Ey gül-üzlüler çemêni
Māh-rûler encümêni

‘Ēz zebān-i cenāb-i Umm-i Leylā éleyhu’s-selām’

417. Ayāke dur ey cêvān Leylā
Kerār u şebr u tevān Leylā

418. Diyerdim ölsem saḡ olsun Ēkbêr
Böyle degüldi gūman Leylā

419. Zi-bes yer üzre aḡubdu kânun
kân elundên alub tevânun

420. Aḡubdu kânun gedubdu cânun
Cânê kurban bu cân Leylā

421. Bir ehl-i dil yoḡ gemim büleydi
Böyle görünce sêni noleydi

422. Bugündên evvel anān öleydi
İteydi nām u nişān Leylā

423. Felek ayırdı mênî elimdên
‘Elāve aldi sêni elimdên

424. Ölünce düşmêz adın dilimdên
Olubdu vird-i zêbân Leylâ
425. Alub od âh-i şerârenâkim
Yanar od içre bu cân-i pâkim
426. Ahan başundan bu kându yâ kim
Revându rûh u revân-i Leylâ
427. Nêdên düşübSên yer üzre bî-hûş
Mêni edubsên bilê ferâmuş
428. Zemân gèlibdur dur olma hâmuş
Danış di tûti-zêbân Leylâ
429. Aşubdi move-i belâ kaşımdan
Hevâ-yi sâhil çıhub başımdan
430. Bu hâletimdên bu göz-yaşımdan
‘Eyându râz-i nêhân Leylâ
431. Buyur mi sênsiz nêdim bes âhîr
Nê çâre kılsun bu bî-kes âhîr
432. Sêsime kim bes verur Sês âhîr
Yetende ‘erşe feğân-i Leylâ
433. Kime deyum cân o da yağıldi
Ürekde dêrdim kâlub sığıldi

434. ‘Èli Sèn öldün evim yıhıldı
Herābe oldi mekân-i Leylā

435. Gün kim etdim ğemilèn ülfet
Müşāhib oldi mènè müşībet

436. Bu ğüşe-yi ğem bu künc-i miḥnèt
Olubdu dāru-l'emān-i Leylā

437. Bu qedr Şerrāf edubdu bāver
Eger cehāni ğeze sērāsèr

438. Oğul tapulmaz be sān-i Ėkbèr
Anā tapulmaz be sān-i Leylā

‘Èz zèbān-i cenāb-i Sekīnè Ḥātūn dèr sèr-i Nè’s-i Hèzrèt-i ‘Èlī Ėkbèr der
ḥeymegāh’

439. Aḥar kânun kimi aĝlar gözümdèn yāş
Bugündèn birce gün evvel öleydim

440. ‘Èlī kardedāş
Kāş ‘Èlī kardedāş

441. Öleydim kāş
Èlī kardedāş

442. Bacun kardedāş ‘Èlī saldun nè tèt göz yāşı tèt gözdèn
Deyillèr doĝru sözdür bu düzimiş āḥir öz özdèn

443. Öleydim bir dēķīķe göz götürmēzdim bu gül yüzdēn
Nē çāre eyleyim imdi mēnş külbāş ‘Ēlī ķardāş
444. Öleydim kāş
‘Ēlī ķardāş
445. Ğēlēt Sōzdūr diye her kim sēNē ger Yūsef-i şānī
Bu hūsn u bu melāhet Hēzrēt -i Yūsef de hānī
446. Sērāsēr cismun olmuş reşk-i şūrethāNē-yi fānī
Edubdur sēnde zāhir ķudrētīn Nēķķāş ‘Ēlī ķardāş
447. Öleydim kāş
‘Ēlī ķardāş
448. Vücūdun sēr be sēr başdan eyāķē Nēyze vu oĥdur
Kül olsun bāşıma bāş ķoymaķa bir saç yeri yoĥdur
449. Şēģīrem zāhir-i şūretde emmā göz yaşı m çōĥdur
İcāze ver edim tā bāşıva şābāş ‘Ēlī ķardāş
450. Öleydim kāş
‘Ēlī ķardāş
451. Dutum nāzun çekēn var her ķeder ‘ālemde nāz etsin
Helāk oldum velī aç gözlērun bir dādime yetsin
452. Sēr-i zūlfünde bilē pāy-bendēm her yanā getsēn
Başun ardunda gēllēm bāş açux bir baş ‘Ēlī ķardāş

453. Öleydim kâş
‘Êlî kardâş
454. Gidub gözdên gökñül mülkinde mesken eyleyub kaldun
Nêce ârām olum kardâş ‘Êli ârāmımı aldun
455. Ğeribe der be der kıldun mênî şehrālere saldun
Olub bîgāNêye rāz-i Nêhānım fāş ‘Êli kardâş
456. Öleydim kâş
‘Êlî kardâş
457. Gece gündüz gerek mundan şora kân ağlıyam sênsiz
Üzüm bî-perde nâlem perdede kılsun degil cāyız
458. ‘Elāve at dōşünde getmêge incimerem hergiz
Kesuk başun eger olsa mênê yoldâş ‘Êli kardâş
459. Öleydim kâş
‘Êlî kardâş
460. Alışdi şu’le-yi nār-i muḥēbbētle dil-i zārım
Bu sūz-i ‘eşķ ilēn pervāNēler olmuş ḥerīdārım
461. Mu‘eşşirdur zi-bes kim āteş-i āh-i şerer-bārım
Dutub od var yerī odlana dāğ u daş ‘Êlî kardâş
462. Öleydim kâş
‘Êlî kardâş

463. Mênî saħla yanunda ayrılam qoymā bu turbetdên
Hêkîket ‘āleminde ölmek āsandur şemātetdên

464. Êcêl gèlmêz ölem tâ kırtulam dêrd-i müşîbetdên
Qoyam imdi sênîlê bir mēzāre baş ‘Êlî qardaş

465. Öleydim kâş
‘Êlî qardāş

466. Dêm-i Şerrāfê çûn olmuş dêm-i rûḥ'ul-ḳudus mulḥêḳ
Odur sözsiz verur bêzm-i ‘ezāye Nêzm ilên rovnêḳ

467. Bacî qardāşinî ölmüş göre böyle deyer muṭlêḳ
Bu gündên birce gün evvel öleydim kâş ‘Êlî qardaş

468. Öleydim kâş
‘Êlî qardāş

**‘Êz zêbān-i cenāb-i Fāṭeme-yi ‘êrūs ḥiṭāb be cenāb-i Qāsem ebn-i Ḥêsên
‘aleyhum'us-selam’**

469. Eyliyub kâşun ḥeyālî keddîmi hilāl ‘‘êm-oğli
Çêkêcekdu Şām'e büllêm mênî bu ḥeyāl ‘‘êm-oğli

470. Dağılıbdu gül yüzünde ey ‘‘êm-oğli qāre zülfün
Dil-i zār-i bî-qêrāri salub āḥ u zāre zülfün

471. Şeb-i hier u dêrd u ğemdur deyesên bu zāre zülfün
Nêzer eyledukce dāim geturur mēlāl ‘‘êm-oğli

472. Mëni ayrılık heyâli eyliyib zi-bes müşevveş
Sala âhımın şerâri yeri var cehâNê âteş
473. Ğem-i hicre mübtelâyem dëm-i veşl mën-i belâ-keş
Nê böyle ferâk oleydi Nê böyle veşâl ‘‘em-oğli
474. Düzülübdü deste-deste bu gürüh-i nâ-müselmân
Gedësên edelle cismun ey ‘m-oğli kânê ğeltân
475. Dil-i zâr u bî-kerârim olu ğuşşedên perîşân
Dağıdanda târ-i zülfün yüzüve şimâl ‘‘em-oğli
476. Leme‘ât-i hüsn-i rûyun eyliyub cehâni rovşen
Nolu birce kıl tøkellüm mën ilê çü nêhl-i îmên
477. Bu hîyâm-i ‘işmet içre mênê bir enîs sênsên
Ede hîfz bed nêzerdên sêni Zu'l-celâl ‘‘em-oğli
478. Sên ilên tapardı könlüm bu diyârde tesellî
Mëni terk edub gedirsên ey ümîdimun meħellî
479. Sênê şâhid-i şehâdet eyliyub eger tecellî
Eyliyubdu mât u heyran mênî bu cemâl ‘em-oğlî
480. Kêdd-i sêrvivi görende ğelu şûre kêhr-i dil
Nê ‘elâc edum êzeldên sêNê çün olubdu mâyl
481. Nêce gör düşüb ayaħdan sürünür dalunca kākül
Deyêsên gedur Peyember dalıca mëlâl ‘‘em-oğli

482. Nêce ‘endelîbi dêrdê geturur gülün hêvâsi
Ele ovc eder semâye dil-i bî-nêvâ nêvâsi
483. Kime yalvarum mên âhîr sôle dêrdimun devâsi
Alub ihtiyârî eldên bu hêṭ u bu hâl ‘‘em-oḡli
484. Mênê şâm-i firķétinde bülürêm fêrâḡet olmaz
Beledur meḡebbet ehlî bu cehanda râhet olmaz
485. Nêce imdi sũbh-i rovşên mênê şâm-i zũlmet olmaz
Meh-i rũyive bu gündê yetecek zevâl ‘‘em-oḡli
486. ‘Ali ķardaşım gedênde onilên gedub ķerârım
Kuruyub Nêḡâl-i şebrim kesilubdur ihtiyârım
487. Mênî Sên de bir terefdên ḡeme salma ḡem-güsârim
Bu ķêdêr belâye bir can dõze çoḡ meḡâl ‘‘em-oḡli
488. Yeri var bu ḡemde Şerrâf ola göz yaşun revânê
Yetişende nov-‘erũsun eli Kâsim-i cêvânê
489. Bõylê ‘êrz kıldı güyâ o belâ-keş-i zêmânê
Eyliyub kâşun ḡeyâlî ķêddimi hilâl ‘‘em-oḡli

‘Emdâd ḡâsten-i cenâb-i Kâsim êz Ḥazret-i Seyyidu’s-şuhedâ ‘Aleyhu’s-
selâm’

490. Ölirêm bircê yetiş dâde ‘emũ
Koyma nê’şim kala şehrâde ‘emũ

491. Başum üstünde eger gelse sesun
Can verur cismime 'īsā nêfesun

492. Anamā söyle mēnī gözlemesun
Kaldı hêsret mēnē dūnyāde 'emū

493. Aldı êtrāfımı bu leşker-i kin
Yolumi kesdi 'emū Şeyş-i lē'în

494. Dağı gèlmek mēnē çoḡ oldi çetin
Sēn özün gel yetiş imdādē 'emū

495. Sèslirēm yetmiri bir yānē sèsim
Degdi oḡ sīnēme sındi kēfèsim

496. Sēn gèlincē olur āḡir nêfèsim
Çoḡ dēgub yāzē bu nā-şāde 'emū

497. Mēni yalḡuzladı bu ḡovm-i 'edū
Susuz ldürdi 'emu vermēdi sū

498. Kırmızı ḡānım olub āb-i vuzū
İssi ḡumlar mēnē seccāde 'emū

499. Şāhbāzun dēmē bī-şēh-pēr olub
Tīr-i è'dā mēnē bāl u pēr olub

500. Ḳātilim èldē dutub ḡēncēr olub
Bāşımı kēsmēyē āmādē 'emū

501. Susuz ölmek nè ki zèhmétdu mènè
Bu yolun zèhméti rāhétdu mènè

502. Ölürem ‘eyni se‘āetdu mènè
Sal bu hāletdè mēni yādè ‘ēmū

503. Şām edub ehl-i cēfā gündüzüvi
Sandılar nā-hèk ‘ēmū hék sözüvi

504. Gél görüm bir dè mübārək yüzüvi
Yalvarum kıyma bu cēllādè ‘ēmū

505. Ey ‘ēmū kaldı kıy yerdè başım
Sāyè görméz bilirem bir dè başım

506. Li’l-lèh elhēmd olub āhirdè başım
Āşinā hēncēr-i fūlādè ‘ēmū

507. Tökmèsè bir belè gözyāşı gözün
Yandurur ‘ālēmi bū odlu sözün

508. Ohu bu misrè‘i Şerrāf özün
Ölirem bircè yetiş dādè ‘ēmū

‘Ēz zēbān-i mādēr-i cenab-i Kāsım dēr sēr-i Nè’ş-i ū dēr hey-me-gāh’

509. Ey Kāsım-i tāze-cēvān
Nov-cēvān oğul mehribān oğul

510. Yatma anān ölsün oyān
Nov-cēvān oğul mehribān oğul

511. Sèn bilisèn yoḥdu kèsim
Bir sènidun hèm-néfèsim
512. Sès ver mènè batdı sèsim
Nov-cévān oğul mehribān oğul
513. k̄anè batub gül bēdēnun
Gūlnāridur pīrēhēnun
514. T̄oy rēḥti olmuş kēfēnun
Nov-cévān oğul mehribān oğul
515. Kim sēni bu ḥālè salub
T̄ākētivi ēldēn alub
516. T̄oy otaḫun bağlı ḫalub
Nov-cévān oğul mehribān oğul
517. Ēlim yetişmir ilimè
Sèn yetiş dērd-i dilimè
518. Dur bir ēlun ver ēlime
Nov-cévān oğul mehribān oğul
519. Sēndēn çētīn mēn doyaram
Dērd üstē dērdun ḫoyaram
520. Şem‘ivi k̄ārè boyaram
Nov-cévān oğul mehribān oğul

521. Zülfün tēnāb eylēmisen
Pür piç u tāb eylēmisen
522. Kandan hēzāb eylēmisen
Nov-cēvān oğul mehribān oğul
523. k̄anē batan rēhti soyun
Sērriyē kurbāni boyun
524. Dōndi nē tez yāsē toyun
Nov-cēvān oğul mehribān oğul
525. Ey Yūsef-i Mişr-i vefā
Sultān-i iklīm-i şefā
526. Verdim olub vā eşefā
Nov-cēvān oğul mehribān oğul
527. Ėz bēs dēgub sīnevē oğ
Öpmēgē bir saç yeri yoğ
528. Dur yatma gün issidi çoğ
Nov-cēvān oğul mehribān oğul
529. Şerrāf çek āh u fēgān
Kıl bū sözī verd-i zēbān
530. Ey Kāsım-i tāze cēvān
Nov-cēvān oğul mehribān oğul

‘Emdād ḥāstén-i Ḥèzrèt-i Èbu'l-fèzli'l-‘Èbbās ‘éleyhu's-sélām èz Ḥèzrèt’

531. Èḡā düşdüm daḡī dildèn
Hèrāyè gèl atam oḡli

532. Virildim bāşdèn beldèn
Hèrāyè gèl atam oḡli

533. Gèl ey istèklu ḡardaşım
Bèlā bèzmindè yoldāşım

534. Bèdèndè durmuri bāşım
Hèrāyè gèl atam oḡli

535. Aḡubdur bāşımın ḡāni
Dutub hër sèmti hër yāni

536. Sèni Zèhrā anan cāni
Hèrāyè gèl atam oḡli

537. Mènim sènsiz pènāhim yoḡ
Daḡī ummīd-gāhim yoḡ

538. Bir özgè dād-ḡāhim yoḡ
Hèrāyè gèl atam oḡli

539. Dutum artuḡ èziyyètdur
Vèlī ‘Èbbāsè minnètdur

540. Ḳébūl gèrçi zèḡmètdur
Hèrāyè gèl atam oḡli

541. Nêvâziş eylə ‘Ebbāsê
Kêtil-i kovm-i nêsnāsê
542. Ebu'l-fêzl öldi gël yāsê
Hêrâyê gël atam oğli
543. Fêlêk şêbrim alub âhir
Mênî dêrdê salub âhir
544. Gözüm yoldâ kalub âhir
Hêrâyê gël atam oğli
545. Zi-bês oğ sînêmê batdi
Sınub sînêm nêfês batdi
546. Kolum getdi ‘êlêm yatdi
Hêrâyê gël atam oğli
547. Olur ‘Ebbās dil-hestê
Bağur bû hâlê hêr destê
548. Gël al başun dizun üstê
Hêrâyê gël atam oğli
549. Ğemim eğyārê büldürmêm
Bu sözdên özgê söz bilmêm
550. Cêmālun görmêsêm ölmêm
Hêrâyê gël atam oğli

551. Anam yoḥdur açā bāşın
Tökē şūr îlê gözyāşın

552. Atar kim nazlu ḳardāşın
Hērāyê gël atam oḡli

553. Mēnî gël gör cigêr daḡla
Özün ḳardaş deyub aḡla

554. Ölirēm gël gözüm baḡla
Hērāyê gël atam oḡli

555. Bu ḳardāşun çekêr ḥesrêṭ
Ola bir sēnlê hēm-şoḡbêṭ

556. Dî gël ḳoy can verum rāḥêṭ
Hērāyê gël atam oḡli

557. Bu Şerrāf-i müşîbet-ḥān
Olub mustēḡriḳ-i ‘üsyān

558. Sēnî dē‘vêṭ edêr hêr dēm
Hērāyê gël atam oḡli

‘Êz zēbān-i Ḥêzrêṭ-i Seyyidu’ş-şuhêdā dêr sêr-i nê’ş-i Ḥêzrêṭ-i Ebu’l-fêzl’

559. Dur ey miḥnêṭ ênîsi ḡēm rêfîḳi
Êḡî yā nūr-i ‘eynî yā şefîḳi

560. Ölēm ‘Ebbās adi düşmêz dilimdên
Vırıldıḡ sên başundan mên belimdên

561. Êlun yoḥdur diyem gël dut elimdên
Êḥî yâ nûr-i ‘eynî yâ şefîkî
562. Gözüm nûri kızıl kânê batubsan
Gidub sêr-mênzil-i ‘eşķê çatubsan
563. Sêsun gêlmêz ôlûbsên yâ yatubsan
Êḥî yâ nûr-i ‘eynî yâ şefîkî
564. Sêni öldürdi kardaş ehl-i kînê
Pozuldi rovnêķ-i mülk-i Mêdîne
565. Dutub cām êldê yol gözler Sêkîne
Êḥî yâ nûr-i ‘eynî yâ şefîkî
566. ‘Êcêb verdun rizâ emr-i kězâyê
Düşüb keddun yer üzre mişl-i sâyê
567. Özün getdun mênî saldun bêlâyê
Êḥî yâ nûr-i ‘eynî yâ şefîkî
568. Sên öldün lêşkêr-i kâfir êlindê
Mênî koydun bu düşmênlêr êlindê
569. Dutub Şimr-i le‘in ḥêncêr êlindê
Êḥî yâ nûr-i ‘eynî yâ şefîkî
570. Hêlâş oldun özün hêr dêrd u ğemdên
Mênî etdun ḥêcel ehl-i ḥêrêmdên

571. ‘Èlèm yatdi belim sindi elemdèn

Èḥī yā nūr-i ‘eynī yā şefīḳi

572. Bu çöldè gün bè gün artıb melâlim

Dağıldi lèşkèrim getdi cèlâlim

573. Èsîr-i Şimr olur sènsiz ‘èyâlim

Èḥī yā nūr-i ‘eynī yā şefīḳi

574. Sèn öldün kūfiyân-i bî mürüvvèt

Yatar âsūdè eylèr istirâhèt

575. Vè lîkèn Zeyneb'i koymazla râhèt

Èḥī yā nūr-i ‘eynī yā şefīḳi

‘Èz zebân-i Hèzrèt ḥiṭâb be Hèzrèt-i ‘Èbbâs ‘aleyhu's-sèlâm’

576. Dur ey de’ vâlèr aşlâni

Èbu'l-fèzlim ‘èlèmdârim

577. Aḥan sū tèk kıızıl ḳâni

Èbu'l-fèzlim ‘èlèmdârim

578. Diyèm dutmur dilim ḳardaş

Dur ey arḥam elim ḳardaş

579. Sınub sènsiz belim ḳardaş

Èbu'l-fèzlim ‘èlèmdârim

580. Kèsib düşmèn yolun âḥir

Salub sâḳ u şolun âḥir

581. Nê baş var nê kolun āhir
Ėbu'l-fēzlim 'elēmdārim
582. Anan yoḥdur kēsē yānun
Bacun yoḥ ḥoşk edē kānun
583. Aḥub kānun gedub cānun
Ėbu'l-fēzlim 'elēmdārim
584. 'Ėlēmdārim zēbūn oldun
Kētīl-i kovm-i dūn oldun
585. 'Ėlēm tēk sēr-Nēgūn oldun
Ėbu'l-fēzlim 'elēmdārim
586. Oḡul yoḥ dērdimī būsūn
Mēnē yār u mu'īn olsun
587. Oḡulsuz kardaşūn ōlsūn
Ėbu'l-fēzlim 'elēmdārim
588. Tūkēndi tākētim sēnsiz
Būkūldi kāmētim sēnsiz
589. Kān aḡlar ḡeyrētim sēnsiz
Ėbu'l-fēzlim 'elēmdārim
590. Ōzūn mēkşūdivē yetdun
Bilē ēḥbābi tērk etdun

591. Mēnī yalkuz koyub gitdun
Ėbu'l-fēzlim 'elēmdārim

592. Ėyā māh-i Bēnī-hāşim
Mēnim istēklu kardāşim

593. Dönüb al kănē göz yāşim
Ėbu'l-fēzlim 'elēmdārim

594. Desēm görmēz gözüm kardāş
Yēkin düzdür sözüm kardāş

595. Sēnē kurbān özüm kardāş
Ėbu'l-fēzlim 'elēmdārim

596. Özün getdun hēlāş oldun
Dolī peymānē tēk doldun

597. Gülistānim nē tez soldun
Ėbu'l-fēzlim 'elēmdārim

598. Sēnī kim ğerķ edub kănē
Salub bū kanlu meydānē

599. Yanar bū hālē bīgānē
Ėbu'l-fēzlim 'elēmdārim

600. Bu ğurbētdē vēhīd oldum
Kömēkdēn nā-umīd oldum

601. Sèn öldün mèn şehīd oldum
Ëbu'l-fēzlim 'elēmdārim

602. Ƙalub Şerrāf-i bī-çārē
Muḥīt-i ğēimde āvārē

603. Özün ƙıl dērdinē çārē
Ëbu'l-fēzlim 'elēmdārim

**'Ëz zēbān-i Hēzrēt-i Seyyidu's-şuhēdā 'Ëlēhu't-tēhyē ve's-sēnā dēr ḥuṣūṣ-i
şehādēt-i Şēhzāde-yi Ëkbēr cenāb-i 'Ëlī Ëşġēr'**

604. Dıŝrē ğel ḥeymēdēn āḥir ciġērim yandı baci
Ëlim üstündē 'Ëlī Ëşġērim oḥlandı baci

605. Ğel balam oḥlandı baci

606. Baci reh̄m etdi 'Ëlī Ëşġērimē ƙovm-i 'ēdu
Ġuyiyā gördilē gül ğunçesi tēk teşnēdu bu

607. Balama Ḥermelē verdi dēm-i peykān ilē su
Mèn dē baḥdum ciġērim od dutub odlandı baci

608. Ğel balam oḥlandı baci

609. Oḥ Ëlī Ëşġēr'e getdi mēni bī-tāb elēdi
Gözün açdı yüzümē baḥdı yenē ḥāb elēdi

610. İçdi öz ƙānini ƙān Ëşġēri sīrāb elēdi
Ëmdi peykāni ḥiyāl eylēdi pestandi baci

611. Gêl balam oħlandi baci
Bĩ şêbr o tãb etmê mênî
612. Qaldı kũndãķi êlimdê ey anam nãyibêsi
Âl êlimdên yerê koy bircê bu kuşşuz kêfêsi
613. Yüzünê baħ gör ölubdur baci yã var nêfêsi
Çoħ gidub kãni êyãķım êlim islandı baci
614. Gêl balam oħlandi baci
615. Sênê çoħ zêhmêti yoħdur baci qalmã nigêrãn
Bağliyub gözlerini kırmızı dês māl ilê kan
616. Al kucaķımdên apar dutma mênê vermê nişan
Tãķet o şêbr o kêrãrım daħi tãlandı baci
617. Gêl balam oħlandi baci
618. Söylê gelsun anasi oğlina lay lãy desun
Ölmüş olsa başını açsun oğul vãy desun
619. Sên diyên vêķtê balam vãy o da ey vãy desun
Âtêş-i hicr ilê çün sînesi dağlandı baci
620. Gêl balam oħlandi baci
621. Hürmêtin saħlamiyub tãyife-yi hêķ-nêşnãs
Bãri sên saħla Êli Êşğêr'e Êkbêr kimi yãs

622. Gözinun kânini sil can kimi bir bağıva bas
Cânı yoğdur demê kundağ dolusu candı baci
623. Gêl balam oğlandı baci
624. Cigêrim pârêsidur çûnki bu nûr-i beşêrim
Zêhm-i holkûminê bağduhcan ahar êşk-i têrim
625. Oğ dèyendê buna oğlandı mênim dè cigêrim
Çêkê bilmêm bu oğun nâvêki bûrrandi baci
626. Gêl balam oğlandı baci
627. Adı Êşgêr kimi hêrgiz demê êşgêrêdu ğemi
Mênê fêrk eylêmêz Êkbêr kimi êkbêrdu ğemi
628. Ğem-i Êkbêr'lê hêkîkêtdê bërâbêrdu ğemi
İki dur göz kimi bir görmêgi mîzandı baci
629. Gêl balam oğlandı baci
630. Vardu Şerrâf êgêr nêkd-i sêfâ'êtdê gözün
Sal bu dünyâdê kêmênd-i Şêh-i mêrdânê özün
631. Belê söz yaz qala sêndên şora dünyâdê sözün
Dışrê gël heymêdên âhir cigêrim yandı baci

‘Êz zebân-i cenâb-i Rubâb mādêr-i cenâb-i ‘Êli Êşgêr ‘Êleyhu's-sêlam’

632. Ey kan içub sîrâb olan
Lay lay Êşgêrim eyvay Êşgêrim

643. Kān ilê sîrāb eyliyub
Lay lay Êşğêrim eyvay Êşğêrim

644. Ey tâzê gül tâzê nehāl
Hālun olub hāl be hāl

645. Hurdê balam yat yuhun al
Lay lay Êşğêrim eyvay Êşğêrim

646. Sêslêr mênî dād-rêsun
Sêş ver êgêr vār nêfêsun

647. Ölmêmisên noldî sêsun
Lay lay Êşğêrim eyvay Êşğêrim

648. Sînêm nêdên dağlamîsan
Şîrin suda bağlamîsan

649. Tohsan mêgêr ağlamîsan
Lay lay Êşğêrim eyvay Êşğêrim

650. Munca hêrâb etmê mênî
Bî şêbr o tâb etmê mênî

651. Dillên kêbâb etmê mênî
Lay lay Êşğêrim eyvay Êşğêrim

652. Ey âhu-yî vâdi-yî şovk
Boynunda var rêşte-yî zovk

653. K andur bu y  k rmızı  ovk
Lay lay     rim eyvay     rim

654. M n   rk-i b  r-i me  n m
  rr f-i   rin-so  n m

655. Diy n  z  dur n  m n m
Lay lay     rim eyvay     rim

‘ z z b n-i Rub b m d r-i cenab-i ‘ li     er’

656. Dolan k n il  k nd  i
‘ l  lay lay balam lay lay

657. K zardan k ni topr  i
‘ l  lay lay balam lay lay

658. G list n n g li solsun
Pozulsun p ym l olsun

659. Bala s nsiz Rub b  ls n
‘ l  lay lay balam lay lay

660.  limd n kim s ni aldı
Bel  topraklara saldı

661. Anan yah  i m l r k ldi
‘ l  lay lay balam lay lay

662. An  d  run b l sind n
D n rmi    z bal sind n

663. Mên ayrıldım balā sêndên
‘Êlî lay lay balam lay lay
664. Işıklı ulduzum atdun
Mêni toprâkdê yatdun
665. Nê tez çıhdun nê tez batdun
‘Êlî lay lay balam lay lay
666. Anan bû hâlêt-i zârun
Görüb oldu giriftârun
667. Di gël boş kaldı gêhvârun
‘Êlî lay lay balam lay lay
668. Sêni bî-hâl edên ohdur
Yanan bû hâlivê çohdur
669. Vêlî lay lay diyên yohdur
‘Êlî lay lay balam lay lay
670. Köñül dêrdünlê sêr-hoşdur
Kucâkimdê yerun boşdur
671. Özüm lay lay diyem hoşdur
‘Êlî lay lay balam lay lay
672. Mêgêr düşmên êman verdi
Sêne rêhmin nişan verdi

673. Görüb süd yoḥdi ҡan verdi
‘Èlī lay lay balam lay lay

674. ‘Èli sènsiz sèni andım
Sèmèndèr tèk oda yandım

675. Sèsimè sès ver odlandım
‘Èlī lay lay balam lay lay

676. Şil olsun ҡātilun āḥir
Hèzān etdi gülün āḥir

677. Nolub şīrin dilun āḥir
‘Èlī lay lay balam lay lay

678. Oyan dèrd o bēlān allam
Durunca sèn oyaḥ ҡallam

679. Keşikçün mèn özüm ollam
‘Èlī lay lay balam lay lay

680. Dur ey şēm ‘-i şēbistānım
Bēhār o bāḡ o bostānım

681. Süd ilèn doldu pestānım
‘Èlī lay lay balam lay lay

682. Bu Şerrāf-i siyēh-nāmè
Yetirdi şe‘rin itmāmè

683. Genê başdan yazar hāmê
‘Elī lay lay balam lay lay

‘Dêr şehādêt-i Hêzrêr êz zebân-i İmām ‘Eleyhu's-selām be cenāb-i Zeynêb’

684. Êlê dësmāl alub ağla
Yarālandım baci Zeynêb

685. Özün gël yārêmi bağla
Yarālandım baci Zeynêb

686. Geçêr āhim ohi daşdan
Üzöldüm kıvm kıardaşdan

687. Atam Heydêr kimi başdan
Yarālandım baci Zeynêb

688. Ahar öz bāşinê kânım
Dolar bu çeşm-i geryānım

689. Ahar kânım gedêr cānım
Yarālandım baci Zeynêb

690. Êgêrçi sîne dağlarsan
Yarāmi görsên ağlarsan

691. Vêli sên yahşı bağlarsan
Yarālandım baci Zeynêb

692. Mëni bir ovçi zār etdi
Ğëm o dërdê düçâr etdi

693. Vurub yıhdi şikâr etdi
Yarâlandım baci Zeynêb

694. Bu yârê peyk-i dilbêrdur
Diyâr-i yârê rêhbêrdur

695. Degil yârê gül-i sêrdur
Yarâlandım baci Zeynêb

696. Mêni gël sêr-bülênd eylê
Kara zülfün pêrênd eylê

697. Yarâmi hoşkê bênd eylê
Yarâlandım baci Zeynêb

698. Başım zêrbêtlênên sâ'et
Verub yüz özgê bir hâlêt

699. Dizimdê kalmiyub tākêt
Yarâlandım baci Zeynêb

700. Yetübdür sînême çoḥ oḥ
Vêli bircê dimêm oḥ oḥ

701. Bu yârêm kargêrdür çoḥ
Yarâlandım baci Zeynêb

702. Peyêmbêr gülşêni soldi
‘Emâmêm kân ilên doldi

703. Mênê ölmék yêķīn oldi
Yarālandım baci Zeynêb

704. Oğul yoĥ sêslîyêm dādê
Bu gündê yetsûn imdādê

705. Hêbêr ver tāzê-dāmādê
Yarālandım baci Zeynêb

706. Ölub ê‘vān ênşārim
Düşüb kıolsuz ‘êlêmdārim

707. Sên ol yārim hêvā-dārim
Yarālandım baci Zeynêb

708. Fêlêk ārāmımı aldı
Sêni dêrd o ğêmə saldı

709. Sêkīnê m atasız kıaldı
Yarālandım baci Zeynêb

710. Demûn Şerrāfê bī-kêsdür
Êsîr-i nêfs-i nā-kêsdür

711. Kıêbûl olsa bu söz bêsdür
Yarālandım baci Zeynêb

‘Dêr huşûş-i oftâdên-i vucûd-i muţêhhêr-i Hêzrêt-i seyyidu’ş-şuhêdâ be zêmîn-i Kêrbêlâ’

712. Zû'l-Cinâh üstên yihildi çün şirâte'l-Mustêķîm
Söylêdi ol dëmdê bismi'l-lâhi rêhmānu'r-rêhîm

713. ‘Êrş-i zîn üstê kêdêm koydi o ‘Îsâ-dêm yerê
Tâzê can kılsun ‘êtâ hêm dîn-i hêķķê hêm yere

714. Mîm-i kāmêtlên tikûb hûkmu'l-lahi mōhkêm yerê
Hōkm olur mōhkêm gër olsa êvvêlindê hêrf-i mîm

715. Zêrrê zêrrê doldurub êz bês vucûdin şûr-i hêķ
Kêrbêlâ dëştin edûb şûr-i Hüseynî tûr hêķ

716. Kıldı bir şûrêtlê zâtindên təcêllâ nûr-i hêķ
Lên tērāni ‘uķdësin hêll etdi Mûsâ-yi Kêlîm

717. ‘Eşķdên almuşdi çün êvvêl bêlâ sêrmâyësin
Pâyê pâyê seyr edub ordan muhêbbêt pâyësin

718. Kān ilên şêrh etdi *‘Têşîlên fê dînâ’* âyësin
Şûrêtindên oldi zāhir mē‘ni-yi *zebhu’l- ‘êzîm*

719. Kêyd-i tëndên istiyûb âzād ola tēdbîr ilên
Oldi başdan âşina êvvêl dêm-i şêmsîr ilên

720. Düşdi âhirdê ayakdan bir zêhêrli tîr ilên
Tên pērîşan dîdê giryan sîne-çāk o dil do-nîm

721. Oh dægüb sîne dağıldı kân ahub batdi nêfês
Kârvan sêr-menzilê yetdi yatub bang-i cêrês
722. İsti kumlar üstê qaldi bî-kês o bî-dâdrês
Oh olub ol şâhê hâdim neyze-yi ê' dâ nêdîm
723. Gördi bir bêzm-i mürêttêbdür o govdâl-i mêşâf
Eylêdi cism-i zê'îf ilên o yerdê e'tikâf
724. İssi kumdan saldi bêstêr gün hêrîrindên lêhâf
Oldi kân şêrbêt gëzâ lêht-i cigêr hêncêr hêkîm
725. Belê mêst olmuşdi mihnêtlên o movlâ-yi 'êtûf
Bir belê bî-hêd cerâhêtlên demêzdi bircê ûf
726. Hêr müşîbêt yüz verêndê verdi oldi 'Yâ Rê'ûf
Hêr belâ nâzil olanda zîkri oldi 'Yâ Kêrîm'
727. Çün mübârek nêhri tîr-i zûlm ilên mênhûr olub
Baş gedub gêncîne-yi êsrâr-i hêk mêksûr olub
728. Ğusli kân tâbûti neyzê türbêti kâfûr olub
Cisminê eylûb kêfên hâşak-i şehradên nêsim
729. 'Êhd o peymân eylêmişdi Hêzrêti cānān ilên
Bāş o can versun niyā-yi hêkdê bāş o cān ilên
730. Kānê gêltān oldi yetmiş bir nêfêr kurbān ilên
Tāzêlêndi Kêrbelā dêştindê ol 'êhd-i kêdîm

731. Gördi var ğem izdihāmi dērd o miḥnēt kişrēti
Bāşinē cēm ‘ etdi yetmiş bir nēfēr cēm ‘īyyēti
732. Onlara göstērdi bir bir kişrēt içrē vēḥdēti
Oldılar ‘eyn-i muvēḥḥid buldılar ķēlb-i sēlīm
733. Oldılar āġēh cēfā-yi şimr-i bī-nāmūsdēn
Şēm ‘ sōnsē ēl gōtūrmēz pērde-yi fānūsdēn
734. Baş verub cānın kaçırđub zūlm-i Dēķyānūsdēn
İstirāḥētlēn yatub Kēḥfindē eşḥāb-i rēķīm
735. Var ḥēyātun aġla Şerrāf eyle cāri eşk-i tēr
Kērbēlā keyfiyyētın çek nēzmē çün dürr u ğovḥēr
736. Şūr göz yāşun verur āḥirdē bir şīrin sēmēr
Torf-i dēst-āviz olur mēḥşērdē bu dürr-i yētīm

‘Monācāt-i Ḥēzrēt-i Seyyidu’ş-şuhēdā ‘Ēlēyhu’s-sēlām be Bārī Tē‘ālā ḥēll-i şēbānē’

737. Dutmuşam can nēķdin ēldē vēşl-i cānān istērēm
Teşnē can verrēm menā-yi ‘ eşķde cān istērēm
738. Dēm be dēm eylēr tēcēllā pērtov-i ēnvār-zāt
Olmaram Mūsā kimi bir ciltē ile meḥv-i hāt
739. Hızr tēk aḥtarmaram bū ‘ eşrdē āb-i ḥēyāt
Teşnē-yi vēşlēm kōnül cāmın dolū ķān istērēm

740. Têşt-i dëşt içrë kızıl kânım ahar yêhyâ kimi
Kêrbelâ meydânı dolmuş kân ilên dêryâ kimi
741. Zeynëbim olsun përişan hâtir-i Leylâ kimi
Pây-bënd-i zülf-i Êkbêrdur përişan istêrêm
742. Tâyir-i ovc-i vefâyem şehpêrim tîr-i cefâ
Eylêrêm rûz-i êzêlde etdugim 'êhdê vefa
743. Bû lëb-i 'êtşân ilên ollam zëbîhên mên kêfâ
Hêncêr-i kâtil dêmindên âb-i heyvân istêrêm
744. Gülşên-i cismimdê zêhm-i tîr açılmış gül kimi
Hêr têrêf peykân düzülmüş sînêmê sünbül kimi
745. İstêrêm gêlsun Sêkînem nâliyê bûlbûl kimi
Kêtlgêh gülzârinê murğ-i hoş-êlhân istêrêm
746. Min bêlâyê mübtelâ olsam êgêr Êyyûb têt
Eylêrêm şêbr etmêrêm şûr u nêvâ Yê'kûb têt
747. Dêm be dêm sâ'êt be sâ'êt 'âşîk-i meczûb têt
Bir bêlâyê vermêge şövk ilê min cân istêrêm
748. Kêsb edub mer'ât-i dil nûr-i muhêbbêtlên celâ
Olmuşam sêrmêst-i câm-i êl'bêlâên lil-vêlâ
749. Bêzm-i vêhdêtdur mênê bû sêr-zemîn-i Kêrbelâ
Têrk-i kişrêt etmêgê bir nûk-i peykân istêrêm

750. Bir t r fd  k k l-i  kb r boyanmış  an il 
Bir t r fd   ş erim s r b olub peyk n il 
751. Bir t r f can verdi  bb sim l b-i   ş n il 
Bir t r f  z cismimi   k il  yeks n ist r m
752. Cilveg h-i m h z runda eyl r m s 'y ş f 
 eymeg h M k t-i M ş  r   tlg h k h-i Min 
753.  st m m bir  kb r-   bdu'l-L h'im olsun f d 
B  bel  d ştind  yetmiş iki  urb n ist r m
754. ř 'le-yi n r-i mu ebb tl  dolub k n n-i dil
V di-yi  eyr td  Leyl  a tarur Mecn n-i dil
755. M clisim   lv t g z m yaşlu ş r bim   n-i dil
G lm g  b  b zm  bir t z  mus lm n ist r m
756. Bir yetiş f ry dim  ey p diş h-i k m-sip h
Z r k-i cismim olub must g r k-i b hr-i g n h
757. G r i ş rr f m z l l m r -siy h m  un ş b h
 rş -yi m ş rd  s nd n  ld  f rm n ist r m

**  m d n-i   zr t-i Zeyn b be s r-i n 'ř-i   zr t-i Seyyidu'ř-şuh d 
  leyhu's-s l m d r   tl-g h'**

758. Bir  ald   ard şını g rd  o bel -keş
Fi'l-  l o   l td n olub   lı m ş vviş

759. Min şûr ilê bir têrfê nêvâ başladı dil-keş
Şûrê gêlu bûlbûl bêli yetcêk çemên üstê
760. Êvvêl yetişub hêsrêt ilên kardaşa bahdi
Bahduhca cigêr kânî gözindên yüzê ahdi
761. Kardaş kanın ondan şora ruhsârinê yahdi
Var hûsni görüb kânın o vech-i hêsên üstê
762. ‘Êrz eylêdi kardaş sêni kim saldı bu hâlê
Bir ağlayanun yoğ bataram dêrd u mëlâlê
763. Ruşşet ver açâ başını Zeynêb çekê nâlê
Bâş açmakı çün mêşk eliyub çoğ olên üstê
764. Gêldim sên ilên şohbêt edem bircê mên âhir
Kûl bâşıma buldum niyê dillênmisên âhir
765. Çün bâş ilê mümkündür edâ-yi sohên âhir
Hêkkun var imiş yoğ başun âhir bédên üstê
766. Oh yârêsi sînonde gül-i mehr u vefâdur
‘Eşk êhlinê bû sînê gülistân-i şefâdur
767. Cismundê vıran pêr pêrê bu tîr-i cefâdur
Yâ inke konub zâğ-i zêğên nârvên üstê
768. Mektûlinê gêr el tapa hêr êhl-i edâvêt
Soymaz hamı rêhtin genê sahlar ona hürmêt

769. Emmā nè dēnī tēb' du bū ēhl-i şēkāvēt
‘Üryān eliyub cismivi bir pīrhēn üstē
770. Gör bircē Hüseyn ‘ābid-i bīmār-i ‘elīli
Gül tēk yüzün eylubdu cēfā sīlisi nīli
771. Ruḥsār-i şērīfindē ēḡā nīlī sīlī
Nīlūfērē bēnzēr gül açub nēstērēn üstē
772. Leylā o bēlā dēştin olub şōvḡ ilē pūyā
Bū fīkr u ḡeyāl ilēn olā Ėkbēr'i cūyā
773. Tapdī bēdēnin bōylē basıb baḡrına ḡūyā
Tāvūs açub pēr dōşēnūb yāsēmēn üstē
774. Dāmād ḡēmi Fāṭimēnun ḡēddini bükdi
Ḳāsim yīḡılan yerdē yetişdi yerē çökdi
775. Açdı sēr-i zūlfün o sēmēn sīnēyē tōkdi
Gördi tōkülē var yeri sūnbül sēmēn üstē
776. Ėz bēs ki edub sūz-i dērūnun sōzē te' şīr
Şērrāf eşidēn vēktē verur ḡālīnē tēḡyīr
777. Yaz hēr nè ḡēdēr mūmkūn olā eylēmē tēḡşīr
Sōz yoḡdu sōz olmaz bōylē şīrin soḡēn üstē

‘Dêrd-i dil goftên-i cenâb-i Zeynêb dêr sêr-i nê’ş-i an Hêzrêt ‘êleyhu’s-selâm’

778. Ey Hüseyn ey tâcdârim
Ëynê êntê yâ êhî

779. Getdi êldên ihtiyârim
Ëynê êntê yâ êhî

780. Kalmışam ğem vâdisindê bû degül mi bês mênê
Sêslêrêm bû hâlêt ilên vermêsên bir sês mênê

781. Sên bülürsên sêndên özge dâdrês yoĥ kês mênê
Dâdê yet ey ğem-ġosârim Ëynê êntê yâ êhî

782. Ey anam Zêhrâ ‘ezîzi munca câr etmê mênî
Koyma düşmênlêr êlindê hâr u zâr etmê mênî

783. Bî-kêrârêm mundan artuĥ bî-kêrâr etmê mênî
Kalmiyub şêbr u kêrârim Ëynê êntê yâ êhî

784. Mên sênun bû çöldê kardaş böylê sêr-ġêrdânuvam
Mû pêrişan dîdê geryan sînesi sūzânuvam

785. Dizlêrim ġêlmêz dolanmaĥdan Hüseyn ħurbânuvam
Yet hêrâyê şehriyârim Ëynê êntê yâ êhî

786. Sên dêġüldün imdi mên ilên ħeymêlêrdê yâr idun
Ġem ġünündê ġem-keşîdê Zeynêb'e ġem-ĥâr idun

787. Hardasan bir sâ'et āhir mundan evvêl vār idun
Boş kalub sênsiz kênârum Êynê êntê yâ êhî
788. Heyme vu hêrgāhim odlandı talandı zînetim
Sên gedên sâ'et mênim dê getdi sênlên ğurbetim
789. Kalmiyub nê ğurbetim nê zînetim nê hêsrêtim
Olmuş āh o nâlê kârim Êynê êntê yâ êhî
790. Bilmirêm sırrı nêdir sêndên şorâ mên bâkiyem
Kalmışam dünyâde yoḥsâ dêrd u ğem dustâkiyem
791. Bir danış mênlên Hüseyn şîrin dilun muştâkiyem
Şâm olub sênsiz nêhârim Êynê êntê yâ êhî
792. Êşk-i dîdêm tek Hüseyn êz bês yerê düşdü sözüm
Bir dê qardaş sêслиyem qardaş dêhî ğelmêz yüzüm
793. Sên mênî gözdên salubsan yâ mênim görmêz gözüm
Hêr yanâ düşdü güzârim Êynê êntê yâ êhî
794. Tūr-i 'eşkundê bêrâdêr ğerq-i bêhr-i heyretêm
Kêlme-yi Êrnî dilimdê şovq-mênd-i soḥbêtem
795. Yoḥsa bû 'âlêmdê mên bir nov-nêhâl-i meḥnêtem
Dêrd u ğemdur bêrg o bârim Êynê êntê yâ êhî
796. Kûmri tek bû çöldê verd-i zikrim kû o kû
Eylêrem Nêzâre-yi şimşâd keddun ârezû

797. Eylêmêz hürmêt mênê sênsiz Hüseyn qovm-i 'êdû
Getdi sên ilên e'tibârim Êynê êntê yâ êhî
798. Gêrçi Şerrâfem nê fikr-i lê'l o govher eylerem
Vâ Hüseyn âdın hemîşê dildê êzbêr eylerem
799. Mêhfil-i mâtêmdê bû beyti mükerrêr eylerem
Ey Hüseyn ey tâcdârim Êynê êntê yâ êhî

‘ Kûç kerdên-i Âl-i Tâhâ ‘êleyhu's-selâm êz Kêrbêlâ-yi por bêlâ’

800. Bû diyâr-i Kêrbêlâ bû sên hudâ hâfîz Hüseyn
Kâriyan yollandı Şâm'ê mên hudâ hâfîz Hüseyn
801. Dêstgîrêm 'âcizem zencîr-i zûlmê bağıyam
Yeddi qardâşım ölüb qardâş ürekdên dağıyam
802. Mümkün olmur sês çekem bircê doyuncan ağıyam
Dövrêmi âhir alub düşmên hudâ hâfîz Hüseyn
803. Gülşên-i cismundê hêncêr yârêşî gül gül açub
Vêh o gül gül yârelêr üstündê hoş sünbül açub
804. Şêrh-i hâl etmêgligê her yârê yüz min dil açub
Olmusan sêr tâ be pâ gülşên hudâ hâfîz Hüseyn
805. Fövc-i gêm gördüm hucûm âvêrd o pey dêr pey mênê
Lêşkêr-i gêmîlên dolub hem meysêrê hem meymênê
806. Ahtarub tapdum sênî yetdüm kênâr-i îmenê
Ey kênârî vâdi-yi îmên hudâ hâfîz Hüseyn

807. Èhl-i Kûfè baħmadi ҡardaş bu ҡan göz yāşimè
Koydular Һesrèt mēni bir sēn kimī ҡardāşimè
808. Nè mēnim bāşımda var mu'cir kûl olsun bāşimè
Nè sēnun ēgnündè pīrāhēn Һudā Һāfız Һüseyn
809. 'Èşk bir sūzēndè ēhgēr mēn sepēndēm nēylērēm
'Èşk zēncīrindè mōhkēm pāy-bēndēm nēylērēm
810. Nè Һēbībēm nè tēbībēm dērdmēndēm nēylērēm
Eylērēm sūbh u mēsā şivēn Һudā Һāfız Һüseyn
811. Bōylè sēr-gērdandu bilmēz Nēylēsīn yā rēb bacun
Var yerī ҡān aғlasun 'ālēmdè rūz o şēb bacun
812. Pērde-yi 'izzētdè gül tēk bēslēnēn Zeynēb bacun
İmdi eylēr çöllērī mēskēn Һudā Һāfız Һüseyn
813. Şām'è yol sallam başun ardınca şāh-i rāh ilēn
Ehtiyācım yoğ gedēm bū rāhi şem'-i āh ilēn
814. Lēm'è lēm'è pērtov-i nūr-i cēmālu'l-lāh ilēn
Eyliyübsēn 'ālēmi rovşēn Һudā Һāfız Һüseyn
815. Çārēsiz ҡaldum mēgēr çārēm tapulmaz bēs mēnim
Dādimē yetmēz bugūn sēndēn şora bir kēs mēnim
816. Ey atam oğli özün ver bir sēsīmē sēs mēnim
Düşdü āhır Zeynēbin dildēn Һudā Һāfız Һüseyn
817. Èl tapub ҡardaş ҡēvī düşmēnlēr 'āciz Zeynēb'è
İstirāhēt mūmkūn olmaz bir dē hērgiz Zeynēb'è

818. Zeynêbun ôlsün Hüseyn gör bircê sênsiz Zeynêb'ê
Pâsbandur Şümr-i zi'l-covşên hudâ hâfız Hüseyn

819. Baḡ bu Şerrâfun Rızâ gözdên aḡan göz yâşinê
‘İbrêr ey lê sên dê göz yâşun buraḡ öz bâşinê

820. Dêm be dêm Zeynêb dilincê ‘êrz kıl kardaşinê
Bû diyâr-i Kêrbêlâ bû sên hudâ hâfız Hüseyn

‘Dêr tènûr-i Hûlî Êz zêbân-i Hêzrêr-i Şeddiḡe-yî Tâhere ḡiṡâb be sêr-i
mübâreḡ-i Cenâb-i Seyyidu’ş-şuhêdâ ‘Êleyhu’s-sêlâm’

821. Ey nûr-i ‘eynim mênzil mübâreḡ
Bî-kês Hüseynim mênzil mübâreḡ

822. Çoḡ êşk-i çêşmun bênzêtmê seylê
Yandım meni gêl yandurma bôylê

823. Dur bir anava ḡoş gêldun ey lê
Ey nûr-i ‘eynim mênzil mübâreḡ

824. Dindur mênî mên Zêhrâ anânêm
Bû dinmêmêkdên çoḡ bêd-gümânêm

825. Sên ḡânê-şâḡib mên mîhmânêm
Ey nûr-i ‘eynim mênzil mübâreḡ

826. Bâşudu Meşḡât âyât-i nûrê
Mêṡbêḡ sêrâni dëndürdü Tûrê

827. Hülî utanmub qoymuş tēnūrē
Ey nūr-i ‘eynim mēnzil mübārēk

828. Lāzimdu yatsun bülbul gül üstē
Tā sâyē salsun gül bülbul üstē

829. Dur sīnemē gēl yatmā kül üstē
Ey nūr-i ‘eynim mēnzil mübārēk

830. Kēsmişdim imdi kân içrē yānun
Hoşk eylëridim zülfümdē kânun

831. Nāgēh yetişdi öz sārbanun
Ey nūr-i ‘eynim mēnzil mübārēk

832. Ey pādīşāh-i mülk-i Mēdīnē
Oldun nişānē şemşīr-i kīnē

833. Sēnsiz Hüseyn bēs nēylër Sēkīnē
Ey nūr-i ‘eynim mēnzil mübārēk

834. Vēchī nēdür bēs ēhlun atubsan
Çün eşk-i Zeynēb kânē batubsan

835. Ėkbër nolubdur yalqūz yatubsan
Ey nūr-i ‘eynim mēnzil mübārēk

836. Gördüm verub cān yetmiş iki cān
Bir ağılyan yoh oldum pērīşān

837. Gêldum dutam mên şâm-i ğëribân
Ey nûr-i 'eynim mênzil mübârek

838. Gîrêm dağıldı cāh o cêlālun
Tālânê getdi māl o mênālun

839. Hardā ƣalub bês bî-kês 'êyālun
Ey nûr-i 'eynim mênzil mübârek

840. Yoĥsâ çekübsên gündüz êziyyêt
İmdî olubsan bir lêhze rāhêt

841. Dur yatma yatmaz êhl-i moĥëbbêt
Ey nûr-i 'eynim mênzil mübârek

842. Gêldün vucûde Şerrâf 'êdêmdên
Getmê kênâre gel bêzm-i ğêmdên

843. Ƙoy novĥe olsun cāri ƣelêmdên
Ey nûr-i 'eynim mênzil mübârek

‘Dêr ĥuşûş-i Cenâb-i Sêkîne vè Fâteme ‘êrûs dêr rāh-i Şâm’

844. Sêkîne nov ‘êrûs ilên o mêh-pâre bu mêh-pâre
Gedêr bâşı açılĥ Şâm'e o bî-çâre bu bî-çâre

845. Ƙoyub şeh-râyê yüz başsız
Bu hêmsêrsiz o ƣardaşsız

846. Ƙalub yollarda yoldaşsız
O âvâre bu âvâre

847. Bu dêrd-i hier ilên hêstê
O bir ‘ûryan dêvê üstê

848. Hêyâl-i zûlf ilên bêstê
O bir târê bu bir târê

849. Biri hêsrêt roḡ-i Āl'ê
Biri nêy têk edêr nâlê

850. Edêr şâm êhli bû ḡâlê
O nizzārê bu nizzārê

851. İki bāci Zuleyhā san
İtirmiş bir mēh-i Kēn‘an

852. Gedêr êldê kēlāf-i can
O bāzārê bu bāzārê

853. Codā bāşında ḡardāşın
Görên sâ‘et açub bāşın

854. Töküb şûr ilê göz yāşın
O ruḡsārê bu ruḡsārê

855. Ḡardāşın salıb yādê
Bu aḡlar tāzê-dāmādê

856. Ḡalub hêsrêt bu dūnyādê
O dildārê bu dildārê

857. Biri eldən hicāb eylər
Yüzə zülfün niķāb eylər

858. Biri bağrın kēbāb eylər
O odlārē bu odlārē

859. Biri dildən düşüb sākit
Durubdur sākit o şāmit

860. Olub bu seyrdē şābit
O sēyyārē bu sēyyārē

861. ğēmdən nāgozīr olmuş
Bēlāyē dēstgīr olmuş

862. Bu bīçārē ēsīr olmuş
O küffārē bu küffārē

863. Hüsni-İ Ekber'e māyil
Bu bēhr-i ğēmdē pā dēr gil

864. Verubdur eħtiyār-i dil
O bir yārē bu bir yārē

865. Eylub dērd ilēn ūlfēt
Olub meħnētlē hēm-şohbēt

866. Bu meħnētkeş qalub hēsret
O dīdārē bu dīdārē

867. Deyun Şerrāf'e bû ğemde
Gêl ağla bêzm-i mâtêmdê

868. Muķeyyêd olma 'âlêmdê
O dînâre bu dînâre

‘Êz zêbân-i cenâb-i Sêkîne hîṭâb be sêr-i mübârek-i cenâb-i ‘Êlî Êkbêr’

869. Hicründê ‘Êlî dil-i sêd-pârê sızıldar
Bir güldên ôtûr yalvarî min hârê sızıldar

870. Şêf şêf düzülüb selsele-yi êhl-i ‘êdâvêt
Dâim ‘Êli ķardaş mênê eylêllê şemâtêt

871. Êz bês ki dêgüb sînemê peykân-i mêlâmêt
Başdan eyakê cismim olub yârê sızıldar

872. Saldun mênî bu zülf-i gereh-gîr ilê bêndê
Şeyyâd salur kim nêcê âhûyi kêmêndê

873. Bû ķovm-i Yêhûdî zi bês eylêr mênê hêndê
‘Îsâ kimi kõnlüm çekilüb dârê sızıldar

874. Ķardaş Nêcê gör bûlbûl-i gülzâr-i mêdîne
Gül rûyivê baḥduḥca gêlur zârê sızıldar

875. ‘Îzzêtlû başun şâmê gedêr nûk-i cêdâde
Baḥduḥca olur dêrd u ğemim heyli ziyâde

876. Hêr dêm daĝıdır bād-i şebâ gül yüzê zülfün
Can riştêsîdur ķorḥam âḥîr üzê zülfün

877. Pîçîdêdur êz bês ki hêyâl-i gözê zûlfün
Hêr târi dönüb nêyzêdê bir târê sızıldar
878. Bî-çārê ‘erûsun késilub tākêt u tâbi
Mü‘cir yerinê zûlf-i pêrîşandu niķābi
879. Dāmādun olub kākilinun ķeydi tēnābi
Baķduķca sêr-i Kāsım'ê bî-çārê sızıldar
880. Leylā anamun hālînê bir eylē nizārê
Yoķ kimsêsi bî-çārêdu ķıl dêrdinê çārê
881. Mecnun kimi hicrundê gêlub nālê u zārê
Êgyārê demêz dêrd-i dilin yārê sızıldar
882. Yaķdun mēni bû âtêş-i hicrānê bêrādêr
Düşdüm reh-i ‘eşķundê biyābānê bêrādêr
883. Ğemdên yetişüb nazlu bacun cānê bêrādêr
Gêh Zeynêb'ê gêh ‘ābid-i bīmārê sızıldar
884. Pūşîdê edub zûlf-i siyêh ‘ārîz-i hālun
Çêk bir tērêfê bir dē gôrüm māh cēmālun
885. Kōnlüm ķuşı êz bês ki sōvêr dānê-yi hālun
Ardunca gêlur kûçe u bāzārê sızıldar
886. Şerrāf yetir göklêrê feryād u fêģānun
Tök dirhēm o dīnār kimi eşķ-i revānun

887. Bū beyt ilê sês ver sêsinê êhl-i ‘êzânun
Hicründê ‘Elî bû dil-i şêd-pârê sızıldar

‘Êz zêbân-i ‘erûs dêr rāh-i Şām hıtab be sêr-i mübârek-i cenāb-i Kāsım
‘êleyhu's-sêlām’

888. Ey ‘em oğli gêturub dêrd u ğemin cānê mênî
Salub āhu kimi bu dêşt u biyābānê mênî

889. Nê bülür selsele-yi ‘eşqê düşên ‘ār nêdur
Cōvr-i bîġānê nêdur tê ‘nê-yi êġyār nêdur

890. Baĥmaram deyr u kilisā nêdu bāzār nêdur
Gedêrêm cêzbe-yi ‘eşkun çekê hêr yānê mênî

891. Mên ‘êzîzê gêrêk ‘âlêmdê olam ‘izzêt ilên
Hüdêc-i têht-i rêvānum çekêlê ĥürmêt ilê

892. İmdi hüdêc yerinê êhl-i cêfā zillêt ilên
Mindirubdur baş açuĥ nāķe-yi ‘üryānê mênî

893. Nêyzê bāşunda başun gün kimi covlānê gêlub
Nê tēcêllādu tēmāşāsine bîġānê gêlub

894. Çekmişem hêr nê müşîbêt bu çürük cānê gêlub
Öldürür imdi nêdim tê ‘nê-yi peykānê mênî

895. Mên mērîz-i ğem-i ‘eşķem mênê tēdbîr nêdur
Zülf zencîri bêsımdur dêĥi zencîr nêdur

896. Bûlmürêm âtêş-i âhimdêki tê'sîr nêdur
Koyub 'âlêmdê bu nov' îlê yanā yāna mênî
897. Getmêrêm Şâm'e 'êm oğli buyur âhîr nêdêrêm
Mû'cêrim yohsa yüzê zûlfûmî hâyil edêrêm
898. Almişam gûşe-yî vîrânê sorâğın gedêrêm
Hânê vîrân edê tâ mênzil-i vîrânê mênî
899. Nêyzedê bircê dolan hâl-i pêrîşānimê baḡ
Dil-i bîryānimê baḡ sînê-yî sūzānimê baḡ
900. Xarışıbdur gözîmün yâşî cigêr kânimê baḡ
Nêcê gör gêrk eliyüb lâlê-şîfê kânê mênî
901. 'Êkrêb-i zûlfî kêrîn-i mêh-i tâbân elêdün
Mên pêrîşānî 'écêb zâr u pêrîşân elêdün
902. Sînemî nâvêk-i müjgân îlê şan şân elêdün
Elêdün hânê-yî zênbûr îlê hêm-hânê mênî
903. Êglênüb âyîNê-yî ḡüsnüvê gönlüm kimi gêrd
Düzülüb 'uvrêr uşah pîr u cêvân u zên u mêrd
904. Hâminun fikrî budur dêrdimin üstê kıya dêrd
Gêtirub nêy kimi bû dêrd u ḡem êḡgânê mênî
905. Bu kêdêr zûlfûvî ruḡsârê niḡâb etmêgilên
Mundan artuḡ mênî ḡel hânê-ḡêrâb etmêgilên

906. Koy cémālun görè Şām ehli hicāb etmègilèn
Çün bülür kovm-i cefā boş yerè dīvānè mèni

907. Ağlaram bēzm-i müşībètdè sènè tā sākēm
Şèhr-i Tèbrīz'dè Şèrrf kimi dustākēm

908. Nèçè müddèdu sènun dèrgèhivè müştākēm
İstè hozzār ilè bu vèkfe-yi kurbānè mèni

**‘Èz zébān-i Fāṭeme-yi ‘erūs dèr şèhr-i Şām be sèr-i mübārèk-i cenāb-i
Kāsım’**

909. Zülf-i siyèhun yüzdè pèrīşandu ‘èm oğli
Şānè kimi köñlüm odu şan şandı ‘èm oğli

910. Kurbangèh-i ‘eşķè sèn olan vèktdèn ‘āzim
Hèm-dèm ğèm olubdur mènè èndüh mülāzim

911. Mèn bèste-yi ‘eşķèm mènè zèncīr nè lāzim
Zèncīrim o ğīsū-yi pèrīşandur ‘èm oğli

912. Gördüm başıvi nèyzèdè tökdüm yüzè kan yāş
Gèldüm başın ardınca bu Şām'e kimi bir bāş

913. Kān ağlamiyüm nèylèrèm imdi mèn-i kül-bāş
Dèrd u ğèm èlindè cigèrim қандur ‘èm oğli

914. Şām ehlinè bağ gör nè temāşāyè durublar
Hèr ğuşèdè bir dāyere-yi ‘eyş қurublar

915. 'Üryan başıvı Nèyziyè zülm ilè vurublar
Yā kim şecër-i Musi-yi 'Ümrاندur 'em oğlu
916. Geymiş hamı bu 'ürèt uşak hil'èt-i fāhır
Bağduhca 'em oğlu mènè eylillè tēfāhır
917. Hèrçènd èsīrēm genè şēh-zādēyēm āhır
Zādēye āya bu ğēm āsandu 'em oğlu
918. Bir birè deyillèr bu gèlèn tāze gèlindur
Şèd heyf ki mēġlūl-i ğol-i Şimr-i lè'indur
919. Hèr dèrddèn artuğ mènè bū dèrd çètindur
Toy hiçlegēhim nāķe-yi 'üryandur 'em oğlu
920. Bū bēht karā yahşı yaman günlèrè kıalmış
Mü'cir yerinè zūlf-i siyāhın yüzè salmış
921. Èz bès ki mènīm ātēs-i āhimdèn od almış
Bāzār u dükān böylè çirāğandur 'em oğlu
922. Büldün mēni bu dēhrdè ğēm çekmēyè lāyık
Mèn dè elēdim sēndèn ötür ķet'i 'ēlayık
923. Çün rēsmdür 'ālēmdè olur miħnètè şāyık
Hèr kim ki èsīr-i ğēm-i hicrāndur 'em oğlu
924. Ey Hēzrèt-i Yūsif'dèn olan hūsndè ēfzūn
Bū hēlķ Züleyhā kimi olmuş sēnè mēftūn

925. Baş versè ègèr bâşun alan kès degü meğbûn
Can nèkdi bu bâzârdè êrzandu 'èm oğli

926. Bû mêmleketin çoğdur 'ecèb mülk u belâdi
Çîn-i sêr-i zülfün kimi e'zèmdü sêvâdi

927. Zülmètkède-yi ğemdu nèçün Şâm'dı âdi
Dêrd êhlinè yâ Şâm-i ğerîbandur 'èm oğli

928. Aşşāma kimi yazsan ègèr keşşe-yi Şām'i
İtmāmè yetişmèz bu sözün yoğdu tēmāmi

929. Söz özgèsinündür degü Şerrāf kélāmi
Zülf-i siyêhun yüzdè pèrîşandur 'èm oğli

'Êz zebān-i Hêzrèt-i Zeynêb-i kobrā 'elêhu's-selām dêr hêrâbê'

930. Kardaş sênun ğemun bî-çārè Zeynêb'i
Mecnun kimi edub âvārè Zeynêb'i

931. Kaldım bu vèrte-yi 'eşq içrè kél'edèm
Nè dildè nuţk var nè ihtiyār hèm

932. Gūyā hêrâbèdè nèkkāş-i dêrd u ğem
Şūrèt kimi çeküb dīvārè Zeynêb'i

933. Bî-çārè Zeynêb'un yoğ istirāhèti
Sèn ilèn böylè gedüb tālānè tākèti

934. Bîġānè tē'nèsi düşmèn şemātèti
Gètdi zēmānèdè zinhārè Zeynêbi

935. K sdi s n n ba  un    mr-i d     H  eyn
  aldım ba  i k   k m  n b  -n    H  eyn
936. V        har  Zeyn b hara H  eyn
S  n etmis  n b  yl    v    Zeyn b'i
937. Etd  n m  n               d  r be d  r
  aldım bu nov  il  n l  b     k d     t  r
938. G  ldim bu     '  t  k   arda   ber     s  r
               b  z    Zeyn b'i
939. V      g     i olmu   m           
Bir kims   y    ver   s  nsiz s  sim   s  s
940. Olsan           Zeyn b'   h    -n      
Getm  z aparsalar g  lz    Zeyn b'i
941. Hicr      d     i           a      
        S       t  k b        a      
942. Mundan   ora H  eyn t   v      a      
         oyub f    k d       Zeyn b'i
943. Bir g        yatub b     -i K  rb     
Olmu          g     g  z y      r d  v  
944. G  l t  k b         z      r edub yara
Ba        yandurur bu y     Zeyn b'i

945. Bir yanda Êkbêr'ê sūz u ğudāz ilê
Leylā eder nêvā lêhn-i hecāz ilê

946. Yoĥ âşinālîķi êhl-i mecāz ilê
Salmış heķîķetê odlârê Zeyneb'i

947. Şerrāf-i bî-kêsun yoĥ kimsê hemdêmi
Göz yâşıdur onun dînâr u dirhêmi

948. Hovl-i cismümdên bir zerrê yoĥ ğemi
Öz dêrdinê tapub bir çârê Zeyneb'i

‘Êz zebān-i cenāb-i Zeyneb ħitāb be cenāb-i Sêkîne-yi ħātun dêr ħêrābe’

949. Böylê etmê nālê Sêkîne can
Balam aĝlama kıızım aĝlama

950. Sêfêrê gedüb gelêcêk baban
Balam aĝlama kıızım aĝlama

951. Görirêmi ħêrābedu mênzilun
Ğem o rênc o dêrd o belālisan

952. Nê çırāĝı vardu nê fêrşi var
Ğüni ķârê başı ķêrālisan

953. Kıri yerdê yatmaķa incimê
Sên Êbū Torāb ‘êyālisan

954. Bu ķêdêr sızıldama meħribān
Balam aĝlama kıızım aĝlama

955. Sèn Êli-yi Êkbêr 'ezîzisèn yetêr 'izzêt-i 'Êlevî sènê
Yıhılub evun gedub 'izzêtun yeri vār olam fêdêvî sènê
956. Bu hêrâbê Şâm'dê göz tiküb hamı 'itrêt-i Nêbêvî sènê
Bacılar baħur hêlê bir zêmân balam aġlama kızım aġlama
957. Yüzê seyl-i eşkivi baġlama mên olum fêdâsı bu göz yaşun
Yata bûlmêsên mênî daġlama dizim üstê dur gêtü koy başun
958. Bu kêdêr 'Êlî diyüb aġlama gêlêcêk şabâh 'Êli kardaşun
Mênî etmê tîr-i ġemê nişan balam aġlama kızım aġlama
959. Cigêrûn fêrâk oduna yanub yeri var sêreşk-i têrun daşa
Dil-i zârun od dutub odlanub baħaram gözündeki kan yaşa
960. Dökülübdü göz yaşun islanub daħi mên nê kül savurum başa
Mênê seyl-gâh olub âşıyan balam aġlama kızım aġlama
961. Bülüsên Sêkîne mênim sènê nê kêdêrdu meyl u moħêbbêtim
Sènê ġem yetêndê olur mênim birê min 'êlâvê müşîbêtim
962. Bibün ôlsün aġlama ġalmiyüb daħi ġuşşê çekmêgê tākêtim
Ġem êlindê baġrım olubdu kan balam aġlama kızım aġlama
963. Sèn ilên têsêlli tapar köñül
Ey ênîs u hêm-dêmi Zeynêbün
964. Bu hêrâbê içrê sên olmasan
Hani hêm-dêm-i ġemi Zeynêbün

965. Nè 'elâc edim hêmi öz günün
Edisên kërâ hêmi Zeynebün
966. Nè qalubdu sêndê nè mêndê cân
Balam aqlama kızım aqlama
967. Görürêm ki bir dëgü miñnêtun nè diyüm nè qâbil-i pêndsên
Kêsilüb kërâr ilê tākêtun yanar odlar üzrê sipêndsên
968. Ğem êlindê yoħdu fêrākêtun sêr-i zülf-i Êkbêr'e bêndsên
Bu belâ-yi 'êşķdu yan dayan balam aqlama kızım aqlama
969. Sên o morğ-i bî pêr o bâlsên kim öz âşiyânun olub kêtês
Sên o şem'-i mēclis-i hâlsên ki yanar bu hâlivê hēm-nêfês
970. Sên o ğerķ-i bêhr-i mēlâlsên ğemê ğerķ olur sêne dâdrês
Nè 'elâc edem mên-i nâ-têvân balam aqlama kızım aqlama
971. Bu kêdêr günâh ilên ey Rızâ de görüm êlündê nêdûr sêned
Yol uzaħ êlün boş üzün kërâ gecê vêkti sên yola nâ-bêlêd
972. Sâl özün kēmēnd-i Sêkîne'ye sêne bêlki Zeyneb olâ mēdêd
Gecê gündüz et bu sözi rêvân balam aqlama kızım aqlama
- 'Novħe dêr ħuşuş dêrd-i êhl-i beyt moţêhhêre be Kêrbelâ-yi mo'ellâ êz zebân-i cenâb-i Rokêyye 'êleyhu's-selâm'**
973. 'Emmê bu çölden ğerîbê nokhêt-i 'enbêr gêlûr
Kêrbelâdur yoħsa 'êtr-i kâkil-i Êkbêr gêlûr

974. ‘Emmè can qurbānun ollam nov-‘erūsè ver hëbër
Şām-i hicran getdi şübḥ-i vëşlè bënzër bû sêhër
975. Nêfḥe-yi Bāğ-i İremdur yā şemīm-i müşk-i tēr
Böylè kim bād-i şebādèn rûḥ-i can-përvër gëlür
976. Rovze-yi rizvandu bu yer ‘emmè yā tērf-i çemèn
Hoş gëlür can tēk mēşām-i cānè bû-yi nēstèrèn
977. Göndërüb pīrāhénin yā Yūsif-i gül-pīrehèn
Kāşid-i kūy-i vefādèn bû-yi Peyğëmbër gëlür
978. Keyd-i miḥnëtdèn hëlāş oldum daḥi etmëm gilè
Zürëḳ-i cismim çıhub girdāb-i ğëmdèn sâhilè
979. Mülk-i Çīnè tā yetüb dëşt-i bëlāyè kâfilè
‘Êtr-i ‘ënbër yā şemīm-i torre-yi Êşğër gëlür
980. Bû sêvād-i Kêrbêlādur yā sêvād-i çeşm-i Hūr
Kêbr-i Êkbër görsënür yā sâyè salmış nêhl-i Tūr
981. Mēş‘ël-i āhim şu‘ā‘indèn yanar këndîl-i nūr
Yā şeb-i dīcūr-i hicranda mēh-i ënvër gëlür
982. Oldi rovşën şāmdèn şobḥ-i sê‘ādèt êḥtëri
Yā kërān-i sê‘d kılsun Zohrè ilèn Müştërî
983. Govḥër-i vëşlè olubdur cān u dildèn müştërî
Êldè can nêḳdin dutub Kolşūm-i ğëm-përvër gëlür

984. Nêçê müddêtdür köñül tîr-i ğeme âmâc olub
Gülşên-i 'eyşim sumûm-i zûlm ilên târâc olub
985. Rûz-i rovşên dîde-yi Leylâ'yê leyl-i dâc olub
Kârê bêhtim tîk salub bâşê kîrâ mü'cîr gîlür
986. Bâde-yi miñnêtlê çoñ doldi boşaldi cām-i dil
Şükr-i li'llêh 'âkıbêtdi müyessîr kām-i dil
987. Pîşvâz etmiş mênî Êkbîr kimi ârām-i dil
Çün berâder kibrînün pâ-bûsinê hâhîr gîlür
988. Tâzê bir rovnêk verub nûr-i Hüseynî 'âlêmê
Eyliyüb Şerrâfî mênşûr-i Hüseynî 'âlêmê
989. Vâ Hüseyn ilên salub şûr-i Hüseynî 'âlêmê
Eyliyüb dildê mübârek âdîni êzbîr gîlür

'Novhe dêr huşûş-i erbe'în'

990. Cêzbe-yi Hüseyn apardı Zeynêb'i diyâr-i Şâm'e
Şâm-i şûmdên dubârê çekdi vâdi-yi sêlâmê
991. Vâdi-yi ğem-i belâyê çün yetüb kêtâr-i Zeynêb
Oldi şâm-i dêrd u ğem tîk tîre rûzigâr-i Zeynêb
992. Çekdi nâlê düşdi dildên getdi ihtiyâr-i Zeynêb
Verdi bir ğerîbê hâlêt yüz o bânû-yi girâmê
993. Gördi tâ Hüseyn mezârın düşdi nâkêdên ço sâyê
Şût edüb o kibrî aldı êhl-i beyt ilên arâyê

994. Söylêdi verun mên ilê bir zêman şedâ şedâyê
Ağlıyağ doyunca bâri bu imâm-i teşnê-kâmê
995. Êhl-i beytden ucaldi ‘êrsê bang-i vâ Hüseynâ
Güyyiâ olub o çöldê şûr-i mehşêr âşkârâ
996. Kêbr-i Êkbêr üstê açdı başını cenâb-i Leylâ
Söylêdi gélûr gümânim bir bu zûlf-i müşk-fâmê
997. Açmim oğul bu kêbrun üstê zûlf-i kârê nêylüm
Gelmim sênun ğemündên nêy t êk âh u zârê nêylüm
998. Ağlamağdan özgê yoğdur dêrd-i hicrê çârê nêylüm
Ağlaram bu çöldê ‘ömrüm bêlkê tez yetê t êmâmê
999. Geymêrêm ‘Êlî öluncê êgnimê libâs-i fâhîr
Getmêrêm Hicâz'ê sênsiz bû diyârdên mên âhîr
1000. Gêl mênî yanunda sahlâ kêbrdê olum mücâvir
Sahliyum ğerâ bu yerdê sênle bû ğerîb imâmê
1001. Aldı Kâsim iştiyâkı nov-‘êrûsun ihtiyârın
Hêr yanâ bâhub o çöldê görmêdi onun m ezârın
1002. Nâgêhan Şebâ yeturdi bûy-i vêşl alub k êrârın
Gördi bir t êrêfdên artuğ ‘êtr-i can yetêr m êşâmê
1003. Yüz koyub o sêmtê sâri nov-‘êrûs-i dil-şikêstê
Yetdi sâyê t êk d oşendi Kâsimun m ezârı üstê

- 1004.** Açmiyub başın egërçi zülfün açdı dèstè dèstè
‘İsmèt o hëyā ‘erūsī koymiyub yetè mërāmè
- 1005.** ‘Erz edub ‘em oğli düşdüm miḥnèt o belāyè sènsiz
Dèstgīr oldum āḥir ḳovm-i eşkiyāyè sènsiz
- 1006.** Şimr-i bī-hëyā elindèn eylerèm gilāyè sènsiz
Şām'dè mènī apardı sër berèhnè bèzm-i ‘āmè
- 1007.** Yetdi Ḳāsimun anāsi batdi miḥnèt-i mēlāl'e
Hālèt-i ‘erūsī görçèk ḳaldı bir ğerībè ḥālè
- 1008.** Söylèdi gözüm fedāsi Fāṭimè çoḥ eylè nālè
Ağla oğluma cèvandur yetmiyub cèhanda kāmè
- 1009.** Gördü çün cenāb-i Kolşüm ēhl-i beyti māyil-i ğem
Almış iḥtiyārın ēldèn cèzbe-yi kenār-i ‘Elḳem
- 1010.** ēhl-i beyt ilèn Ēbu'l-fēzl ḳebrinè yetişdi bāhèm
Eylèdi o yerdè ṭurfè mēḥfil-i ‘ezā tēmāmè
- 1011.** Mēclis-i ‘ezādè Şerrāf ağla müsem-i bekādur
Göz yaşı cèzā günündè dèrdivè yēḳin dēvādur
- 1012.** Bū müşībèt-i ğem-ēfzā bès ki odlu məcérādur
Olmaseydi eşk-i çeşmun od dutub yanardı ḥāmè

**‘Dêr huşûş-i êrbê‘în êz zebân-i hezrêti Zeyneb-i Kobra Sêlâmu'l-llâh
‘Êlêyhâ’**

1013. Salub kardaş mênî ‘eşkun bêlâyê
Gêhî Şâm'e çekêr gêh Kêrbelâ'yê

1014. Görêndê gêldi eşkim cûşê kêbrun
Olum kurbânî bu şeş gûşê kêbrun

1015. Çoh îstêrdim çekem âgûşê kêbrun
Bi hêmdi'l-llêh yetîşdim müddê‘âyê

1016. Yanub Şâm içrê êz bês şem‘-i âhim
Ağardi guşşêdên zûlf-i siyâhim

1017. Êgêr sên olmaseydun hezr-i râhim
Yetîşmêzdim lêb-i âb-i bêkâyê

1018. Olub êz bês tê‘êşsûr âh-i sêrdim
Dönüb bêrg-i hezânê reng-i zêrdim

1019. Hüseyn kardaş sênê vâzeşdu dêrdim
Özün âgâhsên her mâcêrâyê

1020. Gênim çoşdur Hüseyn yetmêz temâmê
Desem bir bir çekêr âhîrdê şâmê

1021. Başun gördüm cêdâde bî ‘emâmê
Dalunca baş açuê düşdüm çü sâyê

- 1022.** Gêlub Şâm içrê çoḥ miḥnêt burûzê
Edêr têsîr hêr êhl-i rumûzê
- 1023.** Düşêndê yâdimê zûlm-i 'êcûzê
Dônêr kânê köḡül gellêm nêvâyê
- 1024.** Çêkûb çoḥ dêrd u ḡem bû ḡem-keşîdê
Sêhî keddîm olub ḡemdên hêmîdê
- 1025.** Çêkêndê 'itrêtun bêzm-i Yêzîd'ê
Tapîlmub bir nêfêr yetsun hêrâyê
- 1026.** Yanub köḡlüm zi bês nâr-i fêrâkê
Dözûb êndûh o dêrd-i îştîyâkê
- 1027.** Buyur dursun 'Êlî Êkbêr êyâkê
Nêvâziş eylêsun bû mübtelâyê
- 1028.** Edub 'êzm-i vêtên ḡem kârivâni
Bizê hêm-rêh kıl 'Êbbâs-i cêvâni
- 1029.** Ola êhl-i hêrîmun pâsbâni
Odur mêhrêm 'êyâl-i Muştêfâ'yê
- 1030.** Gedub ḡem bûtêsîndê can güdâzê
Köḡül mâyildu çoḥ râz o niyâzê
- 1031.** Gedum sênsîz nêcê mülk-i Hicâz'ê
Sên ilên gêlmişem bû Kêrbelâ'yê

1032. Dutum qardaş hêlâş oldum bêlâdên
Mêgêr gêm êl çekêr mên bî-nêvâdên

1033. Mênî koymâ gedüm bû Kêrbêlâ'dên
Olum cârûb-keş bû hâk-i pâye

1034. Êgêrçe yâ Hüseyn Şerrâf-i zârêm
‘Êyâr-i kêlb têk hêr gözdê hârêm

1035. Sênê mêhşêr gûnî ommîd-vârêm
Êlimdê tûşê yoû rûz-i cêzâyê

" Eyzên "

1036. Hüseyn covr o cêfâ-yî eşkiyâdên mên deyûm yâ sên
Özûn âgâhsên hêr mâcêrâdên mên deyûm yâ sên

1037. Şêbâh-i vêşl dur, êl vîrmararm keyfiyyet-i şâm'ê
Yêkînimdur desêm aîşâm olunca yetmêz itmâmê

1038. Demêm Şâm içrê getdim sêr berêhnê meclis-i ‘âmê
Baîhub gördün Yêzîd-i bî-hêyâdên mên deyûm yâ sên

1039. Cêdâ bāşında gördüm bāşivî başdan mên-i külbāş
Êl atdim bāşimê ondan şora tōkdüm yüzê kan yāş

1040. Başun ardınca getdim bāş açuî Şām'ê kimi bir bāş
Yolda çekdigim dêrd o bêlâdên mên deyûm yâ sên

1041. Mênî sendên şorâ Şimr'i sitêmgêr dêstgîr etdi
Aparî şêhr-i Şām'ê mêkşêd-i mêkşûdinê yetdi

1042. Özüm vîrânêdê hêr dêrd o ğem çekdim keçûb getdi
Sêkîne sêr-güzêştin ibtidâden mên deyum yâ sên
1043. Zêmânê Zeynêb'e hêr dövrde bir kâsê kıan verdi
Doyuncan ağıyam düşmên mênê hardâ eman verdi
1044. Özün gördün balan vîrânêlêr küncündê can verdi
1045. O hâlêtdên o bêzm-i ğem-fêzâden mên deyum yâ sên
Nêcê îmên yatardım vâdî-yi îmênden ayrıldım
1046. Bu müddêtdê uzağ yolda nê mên bir sênden ayrıldım
Nê sên oldun cüdâ hêrgiz cêdâden mên deyum yâ sên
1047. Mêhêbbêt 'âlêmindê sên mênim ârāmımı aldun
Êsîr o dêstgîr etdun belê şehîrâlêrê saldun
1048. Hêrâbê Kûfê'dê Hûlî êvindê sên konak kıaldun
Elê evdên elê mêtbehserâden mên deyum yâ sên
1049. Şêrâb-i vêşîlên Êkbêr anâsı bôylê sêrhoşdur
Dolub Êkbêr hêyâlîlên vücûdî leyldên boşdur
1050. Hêyâ eylêr ôzi dêrd-i dilin mên 'êrz edêm hoşdur
Velî hâl-i şebîh-i Muştêfâden mên deyum yâ sên
1051. Êğêr têkdîr edêm keyfîyyêt-i deyr-i nêşârâtî
Gêtürrem nâliyê dördünci gökdê rûh-i 'Îsânî
1052. Geçûb getdi o êmmâ imdi dê başun ahar kıanı
Mêl'ûnê vîran sêng-i cêfâden mên deyum yâ sên

1053. Görüm İbn-i Ziyādun bêzm-i ‘eyşi târ u mâr olsun
Demem nèylêrdi èmmâ hêr iki dünyâde hâr olsun

1054. Peyembêr ‘itrêti küffâr içi İslâm’e ‘âr olsun
Nê cêddimdên utandi nê Hudâ’dên mên deyum yâ sên

1055. Êgêrçi novhe Şerrâf Êrbê‘îne el be el yazdun
Dilun lâl olmasun èmmâ bu il bir özgê dil yazdun

1056. Yazanda müttêsil göz yâşi tökdün müttêsil yazdun
Bunun sırrı su’âl olsâ Rizâ’dên mên deyum yâ sên

‘Dêr huşûş-i Êrbê‘în ez zebân-i Hêzrêti Zeynêb-i Kübrâ ‘Éleyhu's-selâm’

1057. Apardi Şimr Kûfê’dên diyâr-i Şâm’e Zeynêbun
Dubârê Şâm’dên Hüseyn gélüb sêlâmê Zeynêbun

1058. Bu Kê‘be-yi vişâlivi çoğ etdüm illêr ârezû
Bu ârezûde etdüm beheşt o Kovşêr ârezû

1059. Hezâr şûkr kim bugün tēmām olub hêr ârezû
O kêdr ölmîyüb Hüseyn yetüb mērāmê Zeynêbun

1060. Bir Êrbê‘în Hüseyn dilimdê mêşkdur
Öluncê têrkin etmêrêm bu mêşk dêrs-i ‘êşkdur

1061. Dedim bu verdi bûlmêdim hêlêbdu yâ dêmêşkdur
Bu zîkr ilên riyâzêti yetub tēmāmê Zeynêbun

1062. Êgêrçi Şâm mehnêti ‘eyandu sêr be sêr sênê
Dubârê ‘êrz-i hâl edem olur mi dêrd-i sêr sênê

- 1063.** Vêlî icāzê ver deyêm bu vêçî muhtêşer sênê
Nêlêr çekibdu gör gilên gedêndê Şâm'ê Zeynêbun
- 1064.** Diyâr-i Şâm'dê bacun görüb çoğ izdiḥāmdur
Ḥālidên êyālîvun şebāḥî tîrê şāmdur
- 1065.** ‘Êlāvē bî-ḥeyālêrun nîzāmî bî-Nêzāmdur
Ḥeyālu kızlarun o gün salub nîzāmê Zeynêbun
- 1066.** Hücūm edub ḡem üstümê belā ālubdu dövrêmi
Günki gündê yoḡ mênê nê mūNês o nê hêm-dêmi
- 1067.** Bu yandan el şemātêti o yandan ayrılıḡ ḡemi
Nê nov ‘ gör dēvām edub bu izdiḥāmê Zeynêbun
- 1068.** Nîzārê eylêsen êḡer gözündê kanlu yāşimê
kanlu yāşdur mênim nêlêr gélübdü bāşimê
- 1069.** Demêm nolub ‘ezîzê-yî nebāt-i Āl-i Hāşim'ê
Hêmin olub sefîd-mū siyāh-cāmê Zeynêbun
- 1070.** Ḥetādu gêr deyêm bacun belā-yî ‘eşḡê tūşdur
Sênun yolunda hêr belā çekêm bu cānê nūşdur
- 1071.** Be sâñ-i bûlbûl-i ḡezân bir ‘ömrdür ḡemūşdur
Yetub vişālê nuṡḡ açub gélüb kélāmê Zeynêbun
- 1072.** Mêḡer mükêddêr olmusan Ḥüseyn bu bî-penāhdên
Soruşmusan bacun nêlêr çekübdü renc-i rāhdên

1073. Êgêrçi yoḥdu kâşidim vè lîk peyk-i âhdên
Mükèrrèrèn cenābuva yazubdu nāmè Zeynèbun

1074. Rizā nè vardu Zeynèbun dunda bûlmèrèm mægèr
Gèlèndè ismi mèclisè batar ğèmè olo'l-fèkèr

1075. ‘Èle'l-ḥuşûş mütèşşîl çekèr zebānè od tøkèr
Çèkèndè şerḥ-i ḥālîni bèyānè ḥāmè Zeynèbun

‘Êz cenāb-i Fāṭime-yi Şuġrā ‘Èleyhu's-sèlām dèr MèdīNè-yi Mùnèvvèrè’

1076. Sènsiz Mèdīnè'dè bî-çārè Fāṭimè
Ḳan yaş tøkèr ‘Èli ruḥsārè Fāṭimè

1077. Ḳoymazdun eylèsun ğèm-ḥānè köñlümi
İmdi edup ‘Èli vîrānè Köñlümi

1078. Hèr kim görèr mènîm dîvānè köñlümi
Köñli yanub diyèr bîçārè Fāṭimè

1079. Şübḥ o mèsā ‘Èlî hêr gün bu ḥāl ilèn
Göz yolda müntèzir durram ḥèyāl ilèn

1080. İmdi babam gèlur èhl u ‘èyāl ilèn
Ḳoymaz yana daḥî odlārè Fāṭimè

1081. Ayā revādu sèn tèrk-i Ḥicāz ilè
Cānān ilèn otur rāz o niyāz ilè

1082. Ḳū rêḥt-i ḥābdè sèn ḥāb-i nāz ilè
Ḳoysun yüzîn ‘Èlî dîvārè Fāṭimè

- 1083.** Mèn hoş-dilèm ğem o renc u ‘enā ilèn
Bigānē āşinā olmaz belā ilèn
- 1084.** Hèm-şoĥbèt ol ‘Ēlī sèn āşinā ilèn
Dêrd o dilin desun eĝyārē Fāţimē
- 1085.** Çoĥ dêrd-i firķetun eylēr eşēr mènē
Bir kimsē yoĥ verē sêndên ħebêr mènē
- 1086.** Kısmèt ola ‘Ēlī vēşlun eĝer mènē
Baĥmaz yêķin gül-i gûlzārē Fāţimē
- 1087.** Yoĥdur anam mèn-i bīmarē yār ola
Mênlē bu ğem gûni bir ğem-ĝusār ola
- 1088.** Kāş imdi cismdên rūĥim kênār ola
Gelmiş zêmānêdē zinhārē Fāţimē
- 1089.** Bīgānêlēr kimi durma kênārdên
Gêl geçdi ayrılık ħêdd o ķerārdên
- 1090.** Kırtar gilên mênī bu intizārdên
Çoĥ müntezir ķalub dīdārē Fāţimē
- 1091.** Sèn al kênārivē māĥ-i Mēdīnēni
Koy ĝenc-i sīniyē dürr-i şemīnēni
- 1092.** Kōĝlüm çoĥ istiri ķardaş Sêķīnēni
Māyıldu meĥfil-i dildārē Fāţimē

1093. Ƙurbān olum sènè ey rēšk-i māh-ḥur

Ayā zēmānédè rēsm-i vefā budur

1094. Sèn bēzm-i vēşldè Leylā ilè otur

Mecnun kimi ola āvārè Fāṭimè

1095. Şerrāf olum fēdā mèn āh-i sērdivè

Tök ƙanlı göz yaşun ruḥsār-i zèrduvè

1096. Mēḥşēr günündè ey bīçārè dèrdivè

Tā bēlkè eyliyè bir çārè Fāṭimè

" Eyzèn"

1097. Aḡlaram sèndèn şora ƙardaş ‘Ēlī zār aḡlaram

Aḡlaram tā hēr ƙèdèr cānımda can vār aḡlaram

1098. Sèn gedèn gündèn vèṭen sènsiz mènè zindān olub

Sèr be sèr mè‘müre-yi ‘eşkim ‘Ēlī vīrān olub

1099. Dā mènım tēr rüzīgārim tīrè eşkim ƙān olub

Olmuşam sèr tā be pā bir èbr-i ḥunbār aḡlaram

1100. Aḡlaram çün aḡlamaḡ rāz o niyāzimdur mènım

Yalkuz evdè ƙuşè-yi ğem bēzm-i rāzimdur mènım

1101. Tār-i zūlfün ḡāşıl-i ‘ömr-i dirāzimdur mènım

Neyliyim çengimdè ondan yoḡdu bir tār aḡlaram

1102. Sèn hēmīşè bāliş-i nāz üstè ƙoy bāşun ‘Ēlī

Şèm’ tēk dövründè yansun ƙovm ƙardāşun ‘Ēlī

1103. Olmuşam bu künc-i ğemde mèn de nèkkāşun ‘Elī
Çèkèrèm dīvārè nèkşun rû be dīvār aĝlaram
1104. Nè tēbībim var ola ğem bèstèrindè dād-rès
Nè enīsım var ola āhır nēfèsdè hēm-nēfès
1105. Aĝlamum nēylim olub dūnyā mènè künc-i kēfès
Getdi gül hār oldi bülbul soldı gülzār aĝlaram
1106. Zāhır-i şūrètdè gèrçi şūr sūdur göz yaşı
‘Āşık-i bī rēng o būyè rēng o būdur göz yaşı
1107. Bülmüşəm çün ehl-i ‘eşke āb-i rūdur göz yaşı
Olmuşam dèrd o ğem-i ‘eşke giriftār aĝlaram
1108. Mèn mērīz-i dèrd-i ‘eşkēm yoĝdu dèrmānım mènım
Çoĝ hoşam bû dèrd ilèn rāhètdu çün cānım mènım
1109. Kōrĝaram dutsun ‘ecèl āhır gerībānım mènım
Düşmèsun bir de elīmè dāmèn-i yār aĝlaram
1110. Hèste o rēncūr o tēb-dārēm ‘elīlēm nāhoşam
Mèn sēnun bīmāruvam dūnyādè bir dūnyā hoşam
1111. Ātēs-i ‘eşk ilè çün yanmaĝda sēr tā pā hoşam
Bülirēm sū tōksèn artar şo’le-yi nār aĝlaram
1112. Reşte-yi şebrim çıĝub çün ihtiyārimdèn mènım
Ehl-i Yeşrib zārè gèlmiş āh o zārimdèn mènım

1113. Kõvm kardāşım kenār olmuş kenārimdèn mènım
Yoh kenārimdè be ğeyr èz eşk-i gūlnār ağlaram

1114. Olmuşam ğemlèr eşiri bir degil āhir ğemim
Dèrd-i hicrun mūnisim olmuş hëyālin hèm-démim

1115. Bir nêfèr bād-i Şebā'dèn özgè yoĥdur mèhrémim
Şerh-i hālimdèn senī etsun hëbèr-dār ağlaram

1116. Şivèdur çün dèrd-mènd-i bī kèrārè ağlamak
Ağlaram eylèr yenè hër dèrdè çārè ağlamak

1117. Yeturur kardaş 'Èlī çün yāri yārè ağlamak
Kısmétim bèlkè olā dīdār-i dildār ağlaram

1118. Gözdè bū göz yāşı ey Şerrāf ègèrçi hārdur
Āb-i şūr-i kem bēhādur cins-i bī miqdārdur

1119. Bāṭinèn hër kètrèsi bir lo-lo-i şehvārdur
Bū mètāè çün Peyembèrdur hērīdār ağlaram

'Dèr huşuş-i vefāt-i Hèzrèt-i Hètmī Mèrtébèt Şelli-Èllāhè 'Èlèyhe vè Āleh vè Şellèm'

1120. Aĝliyun ey ümmètān-i hāş-i hètmu'l-mursélīn
Eyliyüb rihlèt bu gündè rehmetu'l-lil-'ālēmīn

1121. İstèdi teshrīf aparsun Hèzrèt-i hètmi Mēāb
Yüz koyub eşhābè kıldi bu nov' ilèn hīṭāb

1122. Sizlêrê mëndên şora huccêtdur ey êhl-i kitâb
Bir mênim öz êhl-i beytim bir bu Qurân-i mubîn
1123. Bunlarun hêkîkêtin hêlk içrê işbât eyliyun
Ehtirâmin sahlîyun hêkkin mura'ât eyliyun
1124. Sâyir-i millêtlêrê munlan mubâhât eyliyun
Getmêmiş öz mişlimi koydum yerimdê cā-nîşin
1125. Êvvêlên hürmêt bu oldi ümmêtân-i bî hêyâ
Etdilêr âl-i 'ebâ hêkkindê min covr o cêfâ
1126. Şî'êlêr Peyğembêrun üç gün vefâtindên şorâ
Od vurub yandirdi dergâhin gurûh-i müşrikîn
1127. Bûlmürêm nê nêş'ê var bû bâde-yi ehrâkdê
Êhl-i meclis dê bu meydên mêt olubdur sâkî dê
1128. Şâni o sâliş bir od yandurdi bu âfâkdê
Od dutub yandi şerârindên çerâğ-i êhl-i kin
1129. Bir yerê yetdi müşîbêt cānimê düşdi şerêr
Od dutub yandım sêmêndêr têk alışdım sêr be sêr
1130. Zûlm odilan bâb-i bâbu'l-lâhi yandirdi 'Ömêr
Bu 'Ömêr'dên aldı bir sêr-mêşq 'Ömêr-i Sê'd-i lê'in
1131. Sê'd-i Vêkkaş oğli od burdan götürdi nêylêdi
Nûktêsin 'êrz eylêrêm hêrgêh soruşsan nêylêdi

1132. Saḥliyub Kêrbu-bêlâ dêştindê mêşrêf eylêdi
Yandurub bir od buḥârindên sônûb mişbâḥ-i din
1133. Rûz-i 'Âşûrâ yetub itmâmê çûn êmr-i imâm
Ebn-i Sê'd-i bî ḥeyâ fêrman verub key êhl-i Şâm
1134. Od vurun bu ḥeymegâhê od dolub yansun têmâm
Pāymāl olsun od içrê bêlki êtfâl-i Hüseyn
1135. Gördi bu êhvâli bent-i Hêzrê-i Heyru'n-nisâ
Seyyid-i Sêccâde êrz etdi sênê 'emmon fêdâ
1136. İmdi teklîfim nêdur fêrmāyîş etdi söyle tâ
'Emmê can şehîrâyê kaçsun êhl-i beyt-i dil ğemîn
1137. Rê m yiyûb çûn bû ḥebêrdên âhovân-i dêşt-i ğem
Yüz koyub şehîrâyê başsuz bānovân-i muḥtêrem
1138. Âşîyan yandi daġıldı çöllêrê êhl-i hêrêm
Korḫa din Leylâ olub mecun kimi şehîrâ nişin
1139. Bülmürêm yâreb nêdên bu kovn vîrân olmadı
Hâlêt-i Zeynêb kimi 'âlêm pêrîşân olmadı
1140. Kêrbêlâ dêştindê şî'ê bir müsêlmân olmadı
Êhl-i beyt-i bî kêsê olsun o sâ'êtdê mo'în
1141. Mêḥfil-i mâtêmdê ey Şerrâf-i govher nâ-şinâs
Pâdişâh-i Kêrbêlâyê saḥla bu cêm'ile yâs

1142. Sal nêzêrdên tefl-i eşk-i çeşmi lîk āgūşê bas
Çün olur hêr kêtîrêsi mêhşêrdê bir dürr-i sêmin

‘Dêr vefât-i Hêzrêti Şeddîke-yi Tahere Sêlamo'l-lâh ‘Êlêyhâ’

1143. Çün muhêbbêt bêzmi hêlvêtdur ‘êm oğli yâ ‘Êli
Gêl edêk şohbêt gênimêtdur ‘êm oğli yâ ‘Êli

1144. Bir dêkîkê koymadım ‘âlêmdê kêlbun şād ola
Dêrd u mihnêtdên mûbârek hâîirun azād ola

1145. Çohêziyyêtlêr sênê verdim evin abād ola
İmdi vêkt-i rêf‘-i zêhmêtdur ‘êm oğli yâ ‘Êli

1146. Doymadım bu ‘âlêmi ülfêtdê sêndên ağılaram
Kêbrdê hêm eylêrêm şûr ilê şîvên ağılaram

1147. Ağılama mêndên şora sên ağılasan mên ağılaram
Bahmaram ferdovs o cennêtdur ‘êm oğli yâ ‘Êli

1148. Dokkuz il oldum bu dövlêt-hânêdê hêmsêr sênê
Müttêşil verdim bu dokkuz ildê dêrd-i sêr sênê

1149. İmdi gêl êglên başım üstündê sêr tã sêr sênê
‘Êrz edum nêçê vêşîyyêtdur ‘êm oğli yâ ‘Êli

1150. Êvvêlâ ‘êrzim budur ôlsêmi êgêr bu gündê mên
Ôz êlinlên ver gecê gûşlim gecê eylê kêfên

1151. Vîrsa êl tâbûtimê bîgânê râzi olma sên
Rûhimê artuğêziyyêtdur ‘êm oğli yâ ‘Êli

1152. Şāniyēn mēndēn şora ey ḥosrov-i gērdun-mēdār
‘Urēt alsan bir nēcībē ‘urēt eylē iḥtiyār
1153. Ğēm güni tā Zeynēb-i Kolşūmē olsun ğēmğusār
Eylēsun hēr nov‘ ḥürmētdur ‘ēm oğli yā ‘Ēli
1154. Bir dē ķēlbun Muctēbādēn inciye hēr an sēnun
Geç Ḥüseynim cāninē mēn cāniva ķurban sēnun
1155. Koyma ğēm çēksun ḥuşūşēn can Ḥüseynun can sēnun
Çün o cēddindēn ēmānētdur ‘ēm oğli yā ‘Ēli
1156. Mēn bunun çoḥ zēḥmētīn çekdim nē āsān bēslēdim
Pērvēriş verdim gül üstē tūrfē reyḥān bēslēdim
1157. Sēslēyēndē can de mēn dē can dedim can bēslēdim
Çün cēfāsi cānē minnētdur ‘ēm oğli yā ‘Ēli
1158. Bu Ḥüseyni kim sēnē tapşurdum imdi rū be rū
Diķķēt ilēn baḥ nēcē versēm elē allam geru
1159. Baş bēdēndē barmaķ ēldē ēl bilēkdē mū be mū
Gör hamī üzvin sēlāmētdur ‘ēm oğli yā ‘Ēli
1160. Çoḥ mükēddēr olsa var bu sözdē dērd-i sēr yeri
Yahşi baḥ sālimdu bērg-i gül tēk āḥir hēr yeri
1161. Nē başında var kılıc nē sīnēdē ḥēncēr yeri
Nē bēdēn yeksēr cerāḥētdur ‘ēm oğli yā ‘Ēli

1162. Nūr-i dīdēmdur Hüseyn bā'ışdu çün göz yāşimē
Mēn gözümdēn salmamış sēn tapşur Āl-i Hāşimē

1163. Vāy o gündēn kim görēm bāşın kül olsun bāşimē
İssi küllēr üstē rāhētdur 'ēm oğli yā 'Ēli

1164. Bir bēdēn dōrt min yarā lākin nēcē görsün gözüm
Gör bu inşāf u mürüvvētdur 'ēm oğli yā 'Ēli

'Dēr huşūş-i vefāt-i hēzrēt-i Ēmīre'l-Mu'minin 'Ēleyhu's-Şelēvāt-i vē's-selām'

1165. Çün torāb-i tīrē oldi hābgāh-i Bū Torāb
'Ērşdēn gēldi nidā "Yā lēytēni konto torāb"

1166. Çoḡ bēlālēr çekdi bu 'ālēmdē şāh-i lā fētā
Hēr ğēmē şēbr eylēdi ol mē'dēn-i cud-i 'ētā

1167. Verdi baş mihrāb-i tātētdē boyandi kānē tā
Ehl-i 'eşķē bir bē bir olsun o başdan feth-i bāb

1168. Keşvēr-i ĩmāndē nēşb eylēdi beydēķ yerē
Hēķ diliylē etdi ėmru'l-lāhi cāri hēķ yerē

1169. Būlmiyüb hēķķin oni öldürdilēr nā-hēķ yerē
Oldi kān ilēn mütērcim mē'ni-yi ummu'l-ketāb

1170. Çün yihildi bā'ış-i ĩcād-i hērf-i kāf o nūn
Dīn-i hēķķin oldi bir möhkēm sutūni sēr-nēgūn

1171. Düşdi dildên k̄elb-i ‘ālēm oldi ‘ālēm bī sukūn
Şeş cehêtdê zāhir oldi bû cehêtdên inqilāb
1172. Oldi zerbêt āşinā fêrk-i Şeh-i Mērdān ilēn
Doldi ‘eynu'l-lāh nāzir gözlēri al k̄ān ilēn
1173. Verdi can cānānē emmā nē lēb-i ‘eṭṣān ilēn
Şī‘elē ey k̄āş oleydi Kūfe-yi vīran hērāb
1174. Bülmürēm āyā nē var bû yerdē ey ēhl-i velā
Koydi hēr kimsē kēdēm oldi bēlāyē mübtelā
1175. ‘Āqibēt k̄ānē boyandi burda şāh-i Kērbelā
Kēdī bāşın vermēdi düşmēn ona bir cūr‘ē āb
1176. Çün müşībētlēr olub şī‘ē numayan Kūfē'dē
Çoh bēdēnlēr āhīr olmuş k̄ānē ğeltan Kūfē'dē
1177. Vermiyub emmā Hüseyn tēk bir nēfēr can Kūfē'dē
Bir bēdēn dōrt min cērāhēt kim görüb versun cēvāb
1178. Şī‘elē ēhl-i cēfā hāşā cēfādēn doydılar
Kēsdilēr bāşın soyub cismin yer üzrē koydular
1179. Heymegāhın etdilēr ğārēt ‘ēyālın soydular
Ēhl-i beyt-i ‘işmēt oldi bēste-yi keyd-i tēnāb
1180. Kim görüb bir beylē zūlmi bir müsēlmānē revā
Yā olub lēb-tişnē ölmēk hansı kurbānē revā

1181. Gördi èmmā èhl-i kin şāh-i şēhīdānē revā
Hēm ‘èyālī hēm özi olsun susuzdan dil-kébāb
1182. Lēşkēr-i cürm-i mē‘āşī beydeķ açmış rēng-rēng
Pēhlivān-i nēfs edubdur ‘ērşēni şerrāfē tēng
1183. Çoķ sē‘ādētdur vura gēr dāmēn-i Movlā’yē çēng
Çün Ėmīrēl-Mü’minindur şāfe‘-i yovmo’l-ḥesāb

‘Dēr şēhādēt-i an Ḥēzrēt’

1184. İbn-i Mülçēm nā-müsēlman yā Ėmīrēl-Mü’minin
Eylēdi zūlmündē tuğyan yā Ėmīrēl-Mü’minin
1185. Doldurubsan gördi bū dünyāni fēzl o cūd ilēn
Olmusan mēşğūl-i şöḥbēt ḥēzrēt-i mē‘būd ilēn
1186. Bir kılıc vurdi başundan tīg-i zēhr-ālūd ilēn
Oldi münşēķ māh-i tāban yā Ėmīrēl-Mü’minin
1187. Götdi ve’n-şēķku’l-kēmēr şēbtin ķēzā bir dēftērē
Saḥliyub göstērdi bir bir ‘itrēt-i Peyğēmbērē
1188. ‘Āķibēt bū şīvē sēr-mēşķ oldi oğlun Ėkbēr’e
Mēşķ-i ‘eşķ aldı başundan yā Ėmīrēl-Mü’minin
1189. Vırdı bir zērbēt sēnē gēr İbn-i Mülçēm nā-bekār
Etmēdi cismun daḥī bir özgē yerdēn zēḥmdār
1190. Gör sēnun fērķunlē bū fērķun nē ķēdri fērķi vār
Bir bēdēn min zēḥm-i peykan yā Ėmīrēl-Mü’minin

1191. Āh o dēmdēn gördi münkēz Ėkbēr'i öz bāşına
Baħmiyub Leylā'yē rēħm etmub onun göz yāşına

1192. Bir kılıc vırdi başından bıçdı geçdi kâşına
Dutdi şēhlā gözlērin ҡan yā Ėmīrēl-Mü' minin

1193. Baş kılıclandı aħub ҡāni yer üzrē sū kimi
Dövrēsın şēyyād alub bir zēħmdār āhū kimi

1194. Hālēt-i zārın pērīşan gördilēr gīsū kimi
Etdilēr cismin pērīşan yā Ėmīrēl-Mü' minin

1195. Oldılar birdēn hucūm-āvēr o ētşān üstünē
Yüz koyub min nā-müsēlman bir müsēlmān üstünē

1196. Oh oh üstēn vırdılar peykāni peykān üstünē
Zēħmdēn cism oldi şan şan yā Ėmīrēl-Mü' minin

1197. Gördilēr bī bāl o pēr düşmüş o şēhbāz-i hērēm
Kērkēsān-i Kūfe o şām etdilēr cūr'ēt be hēm

1198. Vırdılar hēncēr olub hēncēr dēmindē ķēddi hēm,
Sū deyub verdi susuz can yā Ėmīrēl-Mü' minin

‘Novħe munāsib be şēb-i ‘āşūra’

1199. Gül-i gülzār-i resālēt bu gecē
Şimr'dēn istēdi möhlēt bu gecē

1200. Bir doyunca baħa Ėkbēr yüzinē
Eyliyē āyē tēlāvēt bu gecē

1201. Zeyn b'un   lbini  r  m eyliyub
Ola m     l-i ' b    t bu gec 

1202. Yatmiyub   l-i '       bh  kimi
  '  yatsun n    r    t bu gec 

1203. B  m r  m n     di b   t  z  g   n
Ona y  z verdi n   h    t bu gec 

1204. Umm-i Leyl 'y  buyurdi   h-i din
  n d   ver o  luva z  n  t bu gec 

1205. Dutdi d  ny  y  zini movc-i b   
Da  di d  ry -yi m       t bu gec 

1206. K  b     i r   olub m      r '  y  n
  yiy    pdi  iy  m  t bu gec 

1207.   h      r adına kelk-i      
Yazdı f  rm  n-i   h     t bu gec 

1208. Ba  lanub s   yoli l  b-t   n    alub
'  r  t-i     -i vil  y  t bu gec 

SARRAF DİVANINDAKİ TÜRKÇE NOVHE VE MERSİYELERİN TÜRKİYE TÜRKÇESİNE AKTARILMASI

‘Hazret-i Fatime’nin dilinden Hazret-i Ali Akber Aleyhu’s-selam’a novhe’

1. Sensiz gözlerim kan ağlar Ali kardeş hoş gelmişsin
Bacın sana kurban olsun gel Ali kardeş hoş gelmişsin
2. Kendi bahtımdan öyle bir ümidim kesilmişti ki
Bu saat ve bu görüş asla aklıma gelmezdi
3. Baht yıldızım bugün benim yüzümü ak çıkardı
Merhamet burcundan yokladı beni Ali kardeş hoş gelmişsin
4. Bu törenin gam keder meclisi değil, vuslat şenliği olduğuna rağmen
Yine ben bu derdimle ardı kesilmezcesine ah çekip dururum
5. Belki ahim etki edip kalemin kırılır
Ey ayrılık resmini çizen ressam Ali kardeş hoş gelmişsin
6. Gözlerim su meşk¹⁶i gibi göz yaşıyla dolmuştur
Çeşme-yi Hurşid¹⁷ daima bu gözlerimin kasesini kıskanmaktadır
7. Göz yaşım en değerli inci gibi gönül denizinden çıkıyor
İzin ver (bu incileri) başına şabaş¹⁸ edeyim Ali kardeş hoş gelmişsin

¹⁶ Meşk: Hayavan(genelde koyun) derisinin temizlenip su(ve ya başka sıvılar) saklamak için uygun hale getirilmiş nesneye verilen isimdir. فرهنگ معین Moein Sözlüğü/Farhang-i Moein/ 2002 Tahrân/ 2.C/641.S

¹⁷ Güneş/ فرهنگ معین Moein Sözlüğü/Farhang-i Moein/ 2002 Tahrân/ 1.C/563.S

¹⁸ Şabaş: Şad-baş, düğün gibi törenlerde gelin ve damat/dansçılar ve müzisyenlere verilen para/altın
فرهنگ معین Moein Sözlüğü/Farhang-i/ Moein 2002 Tahrân/ 1.C/914.S

8. Ali, Visaline ermenin verdiği ışıkla kalbimin aynası sefa buldu
Hastalık tenimi terk etti ve şıfa buldum
9. Beni şereflendirdin ey vefa şehrinin Yusuf'u
Hakkın lutfu sana yoldaş olsun Ali hoş gelmişsin
10. Keder yatağına dışmışken ne bana bakacak bir anam var
Ne de bu üzüntülü günümde derdime ortak olacak bacım var
11. Senin dışında bana destek olan kimsem yoktur
Keşke senin derdin bana gelseydi de ölseydi Ali hoş gelmişsin
12. Aşk ateşine sığınmamın sebebi, hasta olunca Akber'imın
Zaman zaman benim ziyaretime geleceğinin ümidi idi
13. Sen de şimdi benim halime bakarken öyle bak ki
Gizli sırrım açığa çıkmasın Ali hoş gelmişsin
14. Adettendir bu alemde öksüz olan hep küçümсенir
Ancak benim kadar akraba ve kardeşlerinden uzak dışeni olamaz
15. Evde yalnızım, bir munisim yok ve çok dertliyim
Zavallı halimle ağlamak dışında ne yapabilirim Ali hoş gelmişsin
16. Muharrem ayı geldi Sarraf konuş, dilsiz olma
Bu batıl ömründe sakın batıl hayaller etme
17. Hazret-i Suğra dilince böyle halini arzet
Gel bacın sana kurban olsun kardeş Ali hoş gelmişsin

‘Fatime-yi Suğra Aleyhu’s-salam’ın dilinden novhe’

18. Kerbela’ye doğru yolculuk yapma kardeş
Seni Irak’a(Uzağa) göndermem
19. Bacını keder ve belaye salma kardeş
Ayrılığa takatim yoktur
20. Senden başka sığınacağım kimse yoktur
Gitme, gidersen ahim göklere yükselir
21. Merhamet et ey benim tek ümidim
Gitme, gidersen ney gibi nevaye gelirim(ağlarım) kardeş¹⁹
22. Seni Irak’a(uzağa) göndermem
Ayrılığa takatim yoktur
23. Dert yüzünden boyum hilal gibi eyilmiş,
Kederli ay hilaline benzercesine üzüntüye batmıştır
24. Bu hastayı vuslatına hasret koyma
Ayrılığı aramıza salma kardeş
25. Seni Irak’a(uzağa) göndermem
Ayrılığa takatim yoktur
26. Sen gidersin bu kara bahtlı ne yapsın
Ruhumun kuşu tenimden kenara çıkarsa

¹⁹ Ney: Müzik aleti ve Neva: Ses, ezgi, ahenk sözcükleri şairin usta kalemi ile Neyneva çölünü de anımsatmaktadır.

27. Söyle kardeş beni kim mezara koyar
Kim mezarım üste ayet olur kardeş
28. Seni Irak'a(uzağa) göndermem
Ayrılığa takatim yoktur
29. Ne derdime sahip çıkacak annem var
Ne ben ile sohbet edecek bacım var
30. Benim kadar ölüm şarabını isteyen kim var
Afiyetle içip tek bir şikayeti bile olmasın
31. Seni Irak'a(uzağa) göndermem
Ayrılığa takatim yoktur
32. Şimdi anladım Sekine'nin annesi var
Üstüne sefer(yolculuk,savaş) kıyafeti giymiş
33. Ben öksüzüm, bu yüzden feleğin cefasını çekerim
Her anne kendi evladına hemdem olsun kardeş
34. Seni Irak'a(uzağa) göndermem
Ayrılığa takatim yoktur
35. Gel yüzümün sararmış haline bak
Ayrılık derdi ile derdime dert katma
36. İzin ver benim de bu seferde başımın üstüne
Selvi boyun gölge salsın

37. Seni Irak'a(uzağa) göndermem
Ayrılığa takatim yoktur
38. Sen gelinceye kadar yüzüme allık sürmem
Üstüme yeni kıyafet giymem
39. Ne sünbüle ne de serv-i naza bakmam
Gece gündüz dua etmek için ellerimi kaldırım
40. Seni Irak'a(uzağa) göndermem
Ayrılığa takatim yoktur
41. Şimdi beni yalnız bırakıp gidersen
Canıma ayrılık okunu atarsan
42. Sen gelince bacın ölmüş olursa ne yaparsın
Bu kadar cefaya razı olma kardeş
43. Seni Irak'a(uzağa) göndermem
Ayrılığa takatim yoktur
44. Bu Kerbela şahının yas törenidir baştan başa
Ağla Sarraf, semender²⁰ gibi sızla
45. Daima her dem Suğra dilinden tekrar et
Gitme, gidersen ney gibi nevaye gelirim(ağlarım) kardeş
46. Seni Irak'a(uzağa) göndermem
Ayrılığa takatim yoktur

²⁰ Semender, Fa: سمندر/ Samandar/ ateşte yanmadığına inanılan, kertenkeleyle benzediği belirtilen söylencesel hayvandır. فرهنگ معین Moein Sözlüğü/Farhang-i Moein/ 2002 Tahrân/ 1.C/879.S

‘ Hz. Fatime-yi Suğra dilinden Hz. Aliakber’a’

47. Kurban olayım sana Ali gitme bir bekle, dur
Gözyaşıma bak nasıl arkandan revan olmuştur
48. Kardeş ne anam var ne bacım, küçümsenmiş ve rezil durumdayım
Gözlerin nergis gibi mesttir ben de onlar gibi hastayım
49. Ben senin kapına sığınmışım beni gözden düşürme
Sen yüreğimin derdini biliyorsundur
50. Ali kardeş Medine’nin gül bahçesinin en güzel gülü sensin
Sen gidersen Medine pazarının bereketi kaçacaktır
51. Bu halimize Medine’nin kapıları ve duvarları bile ağlar
Benim yüreğim kanla dolmuşken ben nasıl kan ağlamam
52. Senden başka kimse ben ile hem-nefes²¹ olmaz
Gam, keder ve beladan başka kimse sesime gelmez
53. Bu bela bana dünyada yetmez
Annem aklıma geldikçe işim ah ve nale etmektir
54. Derd ve bela ile yakın olduğum için
Bu üzüntü yatağından ayağa kalkmam
55. Asla sana Ali gel de beni ayrılık derdinde yakma demem
Sen önce bir bak, eğer buna sabredebileceksem yak beni yandır

²¹ Hem-nefes, Fa هم نفس: dost, arkadaş, sohbet ortağı / فرهنگ معین Moein Sözlüğü/Farhang-i Moein/ 2002 Tahran/ 2.C/ 1016.S

56. Bundan sonra kardeş, seni hatırladıkça
Saçının ucu gibi keder ile kıvrılırım
57. Vuslat törenine bir daha varmayı çok zor buluyorum
Duygularım erimişler ve yerde kalan sadece kuru canımdır
58. Eğer gidersen ciğerim lale çiçeği gibi kan olur sensiz
Mutluluk ve neşe evim sensiz Ali harap olur
59. Bu Medine şehri sensiz bana zindan olur
Gel ey gözümün ışığı gitme dur
60. Vatanda senin yüz çizgilerini hatırladıkça
Garşplik ve ayrılık üzüntüsü aşk acısı çeken için çok zordur
61. Ben eğer bu dertle ölmezsem reva değil
Çün ki vuslatının şerbeti bu dertli yüreğime dermandır
62. Saçının kıvrımını düşünmek bana bela zinciri gibi gelir
Kırmızı dudağının zikri bana yeni can ve ruh verir
63. Annesizlik ateşinde bu canım o kadar çok yanmış ki
Ayrılık hasretine dayanmaya gücüm kalmamış
64. Eğer akan gözyaşım dünyayı kaplarsa yeridir
Bele fırtınası gözümün yaşından bellidir
65. Ey kadir ve bağışlayan, ben günah işlemiş Sarrafım
Dirhem ve dinar²² gibi gözden yaş dökerim

²² Gümüş ve Altın sikke / فرهنگ معین Moein Sözlüğü/Farhang-i Moein /2002 Tahrân/ 1.C/ 673.S

66. Bu işten kendi merhametinle beni kurtar
Sermayesi üzüntü, kazancı dert ve menfaati zarardır

‘peygamber ailesinin belalı Kerbela’ya girişi ile ilgili novhe’

67. Kerbela çölü Hicazın büyüğüne menzil olduğu için
Zeyneb gözyaşının akmasına izin verdi
68. Kardeş neden böyle canın sıkkın diye söyledi
Şerefli yüzünün rengi neden böyle değişti
69. Ahının aleme etki etmesinin sebebi nedir
Gönül sırrını bu sırdaşına açıkla
70. Ne yüzden sarı çiçek gibi sararmışsın
Aşk tedirgini olan beni, keder ve derde müptela etmişsin
71. Zeyneb sana kurban olsun neden bu durma düşmüşsün
Sana baktıkça kederim üzerine yeni keder yüklenir
72. Bu derd artıran çöl aşk mina²³sıdır
Havasının bir başka olduğunu görğyorum
73. Başımda bir çok bela olduğunu baştan biliyorum
İlk menzilde canımı kaybetsem ne olur
74. Şehitlerin şahı inci döken dudaklarını açtı
Zeyneb’ ey çilekeş bacı dşye seslendi

²³ Mekke çöllerinden birinin adı

75. Burası bela çölüdür burada yabancılar dolaşmaz
Sır törenine yabancıların girmesine izin vermezler
76. Bacı burada gül gibi canlar kana batacaklar
Haksız yere bu çölde kanlar su gibi akacak
77. Bu yeni gençler bin şevk ile canlarını verirler
Yetmiş iki yüz parça olmuş ceset çırıl çıplak kalır
78. Bu çölde Akber'in gül-i sümbül-i kana batar
Akber'in yüreği için Leyla aklını kaçıtır
79. Akber'in kahkülü öyle perişan olur ki
Aşk ehli ulaşılmaz arzulara kapılır
80. Kasım'in anası bu yerde yasa batar
Çünkü oğlunun düğün ve yas töreni aynı günde olur
81. Düğün günü damadın kınası kendi kanı olur
Çaresiz gelin nazlı gerdeğe hasret kalır
82. Abbas'ın boyu alem gibi uzamış görüyorsun
Her derd ve kederin bir tarafa ama bu keder bir başkadır
83. Zülm ile kollari bir çift kalem gibi düşer
Yazık oldu o uzun boyu ve kollarına
84. Kalbine çok etki eden başka müsibetler var
Dile getirilmesi mümkün değil ama şifreler gibi söylerim

85. Ben de ok başında yükses sesle tekbir söylerim
Başsız bedenimle kan içinde namaza durduğum zaman
86. Sarraf kendi varını din altını kazanmaya harca
Kıymetini bil, novhe yazarak sözünü inciye çevir
87. Herkimse Hüseyin'in onayını almazsa emin ol
Kalemin sayfaya tek bir kelime yazması çok zor olur

(Tekrar,Kerbela'ya giriş)

88. Bacı bu çölde ayrılık derdi senin olsun
Ağlar göz ile dağınık saç senin olsun
89. Ahdımdır burada susuz olarak canımı vermeliyim
Başsız bedenim sıcak kumlar üzerinde cırıl çıplak kalsın
90. Bu çölde benimle birlikte yetmiş iki can uyumalı
Şam içinde harabe ev senin olsun bacı
91. Bu bela çölü acep tertipli tören olmuş
Keder camın mihnet şarabı ile doldurmuşlar
92. Peyğamber ailesi bölünmüştür Zeyneb bacı
Abbas benim, Abid-i Talan senin olsun
93. Düşman Kuran kitabının hürmetini terk etti(Kurana saygısızlık etti)
Fatime'nin sabrı tahammülü yağmalanır
94. Ben Asğar'ı kucağıma alayım sen de Rubab'ı
Bu şartla ok benim, feryad ve figan da senin olsun

95. Bacı bu çölde Akber'in kahrkölü kana batar
Leyla'nın vücudu keder okuna hedef olur
96. Ben daha ölmedim ah ve figan etme
Benden sonra bu nala ve figan senin olsun(figan edeceksen ben öldükten sonra et)
97. Benim başımı Akber'in başı ile okun üzerinde yan yana görürsen
Başına vur, sızla ama baş örtünü düşürme
98. Bacı can, ezel gününde kader böyle yazılmış
Bu çöl benim, dağ ve biyaban²⁴ da senin olsun
99. Her türlü zulm ve acımasızlık görürsen dağılma bacı
Keder kadehinden iç ki ahdimiz bozulmaya
100. Damadımın vücudu kendi kanında çırpınır
Can²⁵ yeni gelin derd ve keder can senin olsun
101. Bacı bela ahdinin kadehini içtim
Bela çölünü kanım ile gül bahçesine çevirmek için
102. Bu yerde ben şehitleri kendi yanıma alırım
Harabedeki dağılmış perişan toplum senin olsun
103. Peygamber sülalesini başına(çevrene) topla
Sülalenin başına hasta ve üzgün Abid'i geçir

²⁴ çöl

²⁵ Sevgi sözü olarak geçiyor

104. Kül üzerine koyar kesilmiş başımı Huli
Tandır benim, yanan sine senin olsun
105. Rıza, Sarraf'a anlam gevheri gereklidir
Ne kesr ne terkeb(ne az ne çok anlamında) ne görünüş ne de
abartmak(gerekmez)
106. Yazılmayı hak etmek için kamil insan olmayı öğren
Kıyamet günü cennet senin olsun diye
- ‘ Seyyidu’ş-Şuheda²⁶ dilinden Tasua gününe novhe’**
107. Henüz gül baheçesinin gülü solmamış
Anam ağlama bacım ağlama
108. Henüz kardeşin ölmemiş, sağdır
Anam ağlama bacım ağlama
109. Anamın sevgili kızı bacım, daha dert ve gama yönelme
Ordum hala ayakta yerinde duruyor, hala bayrağımız dalgalanıyor
110. Daha bayrağın sahibi ölmemiş, daha kollarını kesmemişler
Daha su kabı kanla dolmamış anam ağlama bacım ağlama
111. Bacı daha Akber'in yeniyetme vücudu kumların üstüne düşmemiş
Daha cesedi zalimce parça parça edilmemiş
112. Daha çadırlardan Leyli'nin eyvah yavrum sesi göklere yükselmemiş
Daha siyah saçını yolmamış, anam ağlama bacım ağlama

²⁶ İmam Hüseyin

113. Daha tufağım²⁷ bozulmamış
Hala işim yolunda gidiyor
114. Daha yas tutma çok ağlama
Benim yasımın başlangıcıdır daha
115. Daha izin verme şimdi amca oğlu vay
Desin Kasim'in yenigelini
116. Daha şenlik töreni bozulmamış
Anam ağlama bacım ağlama
117. Daha iki yeni yetmen ölmemiş, ciğerinin başı daha yanmamış
Daha Akber'in saçının kahkülü kanla boyanmamış bacı
118. Daha Asğerin zülm oku ile uyandırılmamış, uyuyor, ağlamıyor
Daha gam tezgahı kurulmamış anam ağlama bacım ağlama
119. Daha ağlama,daha bu zamanda ağlamayı gerektiren çok yer var
Bacı Zeyneb sakın ol(sessiz ol) sakın olmanın yeri değil deme
120. Daha başımda kılıç izi yok, bedenimde ok izi yok daha
Daha kin ehli yorulmamış anam ağlama bacım ağlama
121. Daha bu diyarda anam bacım zulm denizi taşmamış
Daha zulm ve cefa ordusu sşze zalım elini kaldırmamış
122. Daha çadırım yakılmamış, daha ailem dışarı(çadırın dışına) kaçmamış
Daha Sekine soyulmamış, anam ağlama bacım ağlama

²⁷ Tufaq/Tufak/ توفاق: temel – Farhang-i Azerbaycani-Farsi/ Azerbaycanca-Farsça sözlük- Behzadi Behzad- 1990 Tahrar/ 432.S

123. Daha saf yüreğinin camını gam keder basmamış
Daha dinin temeli bozulmamış, daha sitem rüzgarı esmemiş
124. Daha zulm arşa çıkmamış, daha Şimr başımı kesmemiş
Daha güneşin yüzü tutulmamış, anam ağlama bacım ağlama
125. Bacı daha bacılar kanımı allık gibi yüzlerine sürmemişler
Daha kin ehli sana gülmemiş, anam ağlama bacım ağlama
126. Daha aşkın varlığıyla varsın
Herkesle ilişkini kes Rıza
127. Daha dert şarabı ile sarhoşsun
Bu heva ve heves nedir Rıza
128. Daha Hüseyin severlerden olduuna göre
Bu sözle onun sesine ses ver Rıza
129. Daha kardeşin yaşıyor, ölmemiş
Anam ağlama bacım ağlama

‘Ali Akber a.s. dilinden anne ile veda hakkında novhe’

130. Anne ben savaş meydanına gidiyorum gel benimle helalles
Sana bu çadırda bir dakikalığına misafirim ana
131. Susuz padişahım bana cihat izni verdiği için
Mutsuz gönlümü bir sözle mutlu etmiş
132. Alemde hasretim kalmamış, bu benim muradımdır
Ayaklarının altındaki toprakla cananıma feda olurum ana

133. Yanıp yakılarak mücadele vermişim
Eriyip tükendim benden bir şey kalmadı
134. Edepsiz sanma beni, susuzluğun şiddetinden
Gonça dudağım kurumuş bu yüzden handan²⁸ olmuşum ana
135. Vücudumun gül bahçesi ok yağışına susamış
Susuz olarak kana boyanmak için çaba gösteriyorum
136. Su içmem, sevgilinin meclisine sususuz giderim
Çünkü ben Çeşme-yi Hayvan²⁹ suyuna susamışım ana
137. Biliyorum brni öldürecekler, bunda kararlıyım
Her pusuda bin kan içen katilim var
138. Sevgilinin kaşı ile çok uğraştığım için
Keskin hançerin eğimli bıçağına talibim ana
139. Ana ben Ezel günü dosta yöneldiğim için
Şimdi dostun yüreği için kızıl kana batarım
140. Dostun kahkülünün kıvrımları benim düzenim olmuş
Bu düzende düzensizim ana dokunma bana
141. Su yolu kapanmıştır ama aşk yolu açıktır yüzlerce şükür
Kerbela çölü aşk padişahının bulunduğu yer olmuş

²⁸ Handan خندان : Güler/ Burada solmuş yapraklarını dökmüş anlamında kullanılmıştır.

²⁹ Çeşme-yi Hayvan: Hayat çeşmesi/ Farhang-i Moein /2002 Tahran/ 1.C 563.S

142. Aşk kurbanahı³⁰ aşk yolunda canını verenlerle doludur
İzin ver ben de gidip canımı vereyim, sana kurban olayım ana
143. Gönül kasesi kadeh gibi kan ile doldu
Tarak gibi hayalinin saçında tel tel gezerim
144. Yeridir deli gibi çöllere düşersem
Çünkü o dağınık saçın sevdalısıyım ana
145. Bu kadar ağlama, ağlayan gözüne kurban olayım
Kanlı göz yaşını böyle yüzüne dökme
146. Anacığım sabret, kendini teselli et
Beni kendi kanımda çırpındığımda görünce ana
147. Her kimse bu dünyada Ali Akber'e yas tutarsa
Susuz padişah ceza günü onun payını verecektir
148. Bu sözü yeniden Sarraf defterine yaz Rıza
Anne ben savaş meydanına gidiyorum gel benimle helalleş

‘Leyla’nın annesinin dilinden peygamber misali Ali Akber’e novhe’

149. Annesi mutlu oğul, şimdi canını vermeye istekliği olduğun için
Ben de elimi üzerinden çektim, ne olacaksa olsun oğul
150. Beni hatırlayıp ziyaret ettin bu durumda bile
Beni ümitlendirdin aferin sana

³⁰ Kurbanah: Kurban kesme yeri/ Farhang-i Azerbaycani-Farsi/ Azerbaycanca-Farsça sözlük- Behzadi Behzad- 1990 Tahrar/ 838.S

151. Hz. Zahra'nın yanında yüzümü ak çıkardın
Neşenden ben de mutlu oldum evin abad olsun oğul
152. Bu çölde gözyaşın gibi beni gözden düşür
Bırak da aşağılık Şimr beni tutuklayım esir etsin
153. Bundan fazla bekleme git, seni Allaha emanet ettim
Cellad, hançer elinde seni katletmeyi bekliyor oğul
154. Bu aşk kurbangahına zevk ve şevk ile adım at
Eğer gam gam üstüne gelirse ey beni gamdan azad eden sen gam yeme
155. Gözümün ışığı, katilin hançerinin yakınında nefes alma
Eşkîya kavminin elinden feryad etme oğul
156. Kerbela padişahı bile tek başına kalmıştır
Yezid'in kavmi bütün akraba ve dostlarını öldürmüştür
157. Sen de şehadet emri için şehid ol
Bu mazluma başla canla yardım et oğul
158. Katl yerinde bugün kanla yıkan
Aşk yolunda gidenler gibi bu çölde sen de vuzu³¹ al
159. Duşmanın minneti altında kalma susuz olarak canını ver, su içme
İzin ver de demir hançer senin susuzluğunu gidersin
160. Bela tacirleri ah üstüne ah çekdikleri için
Aşk esnafı için bela pazarı bereketlenmiş

³¹ Vuzu: Abdest

- 161.** Sen de canını nakit gibi elinde tut ve bela satın al
Bir daha ömrün boyu böyle bir alışveriş fırsatı denk elmez oğul
- 162.** Aşk sultanı bu çölde bayrağını yere kurduğu için
Aşk meydanı aşk atlıları ile baştan başa dolmuştur
- 163.** Sadakatlı aşık bu arsada aşkın fermanı olur
Çünkü bu aşk çölüdür damatlık hiclesi değil
- 164.** Bakilik yolunun yolcususun allah yolunda canından geç
Bu yolda adım atıp dost yolunda yeşil yaprak ol
- 165.** Aşkın dört tarafından allah diye feryad et dost
Çünkü kamil olan mürşidin seni böyle irşad etmiştir(Ustadın seni böyle eğitmiştir) oğul
- 166.** Dert ve bela kederine canını hedef göster
Dünyayı gözlerin gibi mest et
- 167.** Ali sen de gidip şahadet kadehini iç
Kederden azad ol bugün oğul
- 168.** Şu bu için ömrünü heder etme
Aşk ile şiir yazıp aşk ehline yeni can bağışla
- 169.** Bu alemde kimse görmemiş ve örnek gösteremez,
Leyla anası gibi ana ve Akber gibi kederli oğul

‘Leyla’nın annesinin dilinden peygamber misali Ali Akber’e novhe’

170. Ölmek için hazır olmuşsun hoş geldin oğul
Ey şehzade git boyuna kurban olayım, hoş geldin oğul
171. On sekiz yıl uyumadım ve senin gibi bir can besledim
Yüreğimin kanı ile değerli bir gevher besledim
172. Hakkıdır çünkü ben seni böyle bir gün için kurban etmek için besledim
İyi zamanda imdadıma yetiştin hoş geldin oğul
173. Çok zahmete katlanıp seni büyüttüm
Şimdi bir ricam var senden, seni ecdadına ant veririm
174. Önden yürü de boyuna temaşa edeyim
Dünyada hasretim kalmasın, hoş geldin oğul
175. Aşk şarabı ile mest olduğun için
Sevgi meclisinin şahidi ile koyun koyuna olmuşsun
176. Durma git çünkü zevk ve şevk ile kefen giymişsin
Bu gidişine Leyla da razıdır hoş geldin oğul
177. Eğer başında bela cemiyetinin sevdası var ise
Baştan başını teslim et ve baş belası ile yakınlığını kes
178. Cananın eğimli kaşı ile benzerliği olduğu için
Demir hançer ile tanış ol hoş geldin oğul
179. Bu kadar savaş aletlerinin esiri olup zahmete katlanma
Kaşların çıplak kılıçtır dalgalı saçın sicim

180. Gam yeme eğer vücudun parça parça doğranırsa
Hiçbir zaman ney gibi feryat etme hoş geldin oğul
181. Daima şehit olmayı dilerdin
Elhemdulillah yüreğinin istediği oldu
182. Katilin kan döken hançer elinde bekliyor
Merhamet et sana merhamet göstermeyen cellada hoş geldin oğul
183. Elinde can naktini tutup aşk pazarına adım at
Her taraftan sitem gelirse sen canın pahasına al onları
184. Derd ve gam ne kadar olursa bahasına bakmadan kabul et
Bu kadar sevda ile zarar etmezsın hoş geldin oğul
185. Bu garip vilayette kimsesiz olsam da
Burgaçın ortasında bir hiçim
186. Buna bile razıyım canına ant olsun
Vücudun çölde başsız kalacak hoş geldin oğul
187. Ezel gününde gam defteri benim adıma yazıldığı için
Hiçbir zaman bu alemde dert ve gamden ayrı gün görmedim
188. Gam yükü belimi bük müştür, elimden tut
Saçın gibi düşmüşüm hoş geldin oğul
189. Aferin olsun bu dolup taşan zevkine Sarraf
Söylediklerin söz mü, taysız inci mi, değerli gevher midir

190. Tatlı olduğundan her dem tekrarlanmaya değer
Ölek için hazır olmuşsun hoş geldin oğul

‘Leyla’nın annesinin dilinden Ali Akber’in savaş meydanına gidişine dair’

191. Yolunu kaybetmiş düşman ordusu seni katletmek için sıraya girmişler
Hoş geldin Ali durma, Allaha tevekkül et

192. Alemde bu lutuf ve kereminden utanıyorum
Adımının temiz toprağı ile yeni can buldum Ali

193. Dumanlı yüreğim nefesinle alevlendi
Leyla sana kurban olsun bu kadar ah çekme

194. Bu iç-içe girmiş saçı seni mağrur etmiş
Gönlümü al, şimdi sana keşkul³² lazım olur

195. Ali senin süluk³³undan soran ile sorulan bellidir
Çünkü sana seyr³⁴etmeyi agah bir mürşit öğretmiştir

196. Gönlüm saçının eğimi ile bağ kurduğu için
Sakın dolkunma, bir tek saç telinin ucu dokunursa kırılır gönlüm

197. Gönlüm ‘Ya Hu’ nağmesi ile mutlu olduğu için
Sen de gönlüme bakarak kendi duanı onunla uyumlu yap

³² Keşkul, kashkul: Dervişlerin ona zincir bağlayıp, su ve ya içecek taşıma amaçlı ve bazen de dilencilik için kullandıkları, sırtlarında taşıdıkları bir tür hindistan cevizidir. Bazen hayvan derisinden yapılır. Farhang-i Moein /2002 Tahran/ 2.C 266.S

³³ Süluk, soluk: Bir yolda gitmek. Davranış biçimi. Salikin tanrıya ulaşması için aşması gereken aşamalar. Farhang-i Moein /2002 Tahran/ 1.C 875.S

³⁴ Seyr u Süluk: tanrı yolunda gitmek. Farhang-i Moein /2002 Tahran/ 1.C 908.S

198. Ah gibi³⁵ boyun üstüne, kaşın med³⁶ gibi çekilmiştir
Ali bu aha bir şeddeli lam³⁷ gerekir
199. Oğul git dinden çıkmış Mungez başını parçalasın ki
Düşmanlara Allah kelimesi anlamını göstereyin
200. Muhabbetin gül bahçesinde taze bir gül olmana rağmen
Gönlün sakinliği, canın huzuru, gözün ışığı sensin
201. Bundan sonra bunu bil, eğer kana batmazsan
Bu anan gönlünün talebine yüreğinin isteğine varmaz
202. Şehitler birer birer şehadet şarabını içmişler
Hepsi içip sarhoş oldu şimdi sıra sana geldi
203. Sen de fırsatı kaçırmamak için çalış
Şahlar şahının hükmü senin ödülün olsun diye başını ver
204. Gözlerimin elinde çoklu yaş (gözyaşı) olduğuna göre
Eğer kan ağlarsam alemleri firtına basar
205. Yakamın dert ve gam elinde kalmaması zordur
Gam ordusu çevremde çadır kurmuş
206. Ey aşk meclisinde hak yere tanrı yolunda başı kesilen
İsmail bile aşkta sana yetmez oğul
207. Ölü boyun ile şimdi yere bereket bağışla
Bu yolun adabı ve üsulunun bu olduğunu görsün

³⁵ Ah gibi boy: Uzun boy. Boyun uzunluğu aha benzetilmiştir.

³⁶ Mad(d): uzaltma işaretidir. Farhang-i Moein /2002 Tahran/ 2.C 570.S

³⁷ Lam ۛ: L harfi

208. Sen benim dostum ve sohbet arkadaşımydın
Sen gidersen izzetim de gidecektir
209. Git durma, sana çok zahmet verdim
Yüreğimin derdi tükenmedi uzunca dert yanıp başını ağrıttım
210. Sarraf, hala düşüncelerin dağınık, efkarlısın
Görüyorum rahat edemiyorsun, mecalin kalmamış

211. Bununla bile dünyayı hayalinin sihri kaplamıştır
Yazmayı bırakma yine yazabildiğinde ara sıra yaz

‘Leyla’nın annesinin dilinden Ali Akber’in savaş meydanına gidişine dair’

212. Selvi gibi boyun daha yer yüzüne düşmemiş oğul
İzin ver de dağınık saçının başını tarayayım oğul
213. Halka halka kahkülün yüzüne dökülmüş
Sanki taze sümbüldür de yüzünün üzerine dağımıştır
214. Gönlümün kuşu bülbül gibi yüzüne doğru yöneldi
Gül bahçenin yeni gül açtığını görünce oğul
215. Şimdi şehitlerin şahı sana izin verdiği göre
Yürü git durma Ali, kervandan ayrılma
216. Sen de Kasim gibi canını sevgili yolunda feda et
Şimdi Leyla’nın isteğini elde et
217. Leyla’ya varmak için gerçi mecnun gibiyim
Gitme demiyorum bu gidişine çok memnunum

218. Eğer sen kanına batmazsan ben hayal kırıklığına uğrarım
Senin kanın benim gözyaşım gibi bu çölde akmalıdır oğul
219. Yüreğimin mülkünde bugün aşk bayrağını diktim
Kederinin avcısı beni katletmek için pusu kurmuş olsa korkmam
220. Yüzünün sayfasında şehit olmak rakamını görüyorum
Reyhan hattı ile reyhan hattını yazmış oğul
221. Gönöl mülkünü güzelliğinin ordusu ile yağmaladın
Beni takat ve sabr ve karara muhtac ettin
222. Kipriklerinin okuna sinemi hedef gösterdin Ali
Kipriklerinin kana batacağını bilemedin
223. Aşk şarabı ile sarhoş ve harap olazsın
Gözlerine uyku çöktüğünü görüyorum
224. Ayrılık ateşi ile gönlümün kuşunu kebab et
Ayrılık kederinin acısı canıma gelirse hoşdur Ali
225. Vuslata mutluyken beni ayrılık kederine düşürdün
Mumun ateşine beni kelebek ettin Ali
226. Ayrılık derdin beni çok üzecek biliyorum
Sevgiliye canımı feda etmeye razıyım oğul
227. Tevhit burcunda bir parlayan ay gibisin Ali
Başlı başına Peygamber hüsnünün aynasısın Ali

228. Ben hangi sıfatla san Yusuf'a benzediğini söyleyeyim
Sen ile Kenan arasında benim için çok fark var
229. Onu cüzi miktar paraya Mısır'da satın aldılar
Seni almak için canımı veririm ama yine seni bana vermezler
230. Aşk kurbangahında o sana benzemez
Senin gibi kurbana anan kurban olsun oğul
231. Gerçi bu şehirde herkes söz esnafı olmuş
Seni Hüseyin onayladı ey söz Sarrafı
232. Bu mısranı oku ve sözü çok uzaltma
Selvi boyun daha yer yüzüne düşmemiş oğul

'Sekine dilinden Ali Akber A.S.a novhe'

233. Sensiz dünya bana dar geliyor bu meydana gitme
Ya anam Leyla'ya bakıp rahm kıl ya bana
234. Eğer Sekine'nin evinin harap olmasını istemiyorsan
Saçının sümbülünü yüzünde dağılmasına izin verme
235. Ali bu gözümün yaşı sensiz nasıl kan olmasın
Bu çölde yüz bin büyük keder bana yüz gösterir
236. Kinci grup sıraya dizilmiş seni katletmeye hazır
Gitme gidersen düşman kavmi seni öldürür
237. Senden başka kimsem yoktur ne kardeş ne amca
Bugün bana şefkat gösterip beni teselli etmek için

238. Sarı yüzüm üzerine kanlı gözyaşımı dökmeyeyim de ne edeyim
Kesik baş ile dümdüz Şam'a gitmeyeyim de ne edeyim
239. Duşmanlık ve cefadan şikayet etmeyeyim de ne edeyim
Beni dost da düşman da kınasa bile
240. Sen benim canımın huzuru, şefkatlimsin Ali
Mana aleminde ruh ve revanımsın Ali
241. Lale gibi yüzün ile gül bahçem gibisin Ali
Bana şeyda bülbül denilse çok uygundur
242. Dudağının kırmızısı İsa gibi her nefeste bana can verir
Bu arsada Musa gibi hayretler içinde kalmışım
243. Sina³⁸ gibi hününün cilvesi yansımış
Kerbela çölü bana Sina vadisi olmuş
244. Aşk meclisinde sen bu zincirin başında oturduğun için
Ben de bu aşk ile bu zincire tutunurum
245. Alçak Şimr beni yersizce zincirler esiri eder
Amber gibi kokan saçın bana zincir hükmündedir
246. Ben ezel gününde aşk belası ile aşına oldum
Senin gibi aşk aşınısı ile dostluk ettim
247. Elde fırsat varken ben gibi aşk müptelası ile
Bir konuş dert ve gamın bana varmasına izin verme

³⁸ Musa'nın peygamberliğe seçildiği bölgenin adı.

248. Ali ben kesinlikle sensiz başkalarına teslim olmam
Gece gündüz ayrılıktan ağlarım ve sakın olmam
249. Sen de benimle gitmezsen ben Şam'a girmem
Ceylan gibi çöller bana mesken ve sığınak olur
250. Şimdi saçının ucuna gönlümü sertçe bağlarım
Onu görüp de Mecnun sana, Leyla da bana imrensin
251. Daima sen ile gönlümü mutlu ve mesut ederdim
Sonunda iyice gönlümü kedere yönelttin
252. Sarraf olduğuma bakma, küçük düşmüş ve yüzü karayım ey Hüseyin
Senden başka bir sığınacağım yok sığınacaksınız ey Hüseyin
253. Günah denizinde boğuluyorum elimden tut ey Hüseyin
Senin lutfun olursa yüz böyle deniz bana ne yapabilir

‘Büyük Hatun Sekin’nin dilinden Ali Akber A.S.a novhe’

254. Ali biran dur
Derdin alayım kardeş
255. Dizim peşinden gelebilmem için güçsüzdür
Dur sana kurban olayım kardeş
256. Ali hiçbir zaman sana gitme demem
Gidip muradına erme demem
257. Beni de ümitsiz etme
Dur sana kurban olayım kardeş

258. Sensiz tahammul ve kararım yok
Özgür iradem yok
259. Kederim çok ama kederden kurtaranım yok
Dur sana kurban olayım kardeş
260. Şaşıyorum beni gözünden düşürdün
Yüz yüzden dönermiş sonunda
261. Bu sözden kederlenme
Dur sana kurban olayım kardeş
262. Ruhum ayrığın yüzünden uçar
Şevkinden canım tenimden ayrılır
263. İzin ver bir kere ayağından öpeyim
Dur sana kurban olayım kardeş
264. Bu azat selvi gibi olan bacın
Şimdi saçın gibi düşmüştür
265. Tut elinden ve feryadına yetiş
Dur sana kurban olayım kardeş
266. Bu bülbül gül bahçesinden ayrı kaldı
Ağıt yakmaması mümkün değil
267. Sensiz çadıra geri dönmem
Dur sana kurban olayım kardeş

268. Şimdi seni yolcu ederim
Yol üzerinde yolunu beklerim

269. Canımı verip derdini alırım
Dur sana kurban olayım kardeş

270. Derdin alayım kardeş

**‘Hz. Ali Akber dilinden İmam Hüseyin A.S.a, ondan yardım isteme amaçlı
novhe’**

271. Kin kavmi Akber’ini aralarına almış baba
Adımlarına kurban olayım çabuk feryadıma yetiş baba

272. Sakın durma gel baba
Akber’in çok gençtir baba

273. Vücudu sayısızca çok ciddi yaralar almıştır
Yaralarımından çeşme gibi kan revan oluyorr

274. Güneşin sıcağı beni halsiz düşürmüş bari gel
Eyilmiş boyunla başım üstüne gölge düşür baba

275. Sakın durma gel baba
Akber’in çok gençtir baba

276. Her ne kadar dert ve bela geldiyse sabredip dözdüm
Susuzluk ateşi ile bağrımı kebab ettim

277. Ayağımı ve elimi kan ile allık gibi boyadım
Gel bir bu kan kınayı izle baba

278. Sakın durma gel baba
Akber'in çok gençtir baba
279. Güçsüz tenimde hala biraz güç vardır
İr dakikalığına yanımda olmanı çok isterim
280. Öleceğim zaman yüzün yüzüme dayanmış olsun
Başım üstünde ayet okuyasın baba
281. Sakın durma gel baba
Akber'in çok gençtir baba
282. Garip anama söyle iradesiz kalsın
Kararını elinden aldılar kararsız kalsın
283. Ayrılık gamına tahammul edip tesellisiz kalsın
Ananı yavrusu bu dünyada belaya düşür baba
284. Sakın durma gel baba
Akber'in çok gençtir baba
285. Peygamber efendi ceddin, yanıma gelmiş
Elinde iki kadeh Kevser şarabı tutuyor
286. Birini bana vermiş birini de sana saklamış bekliyor
Mustafa'ya hoş geldin demeye gel baba
287. Sakın durma gel baba
Akber'in çok gençtir baba

288. Başıımı kılıçla yarmışlar, kanım akıyor
İnan bana baba eğer çabuk gelmezsen öleceğim
289. Ağlar gözüm can hayında seni çok arar
Bu halim ile o ayağının toprağına yüzümü koymak için
290. Sakın durma gel baba
Akber'in çok gençtir baba
291. Bu geliş sana fazla zahmetli olacağına rağmen
Akber için saadet sermayesi olur
292. Yüzünü görürsem vücudum toprakta rahat eder
Akber'ini istediğine erıştır baba
293. Sakın durma gel baba
Akbe'in çok gençtir baba
294. Kindar Kufe'liler yolumu kestiler baba
Beni kılıçları ile lime lime doğradılar
295. Bu zahmeti kabullen ve cansız bedenimi gel de kendin götür
Allaha andolsun kendi başıma gelmem mümkün değil baba
296. Sakın durma gel baba
Akbe'in çok gençtir baba
297. Sarraf ömrünü gaflette geçirme
Akber'in hayaline şevkatle dolaş

298. Hasret ile bunu söylediği haleti hatırla
Akber'ini kin kavmi aralarına almışlar baba

‘Peygamber benzeri Hz. Ali Akber’in şehadetine dair’

299. Yaralandım ey KERBELA işit
Ölüyorum baba feryadına gel

300. Gelen adımlarına kurban olayım
Ölüyorum baba feryadına gel

301. Vücuduma çoklu ok atıldığı için
Sinem dağılmış ve nefesim çıkmıyor

302. Bu nefeste bana bir kere seslen
Ölüyorum baba feryadına gel

303. Sana çok zahmetim geçtiği için
Çok utanıyorum

304. Bu sana vereceğim son zahmet
Ölüyorum baba feryadına gel

305. Ecel benim canımı almaya niyetli olmuş geliyor
Aklında hemen beni yakalamak var

306. Sen gelince başım üstüne gel
Ölüyorum baba feryadına gel

307. Bu güneşin sıcaklığı bu ciğerimdeki sızı
Susuzluğum her nefeste belli olur

- 308.** bedenim yaralıdır kendim susuzum
Ölüyorum baba feryadına gel
- 309.** Baba zikrim ve duam taal(yücelmek,allah katına ulaşmak) olmuş
Gel de bu halimde beni yad et
- 310.** Başımı kaldır ve dizinin üstüne koy
Ölüyorum baba feryadına gel
- 311.** Bedenimin yaralarından kan akıyor
Bu kan başka bir hal oldğunu gösteriyor
- 312.** Baba gel ölmek üzere olan oğlunu gör
Ölüyorum baba feryadına gel
- 313.** Baba Akber'ine keramet göster
Gözüm yola dikili seni bekliyorum
- 314.** Eğer başım üstüne gelmezsen ölmem
Ölüyorum baba feryadına gel
- 315.** Kin kavmi ben yalnız görmüş
Beni attan düşürüp öldürecekler
- 316.** Çabuk gel de beni gölgeye götür
Ölüyorum baba feryadına gel
- 317.** Bu Hüseyin taziyesidir yaz Rıza
Kendisi her beyte karşılık bir beyit veriyor

318. Bu sözü yine söyle ve yas tut
Ölüyorum baba feryadına gel

‘Hazretin dilinden o ulu adamın yolcu olmasına dair’

319. Adına kurban olayım emrine amadeyim Ali emrine amadeyim
Feryadive yetişmeye geldim emrine amadeyim Ali emrine amadeyim

320. Sesin çadırlara gelince sabrım elden gitti
Yüreğimin huzuru cam gibi taş çarpıldı

321. Şimdi bir de bu oğulsuz babanı yad et
Beni feryadına yetişmeye sesle emrine amadeyim Ali emrine amadeyim

322. Sen benim derdimin bu alemde tek dermanı idin
Sensiz Ali bu kalbimin safa ve huzuru yok

323. Ey gözlerimin ışığı bana merhamet kıl
Bu evi berbat olmuşuna bak emrine amadeyim Ali emrine amadeyim

324. Al kan ile boyanmaya hevesli olduğunu biliyorum
Feryad etme bu kimsesiz gibi bir feryadine gelen var

325. Nefesin olduğu sürece başını hançerlere teslim et
Celladına aciz görünme emrine amadeyim Ali emrine amadeyim

326. Gelmemin ertelendiği için canını sıkma Ali
Kimse bana bir at getirmediği için geciktim

327. Ey heremin avı kimler sana pusu kurup ve seni avladı
Seni avlayan avcıya lanet gelsin emrine amadeyim Ali emrine amadeyim

328. Ey heyecana gelmiş bülbül neden nefesin kesildi
Yoksa çok kan kaybettiğin için mi sesin kesildi
329. Ali eğer ruh kuşun kafesten uçmamışsa
Bir daha beni yad et emrine amadeyim Ali emrine amadeyim
330. Sen kendi kendini terkettin diye varsayalım oğul
Kelebek gibi vuslat mumunun ateşinde yakılmışsın
331. Söyle bakalım Ali sen nerede düşmüşsün
Heybetli boyuna kurban olayım emrine amadeyim Ali emrine amadeyim
332. Şimdi beni feryade çağıran sen değil miydin
Bu kimsesiz ve yardımcısız yardıma çağırdın
333. Peki sen beni feryadına çağırdın ama kendin neredesin
Gel yardımına gelmişim emrine amadeyim Ali emrine amadeyim
334. Sarraf söz sarrafı olduğunu hayal etme
Ve ya gam keder naktini mihenk taşına süren olduğunu
335. Allaha andolsun söz sahibi bir başkasıdır sen değilsin
O senin aklına getiriyor emrine amadeyim Ali emrine amadeyim

‘Şehitlerin büyüğü A.S.(İmam Hüseyin) dilinden Ali Akber A.S.a’

336. Dağınık saçın acep kana bulaşmış oğul
Senden sonra dünyanın başına kül elensin(batsın dünya) oğul
337. Zeyneb’imin tek isteği sendin Ali
O incinmiş iyi ağlar göz ile bıraktın Ali

338. Kalk çadıra gidelim ey gözümün ışığı Ali
Leylanın çadırda gözü yolda kalmış Ali
339. Bu duşman kavmi seni susuz şehit etti
Ok ile teninin gül bahçesine su verdi
340. Ben şimdi kan ile abdestimi tazelerim
Bu çölde senin kızıl kanın benim kanıma karışıyor oğul
341. Aferin senin aşkına ey Peygamber benzeri
Sevgilinin önünde beni utandırmadın Ali
342. Bu gül gibi bedenini kan ile iyi boyadın
Selvi gibi boyun selvi gibi yere düştü Ali
343. Allaha yakınlık meclisinde kendi tenim bana yabancısıdır
Hakkın cazibesi beni Kufe'den Şam'e kadar götürüyor
344. Bu karışıklıkta klise benim evim olur
Mesihin nalesi göklere yükselir oğul
345. Dert ve gam okuna sinemi hedef gösteririm
Zeyneb'in takatını elinden alırım
346. Ben de bu çölde kesilmiş başım ile miraç ederim
Eğilmiş kalıbım klisenin tavanı olur oğul
347. Sen vefa gül bahçesinin yeni yetmiş bir gonca gülüsün
Şehitler grubunun aşkta önde gidenisin

348. Benim gibi bir zincire bağlı mıdır ayağın
Meraklıdır ağlar gözün, görüyorum Ali
349. Sevgilinin yolunda bela şarabını içtin oğul
Bu işin sonu Şam'a varacaktır oğul
350. Bir kere gözlerini aç ey yüreğimin huzur sebebi oğul
Bak gör ayrılığın beni ne duruma düşürmüştür oğul
351. Gözümün ışığı bu eğilmiş boyuma bir bak
Yaralı sinemi çok ahın okuna kalkan etme
352. Eğer göz mazlum Zeynep için yaş dökmezse
Yanan yüreğimin ahı alemi yakar oğul
353. Ey selvi boyu bela meydanının süsü
Vuslat kabesinde ne güzel çaba gösterdin
354. Canını bin şevk ile sevgiliye feda ettin
Hakkın kapısında kurbanın kabul görsün oğul
355. Rıza , Sarraf ile bu matem töreninde ağla
Göz yaşın ceza günü gevher yerine geçecektir
356. Şehitlerin şahı oğluna şunu buyurduğu o ana ah olsun
Dağılık saçın acep kana bulaşmıştır oğul

'O Hazretin dilinden Ali Akber A.S.ın cansız bedeninin başında'

357. Ey gül gibe kana batan
Akber'im uyan yardımcım uyan

358. Kan içinde naz ile uyuyan
Akber'im uyan yardımcım uyan
359. Çadırlara sesin geldi
Feryadına yetişmeye geldim
360. Ölmemişsin , nefes alıyorsun
Akber'im uyan yardımcım uyan
361. Ey zulüm kılıcından ölen
Ayrılığın boyumu eğmiş
362. Haremdekiler yolunu gözler
Akber'im uyan yardımcım uyan
363. Leyla'nın gündüzünü geceye çevirme
Fazla gözünü yolda bırakma
364. Şimdi kendini helak eder
Akber'im uyan yardımcım uyan
365. Ey gül elbiseli selvim
Cennet bahçem ve çimenim
366. Sensiz benim gülüm soldu
Akber'im uyan yardımcım uyan
367. Sen bana bir yoldaştı
Ağlar gözümde yaştın

368. Hem oğul hem kardeşin
Akber'im uyan yardımcım uyan
369. Yüzünü topraklara koyma
Gel de bana acı sen
370. Bir kere bu kanlı gözünü aç
Akber'im uyan yardımcım uyan
371. Ciğer yakmaya geldim
Oğul deyip ağlamaya geldim
372. Gözlerini bağlamaya
Akber'im uyan yardımcım uyan
373. Elim elim üstünde kalmış(çaresizlik göstergesi)
Ecelim başıma yettiği için
374. Sabret izin ver ben de geleyim
Akber'im uyan yardımcım uyan
375. Cefa kılıcı kalem gibi
Vücudunu mektup gibi yazmış
376. Şam'a kadar seninleyim
Akber'im uyan yardımcım uyan
377. Gam dinarının sarrafıyım
Derdi nakite çevirenim

378. Bu sözde ısrarlıyım
Akber'im uyan yardımcım uyan
379. Kim bu gül bedenini gül gibi yüz parça etmiş
Ey yasemin çiçeğim senin bu halin beni yaslı kıldı
380. Ey gül yüzlülerin çimenliği, ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
381. Eğer cefa ile belimi kırdılar dersem
Oğlum, benim dilimi oğlu ölmüş bir anne anlar
382. Yeni yetme oğulun ölümü anne belini бүker
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
383. Ey gül yüzlülerin çimenliği, ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
384. Sen bu neşede benim vakarımsın
Ağlar ve kararsız yüreğimin kararımsın
385. Sen benim itibarımdın sen gidince hanımlığım da seninle gitti
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
386. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
Ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
387. Senin azizin olduğum şçin alemin de aizi idim
Bugün için daima gözyaşı dökerdim

388. Ben senin annen değildim senin hizmetçindim(emrine amade idim)
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
389. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
390. Bu çölde kavim ve kardeşime elim yetmiyor
Sen gözünü aç Ali bi bu kanlı gözyaşıma bak
391. Evim yıkıldı felek benim başıma iyice kül eldi (başıma felaketler
yağdırdı)
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
392. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
Ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
393. Ne aşk heyecanı benim ah ve naleden usanmama izin veriyor
Ne halini görüp daha çok yanmam için gözüm görüyor
394. Ne dizlerimde kalkıp başına dolanmam için³⁹ güç var
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
395. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
Ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
396. Ben bir bülbülüm ve benim gül bahçem sen idin
Tatlı dille konuşmaya başlayınca konuşan dilim sen idin

³⁹ Başa dolanmak: Dert ve belanı kendi üzerine almak ve başına dolandığı kişiden uzaklaştırmak. Eski inançlara göre eğer bir kişinin sıkıntısını kendinize çekip onu kaza bela ve dertten uzaklaştırmak isterseniz, o kişinin etrafında dönmelisiniz.

397. Ata, ana, bacı, kardeş bütün ailem sen idin
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
398. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
Ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
399. Ölürsem gözüm arkada kalmaz diye düşünürdüm
Akber'im mezarım üstünde Kuran okumaya gelir
400. Kaza hayalimin yansımasını bu çölde bana gösterdi
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
401. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
Ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
402. Annen nasıl hayata bağlı kalsın
Nasıl kara bahtlıdır bu yüreği yorgun ve ağlar ki ölmez
403. Ali sen ölmüşsün ve ben başının üstüne gelmişim
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
404. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
Ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
405. Bu kanlı gözlerini bir kere açıp annenin yüzüne bak
Belki bu halde kendi kendine biraz teselli bulur
406. Genç oğlunu kaybetmiştir ve gözlerine kül dolmuş
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali

407. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
Ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
408. Bugün ne olur eğer evren yansa
Benim ahimin alevi ile alevlenip yansalar
409. Genç oğullar ölünce anneler ölür
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
410. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
Ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
411. Annenin genç oğlu ölürse yüzü asla gülmez
Seriyye biliyor bunun sırrını başkası bilmez
412. Leyla'nın hala yaşıyor olup ölmediğine şaşıyorum
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
413. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
Ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali
414. Sarraf eline kalem al ve novhe yaz
Allah korusun eğer bir hata yaparsan üstüne kalem çekerler(seni silerler)
415. Yeniden matlaı yazıp maktaa münzem et⁴⁰
Anan ölseydi de seni bu halde görmeseydi Ali
416. Ey gül yüzlülerin çimenliği,
Ay yüzlülerin bir araya gelmiş hali

⁴⁰ Matla şirin başlangıcı, makta şirin sonudur. Münzem etmek ise vezin eşitlemek anlamındadır.

‘Umm-i Leyla A.S. dilinden novhe’

417. Kalk ayağa ey genç Leyla
Kararlı ve sabırlı ve güçlü Leyla
418. Ben ölsem de Akber sağ olsun diyordum
Böyle olacağını zannetmezdim Leyla
419. Yer yüzüne kanın o kadar çok akmış ki
Kan, gücünü senin elinden almış
420. Kanın akmış ve canın gitmiştir
Canına bu canım kurban olsun Leyla
421. Derdimi bilecek bir gönüldaşım olsaydı
Seni böyle görünce nolurdu
422. Bugünden önce annen ölseydi
Adı ve eseri kaybolsaydı Leyla
423. Felek beni ailemden ayırdı
Üstüne seni de elimden aldı
424. Ölürsem de adın dilimden düşmez
Dilime dolaşmıştır Leyla
425. Ateşli ahim alevlenmiş
Temiz canım ateş içinde yanıyor
426. Başından akan kandır yoksa
Leyla’nın ruhudur akıyor

427. Neden yer yüzüne baygın vaziyette düşmüşsün
Beni bile unutmuşsun
428. Zamanı gelmiştir, kalk sessiz olma
Konuş ey papağan gibi dilli Leyla
429. Bela dalğası kaşımdan aşmış
Sahil hevesi başımdan çıkmış
430. Bu halimden, bu gözyaşımдан
Gizli sır, açığa çıkmıştır Leyla
431. Söyle sensiz ne yapayım
Bu kimsesiz nasıl çare bulsun
432. Sesime kim ses verecektir
Leyla'nın figanı göklere yükselince
433. Kime can desem o da yakıldı
Yürekte derdim kalıp sıkıldı
434. Ali sen öldün evim yıkıldı
Leyla'nın mekanı harabe oldu
435. Güneş kimi gam ile yakınlık kurdum
Bana müsibet arkadaş oldu
436. Bu gam köşesi bu dert köşesi
Leyla'nın sığınacağı yer olmuş

437. Sarraf (buna) çok inanmıştır
Eğer dünyayı baştan başa gezerse

438. Akber gibi oğul bulunmaz
Leyla gibi anne bulunmaz

‘Sekine Hatunun dilinden Hz. Ali Akberin cansız bedeni üste’

439. Ağlar gözümde yaş kanım gibi akar
Bugünden bir gün önce ölseydim

440. Ali kardeş
Keşke Ali kardeş

441. Ölseydim keşke
Keşke kardeş

442. Ne çabuk bacını gözyaşı gibi gözden düşürdün kardeş
Bunun doğru söz olduğunu söylüyorlar doğruymuş özünde

443. Ölseydim de bir dakika bu gül yüzünden gözümü ayırmazdım
Nasıl çare kılalım şimdi başına kül elenmiş ben, Ali kardeş

444. Ölseydim keşke
Ali kardeş

445. Sana her kimse ikinci Yusuf derse yanlış sözdür
Bu güzellik ve bu çekicilik Haz. Yusuf'ta var mı

446. Vücudun baştan başa fani dünyalıların hasedine sebep olmuş
Nnakkaş⁴¹ kendi kudretini sende göstermiş
447. Ölseydi keşke
Ali kardeş
448. Vücudun baştan ayağa ok ve mızrakla dolmuş
Başımı yaslamak için bir saç teli kadar boş yer oktur, başıma kül elensin
449. Görünüşte küçüğüm ama gözyaşım çoktur
İzin ver de başına şabaş⁴² gibi saçayım
450. Ölseydim keşke
Ali kardeş
451. Bu alemde senin nazının geçtiği her kim varsa onların nazını çekeyim
Helak oldum ama sen gözlerini aç da feryadime yetişsinler
452. Saçının ucuna ayağım bağlıdır nereye gidersen
Başının peşinden başı açık bir halde gelirim Ali kardeş
453. Ölseydim keşke
Ali kardeş
454. Gözden gidip gönül mülkünde yerleşip kaldın
Nasıl sakın olayım kardeş sakinliği benden aldın
455. Beni yuvasız kılıp çöllere düşürdün
Yabancılar gizli sırrım açığa çıkmış kardeş

⁴¹ Nakkaş: nakşeden, ressam, burada Tanrı anlamındadır.

⁴² Düğünde gelin ve damadın başına saçılan altın ve mücevher.

456. Ölseydim keşke

Ali kardeş

457. Bundan sonra sensiz gece gündüz kan ağlamam lazım

Yüzümün hicapsız nalemin hicapta kalmasının yeri değil

458. Üstelik at göğsünde gidersem de asla incimem

Kesilmiş başın eğer bana yoldaş olursa kardeş

459. Ölseydim keşke

Ali kardeş

460. Ağlar yüreğim sevgi ateşinin alevlerinde alışıp yandı

Bu aşk ateşi ile pervaneler beni arar oldu

461. Ateşli ahimin alevleri çok etkilidir

Yeri var dağ ve taş yanıp alevlensin Ali kardeş

462. Ölseydim keşke

Ali kardeş

463. Beni yanında tut ve bu topraktan ayrılmama izin verme

Hakikat aleminde ölmek, melamet duymaktan kolaydır

464. Bela derdinden kurtulmam için ecel bana gelmez

Şimdi sen ile birlikte aynı mezara baş koymama izin vermez Ali kardeş

465. Ölseydim keşke

Ali kardeş

466. Sarraf'ın nefesine İsanın nefesi katıldığı için
Yas törenine , konuşmadan şiir ile bereket veriyor

467. Bacı, kardeşini ölmüş gürürse mutlaka şöyle der
Bu günden bir gün önce ölseydim keşke Ali kardeş

468. Ölseydim keşke
Ali kardeş

‘Gelin Fatime’nin dilinden Kasım oğlu Hasan A.S’a’

469. Kaşının hayali kaddimi hilal gibi yapmış amca oğlu
Bu hayal beni Şam’a çekecektir biliyorum amca oğlu

470. Ey amca oğlu kara saçın yüzün üzerinde dağılmıştır
Ağlar ve sabırsız yüreğimi ah ve naleyeye düşürmüştür saçın

471. Sanki ayrılık ve dert ve keder gecesidir bu ağlar kalmışa saçın
Her baktığımda üzüntü veriyor amca oğlu

472. Ayrılık hayali beni öyle tedirgin etmiş ki
Ahımın alevi dünyaya ateş saçarsa yeridir

473. Çilekeş ben tam kavuşacakken ayrılık hüznüne tutulmuşum
Ne böyle ayrılık olsaydı ne böyle kavuşma olsaydı amca oğlu

474. Bu ğayri müslüm grubu dizilmiştir grup grup
Gidersen vücudunu kana bulaştırırlar amca oğlu

475. Ağlar ve sabırsız yüreğim kederden perişan olur
Kuzey rüzgarı saçını yüzüne dağıttığı zaman amca oğlu
476. Güzel yüzünün ışığı dünyayı aydınlatmış
Nolur bir kere Musa'nın ağacı gibi benimle konuş
477. Masumiyet heymelerin(çadırların) benim tek munisim sensin
Zu'l-Celal⁴³ seni nazardan korusun amca oğlu
478. Gönlüm bu yerlerde sen ile huzur bulurdu
Ey umut yerim beni terk edip gidiyorsun
479. Eğer şehadet şahidi sana görünmüşse
Bu güzelliğin beni şaşkın ve hayran etmiştir amca oğlu
480. Yüreğimin kahır coşkuya geliyor selvi boyunu görünce
Nasıl çare edeyim, ezel gününden sana yönelmiştir
481. Kahkülün bak nasıl da düşmüş ve arkanca sürünüyor
Peygamber arkasından hüznün gidiyor dersin amca oğlu
482. Nasıl ki bülbülü gülün hevesi derde düşürüyor
Öylece göklere yükselir yazık gönlümün sesi
483. Ey derdimin dermanı ben kime yalvarayım söyle
İrademi elimden almıştır bu yüzünün çizgileri amca oğlu
484. Ayrılık akşamında bana rahat yoktur biliyorum
Sevgiye aşına olan insanlara bu dünyada huzur yoktur

⁴³ Büyüklük sahibi/Tanrının sıfatlarından

485. Şimdi bana aydın sabahlar nasıl karanlık gecelere dönüşmez
Ay yüzüne bu günde zaval gelecektir amca oğlu
486. Kardeşim Ali gittiğinde sabr ve kararım da onunla gitmiştir
Sabır fidanım kurumuştur ve iradem kesilmiştir
487. Ey hüznümü yok eden şimdi sen de beni hüznlendirme
Bir canın bu kadar belaya dözebilme ihtimali yoktur amca oğlu
488. Sarraf bu hüznünde gözyaşının akmasının yeridir
Yeni gelinin eli genç Kasim'e yetişince
489. O zamanın dert çekenı böyle söyledi
Kaşının hayali kaddimi hilal etmiştir amca oğlu
- ‘Cenab-i Kasim’in Şehitlerin seyyidinden (İmam Hüseyin A.S.) yardım istemesi’**
490. Ölüyorum bir kere faryadıma gel amca
Cesedimin çölde kalmasına izin verme amca
491. Eğer başımın üstünde sesin duyulsa
Vücuduma İsa nefesin can bağışlar
492. Anneme söyle, beni beklemesin
Dünyada bana hasret kaldı amca
493. Bu kin ordusu etrafımı kuşattı
Lanetli Şeys yolumu kesti amca

494. Daha gelmek bana çok zor oldu
Sen kendin gel yardım et amca
495. Sesleniyorum ama sesim hiçbir yere yetmiyor
Ok göğsüme deydi ve kafesimi kırdı
496. Sen gelince son nefesimi veririm
Bu mutsuz insana çok zarar gelmiştir
497. Bu duşman kavmi beni yalnız yakaladı
Su vermeyip susuz öldürdü amca
498. Kırmızı kanım abdest suyum olmuş
Sıcak kumlar seccadem olmuş amca
499. Kartalının kanatsız kaltığını sanma
Duşmanların oku bana kol kanat olmuş
500. Katilim eline hançer alıp
Beni öldürmeye hazırdır
501. Susuz ölmek bana zahmet değil
Bu yolda zorluklar benim için kolaydır
502. Ölüyorum ve bu bana saadetin ta kendisidir
Bu halimde beni hatırla amca
503. Cefakarlar gündüzünü geceye çevirmiştir
Hak sözünü haksız sandılar amca

504. Gel bir daha da mübarek yüzünü göreyim
Bu cellada yalvarmama izin verme amca

505. Ey amca kuru yerde kaldı başım
Bir daha başım gölge görmez bilyorum

506. Allah'a şükürler olsun sonunda başım
Demir hançer ile tanışmıştır

507. Gözüm bu kadar gözyaşı dökmezse
Alemi bu ateşli söğm yakar

508. Bu mısranı kendin oku Sarraf
Ölüyorum bir kere feryadıma yetiş amca

‘Cenab-i Kasim’in annesinin dilinden o hazretin cansız bedeni başında’

509. Ey yeni genç olan Kasim
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

510. Uyuma annen ölsün, uyan
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

511. Sen bilyorsun benim kimsem yok
Bir tek arkadaşım sen idin

512. Sesime ses ver, sesim battı
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

513. Gül gibi bedeninin kana batmış
Nar çiçeğidir elbisen

514. Düğün elbisesi kefenin olmuş
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

515. Seni bu hale düşüren kimdir
Takatini elinden alan(kimdir)

516. Düğün otağın kapalı kalmış
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

517. İnsanlarıma elim yetmiyor
Yüreğimin derdine sen yetiş

518. Kalk bir kere elini elime ver
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

519. Sana doymam zordur
Derdim üste senin derini eklerim

520. Mumunu karaya boyarım
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

521. Saşını halat yapmışsın
Buruk buruk yapmışsın

522. Kan ile allık yapmışsın
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

523. Kanlı kıyafetini soyun
Boyuna kurban olsun Seriya

524. Ne abuk dğnn yas meclisine dnşt
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

525. Ey vefa şehrinin Yusuf'u
Ey safa ikliminin sultanı

526. Va esefa⁴⁴ sz dilime dolaşmış
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

527. Gğsne o kadar ok batmıştır ki
pebilmem iin bir sa teli kadar yer yok

528. Kalk, yatma, gneş ok sıcaktır
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

529. Sarraf ah ve figan et
Bu sz zikir gibi syle

530. Ey yeni gen, Kasim
Yeniyetme oğul, sevgi dolu oğul

‘Hz. Ebu’l-Fezli’l-Abbas A.S.’ın Hazretten(İmam Hseyin) yardım istemesi’

531. Kardeş gcm kalmadı
Atamın oğlu feryadıma gel

532. Baştan ve belden vuruldum
Atamın oğlu feryadıma gel

⁴⁴ Yazıklar olsun

533. Gel ey sevimli kardeşim
Bela ortamında yoldaşım
534. Başım bedenimde durmuyor
Atamın oğlu feryadına gel
535. Başımın kanı akmıştır
Her tarafa yayılmıştır
536. Seni annen Zehra canına ant veririm
Atamın oğlu feryadına gel
537. Sensiz benim sığınağım yok
Daha ümidim yok
538. Başka bir hakkımı arayanım yok
Atamın oğlu feryadına gel
539. Fazla eziyet olduğunu varsayalım
Ama Abbas’a minnettir
540. Kabulu zahmettir ancak
Atamın oğlu feryadına gel
541. Abbas’a sevgi göster
Nesnas kavminin elinde katledilene
542. Ebu’l-Fezl öldü, yas törenine gel
Atamın oğlu feryadına gel

543. Felek sabrımı almıştır
Sonunda beni derde düşürmüştür

544. Gözüm yolda kaldı
Atamın oğlu feryadına gel

545. Göğsüme o kadar ok battı ki
Göğsüm kırıldı nefesim kesildi

546. Kolumu kaybettim, bayrağımız yere yattı
Atamın oğlu feryadına gel

547. Abbas'ın yüreği yorgun düşür
Her grup bu haline bakıyor

548. Gel başımı dizinin üstüne al
Atamın oğlu feryadına gel

549. Gamımı başkalarına belli etmem
Bu sözden başka bir söz demem

550. Yüzünü görmezsem ölmem
Atamın oğlu feryadına gel

551. Annem yok ki başını açsın
Coşku ile gözyaşını döksün

552. Kim nazlı kardeşini atar
Atamın oğlu feryadına gel

553. Gel beni gör, ciğerimi dağla
Kendin kardeş deyip ağla
554. Ölüyorum gel gözümü kapat
Atamın oğlu feryadıma gel
555. Bu kardeşin hasret çeker
Bir kere sen ile sohbet edebilmek için
556. Haydi gel artık, zorlanmadan canımı vereyim
Atamın oğlu feryadıma gel
557. Bu müsibet nakleden Sarraf
İsyanlara boğulmuştur
558. Seni davet eder her dem
Atamın oğlu feryadıma gel

**‘Seyyidu’ş-Şuheda(İmam Hüseyin) dilinden Hz. Ebu’l-Fezl’in cansız
bedeninin başında’**

559. Kalk ey hüznlerin arkadaşı, gam dostu
Kardeş ey gözümün ışığı ey şefkatlim
560. Ölsem de Abbas’ın adı dilimden düşmez
Vurulduk sen başından ben belimden
561. Elimden tut demem için elin yoktur
Kardeş ey gözümün ışığı ey şefkatlim

562. Gözümün ışığı kızıl kana batmışsın
Gidip aşk menziline varmışsın
563. Sesin gelmez oldu, ölmüşsün yoksa uyumuşsun
Kardeş ey gözümün ışığı ey şefkatlim
564. Kin kavmi seni öldürdü kardeş
Medine toprağının bereketi kaçtı
565. Sekine elinde cam tutup yolunu bekler
Kardeş ey gözümün ışığı ey şefkatlim
566. Kaza emrine ne acep rıza verdin
Kaddın gölge gibi yere düşmüştür
567. Kendin gittin beni belaya düşürdün
Kardeş ey gözümün ışığı ey şefkatlim
568. Sen kafirler ordusunun elinde öldün
Beni bu duşmanların eline bıraktın
569. Lanetli Şimr elinde hançer tutmuş
Kardeş ey gözümün ışığı ey şefkatlim
570. Kendin her türlü dert ve gamdan kurtuldun
Beni harem insanların karşısında utandırdın
571. Bayrak yattı ve belim kederden kırıldı
Kardeş ey gözümün ışığı ey şefkatlim

572. Kederim bu çölde günden güne artıyor
Ordum dağıldı ve celalim gitti

573. Ailem sensiz Şimr elinde esir olur
Kardeş ey gözümün ışığı ey şefkatlim

574. Sen öldün diye mürvetsiz Kufeliler
Sakin kafa ile uyur dinlenirler

575. Ama Zeyneb'i rahat bırakmazlar
Kardeş ey gözümün ışığı ey şefkatlim

‘Hazretin(İmam Hüseyin) dilinden Hazreti Abbas A.S.’a’

576. Kalk ey savaşların aslanı
Ebu'l-Fezlim alemdarım

577. Su gibi akan kızıl kanı
Ebu'l-Fezlim alemdarım

578. Demeğe dilim varmıyor kardeş
Kalk ey arkam ailem kardeş

579. Sensiz belim kırılmış kardeş
Ebu'l-Fezlim alemdarım

580. Düşman senin yolunu kesmiştir
Sağ ve solunu(kollar) düşürmüştür

581. Ne başın var ne de kolun
Ebu'l-Fezlim alemdarım

582. Annen yok ki seni kollasın
Bacın yok ki kanını kuruta(temizleye)
583. Kanın akmış ve canın gitmiştir
Ebu'l-Fezlim alemdarım
584. Alemdarım⁴⁵ çaresiz oldun
Aşâğılık kavmin maktulu oldun
585. Alem gibi devrildin
Ebu'l-Fezlim alemdarım
586. Derdimi bilecek oğlum yok
Bana yar ve yaver oldun
587. Oğulsuz kardeşin ölsün
Ebu'l-Fezlim alemdarım
588. Sensiz takatim tükendi
Sensiz boyum büküldü
589. Sensiz gayretim kan ağlar
Ebu'l-Fezlim alemdarım
590. Kendin amacına vardın
Böyle ahababı terkettin
591. Beni yalnız bırakıp gittin
Ebu'l-Fezlim alemdarım

⁴⁵ Alem sahibim, başbuğum

592. Ey Beni Haşim'in ayı
Benim sevgili kardeşim
593. Gözyaşım al kana dönmüş
Ebu'l-Fezlim alemdarım
594. Eğer gözüm görmez desem kardeş
Emin ol sözüm doğrudur kardeş
595. Sana kendim kurban olayım kardeş
Ebu'l-Fezlim alemdarım
596. Kendin gidip kurtuldun
Dolu şarap bardağı gibi doldun
597. Gül bahçem ne çabuk soldun
Ebu'l-Fezlim alemdarım
598. Seni kim kanına boğmuş
Bu kanlı meydana salmış
599. Bu haline yabancılar yanar
Ebu'l-Fezlim alemdarım
600. Bu gurbette yalnız kaldım
Yardımdan ümidimi kestim
601. Sen öldün ben şehit oldum
Ebu'l-Fezlim alemdarım

602. Çaresiz Sarraf kalmış
Hüzün içinde tedirgin

603. Kendin derdine çare bul
Ebu'l-Fezlim alemdarım

‘Hz. SEyyidu’ş-Şuheda dilinden büyük şehzade Hz. Ali Asgar A.S’ın şehit olması hakkında’

604. Heymeden dışarı çık ciğerim yandı bacı
Elimin üstünde Ali Asgar’ım oklandı bacı

605. Gel yavrum oklandı bacı

606. Bacı Ali Asgarime duşman kavmi acıdı
Galiba gül goncası gibi susuz olduğunu gördüler

607. Harmele ok ile yavruma su verdi
Ben de baktım, ciğerim alevlenip yandı bacı

608. Gel yavrum oklandı bacı

609. Ok Ali Asgar’a gitti beni bitap etti
Gözünü açtı yüzüme baktı ve yine uyudu

610. Kendi kanını içti, kan Asgar’ın susuzluğunu giderdi
Oku, meme sanıp emdi bacı

611. Gel yavrum oklandı bacı

612. Ey annemin naibi, (yavrumun) kundağı elimde kaldı
Bu kuşsuz kafesi elimden al da yere koy

613. Yüzüne bak gör ölmüştür yoksa nefes alıyor mu
Çok kan kaybetmiş elim ayağım ıslandı bacı

614. Gel yavrum oklandı bacı

615. Sana çok zahmeti yoktur merak etme bacı
Kırmızı mendil ile gözlerini kan kapatmıştır

616. Al kucağımdan götür, bana doğru tutup gösterme
Takat ve sabr ve kararım dahi tükendi bacı

617. Gel yavrum oklandı bacı

618. Söyle annesi gelsin de oğluna ninni söylesin
Ölmüş olsa saçını açsın oğul vah desin

619. Sen yavrum vah dediğin zaman o da ey vah desin
Ayrılık ateşi ile göğsü dağlandı bacı

620. Gel yavrum oklandı bacı

621. Hak bilmeyen tayfa, hörmetini bilmedi

Bari sen Ali Asgar’a, Akber gibi yas tut

622. Gözünün kanını sil can gibi bir kere bağrına bas
Canı yoktur deme, kundak dolusu candır bacı

623. Gel yavrum oklandı bacı
624. Çünkü bu gözümün ışığı ciğerimin parçasıdır
Kırtlağındaki yaraya baktıkça gözyaşım akar
625. Buna ok değdiğinde benim de ciğerim oklandı bacı
Çeke bilmem bu okun, keskin oktur bacım
626. Gel yavrum oklandı bacı
627. Adı Asgar gibi kendinin de küçük olduğunu sanma bacı
Bana farketmez, Akber gibi büyüktür bacı
628. Hüznü gerçekte Akber'in hüznü ile beraberdir bacı
İki göz gibidir, bir görmesi gerekiyor bacı
629. Gel yavrum oklandı bacı
630. Sarraf eğer ahiret kazanmak istiyorsan
Bu dünyada kendini Şeh-i Merdan'ın⁴⁶ zincirine bağla
631. Öyle söz yaz ki senden sonra sözün dünyada kalsın
Heymeden dışarı çık ciğerim yandı bacı
- ‘Ali Asgar A.S.’ın annesi Rubab hazretlerinin dilinden’**
632. Ey kan içip susuzluğunu gideren
Lay lay⁴⁷ Asgar'im ey vah Asgar'im

⁴⁶ Hz. Ali

⁴⁷ Ninni

633. Suya doyan, gül gibi solan
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im
634. Kim yerini beşikten aldı
Topraklara yerini serdi
635. Göğsümde yerin boş kaldı
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im
636. Zamanın gülü solsun oğul
Solsun hazan olsun oğul
637. Kimsesiz annen ölsün oğul
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im
638. Beni atacağını sanmazdım
Kırmızı kana batacağını(sanmazdım)
639. İzin ver lay lay söyleyeyim de yatasın
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im
640. Sen iyi tatlı dilli idin
Hoş konuşurdun, bülbül gibiydin
641. Bir gülümse, sen gül idin
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im
642. Ok seni bitap etmiş
Uykuya daldırmış

643. Kan ile suya doyurup
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im

644. Ey taze gül, taze fidan
Halin değişmiştir

645. Küçük yavrum, uyu uykunu al
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im

646. Feryadına gelen beni sesler
Eğer nefesin varsa sesime ses ver

647. Ölmemişsin, sesine ne olmuş
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im

648. Göğsümü neden dağlamışsın
Tatlı suda bağlamışsın

649. Tok olduğun için mi ağlamıyorsun
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im

650. Bu kadar harap etme beni
Sabırsız ve bitap etme beni

651. Bir şey söyle beni harap etme
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im

652. Ey şevk vadisinin ceylanı
Zevk ipi boynundadır

653. Bu kan mıdır kırmızı boyun bağı mıdır
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im

654. Ben keder denizinde boğulmuşum
Tatlı dilli Sarraf'ım

655. Söyleyen başkasıdır ben değilim
Lay lay Asgar'im ey vah Asgar'im

‘Ali Asgar A.S.’ın annesi Rubab hazretlerinin dilinden’

656. Kundağı kan ile dolan
Ali lay lay yavrum lay lay

657. Kanı toprağı kızartan
Ali lay lay yavrum lay lay

658. Gül bahçesinin gülü solsün
Bozulsun ayak altında kalsın

659. Yavrum sensiz Rubab ölsün
Ali lay lay yavrum lay lay

660. Kim seni elimden aldı
Ali lay lay yavrum lay lay

661. Annen iyi meler kaldı⁴⁸
Ali lay lay yavrum lay lay

⁴⁸ Ağlar kaldı

662. Anne zamanın belasından
Kendi belasından dönermiş
663. Ben senden ayrıldım yavrum
Ali lay lay yavrum lay lay
664. Işıklı yıldızım attın
Beni, toprakta yattın
665. Ne çabuk doğdun ne çabuk battın
Ali lay lay yavrum lay lay
666. Annen bu ağlar halini
Görüp esirin oldu
667. Gel artık, beşiğin boş kaldı
Ali lay lay yavrum lay lay
668. Seni halsiz düşüren oktur
Bu haline yanan çoktur
669. Ama ninni söyleyen yoktur
Ali lay lay yavrum lay lay
670. Gönül derdinle sarhoştur
Kucağında yerin boştur
671. Kendim ninni söylersem hoştur
Ali lay lay yavrum lay lay

672. Meğer duşman fırsat tanıdı
Sana merhametini gösterdi
673. Südün olmadığını görüp kan verdi
Ali lay lay yavrum lay lay
674. Ali sensiz seni andım
Semender gibi ateşte yandım
675. Sesime ses ver, alevlendim
Ali lay lay yavrum lay lay
676. Katilin felç olsun ahir
Gülünü hazan etti ahir
677. Tatlı dilin ne olmuş ahir
Ali lay lay yavrum lay lay
678. Uyan derdini belanı alayım
Sen uyanana kadar ben uyanık kalırım
679. Kendim bekçin olurum
- Ali lay lay yavrum lay lay
680. Uyan ey ibadetgahımın mumu
Bahar ve bağım bostanım
681. Memelerim süt ile doldu
Ali lay lay yavrum lay lay

682. Bu amel defteri kara Sarraf
Şiirini sona erdirdi

683. Yine kalem baştan yazar
Ali lay lay yavrum lay lay

‘Hazretin şehit olduğunda İmam A.S.’ın dilinden Zeynep hazretlerine’

684. Eline mendil alıp ağla
Yaralandım Zeynep bacı

685. Kendin gel yaramı bağla
Yaralandım Zeynep bacı

686. Ahımın oku taştan geçer
Kavim kardeşten ümidi kestim

687. Atam Haydar gibi (ben de) baştan
Yaralandım Zeynep bacı

688. Kanım kendi başına akar
Bu ağlar gözüm dolar

689. Kanım akar canım gider
Yaralandım Zeynep bacı

690. Gerçi göğsümü dağlarsın
Yaramı görürsen ağlarsın

691. Ama sen iyi bağlarsın(yaramı)
Yaralandım Zeynep bacı

692. Beni bir avcı ağlar koydu
Keder ve derde düşürdü
693. Vurup yıkıp avladı
Yaralandım Zeynep bacı
694. Bu yara sevgilinin ulağıdır
Yarın ülkesine doğru yolcudur
695. Yara değil, başın gülüdür
Yaralandım Zeynep bacı
696. Gel benim başımı yücelt
Siyah zulfünü atlas gibi ser
697. Yaramı kurutup bağla
Yaralandım Zeynep bacı
698. Başıma darbe indiği saat
Başka bir hal baş verdi
699. Dizimde güç kalmamıştır
Yaralandım Zeynep bacı
700. Göğsüme çoklu ok isabet etmiştir
Ama bir defa bile ah etmem
701. Bu yaram çok etkilidir
Yaralandım Zeynep bacı

702. Peygamberin gül bahçesi soldu
Baş sargım kan ile doldu
703. Bana ölüm kesinleşti
Yaralandım Zeynep bacı
704. Feryadıma gelecek bir oğlum yok
Bugünde yardımına gelsin
705. Yeni damada haber gönder
Yaralandım Zeynep bacı
706. Yar ve yaverlerim ölmüş
Alem sahibim kolsuz düşmüş
707. Sen bana arka ve yar ol
Yaralandım Zeynep bacı
708. Felek sabrımı tüketti
Sana dert ve hüznü verdi
709. Sekinem atasız kaldı
Yaralandım Zeynep bacı
710. Sarraf'ı kimsesiz sanmayın
Vcdansızların nefsinin esiridir
711. Kabul edilirse bu söz yeterlidir
Yaralandım Zeynep bacı

‘Hz. Seyyidu’s-Şuheda’nın vücudunun yere düşmesine dair’

712. Sirate’l-Mustakim⁴⁹ gibi Zu’l-Cinah’ın⁵⁰ sırtından düştü
O demde Bismillahirrahmanirrahim söyledi
713. O İsa nefesli, atın eyerinden arştan iner gibi yere indi
Hem hakkın dinine hem de yer yüzüne taze can bahşetmek için
714. Mim harfı gibi boyu ile Allah’ın hükmünü sağlam bir şekilde(bayrak
gibi) yere dikti
Hükm sağlam olur eğer başında mim harfı olursa
715. Vücudun hak şuru⁵¹ zerre zerre içine doldurduğu için
Kerbela çölünü Hüseyin şuru hak Turuna⁵² çevirmiş
716. Hak nuru bir suret ile zatından tecella etti
LEN TERÂNÎ⁵³ uktesini Musa-yi Kelim çözdü
717. Bela sermayesini ilk başta aşktan aldığı için
Kıdeme kıdeme sevgi kıdemelerini seyretmiş
718. *‘Tefşîlên fê dînâ’* ayetini kan ile şerh etti
zebhu’l-‘ezîm’in anlamı yüzünden belli oldu
719. Tedbir ile ten kaydından azad olmayı itedi
Baştan hançerin keskinliği ile tanış oldu

⁴⁹ Doğru/Düz yol

⁵⁰ İmam Hüseyin’in atı

⁵¹ Heyecan

⁵² Tur dağı

⁵³ Kur’ân-ı Kerîm’de, Tûr dağı yöresinde bir ateş gören Hz. Mûsâ’nın, “Size bir haber veya ısınmanız için ateş getiririm” diyerek ailesinin yanından ayrılıp oraya gittiği, vadinin kıyısında daha önce ateş olarak gördüğü ağaçtan kendisine, “Ey Mûsâ! Bil ki ben bütün âlemlerin rabbi olan Allahım” diye seslenildiği anlatılmaktadır (el-Kasas 28/29-30). İslam Ansiklopedisi

720. Sonunda zehirli bir okla gücü tükendi
Vücudu perişan, gözü ağlar, sinesi yaralı ve yüreği iki parça
721. Ok batınca sine dağıldı kan akıp nefes battı
Kervan menziline yetti zilin(devenin boynuna asılan zil) sesi kesildi
722. Sıcak kumlar üzerinde kimsesiz ve yardımcısız kaldı
O şaha ok hizmetçi, düşmanların mızrağı keniz olmuş
723. O savaş kuyusunun bir tertipli meclis olduğunu gördü
Zayıf vücudu ile o yerde itikaf⁵⁴ etti
724. Sıcak kumdan yatak, güneşin harir gibi ışığından yorgan yaptı
Kan şerbet, ciğer parçası yemek, hançer hekim oldu
725. O sevgi dolu mevla, hüznle öyle mest olmuştu
Bu kadar yara ile bir kere bile uf demezdi
726. Her musibet geldiğinde duası 'Yā Rē'ūf' oldu
Her bela yettiğinde zikri 'Yā Kērīm' oldu
727. Mübarek sinesi zulm oku ile parçalandığı gibi
Başını kaybedince hakkın sır sandığı açılmış
728. Boy abdesti kan, tabutu mızrak, toprağı kafur⁵⁵ olmuş
Rüzgar çölün otlarından üzerine kefen yapmış

⁵⁴ Bir yere yerleşmek, oraya bağlanıp kalmak anlamlarındaki akf kökünden türeyen i'tikâf, bu mânaları yanında kişinin kendisini sıradan davranışlardan uzak tutmasını, fıkıh terimi olarak da ibadet amacıyla ve belirli bir şekilde camide kalmasını ifade eder. İ'tikâfa giren kimseye mu'tekif veya âkif denir. İslam Ansiklopedisi

⁵⁵ Kafur ağacından elde edilen beyaz kristal şeklinde bir maddedir. Eskiden ölüleri mumyalamak için kullanılırdı. Farhang-i Moein /2002 Tahran/ 2.C 212.S

729. Hazret-i canan(Tanrı) ile ahdedip ant içmiş
Hak yolunda şevk ile başını ve canını vereceğine
730. Yetmiş bir kişi kurban ile kana bulaştı
Kerbela çölünde o eski ant yenilendi
731. Keder kalabalığı ve dert ile hüznün çokluğunu gördü
Yetmiş bir kişiyi başına topladı
732. Onlara tek tek kesret içinde vahdeti gösterdi
Tanrının tekliğine inanıp kalpleri huzurla doldu
733. Namussuz Şimr'in cefasını öğrendiler
Mum sönerse fenerin perdesinden el götürmez
734. Başını verip Dakyanus'un zulmünden canını kurtarmış
Eshab-i Kehf gibi dinlenmeye geçmiş
735. Sarraf, yaşadığın sürece gözünden yaş revan et
Kerbela'da olanları inci ve gevher gibi şiire dök
736. Tuzlu göz yaşın sonunda tatlı bir meyve veriyor
Bu eşsiz inci mahşer gününde süs gibi dolaştırılır

‘Hz. Seyyidu’ş-Şuheda A.S.’ın Tanrı ile gece münacatı’

737. Can nakdini elde tutup sevgilinin visalini istiyorum
Aşk diyarında susuz can veririm ve can isterim
738. Zatının ışıkları her dem kendini gösterir
Musa gibi bir cilve ile şaşırmam

739. Hızır gibi bu asırda ab-i hayat aramam
Visal susuzuyum gönlümün kadehini kan dolusu isterim
740. Çölün leğeni içinde kırmızı kanım can bağışlarcasına akar

Kerbela meydanı deniz gibi kan ile dolmuş
741. Leyla'nın hali gibi Zeyneb'im de perişan olsun
Akber'in saçına bağlanmışım, perişan olmak isterim
742. Vefa zirvelerinin kuşuyum cefa oku kanadımdır
Ezel gününde ettiğim ahde vefalı kalırım
743. Bu susuz dudaklarımla başım kesilir
Katilin hançerinden ab-i hayvan isterim
744. Vücudumun gül bahçesinde oklar gül gibi açmışlar
Sünbül gibi oklar sinemin her tarafına dizilmiş
745. İsterim Sekinem bülbül gibi nale etsin
katlgahın⁵⁶ gül bahçesinde hoş nağmeli kuş isterim
746. Eğer Eyüp gibi bin türlü belaya maruz kalsam
Sabrederim ve Yakup gibi şur ile neva etmem
747. Her dem ve her saat meczup aşık gibi
Bir belaya şevk ile vermek için bin can isterim

⁵⁶ Katlin işlendiği yer.

748. Yüreğimin aynası şefkatinin ışığı ile cilalanmış
Vela için bela şarabından sarhoş olmuşum
749. Bu kerbela ülkesi bana vahdet bezmidir
Kesreti terketmek için bir okun ucu yeter
750. Bir tarafta Akber'in kahkülü kan ile boyanmış
Bir tarafta Asgar'im ok ile susuzluğunu gidermiş
751. Bir tarafta Abbas'im susuz dudaklarla can verdi
Bir tarafta kendi vücudumun toprakla birleşmesini isterim
752. Huzurunda yedi defa Safa ile Merve arasında gidip gelirim
Heymegah(çadırların kurulduğu yer) Mikat-i Meşer⁵⁷ katlgah Mina dağı
753. Allahın kulu Akber'im in feda olmasını istemem
Bu bela çölünde yetmiş iki kurban isterim
754. Yüreğimin merkezi şevkat ateşinin alevleri ile dolmuş
Hayret vadisinde Leyla, yüreğine Mecnun arıyor
755. Meclisim sessiz gözüm yaşlı şarabım yüreğimin kanı
Bu bezme bir yeni müslüman gelsin isterim
756. Ey ordusu az padişahım feryadıma yetiş
Vücudumun küçük gemi gibi günah denizinde batmış
757. Gerçi Sarraf'ım zelilim, yüzü karayım kan gibi
Mahşer gününde fermanı senin elinden isterim

⁵⁷ Arafat ve Mina arasında bir yer.

‘Hz. Zeyneb’in katlgahda Hz. Hüseyin’in cansız bedeninin başına gelmesi’

758. O belalı, kardeşini bir halde gördü
O hali görünce hemen hali perişan oldu
759. Bin heyecan ile bir taraftan gönül okşayan ahenk başladı
Evet bülbül çimene varınca heyecanlanır
760. Önce yetişip hasret ile kardeşe baktı
Baktıkça ciğerinin kanı gözünden yüzüne aktı
761. Ondan sonra kardeşinin kanını yüzüne sürdü
O güzel yüzde kanın hüsn ve güzelliğini görmüş
762. Kardeş seni kim bu hale düşürdü diye arzetti
Bir ağlayanın yok, dert ve kedere batarım
763. İzin ver Zeynep başını açıp nale etsin
Çünkü baş açmayı bir çok ölenin başı üste denemiştir
764. Sen ile sohbet etmek için geldim
Başıma küller elensin seni buldum ama neden konuşmuyorsun
765. Çünkü başınla da konuşabilirsin
Haklısın çünkü başın da bedeninde değil
766. Ok yarası sinende şevkat ve vefa gülüdür
Aşıklar için sine safalı gül bahçesidir
767. Vücudunda kanat çırpın bu cefa okudur
Ya da et yiyen kargadır narven ağacına konmuş

768. Her duşman huylu eğer maktölünü bulursa
Bütün kıyafetlerini çıkarmaz, saygısını korur
769. Ama bu inatçılar ne kadar da duşman huylular
Vücudunu çıplak etmiş bir kıyafet için
770. Hüseyin bir kere hasta ve çaresiz abidi gör
Göl gibi yüzünü cefa tokatı mor etmiş
771. Şerefli yüzünde kardeş, tokatın morluğu
Nesteren çiçeği üstüne nilüfer çiçeği gibi açmış
772. O bela çölünü Leyla şevk ile dolaştı
Akber'i bulmak düşünce ve hayali ile
773. Vücudunu bulup öyle bir bağrına bastı ki güya
Tavus kanatlarını açıp yasemen üzerine sermiş
774. Damat hüznü Fatime'nin boyunu büktü
Kasım'ın düştüğü yere yetişip yere çöktü
775. Saçının ucunu açıp o semen gibi sinesine döktü
Sünbölün semen üstüne dökölmesinin tam yeri olduğunu gördü
776. İçinin yangını sözlerini etkilediği için
Sarraf duyunca hali değişir
777. Kusur etme ne kadar mümkünse yaz
Böyle tatlı sözün üstüne söz yoktur ve olmaz

‘Cenab-i Zeyneb’in o Hazretin(İmam Hüseyin) cansız bedeni ile dertleşmesi’

778. Ey Hüseyin ey padişahım
Neredesin ey kardeşim

779. İrademi kaybettim
Neredesin ey kardeşim

780. Keder vadisinde yalnız kalmışım bu bana yetmez mi
Bu hal ile seslenirim, sesime ses vermezsin

781. Sen biliyorsun, senden başka benim feryadıma gelen yok
Feryadıma yetiş ey beni kederden kurtaran neredesin ey kardeşim

782. Ey annem Zahra azizi, bu kadar seslendirme beni
Düşmanların eline bırakma, beni har(küçük) ve zar etme

783. Sabırsızım bundan fazla sabırsız etme beni
Sabr ve kararım kalmamış neredesin ey kardeşim

784. Ben bu çölde böyle senin perişanını
Saçı dağınık gözü ağlar sinesi yananım

785. Yürümekten dizlerimde güç kalmadı Hüseyin kurbanını
Feryadım yetiş şehriyarım neredesin ey kardeşim

786. Sen şimdi benimle heymelerde yar değil miydin
Hüzün gününde hüznü Zeyneb’in keder ortağı idin

787. Neredesin şimdi, bundan bir saat önce var idin
Sensiz yanımda boş kalmış neredesin ey kardeşim
788. Çadırım ve büyük heymegahım ateşlendi, zinetim çalındı
Sen gittiğin saat benim de sinle birlikte gurbetim gitti
789. Ne gurbetim ne zinetim ne hasretim kalmadı
Ah ve nâle etmek işim olmuş neredesin ey kardeşim
790. Bilmiyorum senden sonra benim baki olmamın sırrı nedir
Bu dünyada mı kalmışım yoksa dert ve keder tutsağıyım
791. Bir benimle konuş Hüseyin tatlı dilinin hasretindeyim
Sensiz gündüzüm gece olmuş neredesin ey kardeşim
792. Hüseyin, göz yaşım gibi sözüm de yere düştüğü için
Bir kere daha kardeş seslemeye yüzüm yok kardeş
793. Sen mi beni gözden düşürdün yoksa benim gözüm mü görmüyor
Her yeri dolaştım neredesin ey kardeşim
794. Aşkının Tur'unda kardeş, hayret denizinde gibi boğuluyorum
Ernî⁵⁸ kelimesi dilimdedir ve sohbetin için heyecanlıyım
795. Yoksa bu alemde ben bir hüznün fidanıyım
Dert ve kederdir yaprağım ve meyvem neredesin ey kardeşim
796. Kumru gibi bu çölde zikrim ku ku oldu
Şimşad gibi boyunu görmeği dilerim

⁵⁸ Bana göster. رب ارني انظر

797. Hüseyin, sensiz duşman kavmi bana saygı gösterme
Sen ile birlikte itibarım da gitti neredesin ey kardeşim
798. Sarraf olduğuma rağmen inci ve gevher düşünmem
Ah Hüseyin adın her daim dilimin ezdebrindedir
799. Yas meclisinde bu beyti tekrarlarım
Ey Hüseyin ey padişahim neredesin ey kardeşim

‘Âl-i Tâhâ A.S.’ın belalı Kerbela çölünden göçmesi’

800. Bu kerbela ülkesi bu da sen, Allah’a emanet Hüseyin
Kervan Şam’a yollandı Allah’a emanet Hüseyin
801. Elim bağlıdır, acizim, zul zincirine bağlıyım
Yedi kardeşim ölmüş, yüreğim dağlanmış kardeş
802. Doyunca ağlayıp ses etmem mümkün olmuyor
Etrafımı duşman kuşatmış Allah’a emanet Hüseyin
803. Vücudunun gül bahçesinde hançer yaraları gül gibi açmış
Hayret o gül gibi açan yaraların üstünde hoş sünbüller açmış
804. Halini şerh etmek için her yara bin dil açmış
Baştan ayağa gül bahçesi olmuşsun Allah’a emanet Hüseyin
805. Keder destesinin bana ardı arda hücum ettiğini gördüm
Sağım solum hüznün ordusu ile dolmuştur
806. Arayıp seni bir güvenli köşe gibi buldum
Ey yanbaşı güvenli köşem Allah’a emanet Hüseyin

807. Kufe insanı bu göz yaşına bakmadı kardeş
Beni senin gibi kardeşime hasret bıraktılar
808. Ne benim başımda örtü var, başıma kül elensin
Ne senin üzerinde kıyafet var Allah’a emanet Hüseyin
809. Aşk alevli ateştir ben de ateş üzerinde üzerlik, ne yapabilirim
Aşk zincirinde ayağım bağlıdır ne yapabilirim
810. Ne habibim ne tabibim, dertliyim ne yapabilirim
Sabah akşam ağlarım, Allah’a emanet Hüseyin
811. Ya rab, becın öyle tedirgindir ki ne yapacağını bilemiyor
Yeri var alemde gece gündüz bacın kan ağlasın
812. İzzet perdesinde gül gibi yetiştirilen bacın
Şimdi çölleri mesken etmiş Allah’a emanet Hüseyin
813. Başının peşinden yolun şahı⁵⁹ ile giderim
Bu yolu ahımın mumu ile gitmeye ihtiyacım yok
814. Işın ışın Allah’ın cemalinin nuru gibi
Alemi aydınlatmışsın Allah’a emanet Hüseyin
815. Çaresiz kaldım artık bana çare bulunmaz
Bugün senden başka kimse feryadime gelmez
816. Ey atamın oğlu kendin sesime ses ver bari
Zeyneb’inin takatı bitti Allah’a emanet Hüseyin

⁵⁹ Ya da ana yol, asıl yol.

817. Güçlü duşmanlar aciz Zeyneb'i bulmuş kardeş
İstirahat etmek artık Zeyneb'e mümkün olmaz

818. Zeyneb'in ölsün Hüseyin bir bak sensiz Zeyneb'e
Zalim Şimr bekçidir Allah'a emanet Hüseyin

819. Bak bu Sarraf'ın gözünden akan yaşa Rıza
İbret olsun sana sen de göz yaşını serbest bırak

820. Her dem Zeyneb'in dilinden kardeşine arzet
Bu Kerbela ülkesi bu da sen Allah'a emanet Hüseyin

**'Hazret-i Sıddıka-yi Tahire'nin dilinden Huli'nin⁶⁰ tandırında İmam
Hüseyin A.S.'ın başına hitaben'**

821. Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun
kimsesiz Hüseyin'im yeni menzilin mübarek olsun

822. Göz yaşını çok sele benzetme
Yandım gel beni böyle yandırma

823. Kalk bir annene hoş geldin söyle
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun

824. Konuş benle ben annen Zahra'yım
Bu konuşmamaktan çok kuşkuluyum

825. Sen ev sahibi ben misafirim
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun

⁶⁰ Peygamber ailesinin baş duşmanlarından. Rivayete göre İmam Hüseyin A.S.'ın kesik başını evine götürüp tandıra koymuştur.

826. Nur ayetlerine ışıktır başı
Mutfağı Tur dağına çevirdi
827. Huli utanmadan tandıra koymuş
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun
828. Bülbülün gülün üstünde uyuması lazımdır
Gülün bülbülün üzerine gölge düşürebilmesi için
829. Kalk sineme gel, kül üstüne yatma
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun
830. Kan içinde etrafını kollardım şimdi
Kanını saçımla kuruturdum
831. Ansızın kendi kervancın yetişdi
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun
832. Ey Medine ülkesinin padişahı
Kin hançerine hedef oldum
833. Hüseyin sensiz Sekine ne yapar
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun
834. Yakınlarını atmanın sebebi nedir
Zeyneb'in göz yaşı gibi kana batmışsın
835. Akber ne olmuştur, neden yalnız yatıyorsun
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun

836. Yetmiş iki canın can verdiğini gördüm
Bir ağlayan yok, perişan oldum
837. Ben yas tutmaya geldim
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun
838. Makam ve menziletinin dağıldığını varsayalım
Mal varlığının tamamı çalındı
839. Kimsesiz eşin nerede kalmış
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun
840. Bütün gün eziyet görmüş
Ve ancak şimdi rahat edebilmiş misin
841. Kalk yatma, sevgili insan yatmaz
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun
842. Sarraf sen yoktan var oldun
Keder meclisinden uzağa gitme gel
843. İzin ver mersiyeler kalemden revan olsun
Ey gözümün ışığı yeni menzilin mübarek olsun

‘Şam yolunda, Hz. Sekine ve gelin Fatime hakkında’

844. Sekine yeni gelin ile ikisi de ay parçası
İkisi de saç başı açık bir şekilde Şam’a giderler
845. Başsız bir şekilde çöllere düşmüş
Bu eşsiz ve o kardeşsiz

846. Yoolarda yoldaşsız kalmış
O tedirgin bu tedirgin

847. Bu ayrılık derdi ile
O bir çıplak deve üstünde

848. Saçının hayali ile bağlı
O bir tele bu bir tele

849. Biri peygamberin yüzüne hasret
Biri ney gibi sızlar

850. Şam insanları bu hale
İzleyici kalırlar

851. İki bacıyı Zuleyha gibi düşün
Bir Kenan ayını kaybetmiş

852. Can ipliği elinde
O Pazar bu Pazar gezer

853. Kardeşinin başını teninden ayrı
Gördüğü saat başını açtı

854. Coşku ile göz yaşını dökmüş
O yüzüne bu yüzüne (ikisi de coşku ile göz yaşlarını yüzlerine akıtmışlar)

855. Yeni damada ağlar ve
Kardeşini hatırlar

856. Bu dünyada ikisi de
Sevgililerine hasret kalmışlar
857. Biri elden yüzünü saklar
Saçını yüzüne örtü yapar
858. Biri yüreğini dağlar
O ateşlerde bu ateşlerde
859. Biri konuşamıyor, sessiz
Sessiz durmuştur
860. Bu seyirde sabit⁶¹ kalmıştır
O gezegen bu gezegen
861. Kederden takatı kalmamış
Beladan yardım ister olmuş
862. Bu çaresiz esir olmuş
O kafirlere bu kafirlere
863. Akber'in güzelliğine meyilli
Bu keder denizinde ayağı çamurda⁶²
864. Kalbinin iradesini
O bir yara vermiştir bu da bir yara
865. Derd ile yakınlık kurmuş
Keder ile sohbet arkadaşı olmuş

⁶¹ Hareketsiz

⁶² Çaresiz

866. Bu çilekeş hasrette kalmış
O görüşe bu görüşe

867. Sarraf'a söyleyin bu kederde
Gel de yas meclisinde ağla

868. O dinarı ve bu dinarı
Esiri olma bu alemde

‘Hz. Sekine’nin dilinden Hz. Ali Akber’in kesilmiş başına hitaben’

869. Ali ayrılığında yüz parça olmuş yüreğim sizler
Bir gül için bin dikene yalvarıp sizler

870. Duşman ordusu sıraya dizilmiş
Ali kardeş, daima bana kötü davranırlar

871. Göğsüme çoklu zulm oku değdiyi için
Vücudu tepeden tırnağa yara olmuş sizler

872. Bu düğümlü saçınla beni bağladın
Avcının ceylanı avladığı gibi

873. Bu yahudi kavmi bana çok güldüğü için
İsa gibi gönlüm dara çekilmiş sizler

874. Kardeş bak gör nasıl da Medine’nin gül bahçesinin bülbülü
Gül yüzüne baktıkça ağlayıp sizler

875. Aziz başın mızrak ucunda Şam'a gider
Baktıkça derdim ve kederim artar
876. Saba rüzgarı her dem saçını yüzüne dağıtıyor
Saçın can bağı koparacaktır diye korkarım
877. Gözünün hayaline saçın dolaştığı için
Mızrakta her teli bir saz teline dönüşüp sızlar
878. Çaresiz gelinin sabrı ve takatı tükenmiş
Örtü yerine dağınık saçı hicabı olmuş
879. Damadın kahkülü halat olmuştur
Kasım'ın başına baktıkça çaresizce sızlar
880. Leyla annemin haline bir bak
Kimsesizdir çaresizdir, derdine çare bul
881. Ayrılığından Mecnun gibi nale edip ağlar
Yabancılar yüreğinin derdini anlatmaz, dosta anlatır
882. Beni bu ayrılık ateşine kardeş
Aşkının yolunda çöllere dğştüm kardeş
883. Nazlı bacın kederden canına doymuş
Kah Zeyneb'e kah ağlar abide sızlar
884. Kara saçların halinin görünüşünü gizlemiş
Bir kenara çek bir kere ay yüzünü göreyim

885. Gönlümün kuşu -yüzündeki- ben tanesini çok sevdiği için
Peşinden sokaklara ve çarşılara gelip ağlar

886. Sarraf feryat ve figanımı göklere yetiştir
Dirhem ve dinar gibi göz yaşını dök

887. Yastıların sesine bu beyit ile ses ver
Ali ayrılığında bu yüz parça olmuş yüreğim sızlar

**‘Şam’ın yolunda gelinin dilinden Hz. Kasım A.S.’ın mübarek başına
hitaben’**

888. Ey amca oğlu senin dert ve kederin beni canımdan usandırmış
Ahu gibi beni bu çöllere düşürmüş

889. Aşk esiri olan utanmak ve ar nedir bilmez
Yabancıların cefası ve kinayeli konuşmasının ne olduğunu bilmez

890. Dir ve kilise ve çarşı Pazar nedir bakmam
Aşkının cazibesi beni ne tarafa çekerse o tarafa giderim

891. Ben azizim, bu dünyada izzetli olmam gerekiyor
Taht-ı revanımı saygı ile taşımaları

892. Şimdi cefakarlar taht-ı revan yerine rezalet ile
Başı açık bir şekilde çıplak deveye bindirmişler beni

893. Senin başın mızrağın başında güneş gibi dolaşıyor
Öyle bir parlaklığı var ki bakmak için yabancılar gelmişler

894. Bu çürük canıma gelmiştir çektiğim bütün talihsizlikler
Şimdi mızrağın kınamaları beni öldürüyor ne yapayım
895. Ben aşk derdinin hastasıyım benim çarem nedir
Saçın zinciri bana yeter, bu zincir daha nedir
896. Ahımın ateşindeki etki nedir bilmiyorum
Alemde beni bu şekilde yanarak bırakmış
897. Şam'a gitmeyeyim de ne yapayım ben amca oğlu
Baş örtüm yoksa yüzüme saçımı örtü yaparım
898. Harabe köşesinin adresini almış gidiyorum
Harabe menzil evimi dağıtsın diye
899. Mızrakta dolaş da perişan halimi gör
Kebap olmuş yüreğime bak, yanan sineme bak
900. Gözümün yaşı ciğerimin kanına karışmıştır bak
Bak nasıl da lale sıfat kana boğmuş beni
901. Parlayan ay, saçının akrebindedir⁶³
perişan halde olan benim saçımı perişan ettin
902. Sinemi kirpiğinin oku ile lime lime ettin
Arı evi ile beni ev arkadaşı yaptın

⁶³ Kamer der akrep: Ayın akrep burcunda olması durumundan bahsediyor. Eski inanca göre bu durumda zorluklarla karşılaşılır ve işler karışır.

903. Güzelliğinin aynasına gönlüm gibi toz konmuş
Dizilip avrat-uşak⁶⁴, yaşlı-genç ve kadın-erkek
904. Herkesin tek düşüncesi derdimin üzerine dert yüklemektir
Bu dert ve keder ney gibi beni feryade getirmiş
905. Saçını bu kadar yüzüne örtü etme
Gel de bundan fazla benim evimi harap etme
906. İzin ver Şam insnları yüzünü görsünler, yüzünü kapatma
Çünkü cefakar kavim beni boşuna delirmiş bilirler
907. Bela meclisinde sağ olduğum sürece ağlarım
Tebriz şehrinde Sarraf gibi tutukluyum
908. Kaç zamandır şevk ile senin kapındayım
Meclistekilerle beni bu kurbanlık vakfına dile

‘Gelin Fatime A.S.’ın dilinden Hz. Kasimin başına hitap’

909. Kara saçın yüzüne dağılmıştır amca oğlu
Gönlümün alevi tarak gibi lime limedir amca oğlu
910. Aşk kurbangahına⁶⁵ yolcu olduğundan beri
Sohbet arkadaşım keder ve hüznü olmuştur
911. Ben aşk esiriyim. zincire ne gerek var
Zincirim o dağınık saçtır amca oğlu

⁶⁴ Kadınlar ve çocuklar

⁶⁵ Adakların kesildiği yer

912. Başını mızrakta görünce yüzüme kan yaş döktüm
Başının peşinden bu Şam'a bir başa⁶⁶ geldim
913. Kan ağlamayım da ne edeyim başına kül elenmiş ben
Dert ve keder elinden ciğerim kandır amca oğlu
914. Bak gör Şam insanları nasılda izlemeye gelmişler
Her köşede bir eğlence çemberi kurmuşlar
915. Çıplak başını zulm ile mızrağa takmışlar
Ya ki Musa-yi Umranın ağacıdır amca oğlu
916. Bütün bu avrat-uşaklar pahalı kıyafetler giymişler
Bana baktıkça övünüyorlar amca oğlu
917. Ne kadar esir olsam da yine şehzadeyim
Şehzadeye bu kederi çekmek kolay mı amca oğlu
918. Bir birlerine 'bu gelen yeni gelindir' diyorlar
Ne yazık ki lanetli Şimr'in zincirinin esiridir
919. Bu dert bana her dertten zordur
Düğün gerdeğim çıplak devedir amca oğlu
920. Bu kara bahtlı iyice kötü günlere kalmış
Örtü yerine kara saçını yüzüne dökmüş
921. Benim ahımın alevin çok alevlenmiş
Çarşı Pazar böyle ışıklanmıştır amca oğlu

⁶⁶ Bir başa: Direk, hiç durmadan

922. Beni bu dünyada ğam çekmeĝe layık gördün
Ben de senin için dünyevi ilişkilerimi kestim
923. Bu alemde adettir, hüzne şevkli olurlar
Ayrılık derdinin esiri olanlar amca oĝlu
924. Ey güzellikte Hz. Yusuf'tan üstün olan
Bu halk Züleyha gibi sana hayran olmuş
925. Başını alan insan karşılığında başını verirse zarar etmez
Can nakti bu pazarda ucuzdur amca oĝlu
926. Bu ülkenin acep şehri çoktur
Saçının ucundaki dalga gibi toprağı büyüktür
927. Kederli karanlıklar yurdudur diye adı Şam'dır
Ya da dertlilere yas akşamıdır amca oĝlu
928. Akşama kadar eğer Şam'ın hikayesini yazarsan
Bu sözün sonu yoktur ve bitmez
929. Bu sözler başkasının sözleridir Sarraf'ın değil
Kara saçın yüzüne dağılmıştır amca oĝlu

'Harabede Hz. Zeyneb-i Kübra A.S.'in dilinden'

930. Kardeş senin Hüznün çaresiz Zeyneb'i
Mecnun gibi tedirgin etmiş Zeyneb'i

931. Bu aşk fırtınasının ortasında yokmuş gibi kaldım
Ne dilde konuşma gücüm ne de iradem kaldı
932. Güya harabede dert ve keder ressamı
Resim gibi Zeyneb'i duvara çizmiş
933. Çaresiz Zeyneb'in dinlenme fırsatı yok
Sen ile birlikte takatı çalınmıştır
934. Yabancıların acı sözü düşmanların kınaması
Bu devirde Zeyneb'e aman aman dedirtti
935. Hilekar Şimr senin başını kesti Hüseyin
Başı kesilmiş kaldım çaresiz ben Hüseyin
936. Harabeler ile Zeyneb'in ne alakası olabilirdi Hüseyin
Sen Zeyneb'i böyle perişan etmişsin
937. Beni bu alemde acep perişan ettin
Böylece dudağı kuru ve gözü yaşlı kaldım
938. Şam'a kadar başı açık geldim kardeş
Sonunda Zeyneb'i çarşı pazara çektiler
939. Harabe köşesi benim kafesim olmuş
Sensiz sesime ses veren kimse yok
940. Harabede Zeyneb ile arkadaş olsun
Zeyneb'i gül bahçesine götürseler de gitmez

941. Ayrılığında gözü kanlıyım ağlarım
Gözüm Sekine gibi hastadır ağlarım
942. Bundan sonra Hüseyin, var olduğum sürece ağlarım
Felek Zeyneb'i görüşe hasret bırakmış
943. Kerbela hastası bir köşede yatmış
Tabibi keder, ilacı göz yaşı olmuş
944. Gül gibi boğazını zincir yaralamış
Baktıkça bu yara Zeyneb'i ağlatır
945. Bir tarafta Akber'e sızlayıp yakınarak
Leyla Hicaz ağzı ile sızlar
946. Mecaza inanan insanlar ile ilişkisi yoktur
Hakikat ateşi Zeyneb'i alevlere salmış
947. Kimsesiz Sarraf'ın bir arkadaşı yok
Onun dinar ve dirhemi göz yaşıdır
948. Can kaygısından bir zerre kadar derdi yok
Kendi derdine Zeyneb'i bir tek çare olarak bulmuş

'Hz. Zeyneb'in dilinden harabede Sekine hatuna hitap'

949. Böyle ağlama Sekine can
Yavrum ağlama kızım ağlama
950. Baban yolculuğa çıkmış gelecek
Yavrum ağlama kızım ağlama

951. Evin harabe olmuş, görüyorum
Kederli ve acılı ve dertli ve belalısin
952. Ne ışığı var ne de halısı
Günü kara ve başı karalısin
953. Kuru yerde yattığın için incime
Sen Abu Turab eşisin
954. Ey sevimlim bu kadar sızlama
Yavrum ağlama kızım ağlama
955. Sen Ali Akber'in azizisin sana Ali izzeti yeter
Evin yıkılmış izzetin elden gitmiş, şimdi sana kurban olsam yeridir
956. Bu harabe Şam'da peygamber soyunun gözü sendedir
Bacılar sana bakıyor yavrum ağlama kızım ağlama
957. Ben göz yaşına kurban olayım, göz yaşını yüzüne akıtma
Uyuyamazsan beni yakma, gel başını dizimin üstüne koy
958. Bu kadar Ali deyip ağlama yarın Ali kardeşin gelecek
Beni keder okuna hedef gösterme, yavrum ağlama kızım ağlama
959. Ayrılık ateşinde ciğerin yanmış, göz yaşın taşarsa yeridir
Ağlar yüreğin alevlenip yanıyor gözündeki kanlı yaşa bakarım
960. Göz yaşın dökülmüş ve yüzün ıslanmış ben şimdi ne yapabilirim
Sel yeri benim yuvam olmuş yavrum ağlama kızım ağlama

961. Sekine benim sana sevgimin ne kadar olduğunu biliyorsun
Sen üzüldünce benim üzüntüm bin kat oluyor
962. Bibin ölsün ağlama artık kedere takatim kalmamış
Keder elinde bağrım kan olmuş yavrum ağlama kızım ağlama
963. Gönlüm sen ile teselli bulur
Ey zeynebin dost ve arkadaşı
964. Bu harabe içinde sen olmazsan
Zeyneb'in arkadaşı ve dert ortağı kim olur
965. Nasıl çare bulayım hem kendi gününü
Hem de Zeyneb'in gününü kara ediyorsun
966. Ne sende ne de ben de can kalmadı
Yavrum ağlama kızım ağlama
967. Derdinin bir tane olmadığını görüyorum ama ne diyebilirim bilmiyorum,
nasihat gerekmiyor sana
Sabrın ve takatın tükenmiştir, ateş üzerinde üzerlik gibisin
968. Kederden azat olmuyorsun, Akber'in saçının ucuna bağlısın
Bu aşk belasıdır yan ve dayan, yavrum ağlama kızım ağlama
969. Sen kendi yuvası onun kafesi olmuş o kanatsız kuşsun
Sen o hal meclisinin yanan mumusun ve ateşinde arkadaşın da yanar
970. Sen hüznün denizinde boğulmuşsun ve sana yardım etmek isteyen de
boğulur
Nasıl çare bulayım çaresiz ben, yavrum ağlama kızım ağlama

971. Ey Rıza bu kadar günah ile söyle bakalım elindeki senet nedir
Yol uzun, elin boi, yüzün kara, gece vakti ve sen yolu bilmiyorsun

972. Kendini Sekine'nin zincirine bağla belki Zeyneb sana yardım eder
Gece gündüz bu sözü ezberle yavrum ağlama kızım ağlama

'peygamber ailesinin kerbelada yaşadıkları zor durum hakkında Hz. Zeyneb'in dilinden novhe'

973. Hala bu çölden acep anber kokusu geliyor
Kerbel mıdır yoksa Akber'in kahkülünün kokusudur

974. Hala can kurbanın olayım yeni geline haber ver
Ayrılık gecesi bitti, bu sabah kavuşma sabahı gibidir

975. İrem⁶⁷ bahçesinin kokusu mudur yoksa taze müşk⁶⁸
Sanki Saba rüzgarı ile can bahşeden koku geliyor

976. Hala burası cennet midir yoksa çimenlik
Can gibi cana hoş geliyor Nesteren⁶⁹ kokusu

977. Ya da gül elbiseli Yusuf elbisesini göndermiştir
Vefa ülkesinin habercisi ile Peygamber kokusu geliyor

978. Artık şikayet etmem çünkü keder bendinden kurtuldum
Vücudumun gemisi keder girdabından sahile çıkmış

979. Kervan çin mülküne varmış gibi bela çölüne vardı
Anber kokusu mu geliyor Asgar'ın saçının kokusu mu

⁶⁷ Cennet bahçesi

⁶⁸ Bir tür ceylanın boğazından alınan ıtır.

⁶⁹ Bir tür çiçek

980. Bu Kerbela karası mıdır yoksa Hurinin gözüdür
Akber'in mezarı mıdır görünen yoksa Tur ağacının gölgesidir
981. Ahımın meşalesinin alevinden ışıklı kandil yanar
Ya ayrılık gecesinde parlak ay mıdır geliyor
982. Akşamdan, saadet gündüzünün yıldızı parladı
Ya Venüs ile Jupiter mi yan yana gelmişler
983. Kavuşmanın gevherine canla başla alıcı olmuştur
Kederli Külsüm elinde can nakdi geliyor
984. Kaç zamandır gönlüm keder okuna hedef olmuş
Mutluluk gülşenim⁷⁰ zulm zehiri ile harap olmuş
985. Aydınlık gündüz Leyla'nın gözünde kara gün olmuştur
Kara bahtım gibi başına kara örtü örtmüş geliyor
986. Yüreğimin kadehi keder şarabı ile çok dolup boşaldı
Allah'a şükürler olsun sonunda yüreğimin istediği oldu
987. Beni karşılamaya yüreğimin huzuru Akber gelmiş
Çünkü ağabeyin mezarının ziyaretine bacı gelir
988. Hüseyin ışığı dünyaya yeni can bağışlamış
Sarraf'ı Hüseyin yarı olarak aleme göstermiş
989. *Va Hüseyin* sözü ile aleme Hüseyini şevk ve heyecan bağışlamış
Mübarek adını ezberlemiş gelir

⁷⁰ Gül bahçesi

‘Erbain hakkında novhe’

990. Hüseyin cazibesi Zeyneb’i Şam’a götürdü
Uğursuz Şam’dan yeniden Selam vadisine çekti
991. Zeyneb’in treni kederli ve balalı vadiye vardığı için
Dert ve keder akşamı gibi Zeyneb’in günü karardı
992. Nale etti takatı tükendi ve iradesini kaybetti Zeyneb
O saygıdeğer hatuna bir garip haller oldu
993. Hüseyin mezarını görünce deveden gölge gibi düştü
Bir anda mezarı Peygamber ailesi ile arasına aldı
994. Ben ile ses sese veriniz diye söyledi
Hiç olmazsa bu susuz imama doyunca ağlayalım
995. Peygamber ailesinin eyvay Hüseyin sesi erşe yükseldi
Güya o çölde mahşer olmuş gibiydi
996. Akber’in mezarının üstünde Leyla başını açtı
Kesin bu hoş kokulu saçının kokusudur dedi
997. Oğul bu mezarın üstünde başımı açmayıp ne yapayım
Senin kederinden ney gibi ah ve zar etmeyeyim de ne yapayım
998. Ayrılık derdine ağlamaktan başka çare yoktur ne yapayım
Bu çölde ağlıyorum belki ömrüm çabuk biter diye
999. Ölene kadar üzerime pahalı kıyafet giymem Ali
Bu topraklardan sensiz Hicaz’a gitmem

- 1000.** Gel beni yanında tut, mezarda sana yakın olayım
Sen ile bu çölde kara yas tutayım bu garip imama
- 1001.** Kasim'in şevki yeni gelinin iradesini elinden aldı
O çölde her tarafa baktıysa onun mezarını göremedi
- 1002.** Ansızın Saba rüzgarı kavuşmanın kokusu getirip kararını elinden aldı
Bir taraftan can ıtrının duyulduğunu gördü
- 1003.** Yüreği kırılmış yeni gelin yüz koydu o semte doğru
Gölge gibi Kasim'in mezarı üstüne varıp sarıldı
- 1004.** Başını açmadığına rağmen saçını deste deste açtı
İsmet ve haya gelini bunu yapmaktan men etmiş
- 1005.** Söyledi amca oğlu sensiz dert ve bela beni buldu
Eşkîya kavmine sensiz ben muhtaç oldum
- 1006.** Sensiz hayasız Şimr elinden de şikayet etmem
Şam'da beni başı açık bir şekilde yabancıların meclisine götürdü
- 1007.** Kasim'in annesi gelip keder ve üzüntüye battı
Gelinin halini görünce garip bir hal aldı
- 1008.** Söyledi gözüne kurban Fatime çok ağla
Genç oğluma ağla çünkü bu dünyada muradına ermedi
- 1009.** Hz. Külsüm Peygamber ailesini kedeli görünce
Elkem⁷¹ sahilinin cazibesi iradesini elinden almış

⁷¹ Fırat'tan ayrılan bir nehir

1010. Peygamber ailesi ile Ebulfezl A.S. birlikte mezarına vardılar
O zaman yas meclisi tamam oldu

1011. Sonsuzluk mevsimidir Sarraf, yas meclisinde ağla
Kesin göz yaşı kıyamet gününde derdine derman olacak

1012. Bu keder arttıran belanın alevli bir macera olduğundan
Göz yaşın olmasaydı kalem alevlenip yanardı

‘Hz. Zeyneb A.S.’ın dilinden Erbain hakkında’

1013. Kardeş beni aşkın belaya düşürmüş
Kah Şam’a çeker kah Kerbela’ya

1014. Mezarını görünce göz yaşım heyecana geldi
Bu altı köşeli mezarına kurban olayım

1015. Mezarına sarılmayı çok isterdim
Allaha şükürler olsun istediğim oldu

1016. Şam içinde ahımın mumu çok yandığı için
Kederden kara saçım ağardı

1017. Sen merhametli Hızır olmasaydın
Hayat çeşmesine varamazdım

1018. Souk ahım o kadar etkili olmuş ki
Hazan yaprağına dönmüş sarı benizim

1019. Hüseyin kardeş derdim sana açıktır
Kendin her maceraya agahsın

- 1020.** Kederim çoktur bitmez hüseyin
Birer birer anlatmak istesem akşama kadar sürer
- 1021.** Başını mızrakta sarıksız gürdüm
Ardınca başı açık bir şekilde gölge gibi yürüdüm
- 1022.** Şam içinde çoklu keder baş verdi
Her sırra ağah olan insanı etkiler
- 1023.** Zalimin zulmü aklıma gelince
Gönlüm kan olur ve sızlarım
- 1024.** Bu çilekeş çok dert ve keder çekmiş
Uzun boyum kederden eğilmiş
- 1025.** Aileni Yezid'in meclisine çektikleri zaman
Feryada yeten kimse bulunmamış
- 1026.** Ayrılık ateşine gönlüm çok yanmış
Şevkin dert ve kederine dözmüş
- 1027.** Söyle Ali Akber ayağa kalksın
Bu hastaı biraz sevsin
- 1028.** Keder kervanı vatana gitmeği planlamış
Genç Abbas'ı bizimle yolbir et
- 1029.** Haremini koruyan o olsun
Mustafa'nın eşine mahrem olan odur

1030. Kederden canım yakılmış
Gönlüm dertleşmek ister

1031. Sensiz nasıl Hicaz'a gideyim
Sen ile bu Kerbela'ya gelmişim

1032. Beladan kurtulduğumu var sayalım kardeş
Keder çaresiz beni bırakır mı

1033. Bana bu Kerbela'dan gitmeye izin verme
Ayağının toprağını temizleyenin olayım

1034. Ey Hüseyin gerçi ben ağlar Sarraf'ım
Çakma altın gibi her göze batan dikenim

1035. Mahşer günü ümidim sanadır
Kıyamet gününe elimde hiçbir şeyim yok

‘Hz. Zeyneb A.S.’ın dilinden Erbain hakkında’

1036. Eşkiyanın zulmünden ben mi konuşayım sen mi Hüseyin
Kendin herşeyi biliyorsun ben mi söyleyeyim sen mi

1037. Gecenin niteliğine dokunmam, kavuşma sabahıdır
Eminim akşam olunca da bitmeyecektir

1038. Şam içinde başı aşık umumun meclisine gittiğimi demem
Bakıp gördün, hayasız Yezid'den ben mi konuşayım sen mi

1039. Mızrak başında başını gördüm
Başıma elimi koyup kanlı göz yaşımı döktüm

1040. Başının ardından Şam'a kadar başı açık bir şekilde durmadan gittim
Yolda çektiğim dert ve beladan ben mi konuşayım sen mi
1041. Beni senden sonra zalim Şimr tutukladı
Şam şehrine götürüp muradına erdi
1042. Kendim harabede ne kadar eziyet gördüysem hepsi geçti
Sekine'nin başından geçenleri ben mi söyleyeyim sen mi
1043. Hayat Zeyneb'e her devirde bir kase kan verdi
Doyunca ağlayabili mem için duşman bana fırsat tanımadı
1044. Kendin gördün, yavrun harabeler köşesinde can verdi
O hal ve o keder dolu meclisten ben mi konuşayım sen mi
1045. Gülümün hazan olduğu günden gül bahçesinden ayrıldım
Nasıl huzurlu uyusaydım, güvenli topraktan ayrıldım
1046. Bu müddette uzak yolda ne ben senden ayrıldım
Ne sen mızraktan ayrıldın ben mi söyleyeyim sen mi
1047. Sevgi aleminde sen benim huzurumu aldın
Böyle esir ve tutsak edip çöllere düşürdün
1048. Harabe Kufe'de Huli'nin evinde sen misafir oldun
Öyle evden öyle mutfaktan ben mi konuşayım sen mi
1049. Kavuşmanın şarabı ile Akber'in annesi böyle sarhoştur
Akber hayali ile dolmuş vücudu geceden boştur

- 1050.** Kendisi utanır, yüreğinin derdini ben anlatırsam iyi olur
Mustafa'nın haline benzeyen halinden ben mi konuşayım sen mi
- 1051.** Eğer hristiyanların kliselerinin nasıl olduğunu anlatırsam
İsa'nın ruhunu gök yüzünün dördüncü katına ağlar göötürürüm
- 1052.** O geçip gitti ama şimdi de başının kanı akar
Cefa taşını atan melundan ben mi konuşayım sen mi
- 1053.** İbn-i Ziyad'ın şenlik meclisi dağılsın da göreyim
Ne yapardı demem ama her iki dünyada da rezil olsun
- 1054.** Peygamber ailesi kafirlerin arasında, İslam utansın
Ne ceddinden utandı ne Allah'tan ben mi konuşayım sen mi
- 1055.** Sarraf gerçi Erbain için elden ele novhe yazdın
Dilin lal olmasın ama bu yıl bir başka dil ile yazdın
- 1056.** Yazarken ardı arda göz yaşı döküp ardı arda yazdın
Bunun sırrı sorulursa Rıza'dan ben mi konuşayım sen mi

‘Hz. Zeyneb’in dilinden Erbain hakkında’

- 1057.** Zeyneb'ini Şimr Kufe'den Şam'a götürdü
Yine de Zeyneb'in Şam'dan selam etmeye gelmiş
- 1058.** Bu kavuşma Kabeni yıllarca çok diledim
Bu dileğimle cennet ve Kevseri dilemiş gibi oldum
- 1059.** Bin şükür ki bugün her dileğim gerçekleşti
O kadar ölmedi ki Zeyneb'in, sonunda meramına yetti Hüseyin

- 1060.** Bir erbain dilimin ezberidir Hüseyin
Ölsem de bu ezberi bırakmam çünkü aşk dersidir
- 1061.** Bu ezberi tekrarlardım ama bilemedim Halep midir Demeşk midir
Bu zikr ile Zeyneb'in riyazeti⁷² tamamlandı
- 1062.** Şam'ın kederi baştan başa san belli olsa da
Yeniden anlatırsam sana baş ağrısı olur mu
- 1063.** Ama izin ver bu konuyu hulasa olarak anlatayım sana
Zeyneb'in Şam'a giderken neler çekti bir gör
- 1064.** Bacın Şam'da çok kalabalık olduğunu görüp
O hal ile eşinin gündüzü kara gecedir
- 1065.** Üstelik hayasızların düzeni düzensizdir
Hayalî kızların o gün Zeyneb'i düzene saldılar
- 1066.** Keder üzerime hücum etmiş ve bela etrafımı kuşatmış
O gün bana dost ve arkadaş olan kimse yoktu
- 1067.** Bu taraftan elin yargısı o taraftan ayrılık kederi
Bu kalabalığa Zeyneb'in nasıl dayanmış gör
- 1068.** Eğer gözümde kanlı yaşa bakarsan
O kanlı yaş başıma neler geldiğini söyler
- 1069.** Al-i Haşimin azizesine ne olmuş demem
Zeyneb'inin saçları beyaz ve elbisesi kara olmuş

⁷² Perhiz

1070. Eğer bacın aşk belasına hedef olmuş desem hatadır
Senin yolunda ne kadar bela çekersem hoştur
1071. Hazan b lb l  gibi bir  m rd r susuyor
Kavuşunca dili aılıp konuşmaya başlamış Zeyneb'in
1072. Bu savunmasızdan kırıg n mısın H seyin
Bir sormazs n bacın yolda neler çekmiş
1073. Ulağı m olmasa da ahımı haberci gibi
Zeyneb'in sana  oklu mektuplar yazıp g ndermiş
1074. Rıza Zeyneb'in isminde ne var bilmiyorum
İsmi mecliste anılınca fikir ehli olanlar kederlenirler
1075.  zellikle ardı arda alevlenip alışı r
Kalem Zeyneb'in arzı halini yazınca

‘Medine-yi M nevvere’de Hz. Fatime-yi Sugra dilinden’

1076.  aresi Fatime sensiz Medine’de
Y z ne kan yaşı d ker Ali
1077. G nl m n keder evi olmasına izin vermezdin
Şimdi g nl m  harabe etmiş Ali
1078. Her kimse benim deli g nl m  g rse
G nl  yanarak yazık Fatime der
1079. Sabah akşam Ali bu hal ile
G z m yolda beklerim hayal ile

- 1080.** Şimdi babam aile ile gelecek
Bir daha Fatime'nin ateşlerde yanmasına izin vermez
- 1081.** Reva mıdır Hicaz'ı bırakarak
Sevgili ile sohbete oturup
- 1082.** Yatakta sen tatlı rüya ile uyu
Fatime ise yüzünü duvara yaslasın Ali
- 1083.** Ben dert ve acı ile hoşum
Başkası bela ile tanışamaz
- 1084.** Ali sen tanışlarla sohbet et
Fatime ise derdini yabancılara anlatsın
- 1085.** Ayrılığın derdi bana çok etki eder
Senden bana haber verecek kimse yok
- 1086.** Ali eğer sana kavuşmak bana kısmet olursa
Kesin gül bahçesinin gülüne bakmaz Fatime
- 1087.** Hasta olan bana yar olacak bir annem yoktur
Benimle bu kederli günde bir dert ortağı olmak için
- 1088.** Keşke şimdi ruhum cismimden ayrılrsa
Bu devirden usanmış Fatime
- 1089.** Yabancılar gibi uzakta durma
Gel artık, ayrılık haddinden fazla oldu
- 1090.** Beni bu bekleyiştten kurtar
Fatime görüşü çok beklemiştir

- 1091.** Sen Medine'nin ayını yanına al
Göğsünün hazinesine en değerli gevheri de koy
- 1092.** Kardeş, Sekin'yi çok özledim
Sevgilinin şenlik törenine meyillidir Fatime
- 1093.** Ey ay ve hurilerin kıskanma sebebi sana kurban olayım
Bu devirde vefa anlayışı böyle midir
- 1094.** Sen kavuşma şenliğinde Leyla ile otur
Fatime ise mecnun gibi perişan olsun
- 1095.** Sarraf soğuk ahına kurban olayım
Kanlı göz yaşını sararmış yüzüne dök
- 1096.** Ey çaresiz kalmış, mahşer gününde senin derdine
Belki Fatime bir çare bulur

‘Medine-yi Münevvere’de Hz. Fatime-yi Sugra dilinden’

- 1097.** Senden sonra sızlayarak ağlarım Ali kardeş
Canımda can olduğu sürece ağlarım
- 1098.** Sen gittiğin günden itibaren vatan bana hapis gibidir
Aşkımın yapısı baştan başa harap olmuş
- 1099.** Eteğim ıslak, günüm kara ve göz yaşım kan olmuş
Baştan ayağa kanlı bir bulut olup ağlarım

- 1100.** Ağlamak benim ibadetim olduğu için ağlarım
Evde tek başıma keder köşesi ibadet yerimdir
- 1101.** Saçının teli uzun ömrümün sonucudur
Avucumda⁷³ ondan bir tel bile olmadığı için ağlarım
- 1102.** Sen daima başını nazlı yastığa koy Ali
Mum gibi kavim kardeşin çevrende yansın Ali
- 1103.** Bu keder köşesinde ben de senin ressamın olmuşum Ali
Duvara resmini çizip duvara doğru ağlarım
- 1104.** Ne keder yatağında derdime yeten bir tabibim var
Ne son nefesimde sohbet edebileceğim biri var
- 1105.** Dünya bana kafes köşesi olmuş, ağlamayıp ne yapayım
Gül gitti bülbül alçaltıldı ve gül bahçesi soldu diye ağlarım
- 1106.** Gerçi göz yaşı görünürde tuzlu sudur
Renksiz ve ruhsuz aşık için göz yaşı renk ve ruhtur
- 1107.** Anladım aşık olanlara yüz suyu misalidir göz yaşı
Aşkın dert ve gamına düşüp ağlarım
- 1108.** Ben aşk derdinin hastasıyım benim dermanım yok
Bu derd ile çok hoşum çünkü canım böylece dinçtir
- 1109.** Sonunda ecelin beni yakalayacağından korkarım
Yarın eteği bir daha elime geçmez diye korkarım

⁷³ Asıl metinde Çeng olarak geçen bu kelime şiirde iki anlamla kullanılmıştır: 1. Avuç, pençe / 2. Telli bir musiki aleti olan Çenk

- 1110.** Hasta ve incinmişim, ateşim var çaresiz ve kötü durumdayım
Ben senin hastan olduğum için bu dünyada dünya kadar hoşum
- 1111.** Aşk ateşi ile baştan ayağa yanmakla hoşum
Su da dökersen ateşin alevlerinin artacağını biliyorum da ağlarım
- 1112.** Sabrımın kontrolü elimden çıktığı için
Yasrib insanı benim ah ve sızımdan bıkmış
- 1113.** Kavim kardeşim yanımdan uzaklaşmış
Yanımda nar çiçeği renginde göz yaşımdan başka yok diye ağlarım
- 1114.** Kederim bir değil, kederler esiri olmuşum
Ayrılığının derdi sohbet arkadaşım, hayalin dostum olmuş
- 1115.** Saba rüzgarından başka mahremim yoktur
Benim halimden seni haberdar edecek kimsem, ağlarım
- 1116.** Huzursuz dertliye ağlamak alışkanlıktır
Ağlarım, ağlamak her derde derman olur
- 1117.** Ali kardeş sevgiliyi sevgiliye ağlamak kavuşturduğu için
Belki sevgilimi görmek bana kısmet olur diye ağlarım
- 1118.** Sarraf bu göz yaşı gözde diken gibi olduğuna rağmen
Değersiz tuzlu sudur, pahasız maldır
- 1119.** Özünde her damlası bir eşsiz incidir
Bu malın alıcısı Peygamber olduğu için ağlarım

‘Hazret-i Muhammed Salavatullahu aleyh’in vefat etmesi hakkında’

- 1120.** Ey Peygamberlerin sonuncusunun özel insanları ağlayınız
Bu günde alemin rahmeti vefat etmiştir
- 1121.** Peygamberlerin sonuncusu bugün gitmek istedi
Ona inananlara doğru yüzünü çevirip şöyle buyurdu
- 1122.** Ey müslümanlar benden sonra sizlere yol gösteren
Bir benim ailem ve bir de bu kitap⁷⁴ olsun
- 1123.** Halkın arasında bunların gerçekliğini ve hakkaniyyetini ipatlayınız
Bunların saygısını koruyup hakkını yerine getiriniz
- 1124.** Başka milletlere bununla gurur duyunuz
Gitmeden önce kendi benzerimi kendi yerime koydum
- 1125.** İlk başta hayasız milletlere saygı bu oldu,
Peygamber(şğlalesi) hakkında bin türlü cefakarlık ve hile ettiler
- 1126.** Ey Şiiler, Peygamberin vefatından üç gün sonra
Şirke tenezzül eden insanlar onun kapısını ateşe verip yaktılar
- 1127.** Bu ülvi şarapta ne var bilmiyorum
Hem meclistikiler hem de saki bundan sarhoş olmuşlar
- 1128.** Bu göklerde sani ve salis⁷⁵ bir ateş yaktılar
Düşmanların ışığı bu ateşten alev alıp yandı

⁷⁴ Kuran-i Kerim

⁷⁵ Hulefa-yi Raşidin, Hulefa-yi Erbaa olarak bilinen Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali isimli dört kişinin bilindiği isim. Sani: Ömer A.S. ve Salis: Osman A.S.

- 1129.** Bela haddini aştı ve canıma korlar düştü
Semender gibi abaştan başa alevlenip yandım
- 1130.** Ömer, zulüm ateşi ile Babu'l-lah'ın⁷⁶ kapısını yaktı
Lanetli Ömer-i Saad bu Ömerden ders aldı
- 1131.** Saad-i Vakkas buradan ateş alıp ne yaptı
Anlatırım sana eğer ne yaptığını sorarsan
- 1132.** Saklayıp Kerbela çölünde kullandı
Bir ateş yaktı ve dumanından dinin ışığı söndü
- 1133.** Aşura günü İmam'ın emri gibi sona erdiğinde
Hayasız İbn-i Saad böyle ferman verdi Şam halkına
- 1134.** Bu çadırları ateşe verin alevlenip tamamen yansınlar
Ateşler içinde ezilsinler Hüseyin'in yavruları
- 1135.** Hz. Hayru'n-Nisa'nın kızı bu hallei gördü
Müminlerin seyyidine 'Halan sana kurban olsun' söyledi
- 1136.** Bana emrin nedir şimdi söyle diye buyurdu
Halacığım kalbi kederli ailen çöle kaçsın
- 1137.** Çünkü bu haberden keder çölünün ceylanları ürkmüşler
Saygıdeğer kadınlar başlarında kimse olmadan çöle yönelmişler
- 1138.** Yuva yandı ve harem halkı çöllere dağıldı
Din, Leyla'nın mecnun gibi çöllere dğşmesinden korkar

⁷⁶ Hz. Peygamber. Babu'l-lah: Allah'ın kapısı

1139. Ya Rab bilmiyorum bu düzen neden harap olmadı

Zeyneb'in hali gibi dünya perişan olmadı

1140. Kerbela çölünde bir şii müslüman olmadı

Kimsesiz Peygamber ailesine o saatta yardımı olacak

1141. Ey değer bilmeyen Sarraf, yas meclisinde

Bu cemaat ile Kerbela şahına yas tut

1142. Gözünden göz yaşı yavrusunu düşür ama bağrına bas

Çünkü her damlası mahşer günü bir eşsiz inci olacaktır

‘Hz. Sıddıka-yi Tahire A.S.’ın vefatında’

1143. Muhabbet meclisi sakın olduğu için, ey amca oğlu ey Ali,

Gel sohbet edelim fırsat bu fırsattır ey amca oğlu ey Ali

1144. Bu alemde bir dakika kadar gönlünün mutlu olmasına izin vermedim

Mübarek hatırının dert ve kederden azat olmasına(izin vermedim)

1145. Sana çok eziyet ettim evin abat olsun

Şimdi zahmeti kesme vaktidir ey amca oğlu ey Ali

1146. Bu dostluk aleminde sana doyamadım diye ağlarım

Mezarda da şevk ile sızlayıp ağlarım

1147. Benden sonra ağlama, sen ağlarsan ben de ağlarım

Cennet bahçesi olduğuna bakmam ey amca oğlu ey Ali

1148. Bu devlet evinde dokuz yıl senin eşin oldum

Bu dokuz yılda sürekli sana baş ağrısı oldum

- 1149.** Şimdi gel başım üste otur ki baştan başa sana
Anlatacağım birkaç vasiyyet var sana ey amca oğlu ey Ali
- 1150.** İlk önce bunu söylemek isterim, bugün ben ölürsem
Benim cenazemi gece vakti kendi elinle yıka ve kefen et
- 1151.** Yabancıların tabutuma dokunmalarına izin verme
Ruhuma fazla eziyettir ey amca oğlu ey Ali
- 1152.** İkinci olarak, ey alemin padişahı benden sonra
Bir eş alırsan soylu bir eş al
- 1153.** Keder gününde Zeyneb'e dert ortağı olsun
Her türlü saygıda kusur etmesin ey amca oğlu ey Ali
- 1154.** Bir de her zaman Muctaba'dan incinirsen
Affet Hüseyin hatırı için, sana kurban olayım
- 1155.** Kederlenmesine izin verme Hüseyin canı senin canın
Çünkü o ecdadının sana emanetidir ey amca oğlu ey Ali
- 1156.** Ben bunun zahmetini çok çektim ve kolay beslemedim
Gül üstünde yetiştirip reyhan gibi besledim
- 1157.** Seslenince can diye cevap ver ben de hep can dedim ve canla besledim
Çünkü onun cefası bile cana minnettir ey amca oğlu ey Ali
- 1158.** Sana yüz yüze emanet ettiğim bu Hüseyini
Dikkat ile koru, nasıl verdiysem öyle de geri alırım

- 1159.** Başı vücudunun üstünde, parmakları ellerinde, elleri bileklerinde ince kılına kadar
Bak bütün uzuvları sağlamdır ey amca oğlu ey Ali
- 1160.** Bu sözden ve verdiim baş ağrısından alınırsan yeridir
İyi bak çünkü gül yaprağı gibi her yeri sağlamdır
- 1161.** Ne başında kılıç ne de göğsünde hançer yeri var
Ne vücudu baştan başa yara içindedir ey amca oğlu ey Ali
- 1162.** Gözümün ışığıdır Hüseyin göz yaşıma sebep olan
Ben gözümden düşürmeden sen Al-i Haşime emanet et
- 1163.** Başını(vücudundan ayrı) gördüğüm gün başıma küller elensin
Sıcak kumlar üzerinde rahattır ey amca oğlu ey Ali
- 1164.** Ama bir vücutta dört bin yarayı nasıl gözüm görsün
Bu insaf mıdır ey amca oğlu ey Ali

‘Hz. Ali A.S.’ın vefatı hakkında’

- 1165.** Kara toprak Ebu Turab’ın yatağı olduğu için
Arştan "*Yā lēytēni konto torāb*"⁷⁷ diye ses geldi
- 1166.** Şah-i La Feta⁷⁸ bu dünyada çok bela çekti
O bağış madeni her türlü kedere dözdü

⁷⁷ نَا أَنْدَرْنَاكُمْ عَذَاباً قَرِيباً يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَ يَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَاباً / Naba Suresi 40. Ayet – Keşke toprak olsaydım.

⁷⁸ لا فِئْتَى إِلَّا عَلَى لَا سَيْفَ إِلَّا ذُو الْفَقَارِ Hadisine değiniyor. Anlamı: Ali A.S. gibi bir kahraman ve Zülfikar gibi bir kılıç yok.

- 1167.** İbadet mihrabında⁷⁹ başını verince
Aşıklara tek tek o baştan kapıar açılsın
- 1168.** İman ülkesinde bayrağını yere dikti
Hak dili ile Allahın emrini her yere yaydı
- 1169.** Hakkını bilmeyip onu haksız yere öldürdüler
Kan ile Ümmül kitabın⁸⁰ tercümanı oldu
- 1170.** Kaf ve nun⁸¹ harfinin icadının sebebi yıkılınca
Hakkın dininin sağlam bir direği yıkıldı
- 1171.** Alemin kalbinin takatı tükenip huzuru kaçtı
Bu nedenle altı yönde inkılap oldu
- 1172.** Mertlerin şahının başının ortasına darbe inince
Allahın gözü ile bakanın(Ali A.S.) gözleri kan ile doldu
- 1173.** Canını sevgiliye bağışladı ama susuz dudaklarla değil
Ey şiiler keşke harabe Kufe yok olsaydı
- 1174.** Ey velayet halkı bu yerde ne var acaba bilmiyorum
Her kimse adımını buraya attı ise bela onu buldu
- 1175.** Sonunda Kerbela şahı burada kan ile boyandı
Düşam ona bir damla su vermeden başını kesti
- 1176.** Kufe’de şiilere çok bela geldiği için
Bir çok vücut kufe’de kanlara boğulmuş

⁷⁹ Camilerde imamın durduğu yer.

⁸⁰ Kitabın annesi

⁸¹ كُنْ فَيَكُونُ : Ol dedi ve oldu. Kaf ve nun: Kün fe yekün’deki Kün, ol anlamındadır.

- 1177.** Ancak kimse Hüseyin gibi Kufe’de canını kaybetmemiş
Kim bir vücutta dört bin yara gördü ise cevap versin
- 1178.** Ey şiiler cefakar insanlar cefaya doymazla
Başını kesip vücudunu soyup yere koydular
- 1179.** Çadırına akın edip ailesini soydular
Peygamber ailesi halatlar ile bağlandı
- 1180.** Kim bu kadar zulmü bir müslümana reva görmüş
Ve ya hangi kurbana susuz ölmek reva görülmüş
- 1181.** Ama kinli insanlar mertlerin şahına bunu reva gördüler
Hem eşi hem de kendinin susuzluktan yüreği yandı
- 1182.** Düşmanların ordusu rengarenk bayraklarını asmışlar
Nefsin pehlivanı yer yüzünü Sarraf için dar etmiş
- 1183.** Eğer Mevla’nın eteğine ulaşabilirse büyük saadettir
Çünkü müminlerin emiri hesap gününde yardımcısıdır

‘O hazretin(Hz. Ali A.S.) şahadetinde’

- 1184.** Müslüman olmayan İbn-i Mülcem, ey mümnlerin emiri
Zulmünde galayana geldi ey mümnlerin emiri
- 1185.** Bu dünyayı bilgelik ve bağışla doldurduğunu görünce
Tanrı ile sohbeta meşgûl olduğunu görünce
- 1186.** Zehirli bir kılıç ile başından vurdu
Parlayan ay ikiye bölündü ey mümnlerin emiri

- 1187.** Şakku'l-Kamer⁸² hadisesini kaza defterine yazdı
Saklayıp Peygamber ailesine tek tek gösterdi
- 1188.** Sonunda bu davranış oğlun Akber'e de örnek oldu
Aşk dersini baştan aldı ey mümnlerin emiri
- 1189.** Eğer yersizce İbn-i Mülcem sana bir darbe vurduysa
Vücudunu başka bir yerden yaralamadı
- 1190.** Bak gör senin başınla bu hadisenin ne kadar farkı var
Bir vücutta bin ok yarası ey mümnlerin emiri
- 1191.** Munkaz Akber'i kendi başına gördü
Leyla'ya bakmayıp göz yaşına acımayıp
- 1192.** Kılıç ile başından vurup kaşına kadar yardı
Şehla gözlerine kan doldu ey mümnlerin emiri
- 1193.** Baş kılınçlanıp kan su gibi yere aktı
Yaralı bir ceylan gibi çevresini avcılar kuşatmış
- 1194.** Saç gibi ağlar halini perişan gördüler
Vücudunu perişan ettiler ey mümnlerin emiri
- 1195.** O susuz kalmışın üzerine aniden hücum ettiler
Bin kafir bir müslümanın üzerine gittiler
- 1196.** Ok ardından ok, peykan ardından peykan vurdular
Yaralardan dolayı vücudu lime lime oldu ey mümnlerin emiri

⁸² Ayın ortadan ikiye bölünmesi

1197. O haremın řahbazını⁸³ kanatsız düşmüş görünce
Kufe'nin kuzgunları o akşam birlikte cesaretlerini topladılar

1198. Hañerle vurdular ve boyu hañerle eğildi
Su deyip susuz can verdi ey mümnlerin emiri

‘Aşura gecesine uygun novhe’

1199. Resaletin gül bahçesinin gülü
şimr'den bu gece fırsat diledi

1200. Bir kere doya doya Akber'in yüzüne bakmak için
Bu gece ayet okumak için

1201. Zeyneb'in kalbini sakinleştirip
Bu gece ibadet ile meşgül olmak için

1202. Ali hanedanı sabaha kadar uyumayıp
şii nasıl bu gece rahat uyusun

1203. Bilmem yeni gelin ne yaptı
Bu gece hali nasıl oldu

1204. Buyurdu Leyla'nın annesine bu dinin padişahı
Sen de oğlunu bu gece süsle

1205. Dünya üzerini bela dalgası kapladı
Müsibet deniz bu gece taştı

⁸³ Terlan, bir tür kuş

1206. Kerbela içinde mahşer günü belirmiş
Sanarsın bu gece kıyamet kopmuş

1207. Kaza kalemi şehitlerin adına
Bu gece şehadet fermanını yazdı

1208. Su yolu bağlanmış ve susuz kalmış
Velayet şahının ailesi bu gece

SARRAF DİVANININ MERSİYE VE NOVHELERİNDE GEÇEN TÜRKÇE SÖZCÜKLERİN SÖZLÜĞÜ

Aç- fiil.

Açdi/Açdı: Açtı – آچدی : *Qapının açarını açdıq. Kapının kilidini açtık.* (TTS/ ANKARA 1995) Güney Azerbaycan Türkçesinin farklı bölgelerinde farklı telaffuzlarla kullanılan kelimeler bu divanda da vezin ve ahenk gereği telaffuz farklılığı göstermektedir. Sonu ünlü ile biten kelimelerin son sesi duruma göre kalın ve ince telaffuz edilir.

Açmiyub: Açmamış – آچمیوب : **Aç-** fiil. *Baxcadaki güllər hələ açmiyub. Bahçedeki çiçekle henüz açmamış.* G.Az.T.'inin resmi bir yazı dili olmaması sebebi ile istinsah edilen eserlerde de yazım ve telaffuz farklılığı bulunmaktadır. Örneğin burada *Açmiyub* kelimesi Tebriz ağzında *Açmiyib/Açmiyub*, Erdebil ağzında *Açmeyib* vb. /i/, /u/, /a/ sesleri farklı bölgelerde farklı telaffuzlar gösterebilir.

Açub: Açmış – آچوب : **Aç-** fiil. *Oğlunun adına bir məktəb açıb. Oğlunun adına bir okul açmış.* Bknz: *Açmiyub*.

Ağ sıfat.

Ağardi: Ağardı – آغاردی : Kar, süt, tebeşir rengi, beyaz (karanın zıddı). Ağ saç. Ağ köpük. *Qar yağınca bütün dağlar ağardı. Kar yağınca bütün dağlar ağardılar.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Ağlamum: Ağlamayayım - آغلاموم : **Ağla-** fiil. *Bunca ağrı ilə ağlamayım da nə edim? Bu kadar acı ile ağlamayayım da ne edeyim?* Şiddetli ağrı, ruhi sarsıntı ve ya başka ağır olaylar sonucunda göz yaşı akıtmak. (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Ağla- fiil.

Ağli yax: Ağlayalım – آغلیاخ : *Gəl bərabər ağli yax/ağlayaq. Gel beraber ağlayalım.*

Al sıfat.

Al qan: Al kan – آل قان : Kırmızı. Al bayrak. Al kan. Al şafak. *Sənə al don yaraşır, niyə qara geymişən sən; Məgər aşiqin ölübdür, sənə bu əza neçindir?*

S.Ə.Şirvani. sana al elbise yakışıyor, sen neden kara giymişsin, aşığın mı öldü, sana bu yas nedendir? (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Al- fiil.

Allam geru: Geri alırım – آلام گرو: Azərbaycan Türkçesinin konuşma dilinde bazen sonu /L/ ve /R/harfî ile biten fiile eklenen birinci şahıs eklerinin ilk ünlü ve ünsüz harfi düşürülüp bir L harfi daha eklenir. Örneğin: “*Mən də səninlə gələrəm*” cümlesinde, *gələrəm* yerine **gəlləm** kullanılır. Salaram: Sallam (salırım) – Verərəm: Verrəm (veririm) – Yoraram: Yorram (yorurum) vb.

Apar- fiil.

Apardım: Götürdüm – آپاردم: *Məni də özünlə dağa apar. Beni de kendinle dağa götür.*

Ara is.

araya/arrayə: Araya – آرایه: 1. İki nokta, iki şey arasındaki mesafe. *Bakı ilə Gəncə arasında asfalt yol var. Baku ələ Gence arasında asfalt yol var.*

2. Boşluk, açıklık, boş yer açık yer, mesafe. *Qapını yaxşı ört, ara qalmasın. Kapıyı iyi kapat, açık kalmasın.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Art- fiil.

Artar: Artar – آرتار: Çoğalmak, büyümek. *Səni gördükcə sevincim artar. Seni gördükçe sevincim artar.*

Ax- fiil.

Axar: Akar – آخار: *Gözümdən yaşlar axar. Gözümden yaşlar akar.*

Axar: Akar – آخار: 1. sif. Daima akan.(akmazın zıttı). *Akar su. Akar nehir. Akar ırmak. – Düdük çalır axar sular başında. H.Cavid. Yenə axar çaylar üstə dəmir körpü vurulacaq. S.Vurğun. Yine akar nehirlerin üzerine demir köprüler yapılacaktır.*

2. is. Akış yönü, doğrultusu. *Suyun axarı. Çayın axarı ilə getmək. Suyun akışı. Nehrin akışı ile gitmek.*

3. mec. Selis, akıcı, ahenkli. *Noldu söylədiyin axar qoşmalar; andı mı həsrətlə səni hər nigar?! S.Vurğun.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Axşam: Akşam – آخşam: is.

Güneşin batması ile gecenin başlaması arası, günün batma vakti. *Axşam İstanbula çatdıq. Akşam İstanbul'a vardık.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Ayaq saxla: Dur, bekle – آياق ساخلا: beklemek, durmak. *Kəndlilər ayaq saxladılar.* Ə.Haqverdəyev. *köylülər surdular.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Ayrılıq is. Ayrılıq: Ayrılık – آيريلوق:

1. Başkalık, çeşitlilik, birbirine benzememek; Fark, uygunsuzluk. *Fikir ayrılığı. Üsul ayrılığı. Bunların arasında hiçbir ayrılık yoktur.*

2. yakınlarından, sevgilisinden, dostundan uzak geçen hayat; Hicran, firak, firkat. *Ayrılığa dözməmək. əğyar aramıza saldı ayrılıq; getdi canan yüz naz ilə gəlmədi.* Aşıq Didəm. Bknz: Açmiyub. (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Bacı/Baci: Bacı, Kız kardeş, abla – باجي is.

1. Aynı anne ve/veya babadan, olan kızların kardeşleri ile bağlantısı.

2. tanımadığımız kadına, kıza saygıyla sesleniş. Ey atalar, analar, ey gəlinlər, bacılar; Az keçər bahar kimi ürəyiniz açılar. R.Rüstəm. (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Bağla- fiil.

Bağladun: Bağladın – باغلادون: Bağlamak. *Atı ağaca bağladım.*

Bağrım: Bağrım – باغريم : Yüreğim. *Bağrım çatladı. Ödüm koptu.*

Bala: Yavru, evlat – بالا:

is. Evlat, oğul. *Ana və bala. Balalara hədiyyə. Bala baldan şirindir.* (Ata sözü). (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Başıvə/başıva: Başına – باشوه: Azərbaycan Türkçesinin konuşulduğu bazı bölgelerde (Tebriz gibi) ikinci şahıs eklerine gelem /N/ harfi yerine /V/ harfi kullanılıyor.

Bat- fiil.

Batacax: Batacak – باتاجاخ: Sivri tarafı ile bir yere sancılmak, girmek, sokulmak (ucu sivri şeyler hakkında). *Ayağıma mıx batdı. Ayağıma çivi battı. Tikan olub ayağa batınca, gül ol yaxaya sancıl. (Ata sözü).* // mec. Batıyor gibi hissetmek; sancmak. *Gözümə elə bil bir şey batır. Sanki gözüme bir şey batıyor.*

2. suyun dibine dalmak, düşmek. *Dalğıc suya batıb gözdən itdi. Dalgiç suya batıp gözden kayboldu.*

Bir şeyin haddinden fazla çokluğunu gösterir. *İşin içində batmaq. Kağızların içində batmışam, çıxa bilmirəm. Borca batmaq.*

3. örtünmək, bir şeyin altında veya arasında kalıp görünmemek.

(ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Batub: Batmış, batmışdır – باتوب : **Bat-** fiil. Bk. Batacax

Bax- fiil.

Bax: Bak – باخ : Bir şeyi görmək üçün gözleri ona dikmək. *Haraya baxırsan? – Sultan bu sözlərdən sonra Bahadıra baxıb, onun bu barədə sözünü kəsdi.* N.Nərimanov. *Nereye bakiyorsun? - Sultan bu sözlərdən sonra Bahadıra bakıb, onun bu konuda lafını kesti.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Baxub gördün: Bakıb gördün – باخوب گوردون : Bknz: Aşmiyub.

Baxur: Bakıyor – باخور : Bknz: Aşmiyub.

Belə: Böyle – بله : zarf.

1. Bu tür, buşəkilde, bu gibi, bu tarz. Mən belə adam görməmişəm. *Belə işlərə yol vermək olmaz. – Fikirləşirəm,... axırda yəqin edirəm ki elə gərək belə də olsun.* M.Ə.Sabir. *böyle əlre müsade edilmemeli. – Düşünüyorum,... sonunda böyle olması gerektiğindən emin oluyorum.*

2. “Hatta, bile” anlamında bağlaç gibi kullaniliyor. *Firidun sual belə vermədən xarabaya girdi.* M.İbrahimov. *Firidun soru bile sormadan harabeye indi.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Bənzər: Benziyor – بنزر :

1. sif. Benzeyen, uygun. – *Əlfəzi Nəsimi bu gün ol möcüzədir kim; Bənzər ona bir lölöi-şəhvar ələ girməz.* Nəsimi. *Elfaz-i Nesimi bugün ol mucizedir kim; Benzer ona bir lolo-i şəhvar bulunmaz.*

2. is. Misl,beraber, timsal. *Nə biləsən nə arayır xəyalında bu qoca; Bənzəri var bu topraqda kök salan bir ağaca.* S.Rüstəm. *Sənət dəryaya bənzər, onun min bir hali var...* B.Vahabzadə. *Nerden bileceksin bu yaşlı hayalinde ne peşinde; bu toprakda kök salmış bir ağaca benziyor. Sanat denize benzer, onun bin bir hali var.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Beşik is.

Beşikdən: Beşikten – بشيكدن : 1. Yeni doğmuş bebelərə özel sallanan kiçik yataq. *Salınız yadınıza o günləri ki, ananız sizi beikdə yırğalaya-yırğalaya sizə Türk (Azərbaycan) dilində lay-lay deyirdi.* C.Məmmədquluzadə.

2. mec. Bir şeyin töredığı, meydana geldiğı yer; menba, yurt, ocak, vatan manasında. **Gözəl vətən! Mənan dərin; beşiyisən gözəllərin!** S.Vurğun. *Güzel vatan! Anlamin derindir; güzellerin beşiyisin.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Biç- fiil.

Biçdi: Biçti – بېچدی: 1. Tahılı, otu orak, dergez ve makina vs. ile kesmek. **Biz məqər bilmirik taxıl biçmək?** S.Ə.Şirvani. *Biz tahıl biçmeyi bilmiyor muyuz? Nə əkərsən onu biçərsən.* (məsəl). *Ne ekersen onu biçersin.* (deyim).

2. Kumaştan elbise kesmek. Genel anlamda, kesmek. **Sıxır bədənimi bu kor fələyin; Əynimə biçdiyi don aşkar-aşkar.** B.Vahabzadə. *Bu kör feleğın bana biçtiğı elbise bedenimi sıkıyor.*

3. mec. Tıraş etmək. **Sübhənverdizadə üzünü kəsə-kəsə, dəryazla ot biçən kimi, tüklərini bir növ ala-yarımçıq biçib qurtardı.** S.Rəhimov. *Sübhənverdizadə yüzünü tıraşlayarak, orakla ot biçər gibi, kıllarını yarım yamalak biçip bitirdi.*

4. mec. Soykırım yapmak, öldermək, mahvetmək (bazen biçip dökmək şeklinde kullanılır) **Ildırımşıl qılınçı ilə düşmənləri biçib-tökür.** M.Hüseyn. *Şimşək gibi kılınçı ile düşmanları biçip döker.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Bir bə bir: Birer birer – بیر به بیر : **Bir-bir.** Zarf.

Tek tek, ayrı ayrı. **Ömrün əziz günləri bir bə bir yada gəldi.** S.Rüstəm. *ömrün əziz günləri tek tek hatırlandı.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Bir belə: Bu kadar – بیر بله : **Bir belə gülü hardan dərmisən?** *Bu kadar çiçeğı nereden toplamışsın?*

Bir də: Bir daha – بیر ده : **Bir də mənə yalan danışma!** *Bir daha bana yalan söyleme!*

Bircə: Bir kere, yalnızca – بیرجه :

1. say. Yalnız bir, yalnızca, yegane, vahid. – **Güllə Əlinin tufəngini saldı yerə. Nəbi gildə bircə tufəng qaldı.** “Qaçaq Nəbi” . *Kurşun Alinin silahını yere düşürdü. Nebi gilde yalnızca bir silah kaldı.*

2. ed. Arzu bildirir. – **Ay Sona! Neçə vaxtdır ha yığışıram bircə səni görməyə gəlirəm. Amma görürsən iş düşür.** Ə.Haqverdiyev. *Ey Sona! Kaç zamandır yalnız seni görmeye gelmek için toparlanıyorum. Ama bir bekıyorsun işim çıkmıştır.*

3. ed. Vurgulama, rica bildirir. **Bircə farağat dur,..göz dəyər sana!** S.Vurğun. *Bir rahat dur,.. nazar deyecek sana!*

4. ed. Tehdit bildirir. **Bircə bura gəl, gör sənə nə edəram!** *Sen bir buraya gel de bak sana ne yapıyorum!* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Bul- fiil.

Bulub: Bulmuş, bulup – بولوب : Çoğu zaman bulmaq yerine *tapmaq* (bulmaq ile aynı anlamda) kullanılıyor. **Səni göydə axtarırdım yerdə tapdım.** *Seni gökte ararken yerde buldum.*

Bunılən: Bununla – بونیلن : *Bununan, mununan* olarak da deniliyor. **Mən mununan neyliyəcəyimi bilmədim.** *Ben bununla ne yapacağımı bilemedim.*

Bil- fiil.

Bülmərəm: Bilemem – بولمرم : **Bilmərəm olarak da deniliyor.** *Mən yalan danışmağı bilmərəm. Ben yalan konuşmayı bilmem.* Azərbaycan Türkçesinin farklı ağızlarında **Bil-** fiili, **Bül-** olarak talaffuz edilir. *Bülmürəm, Bülmürsən vb.*

Bülmüyüb: Bilemeyip – بولمییوب : **Bil-** fiil. **Hara gedəcəyini bülmiyüb bir daşın altında gizləndi.** *Nereye gideceğini bilemeyip bir taşın altında saklandı.*

Canivə: Canına – جانیوه : Can;

1. Dini inanca göre, ölümle vücuttan ayrılan gayri maddi varlık; ruh. **Çıxmayan cana ümid var.** *Çıkmamış cana umut var. (Deyim).* **Südlə gələn canla çıxar.** *Sütle gelen canla çıkar/gider. (Ata sözü).* **Səni canan sanıram çıx bədənimdən ey can!** *Füzuli.*

2. Hayat, varlık. *Canını koymak. Canını esirgememek.*

3. Takat, tap, hey. *Sende hiç can yoktur. Onda hiç can kalmamış.*

4. Beden. Canım ağrıyır. **Mən aşıq ahü-zarda; canım dərddə, azarda. O gündən ki qul oldum; Satırlar hər bazarda.** (Bayatı).

5. İnsan, birey. **Əziziyəm nə qandır; Gözdən axan nə qandır; Daş deyil kəsək deyil; Rəhm eylə bu ki candır.** (Bayatı)

6. mec. Bir şeyin esası. *Məsələnin canı. Sözümlün canı.*

7. Canım, canım-gözüm şeklinde kullanılır. 1) Şefkatten söylenilir. *Canım gözüm de görüm nə istəyirsən?* 2) İtiraz olarak söylenir. *Canım, nə düşmüşən üstümə. –*

(*Qoca kəndli*): *Canım, Boş qışqırmağın yeri yoxdur.* Ə.Haqverdiyev. *Canım, boş yere bağırmanın sırası değil.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Çek- fiilnden.

Çəkən: Çeken – چکن : 1) Tartmak. 2) Kendine çekmek, cezb etmek. 3) Taşımak. 4) Tahammül etmek. 5) Yukarı çekmek, içeri çekmek. 5) Resimlemek. 6) Kaydetmek. 7) Benzemek. *Diş çekmek. Suya çekmek; Yıkamak. Bu qız Anasına çəkib. Bu kız annesəne benziyor. Mənim portrəmi çək. Benəm portrəmə resmet.* (Ferheng-i Azerbaycani-Farsi / Behzad.Behzadi / Təhran1990)

Çəkərəm: Çekerim – چکرم : 1.tekil kişi. Gelecek zaman ifade ediyor.

Çəkübdü: Çekmiştir – چکوبدو : 3.tekil kişi. Geçmiş zamanı ifade eder.

Çəküm: Çekeyim – چکوم : 1.tekil kişi. Şimdiki zamanı ifade eder.

Çıxar: Çıkar – چبخار : is.

Harç, harcanan miktar. (Gelir). *Kasıb çıxarını bilsə geydiyi atlaz olar. Yoksul gelirinin farkında olursa atlastan elbise giyebilir.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Çık- fiil.

Çıksa: Çıkarsa – چیکسا : *Can bedenden çıkarsa.*

Daş- fiil.

Daş-: Taş- – داش : Taşmak. *Yazına bu derya daşar. Bu ırmak baharda taşıyor. Gazan gaynap daşar. Kazan kaynayıp taşıyor.* (TTS/ Hazırlayanlar: TEKİN TALAT, ÖLMEZ MEHMET, CEYLAN EMİNE, ÖLMEZ ZUHAL, EKER SÜER /ANKARA 1995)

Dayan- fiil.

Dayan: Bekle – دایان : 1. Dayanmak, yaslanmak. *Bastona dayanmak.* 2. İyileşmek, düzelmek, sağalmak. 3. Mec.Güvenmek. 4. Durmak, duralamak. (TTS/ Hazırlayanlar: TEKİN TALAT, ÖLMEZ MEHMET, CEYLAN EMİNE, ÖLMEZ ZUHAL, EKER SÜER /ANKARA 1995)

De- fiil.

Demərəm: Söylemem, demem – دمرم : Bir fikri sözlü olarak ortaya koyup söylemek. Beyan etmek. Bildirmek. *O bir söz dedimi heç bir zaman unutmaz. C.Cabbarlı. O bir söz verdiğinde, hiçbir zaman unutmaz.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Desəm: Anlatırsam – دیسم

Deyəm: Söyleyeyim – دییم

Deyub: Diyip, diyerek – دیوب

Deyum: Söyleyeyim – دیوم

Dert is. (Fars.)

Dərdun: Dərdini – دردون : 1. Gam, keder, yürek acısı, manevi azap, eziyyət, ızdırıp. *Dərdini dərd bilənə söylə.* (Ata sözü) *Dərdini dert bilene anlat. ...Mahnu adamın bütün dərdini unutturur..* M.Hüseyn. *Şarkı insanın bütün dərdini unutturur. //* Hakkında düşünmək gereken, kaygıya sebep olan şey; yüreği inciten içsel sıkıntı; kaygı, sorumluluk. *Elə dərd var ki, dəxi onun qabağında səbir, hövsələ mümkün deyil...* C.Məmmədquluzadə. *Öyle dert var ki, onun karşısında sabır, metanət mümkün değil. //* Endişe, fikir, kaygı. *Axşamın qaranlığı çökünce (Telmanın) dərdi. Kədəri artır, onu qayğı alırdı.* S.Hüseyn. *Akşamın karanlığı çökünce (Telmanın) derdi, kederi artar, kaygıya bürünürdü. Kimsə gəlinin dərdindən agah ola bilmir.* Çəmənzəminli. *Kimse gəlinin derdinden agah olamıyor.*

2. Ağrı, Vücutta rahatsızlıq, hastalık. Dərdi olan dərman arar. (Ata sözü)

(Birinci hasta:) *Ax! Ax! ..Vallah, bilmirəm ki, bu nə dərdədi ki, gəlip yapışıb yaxamdan.* C.Məmmədquluzadə. *Vallah bəlməyorum ki bu nasıl bir derttir ki gelmiş yakama yapışmış. //* Mec. anlamda. *Zakirəm sızlaram misli əndəlib; Tapmayıb dərdimi əl çəkdi təbib.* Q.Zakir

3. Mec. Yürekteki sözler, gizli arzular; sır, fikir, düşünce, amaç. *Onun birçə dərdi var, o da mühəndis olmaq.* *Onun tek derdi mühəndis olmaq.*

4. Beddua anlamında (Bazen canına kelimesi ile). –*Sonra, Əsgər bəy. Canına dərd buyururam.* N.Vəzirov

(Zeynal:) *Zəhər, boğma, dərd, azar!* C.Cəbbarlı (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Dışrə: Dışarı – دیشره is.

Bayır, çöl, eşik. *Qızıl Arslan Səba xanımın saraydan dışarı çıxdığı zaman heç kəsə bildirmədən həbsə alınmasını və edam edilməsini tapşırırmışdı.* M.S.Ordubadi

Kızıl Arslan Seba hanımın saraydan dışarı çıxdığı zaman kimseyə belli etmeden hapse alınmasını ve idam edilmesini buyurmuştu.

Dilincə: Dilinden – ديلينجه Dil is.

Mənim dilincə ona de ki buralarda görünməsin. Benim dilimden ona söyle, buralarda gözükməsin.

Dola- fiil.

Dolanmaz: Dolaşmaz – دولانماز 1. Sarmak, dolamak: *Dilime dolandı. Dilime takıldı.* 2. Dürmek, yuvarlamak: *Pəndiri çörəyə dürmələ. Peyniri ekmeğe dür.* 3. Sarmak: *uşağı yorqana dürmələ. Bebeği yorgana sar.* 4. Döndürmək, çevirmək. *Çoban sürünü dalı çevirdi. Çoban sürüyü geriye çevirdi.*

Dolaş- fiil.

Bk. **Dola-** *Niyə ayağa dolaşırsan? Ne diye ayağa dolaşıyorsun?* (TTS/ Hazırlayanlar: TEKİN TALAT, ÖLMEZ MEHMET, CEYLAN EMİNE, ÖLMEZ ZUHAL, EKER SÜER /ANKARA 1995)

Dolaş sıfatından. Dolaşlıq, pırtlaşlıq. Dolaşık, karışık. *İp dolaş-dolaş olup açılmaz. İp karma karışık olmuş açılmıyor.* (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Doli: Dolu – دولی sıfat.

1. İçi boş olmayan, ağzına kadar doldurulmuş ve ya dolmuş. Dolu şüşə. Dolu qab. Dolu havuz. *Abbas kişi dolu bir heybə hazırlayıb yəhərin qaşına saldı. Abbas bey dolu bir heybe hazırlayıp yehere astı. Mir Cəlal. İri ocaqlar üstündə dolu qazanlar buğlanır. Büyük ocaklar üzərində dolu kazanlar kaynar/ buharlanır.* M.Rzaquluzadə.

2. Bir şeyin çokluğunu, bolluğunu bildirir. Tamaşaçılarla dolu zal. Mağazalar malla doludur. Bazar, meyvə ilə doludur. *Küçə ilə bir gün keçərkən mat və məttəl qaldım: bir böyük imarət kəndli qadınlar ilə ləbələb dolu idi. Bir gün sokaktan keçərkən hayrette kaldım: bir böyük bina köylü kadınlarla ağzına kadar doluydu.* C.Məmmədquluzadə.

3. mec. Bir şeyin güclü olduğunu göstərir. *Şux səsələrlə dolu isti yuvalar, daşqın çaylar, durğun göllər bizimdir. Şuh seslərlə dolu sıcak yuvalar, təkən nehirler, durğun göller bizimdir.* A.Şaiq. *Evi dərin bir maraq ilə dolu sükut bürümüşdü. Evi dərin bir merakla dolu sessizlik bürümüşdü.* H.Nəzərli. //Aynı anlamda duyğular hakkında. *(qızqın) Hərgünkü bu tələş dolu sualını oxumağa ana vərmiş etmişdi. Her günkü bu tələş dolu soruyu okumaya alışmıştı.* Ə.Məmmədcanlı.

4. Dolğun, bir qədər kök, ətli-canlı. **(Sadıqın) Boyu ucadır, mənim boyum alçaqdi, ama mən ondan doluyam.** (Sadık'ın) Boyu uzundur, ben ondan kısıyım, ama ben ondan kiloluyum. C.Məmmədquluzadə. **Dolu sifəti çəyirdək kimi qurumuşdu.** Dolgun yüzü çekirdek gibi kurumuştu. Mir Cəlal.

5. Barut, mermi vs. ilə atəş etməyə hazırlanmış. Dolu tüfek. **Ayağa çəkilmiş dolu avtomatı boşaltmaq olmazdı.** Dolu olan makinalı tüfeği ayakta boşaltmak mümkün değildi. M.İbrahimov. **Yatanda balışının altında həmişə dolu tapança saxlayırdı.** Her zaman uyurken yastığının altında dolu tapança saklıyordu. M.Hüseyn.

6. Çok taneli, sulu ve dolgun olan. **Fzilov dolu və şüşə kimi şəffaf bir salxım götürüb.. o yan-bu yana çevirdi.** Fazilov çok taneli ve cam gibi şeffaf bir salkım götürüp elənde sağa sola çevirdi. Mir Cəlal.

7. zarf. Derinden. **(Tapdıq) Dolu bir nəfəs alıb müəllimə tərəf baxdı.** (Tapdıq) Derinden bir nefes alıp öğretmene doğru baktı. Ə.Vəliyev. (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Doy- fiil.

Doydılar: Doydular – دويديلار Cana doymaq. Canından bıkmak. Bk. Can. **(Mələk) Cana doysa da hələ qəti qərara gələ bilmirdi.** (Melek) Canından bıkmış olsa da henüz kesin karar veremiyordu. İ.Şıxlı.

Doy- mec. Bezmek, bıkmak, usanmak. **Yar məndən doyubdursa; mən yardan doymamışam.** Yar benden doymuş olsa da; ben yardan doymamışım. Sarı Aşıq. (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Dön- fiil.

Dönüb: Dönmüştür – دونوب 1. Gittiği ve ya durduğu yönün tersine çevrilmek. **Atlı..bütün vücudu ilə səs gələn səmtə döndü.** Atlı, bütün vücuduyla sesin geldiği yöne döndü. M.Hüseyn. // İstikametini değiştirmek, başka yöne yönelmek. **Küçəni dönərkən bir Çin polisi onun qabağını aldı.** Sokağı dönerken bir Çin polisi onun önünü kesti. S.S.Axundov. // “Dönüp”, “Dönerek” ieklinde. 1) Kafasını, Yüzünü çevirerek. **Yeriyəndə dönüb dalı baxmağı; ahunun balası senden öyrənib.** Yürürken kafasını çevirip arkaya bakmayı, ahunun yavrusu senden öğrenmiş. Q.Zakir. 2) Cevap olarak. **Dönüb belə dedi...Dönüp böyle dedi...**

2. Geri gelmek. **Köç dönəndə axsaq keçİ qabağa düşər.** Göç dönerken aksak keçİ önde gider. (Atasözü). **Bir gün Qərənfillə Bahadır yenə adi qayda üzrə bir yerdə**

evə dönürdülər. Bir gün Qerenfil ile Bahadır yine alışılmış olduğu gibi birlikdə eve dönüyörlərdi. S.Rəhman.

3. Sözüni, vaadini, kararını bozmaq, sözündən qaçmaq. // İmtina etmək, kararından dönmək. **Mirzə Valeh dediyindən dönmədi.** Mirza Valeh sözündən dönmedi. S.Rəhimov.

4. Şəklini almak. **Axşam oldu, boz buludlar döndü vulkanlı dağlara.** Akşam oldu, boz bulutlar yanar dağlara dönuştü. H.Cavid. (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Dövrə is.

Dövrəsin: Çevresini, etrafını – دۆره سين

1. Çevre, daire.

2. Etraf. Bir şeyin dışarıdan və içəridən dörö tarafı. **(Bəhram Saraya) Sən mənəim şəmimsən və mən pərvanə kimi daima dövrəndə fırlanmağa hazırəm.** (Behram Saray'a) Sen benim ıemimsin və ben kelebək gıbi daima etrafında dönməyə hazırım. C.Cabbarlı.

3. Bakırdan, kildən vs.-dan yapılmış böyük yastı kab, sini, tepsi. **(Tubu:) (Gülnisə) Bir az düyü arıtla, atana bir dövrə südlü yayma bışır.** (Tubu) (Gülниса) Biraz pıriñç ayıkla, babana bir sini sütlü yayma pışır. Ə.Haqverdiyev.

4. Ardi arda elementlərin birləşmiş yapı. Elektrik devresi.

5. Yarışın her bır yarışmacının yalnız bır kərə katılmasına imkan sunan böölümü.

6. Bır şeyin ardıcılve devamlı olması, sıkl. (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Döz-: Dözmək, sabretmək – دۆز Sabretmək, dayanmaq. Soyuq dəmir çəkicə dözər. Soğuk demir çekiçe dayanır. (Atasözü). (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Dözə bilmək: Tahammül edebilmək – دۆزه بيلمک

Dur- fiil.

Dur: Dur – دور 1. Ayakta, harekətsiz dayanmaq. **(Odabaşı Xudayar bəyə) ..Di, burda niyə durubsan, buyur, gedək mənzilə.** (Odabaşı Xudayar beye) ..A, nədən burada duruyorsun, buyur, evə gidelim. C.Məmmədquluzadə.

2. Ayağa kalkmaq, yerindən kalkmaq, oturuğu yerdən kalkmaq.

3. Yerləşmək, olmaq, dikelmək. **Gəl bahar gəl özünü cəbhədə zənn etmə tək, durmuşam burda dünəndən qaya tək.** Gel bahar, gel, kəndini cephədə yalnız sanma, dünəndən kaya gıbi burada duruyorum. S.Rüstəm

4. Bir şey üzerinde dayanmak, bir şeye istinat etmek.

5. Bedenine uygun olmak. Elbise üzerinde iyi duruyor.

6. Dik durmak. Tüyləri biz-biz durdu.

7. Kalmak, dayanmak. Biraz burada duralım.

8. Sakin kalmak. **Yerdə su durmayıb fışkırdığı kimi, mənim dərdim də daha qəlbimdə durmayır.** *Yerde su durmayıp fışkırdığı gibi, benim de derdim artık kalbimde durmuyor.* A.Divanbəyoğlu.

9. Dözmek. **Qarşımda duramaz nə səl, nə daşqın, təbiətlə mənim zərəfətim var.**
M.Müşfiq. (ADİL. 1.c / BAKU 2006)

Durmam: Kalkmam – دورمام Bk. Dur- .

Dut-: Tut- , kapsamak, doldurmak / Duta: Tutarsa- دوتا

Dutdi: Tuttu – دوتدی

Dünyadə: Dünyada – دونیاده

Düşdüxca: Düşükçe – دوشدوخجا

Edər: Eder – ایدر

Edim: Edeyim – ایدیم

Edubdur: Etmiştir – ایدوبدور

Əl be əl: Elden ele – ال به ال

Əl götürürəm: Vaz geçerim, elimi çekerim / ümidi keserim – ال گوتوررم

Elə: öyle – ایله isim.

1. O sayak, o şekil. **Şəxs gərək elə bir iş tutsun ki, onu bacarıb yerinə gətirməyə qabiliyyəti olsun.** *Kişi, hakkını verip bənarabileceğə bir meslek edinmelidir.* C.Məmmədquluzadə.

2. Ancak, yalnızca. **Elə mən deyiləm hüsnünə mayıl, göz dikibdir tamam Qarabağ sənə.** *Sana meyilli olan yalnızca ben değilim, bütün Karabağ sana göz dikmiştir.* Q.Zakir

3. O tarafa, o semte. Mən belə gəldim, o elə getdi. Ben bu tarafa geldim, o, o tarafa gitti.

4. Çoğul olarak. **Amma elələri də var ki heç bir iş görməyib, ovqati-əzizələrini mütləq bəkarçılıqda zəyə edirlər.** *Ama öyleleri de var ki, hiçbir iş yapmayıp değerli zamanlarını işsizlikte heder ediyorlar.* F.Köçərli.

5. Edat gibi ait olduğu cümleinin anlamını aydınlatır. **Məni dilə tutan elə Alxan özü olmadımı?** Beni yola getiren Alxanın ta kendisi değil miydi? İ.Əfəndiyev.

6. “DA” edatı ile: 1) O tarzda. **Pişik ilə nə tövr rəftar əyləyirsən, elə də arvad ilə lazımdır rəftar əyləmək.** Kedi ile nasıl davranıyorsan, kadınla da öyle davranmak lazımdır. C.Məmmədquluzadə. 2) O halde, böyle olursa. Yaxşı, elədə sən get, mən də gələrəm. Tamam, o halde sen git, ben de gelirim. 3) Olduğu gibi. Necə idisə, elə də qalıb. Nasıldıysa öyle de kalmış.

7. “Ki” bağlacı ile. **Elə ki, qəti qərara gəldi, fikrindən dönməzdi.** Kesin karara geline fikrindən dönməzdi. M.İbrahimov. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Əlindən: Elinden – اليندن Əl isim.

Əri-: Eri- / Əriyub: Eriyip – أرييوب fiil.

1. Sıcaklığın etkisinde sert cismin sıvıya dönüşmesi. **Ocağın yaxınlığındakı qar yığınları yavaş-yavaş əriyirdi.** Ocağın yaxınındakı karlar yavaş-yavaş eriyordu. Ə.Vəliyev.

2. Karışımın içine karışmaq. Şeker çayın içində eridi.

3. mec. Zayıflamaq, süzölmək. **Qız, bu nə gündür, sınıxıb əriyibsən?** Kız bu ne hal, (neden) süzölmüşsün? Mir Cəlal.

4. Utanmaq. **Böhtanını geriə ud! Əriyərsən bir sözümdən.** İftiranı geri yut! Erirsən tek sözümle. S.Vurğun.

5. mec. Yavaş-yavaş yok olup gitmek. **Qanadlar yavaş-yavaş əriyib axırda tamam yox oldular.** Kanatlar yavaş-yavaş eriyip sonunda tamamen yok oldular. “Köroğlu”

6. mec. Lezzet almaq, valeh olmaq. Onu görüncə əriyirəm. Onu görünce valeh oluyorum.

7. mec. Satılmək. Bu yollarda çox mallar əridi. Bu yollarda çoklu mal satıldı.

(ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Ərz əylədi: Buyurdu, arzetti, bildirdi – عرض إليه دی **Bəli, ərz əyləyirəm, yatmışıq, heç şeydən xəbərimiz yoxdur.** Evet, bildiriyorum, uyumuyuz, hiçbir şeyden habərimiz yoktur. T.Ş.Simurq (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Etdi: Etti – ايتدى Et- fiil.

Etdun: Ettin – ايتدون Et- fiil.

Etmərəm: Etmem – ايتْمَرَم Et- fiil.

Əyandu: Ayandır – عياندور Ayan sıf. Gözle görünün, açık, aşkar, aydın. Onun düzgünlüyü hamıya əyandur. Onun dürüstlüğü herkese aydındır. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Əyaqə/Ayaqa: Ayağa – اياقه Ayaq is.

Eylə: Eyle, et – ايله Eyle- fiil

Eyləmə: Eyleme, etme – ايلمه Eyle- fiil. Olumsuz anlamda. Bir eylemde bulunmaktan men etme.

Eyləmişəm: Etmişim, eylemişim – ايلميشم Eyle- fiil.

Eylər: eyler, eder – ايلر Eyle- fiil.

Eyləsin: Eylesin, etsin – ايلسين Eyle- fiil.

Eyliyə: Ede – ايله Eyle- fiil.

Əynimə: üzerime – اينيمه Əyin is.

1. Bedenin kafa dışında bütünü. Əyninə yeni kostyum geymişdir. Üzerine yeni kostüm giymiştir.

2. Elbise, kıyafet. Əyni kəhnədir. Kıyafetləri eskidir. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Fərq eyləməz: Farketmez – فرق ايلمز Fərq is. (Arap.)

1. Eşyaları ve insanları bir birinden ayıran her hangi özellik. *Köhnə aşinalığın təzə dostluğun, fərqi var qış ilə yaz arasında. Eski tanışlıkla yeni arkadaşlığın, kış ilə yaz kadar farkı var.* Aşıq Ələsgər.

2. Değer ayrılığı. *Ancaq yaş fərqlərinin çox olmadığına baxmayaraq Ağca qarı gözə ərindən bir az qoca dəyirdi. Ancak (aralarındaki) yaş farkının fazla olmadığına rağmen, Ağca kadın kocasından biraz yaşlı görünüyordu.* Ə.Əbdülhəsən. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Geçüb: Geçip – گچوب Geç- fiil.

Dərədən geçib getd. Deredən geçip gitti.

Gedəndə: Giderken – گيدنده Git- fiil.

O gedəndə dalınca boz biçənəklər əl salladı. O giderken ardından boz biçenekler el salladılar.

Gedərsən: Gidersen, Gider isen – گيدرسن Git- fiil. Sən gedərsən mən də gedərəm. Sen gidersen ben de giderim.

Gəlinçə: Gelince – گلنجه Gel- fiil. Sən gəlinçə üzüm gülər. Sen gelince yüzüm güler.

Gəlləm: Gelirim – گلم Gel- fiil.

Azərbaycan Türkçesinin farklı ağızlarında, bazı durumlarda bir kaidesi olmaksızın, bazı fiillerde, örneğin Gel- fiilinde, birinci tekil kişi, yani “Ben” zamiri ile kurulmuş cümlülərdə genelliklə /l/ ve /r/ sesindən sonra gələn ünlü harf düşər və ondan önce gələn ünsüz, çift olaraq talaffuz edilir. Gəlləm, görrəm, verrəm, gətirəm, götürəm, qırram, durram vb.

Gəlməsün: Gəlməsin – گلمسون Gel- fiil.

Gər: Eger – گر Gerçi, egerçi, ger Ed. (Fars.) **Gərçi hər dildə var qəzetlər çox, bizə ondan və leyk faidə yox.** S.Ə.Şirvani. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Gətü: Getir – گتو Getir- fiil.

Gətürəm: getiririm – گتورم Bk. Gəlləm.

Geymərəm: Giymem – گيمرم Giy- fiil.

Gidub: Gitmişdir – گيدوب Git- fiil.

Girə: Girsin – گيره Gir- fiil.

Gör gilən: Gör gilen – گور گيلن Gör- fiil.

Gördülə: Gördüler – گوردوله Gör- fiil. Az.T. konuşma dilinde, bir kaideye uymaksızın, bazen sonu /r/ ünsüzü ilə biten fiillerin sonundakı /r/ sesi düşüşə uğrar.

Görəm: Göreyim – گورم Gör- fiil. Bunca yolu səni görəm diyə gəldim. Bunca yolu seni göreyim diyə geldim.

Görəndə: Gördüğü(m) zaman – گورنده Gör- fiil.

Görirəm: Görüyorum – گوريرم

Görsənür: Görünüyor – گورسنور

Götüdi: Götürdü – گوتدی

Göz tiküb: Göz dikmiş – گوز تيكوب

Gözümdən salmamış: Gözümdən düşürmeden – گوزومدن سالماميش Gözdən sal- Gözden düşür-

1. İtina etmemək, unutmak. *Aydın, qələbəsinin bu cür gözdən salınmağına dözürdü. Aydın, galibyyətinin bu şəkildə itinasız kalmasına tahammül ediyordu.* M.Hüseyn.

2. Uzaklaştırmak. *Ələsgəri gözdən salma irağa, necə dözümlə belə dərdü firağa?*
Aşıq Ələsgər. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Hansı: Hangi – هانسی sif.

1. İki ve ya birçok şeyden birini belirtecek cevap almak için soru gibi kullanılır.
Vəzir, mənim üçün hansı peşəni məsləhət görürsən? Vəzir, benim için hangi işi uygun görüyorsun? Ü.Hacıbəyov.

2. Ayırıcı, Belirleyici soru gibi kullanılır. *Bir deyın görüm, xanım hansınızdır, qulluqşu hansınızdır? Bir söyleyin bakayım, hanginiz hanım, hanginiz yardımcısınız?*
(ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Harda: Nerede – هاردا Harada soru zamiri. *(Murad) Nigar kimi gənc, gözəl, çocuqlarına baxan mehriban bir qadını haradan tapacaqdı? (Murad) Nigar gibi genç, güzel, çocuklarına bakan şefkatli bir kadını nereden bulacaktı?* S.Hüseyn. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

İslanub: Islanmış – ایسلانوب Islan- fiil.

Islak duruma düşmek. *Saman və ot tayaları, qalın kol-koş, yaşıl ağaclar islandıqca, havanı xoş bir ətirə doldururdu. Saman ve saman balyaları, sık çalılar ve yeşil ağaclar islandıqca hoş bir kokuyla havayı dolduruyordu.* M.İbrahimov.

İssi: Sıcak – ایسی İsti sif.

Isıtılmış, sıcaklığı arttırılmış, soğuk zıddı. İsti otaq. İsti ütü. İsti süd. *Nə gözəldir dolaşmaq isti yay fəsilləri, bu sərin sahilləri. Ne güzeldir dolaşmak, sıcak yaz mevsimleri, bu güzel sahilleri.* M.Müşfiq. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

İdər: Eder – ایدر Et- fiil.

İmdi: Şimdi – ایمدی Bk. İndi.

İndi: Şimdi – ایندی Şimdi zarf.

1. Bu anda, şimdiki zamanda, bu saat. *Dağlar, sənin ilə həmdəm olmadım, əsirgərsən indi qarı da məndən. Dağlar senin ile hemdem olmadım, esirgersin şimdi karı da benden.* Qurbani.

2. Başka konuya geçiş yapmak için kullanılır. İndi mən sizi yeni əsərlərlə tanış edəcəyəm. Şimdi ben sizi yeni eserlerle tanıştıracam. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

İmdigə: Şimdi ki, şimdi – ایمدیگه Bk. İndicə.

İndicə: şimdi – ایندیجە zarf. Bu saat, bu dakika, hemen şimdi. *Günün şöləsindən parladiqca qar, deyirsən indicə əriyəcəkdir. Güneşin ateşinden parladiqca qar, sanırsın şimdi eriyecekler.* H.Arif. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

İvdə: Evde – ایودە zarf. Evde padişahsan eşikdə sıçan. Evde padıahsın dışarıda faresin.

Keçüb getdi: Geçip gitti – کچوب گیتدی O çətin günlər keçib getdi. O zor günlər keçip gitti.

Kəsdi: Kesti – کسدى Birdən birə yolumuzu bir atlı kəsdi. Aniden yolumuzu bir atlı kesti.

Kimi: Gibi – کیمی Benzer, gibi. Senin kimi. Senin gibi, sana benzer. (TTS/ Hazırlayanlar: TEKİN TALAT, ÖLMEZ MEHMET, CEYLAN EMİNE, ÖLMEZ ZUHAL, EKER SÜER /ANKARA 1995)

Könül: Gönül – کول is.

1. Kalp, yürek (manevi manada). *Könlümün sevgili məhbubu mənim, vətənimdir, vətənimdir, vətənimdir, vətənim.* A.Səhhət.

2. İstek, arzu, heves, meyl. (Nigar:) *..Qonşu arvadların sözünə görə qızın könlü Yusifdədir.* N.Nərimanov. (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Külbaş: Başına kül elənmiş olan* – کولباش Beddua ve küfür ifadəsi. *Kül başına, gözəl fərə, beçə də səni bəyənmir. Kül olsun başına, güzel ferik, eke de seni beğenmiyor.* (Atasözü) (ADİL. 2.c / BAKU 2006)

Necə: Nasıl – نیجە

1. zarf, soru anlamında; nasıl, ne şekilde, ne tür. (Sona xanım:) *Dan yeri ağarıb sabah indicə açılar, bilmirəm necə edim? Tan yeri ağarmış, şimdi sabah olacak, bilmiyorum ne edeyim?* M.F.Axundzadə.

2. zarf, ne derecede, ne kadar. Bazen “de” edatı ile de kullanılır. *Bu iş necə çətin işdir. Necə də gözəldir.*

3. edat. *Hayret, şaşırma ifadəsi. Necə! Qayıtmışdır!... Necə! Nə dedin!*

4. edat. *Necə bir dost sənə məsləhət görürəm.* (ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Nədən: Neden – نندن sıf. Ne için, ne sebeple, neye göre, niye? *Nədən saralıbsan sən də mən kimi, nədir dərdin ey bi çarə şamama? Neden saralmışsın benim gibi sen, nedir dərdin ey çaresiz şamama*⁸⁴? M.P.Vaqif. (ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Nədərsən: Ne yaparsın, ne edersin – نیدرسن *Mən olmazsam sən nədərsən?*

Nədu: Nedir– ندو *De görüm dərdin nədu?*

Neyləsun: Ne yapsın, ne etsin – نیلسون *Yazıq bu saatdan sonra neyləsin, əlindən bir şey gəlmir.*

Neylim: Ne yapayım, ne edeyim – نیلیم *Mən bu durumda neylim bilmirəm.*

Odlu: Ateşli

1. اودلو sıf. Alevi olan, yanan. *Səbzəlinin dodaqlarında papirusun odlu külləri tökülürdü. Sebzəlinin dudaklarında sigaranın ateşli külləri dökülüyordu.* S.Rəhimov.

2. mec. Kırmızı, ateş rengində. *Onun dalısınca yarır mənim də, odlu üfüqləri xəyalım yenə. Onun ardından benim de, alevli ufukları halim deliyor.* M.Rahim.

3. mec. İhtiraslı, coşkun, yanar. *O o qədər odlu danışır ki, tər başından üzünə, boyun-boğazına sızıb tökülürdü. O o kadar ateşli konuşuyordu ki başından yüzünə, boyun-boğazına süzüb dökülüyordu.* Ə.Vəliyev.

4. mec. Etkili, yakıcı. *Ürəyindəki odlu bir həsrətlə yalvarırdı. Yüregindəki ateşli bir hasretilə yalvarıyordu.* S.Rəhimov. (ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Ol-: fiil.

Ola: Ola, olsun – اولا *İstəyirəm bir an öncə yaz ola, bahar gələ, ürəyimə nəşə dola. Bir an önce yaz olsun istiyorum, bahar gelsin, yüreğime neşe dolsun.*

Ollam: Olurum – اولام *Ay bala mən sənə bu açıq sözlülüğünə qurban ollam. Ey yavrum ben senin şu açıq sözlülüğünə kurban olurum.* Bk. Gəlləm.

Olmasun: Olmasın – اولماسین Ol- fiil. Olumsuz olarak kullanılıyor.

Olmusan: Olmuşsun – اولموسان Ol- fiil. *Sən artıq böyük qız olmusan, ağır əfzəl dolaşmalısən. Sen artık byğk kız olmuşsun, ağır(olgunca) dolanman gerekiyor.*

Ox: Ok – اوخ is. 1. Yayla atılan sivri uçlu ve ya ucuna sivri metal geçirilmiş mil (eski silah türü). *Bunu fikirləşib, Koroğlu başçı durnaya bir ox atdı. Bunu düşünüb, Koroğlu başçı turnaya bir ok attı.* Koroğlu. (ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Oxu-: fiil

⁸⁴ Güzel kokulu bir tür kavun.

Oxur: Okuyor – اوخور Oxumaq:

1. Yazılmış bir şeyi gözden geçirerek sesli veya sessiz mütalaa etmək.
2. Eğitim almak, öğrenmek.
3. Şarkı vs. ifa etmək, bir şeyi ahenk ile söylemek.
4. Şakımaq, ötmək.
5. mec. Hissetmək, sezmək, duymək.

(ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Öl-: fiil.

Ölmüyüb: Ölmemiş – اولمىوب *Uşaq ruhum hələ ölmüyüb. Çocuk ruhum henüz ölmemiş.*

Ölsə: Ölür isə – اولسه Öl- fiil. *O ölsə mən də ölərəm. O ölürse ben de ölürüm.*

Ölübdür: ölmüştür – اولوبدور Öl- fiil. *Mənə dedilər o ölübdür ancaq mən inanmıram. Bana o ölmüştür dedilər ancak ben inanmadım.*

Öluncə: Öldüğünde – اولونجه Öl- fiil. *Mən öluncə vətənimdə quyulasınlar. Ben ölünce vatanımda gömsünler.*

Öz: Kendi, öz – اوز is.

1. Şəxsinə, kendinə aid olan, özəl olan. *Birdən (İskəndərin) tərlən qanadlı xəyalı uçub, öz vətəninə, doğma Azərbaycan elinə getdi. Aniden (İskənderin) tərlən kanatlı həyalı uçub, öz vətəninə, doğma Azərbaycan elinə gitti. Ə.Vəliyev.*

2. Sadəcə kendinə və ya birşeyə özəl. *Bahadır öz gür və iti səsi ilə çağırırdı..Bahadır kendi gür və keskin səsi ilə səsləndi.. S.Rəhman.*

3. Doğma, yaxın. Öz xalqımız.

4. Bir işdə şəxsən, vasitəsiz iştirak edən şəxsi və ya obyekti göstərmək üçün isimdən sonra gəlir. *Nəhayət, iri qayaların və kolların arasından çayın özü görünməyə başladı. Nihayət, böyük qayaların və bitkilərin arasından nehrin kendisi görünməyə başladı. Çəmənəzəminli.*

5. İsim və ya şəxsi zəmiri yerinə bağımsız istifadə edilir. *(Aslan bəy)..Yaxın yerdən bilmişəm, özü xəbər göndərmiş. (Aslan bəy).. Yaxınlarından duydum, kendi xəbər göndərmiş. C.Cabbarlı.*

6. Bir insanın və ya bir şeyin böyüklüyünü, önəmli və mevkisini vurğulamak üçün istifadə edilir. *General özü gəlmişdi. Generalın ta kendisi gəlmişdi.*

(ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Özgə: Başka – اوزگه sif.

1. Başka, digər. **Özgə məsələ.** *Başka mesele.*
2. Kollektife mansup olmayan. **Mən ki, özgə adam deyiləm.** *Ben başkası deyiləm ya.*

3. İs. anlamında. **Rüstəm bəy Gülnazı özgəsinə ərə verir.** *Rüstəm bəy Gülnazı başkasına ərə veriyor(başkası ilə evləndiriyor).* Ü.Hacıbəyov.

(ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Qal-: fiil.

Qalub: Kalmıştır – قالوب 1. Olduğu yerde ve halda durmak. Yerini dəyişməmək. Yerindən gitməmək. **Evdə ancaq Sona ilə Bahadır qaldı.** *Evde sadece Sona ilə Bahadır kaldı.* N.Nərimanov.

2. Varolmaq, mevcut olmaq, davam etmək. **Onun gözəlliyində ancaq iki gözü qalmışdı.** *Onun gözəlliyindən sadece iki gözü kalmıştı.*

3. Sağ olmaq, həyatda olmaq, yaşamaq. **Şirin güftərindən ayrı lalam mən, ümid yoxdur gələn ilə qalam mən.** Q.Zakir.

4. Artan, geriye kalan anlamında. **On kilo düyüdən, bir kilo qalmışdır.** *On kilo pirinçten bir kilo kalmıştır.*

5. Geciktirmək, sonraya buraxmaq. Başka zamana ertelemək. **İclas sabaha qaldı.** *Toplantı yarına ertelendi.*

6. Bir yerde unutulup buraxılmaq. **Gözlüyüm evdə qalıbdır.** *Gözlüğüm evde kalmıştır.*

7. Miras kalmək. **Atasından ona xeyli şey qaldı.** *Atasından ona birçok şey kaldı.*

8. Mahrum olmaq, elden çıkmək. **İşsiz qalmaq.** *İşsiz kalmək.* **Yuxusuz Qalmaq.** *Uykusuz kalmək.*

9. Yapamamak, davam ettirememək. **Dərsdən qalmaq.** *Dersten kalmək.*

10. Konuk olmaq. Geçici olaraq bir yerdə kalmək. **Bu gecə harda qalmışdınız?** *Bu gece nerede kalmıştınız?*

11. Ait olmaq, üzerine vəzifə olmaq. **Onun dərdin çəkmək sənə qalıbdır?** *Onun kəygisini çəkmək sənə mi kaldı?*

12. İlişmək, ilişip kalmak, girip çıkamamak. **Güllə əzələsində qalıbdır.** Kurşun kasında kalmış.

13. Bir duruma düşmək. **Bir hala qalıbdı.** Bir durmda kalmış. **O üç yaşında atasız qalıb.** O üç yaşında babasız kaldı.

14. Devam etmək. **Sözündə qalmaq.** Sözündə kalmak.

15. Gecikmək, gelip varmamak. **Yarı yolda qalmaq.** Bu vaxda kimi harda qalmısan? Bu saate kadar neredə kalmıştın?

16. Zaman, vakit hakkında. **Ayın axirinə iki gün qalıbdır.** Ayın sonuna iki gün kalmış.

(ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Qalubsan: Kalmışsın – قالوبسان Güney Azərbaycanın Erdebil gibi bazı ilçelerde bu şekilde talaffuz ediliyor.

Qan: is.

Kan – قان

1. Canlıların damarlarında dolaşır, onun bütün hücrelerinin gıdalanmasını ve maddelerin mübadəlesini sağlayan kırmızı sıvı. **Sadiq kişi əllərinin qanını arxada yuyub üz qoydu həyətdən çıxmağa.** Sadıq bey ellerinin kanını arkada yıkayıp bahçeden çıkmak istədi. C.Məmmədquluzadə.

2. mec. Kan akrabalığı anlamında. **Səmədin qorxusu qaçdı və öz-özünə : Yox-a, özümünküdür? ... Qandır, zarafət deyil, -deyə bacısı oğlundan lap arxayın oldu.** Səmədin korkusu kaçtı ve kendi kendine: Yok ya, bizden midir?... Akrabadır, şaka değil, -diye bacısının oğlundan yana kaygısı kalmadı. B.Talıblı.

3. mec. Cinayət.İnsan öldürmə. Burada deyəsən qan var. **Burada sanki cinayət var.**

4. mec. Düşmanlık. **Aralarında qan var.**

5. öldürülen insanın intikamı. **Atamın qanını unutmaq üçün mən gərək bişərəf və binamus adam olam.** Babamın kanını unutmak için benim şerefsiz ve namussuz olmam gerekiyor. M.İbrahimov.

6. mec. Savaş anlamında. **Qan olmasın deyə dünya xalqları arasında sülh olmalıdır.** Savaşın olmaması için dünya halkları arasında barış sağlanmalıdır.

7. mec. Doğa, fitrat. *Oğurluq onun qanında var. Hırsızlık onun kanında var.*
(ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Qarə/qara/qarə/qəra: sıf.

Kara, siyah – قره

Bütün renklerin en koyusu, is, kömür rengi (beyazın zıddı). (ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Qonaq: Konuk, Misafir – قوناق

1. Görüşmek için veya başka bir amaçla birinin evine gelen insan.
2. Geçici olarak bir yerde kalan insan. (ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Qop-: fiil.

Qopdi: Koptu – قوپدی

Qoy-: fiil.

1. Bir şeyi bir yere bırakmak.
2. Emanet etmek.
3. Okumak, çalışmak ve başka işler için bir yere yerleştirmek.
4. Bir şey yapmaya izin vermek.
5. Rahat bırakmak.
6. Sonraya bırakmak. Başka bir yere ertelemek.
7. Havale etmek, yüklemek.
8. Tesis etmek, dikmek.
9. Başına geçirmek, giymek.
10. Harcamak, işletmek.
11. Saklamak, döşemek.
12. Tayin etmek.
13. Belirlemek.
14. halletmek.
15. Yazmak, yazı ile işaret etmek.
16. Düzeltmek. Teşkil etmek, ayarlamak.
17. Bir insan veya bir şey için durumu ayarlamak.

(ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Qoy: isim.

İzin, rıza, emir, onay bildirir. *Kim ki bu halə düşmədi, qoy vara kəndi halinə.*

Nəsimi.

Qoyar: İzin verir – قویار Koy- fiil.

Qoydi: Koydu – قویدی

Qoyma: İzin verme – قویما

Qoymaram: İzin vermem – قویمارام

Qoyub gedərsən: Bırakıp gidersen. Koyup gidersen – قویوب گیدرسن (ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Quri/quru: sıf.

Kuru قوری Yaş olmayan.

Rahat: sıf.

zarf. *Yarım saat qədər yenə rahat uçuruq.* Yarım saat kadar yine kolay uçuruz.

M.İbrahimov.

Rahətdur: Rahattır, kolaydır – راحتدور (ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Rəsm: sıf. zarf. Adet, ayin, üsul.

Rəsmdur: Adettir – رسمدور (ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Rəvan: Akar, akışkan.

Rəvandur: Akıyor – رواندور (ADİL. 3.c / BAKU 2006)

Sabah: isim. Bugünden sonra gelecek gün. Seher,yarın – صباح (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Sal-: fiil.

Birşeyi yükseklikten aşağı atmak. Düşürmek.

Salma: Düşürme – سالما

Salsun: Düşürsün – سالسون

Salub: Düşürmüş – سالوب

Salubsan: Düşürmüşsün – سالوبسان (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Saral-: fiil.

Sarı renk olmak.

Saralubsan: Sararmışsın – سارالوبسان mec. Hastalanmışsın. (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Saxla-: fiil.

Tut – ساخلا

1. Birşeyi elinde tutub düşmesine izin vermemek.

2. Durdurmak, hareketini kesmek.

3. önünü kesmek.

4. Sahip olmak.

5. Yaşamak için gerekli koşulları sağlamak.

6. Muhafaza etmek.

7. Saklamak, kimseye göstermemek.

8. Yıkılmasına izin vermemek.

9. İhtiyat etmek, koruyup saklamak.

10. Bir yerde kamaya mecbur etmek.

11. İşini, sözünü vs. Yarım bırakmak.

12. Bazı isimlere eklenerek farklı anlamlar çıkarılır. Ayaq saxlamaq, dilini saxlamaq, başını saxlamaq, göz üstə saxlamaq... (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Səslən-: fiil.

1. Ses çıkarmak.

2. Çağırana cevap vermek. **Səsləyəndə:** Seslenince – سسلينده (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Sın-: fiil.

Kır- .

1. Parçalamak, kırıp dökmek.

2. Kopararak ayırmak, kırmak.

3. Bozmak. Harap etmek.

4. Sakat yapmak.

5. mec. Mahvetmek.

6. mec. Üzmek.

7. mec. Hevesle, şevkle oynamak.

Sındırsın: Kırsın – سينديرسين (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Sora: zarf. Sonra – سورا (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Sor-: fiil.

Soruşmusan: Sormuyorsun – سوروشموسان

Susuzdan: Susuzluktan – سوسوزدان

Talandi: Yağma edildi – تالاندى

Tap-: fiil.

Tapdi: Buldu – تاپدى

Tapdım: Buldum – تاپديم

Tapşır- / Tapşur: Ismarla – تاپشور

1. Havale etmek.

2. Birini veya birşeyi korumak. (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Tək / mən tək: Gibi, benim gibi – من تک ، تک **Sarı gül tək:** Sarı gül gibi – تک، ساری گول تک

Tez: zarf. Erken – تز Derhal, gecikmeden. (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Tök- : fiil.

1. Boşaltmak.

2. Durmadan yağmak.

3. Sallandırmak, sallamak, salmak.

4. Bir yere birçok eşya veya insan toplamak.

5. Bazı isimlere eklenerek. Mürekkep fiil veya farklı anlamlı ifadeler yapar. Qan tökmək, qaşqabağını tökmək ... **Tökdüm:** döktüm – توکدوم **Tökər:** Döker – توکر (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Ucalt-: fiil.

Yükseltmek, güçlendirmek. **Ucaldi:** Yükseldi – اوجالدى (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Uzax: sıf.

Uzaq – اوزاخ Yakın olmayan. (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Üst: sıf.

Yukarı, üzeri.

Üstən: Üstüne, üzerine – اوستن Güney Azerbaycan konuşma ağızlarında kullanılan telaffuz şekli ile yazılmıştır.

Üstümə: Üzerime – اوستومه (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Ver-: fiil.

Verub: Vermiş, verip – وېروب

Viri: Verir – وېری

Vur-: fiil.

Vura gər: Eğer vurursa – وورا گر **Gər:** Eğer (Far.) **Vurmaram:** Vurmam – وورمارام

Xoş gəlmisən: Hoş gelmişsin – خوش گلمیسن **Xoş gəlur:** Hoşlanır, iyi gelir – خوش خوشدور **Xoşdur:** Hoştur – خوشدور

Yalquz: Yalnız – یالقوز

1. isim. Sınırlılık bildirir.

2. zarf. Yalnız, تنها, tek. (ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Yaman: sıf.

Yamandır: Yamandır – یاماندور 1. Pis. *Biçarə münəccimin başı yaman halda idi.* Çaresiz münəccimin başı büyük dertteydi. M.F.Axundzadə.

2. İnsafsız, merhametsiz.

3. mec. Etkiyi şiddetlendirmek için kullanılır.

4. is. Beddua, küfür.

5. Hayati tehlikesi olan.

(ADİL. 4.c / BAKU 2006)

Yandır-: fiil.

Yandırma: Yakma – یاندورما olumsuzluk belirtir.

Yaz-: fiil.

Yazubdu: Yazmış – یازوبدو Bazen metinlerde yazıbdı ve yazıbdı şeklinde de geçmektedir.

Yet-: fiil.

Yetmiyub: Varmamış – یتمیوب Bazen metinlerde yetmiyib olarak geçmektedir.

Yetub/yetüb:: Yetmiş, varmış – یتوب Yetib şeklinde de telaffuz edilmektedir.

Yoldaş: Yoldaş – یولداش

Yox: Yok – یوخ

Yoxdu: Yoktu – یوخدو Yoxdi şeklinde de telaffuz edilmektedir.

Yoxdur: Yoktur – یوخدور

Yüz ver-: Olmak, meydana gelmek – یوز üz ver- olarak da telaffuz edilmektedir.

Yüzümdə: Yüzümde – یوزومده

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Azerbaycan Edebiyatının Türk dünyası edebiyatında yeri onun zenginliği ve kıymetine (eski tarihe ait olması) dayanarak önem taşımaktadır. Özellikle Güney Azerbaycan edebiyatı sahasında günümüze kadar yeterli araştırmanın yapılmadığına şüphemiz yoktur. Bu coğrafya ve bu coğrafyada yaşamış ve yaşamakta olan yazar ve şairlerinin önemli bir kısmı henüz Türk dünyası ve dünya edebiyatına tanıtılmamış olması bizi bu çalışmayı yapmaya doğru yönlendiren en önemli etken olmuştur.

Güney Azerbaycan'da mersiye edebiyatı dil kullanımı ve edebiyatta etkisi açısından bugüne kadar hakettiği değerlendirilmeyi görmemiş ve gözardı edilmiştir. Bu çalışmamızda, 19. yüzyılda yaşamış olan şair Tebrizli Sarraf tanıtılarak onun divanındaki mersiyeler, söz varlığı boyutuyla ele alınıp, sözlüğü yapılmıştır. Mersiye ve novhe edebiyatı, Şia toplumunun ayrılmaz bir parçası olarak bilinmektedir. Türkçe sözcüklerin Azerbaycan Türkçesinin farklı ağızlarındaki görünümü oldukça ilgi çekici ve araştırılmaya değer bir konudur. Bu çalışmada Sarraf Divanında yer alan mersiyelerin sözlüğü yapılarak aynı zamanda bu ağız farklılıklarını ortaya koymaya çalışılmıştır. Sarraf'ın bir alim ve edebiyat ustası olduğunu göz önünde bulundurursak, onun tek bir ağıza dayanarak -ki bu Tebriz ağızı olmalıdır- şiir söylediği kanısına varmaktayız ve Sarraf Divanında görülen, yazıya yansıtılmış ağız farklılıklarının sebebi büyük olasılıkla o dönem farklı yörelere ait olan ve edebiyat sahasında yeterli eğitime sahip olmayan müstensihlerin duydukları mısraları kendi ağızlarında yazıya yansıtmaları olmuştur. Örnek olarak: **Bil-** fiiline bakılırsa:

Bülmərəm: Bilemem – بولمرم : **Bilmərəm olarak da deniliyor.** Azerbaycan Türkçesinin farklı ağızlarında **Bil-** fiili, **Bül-** olarak telaffuz edilir. Bülmürəm, Bülmürsən vb.

Mersiye'nin ilk ortaya çıkış zamanlarında İran şairleri Arap şairlerden etkilenip onları taklit ederek mersiye yazmaya başlamışlardır ve gittikçe mersiye'nin çeşitleri ortaya çıkmaya başladı. Son yüzyıllarda mersiye tamamen dini boyut kazanmıştır ve mersiye deyince akla tek ve ilk gelen konu, İmam Hüseyin'in şehit olduğu gün olur. İran'da Safevilere kadar mersiye'nin resmi kalıbı 'kaside' olmuştur. Safevilerin iktidara

geldikleri dönemden itibaren mersiyeler kaside dışında ‘Terkib-i bent’ kalıbında da yazılmaya başladılar.

Mersiyeler sade bir dille yazılır ve duygu bütünlükleri korunur. İmam Hüseyin ve Kerbela Vakası hakkında söylenen mersiyelere ‘Aşurayi Mersiye’ denilir. Bu tür mersiyelerin içerik açısından en bariz özelliği ‘İmam Hüseyinin yaşadığı zulümleri’ konu edinmesi ve böylece dinleyiciyi duygulandırıp ağlatmasıdır. Her şair bu vakayı şahsi duygularıyla harmanlayıp şiire döker ancak şiirin ana direği her zaman İmam Hüseyin ve Kerbela’da nasıl şehit edildiğidir. Psikolojik açıdan mersiye, şairin duyguları dışında felsefi yaklaşım ve psikolojisinden de etkilenmektedir.

Hacı Rıza Sarraf, bilimsel ve edebi toplantıların çoğunda her zaman yer alırdı ve yirmi yaşından itibaren ‘SAFA’ edebi topluluğunun önemli üyelerinden biri olmuştur ve bu topluluğun toplantıları Sarraf’ın şahsi evinde gerçekleşiyordu. Sarraf kısa yaşamı sürecinde 2500 beyite yakın şiir yazmıştır. Gazeller ve hicivleri dışında Kerbela Vakası hakkında da şiirler yazmıştır. Divanı’nın yarısından çoğunu bu konuyla ilgili olan mersiyeler oluşturmaktadır. Sarraf son yüzyılın en önemli mersiye şairlerinden biridir. Bazı şairler onu Sadi ve Nizami ile kıyaslamışlardır.

Sarraf’ın edebi kişiliğinin önemini daha iyi anlamak için, ondan sonra gelen önemli şairlerin de onun etkisinde kaldığını söyleyebiliriz. Çağdaş gazel şairi ‘Aliğa Vahid’ de bu şairlerden biridir. ‘Şehriyar’ da Sarraf’tan oldukça etkilenmiştir ve ondan ‘asrın üstün zekalı şairi’ olarak bahsetmiştir. Sarraf, İran’da Meşrutiyetin ilanından dokuz ay sonra elli dört yaşındayken astım hastalığı sebebiyle vefat etti.

Mersiye, ölen birinin ardından onu kaybetmenin verdiği acı ve üzüntüyle söylenen şiirlerdir. Bu bağlamda şiir yazar şairler edebiyat tarihinde ‘Mersiye Şairleri’ olarak biliniyorlar. Mersiye çeşitlerinin arasında dini mersiyelerin sadakat payı diğerlerine göre daha çok olduğu için en etkileyici mersiyeler bunlardır.

Bu tez çalışmasının önemi Azerbaycan Türkçesine ait çok sayıda söz varlığını içermesi ve bunların da günümüz Azerbaycan Türkçesine ait sözlüklerde yer almayan söz varlığı olmasıdır. Biz bu çalışmada mersiyeleri söz varlığı bağlamında inceleyip, ‘Aşurayi Edebiyatın’ dilin özgünlüğünü korumasında ve o dilin konuşanlarının edebiyat çerçevesi dahilinde asimilasyondan uzaklaşmasında etkisi de vurgulamaya çalışılmıştır. Mersiye’lerin edebi özellikleri ve üslubu incelenmiştir.

Sarrafa'n yazı dilinin  zellikleri ve onu, onunla aynı  a da veya ondan  nce ya amı  olan di er  airlerden farklı kılan hususlar i lenmi tir.

Sarrafa ve onunla aynı d nemde ya ayan mersiye  airleri, Sarrafa'n  iir dili ve  air kimli i, din ve edebiyatın etkile imi hakkında kısaca bahsedilmi tir.

Mersiye  airi olarak bilinen Sarrafa'n toplumsal ve siyasal konulu  iirlerinin de oldu u bu  alı mada ortaya konulmu tur.

Bu konuda daha  nce bilimsel bir  alı ma yapılmamı tır ve T rkiye'deki  a da  T rk Leh eleri ve Edebiyatları sahasında bir ilktir. Bu tez  alı masında ilk olarak Hacı Rıza Sarrafa-ı Tebrizi'nin ya amı, hayatı ve  alı ma konumuz olan eseri ve Sarrafa'n di er eserleri hakkında bilgi verilmi tir. Tez konumuz olan bu eserin i eri i a ıklanmı tır. Mersiyelerin edebi  zellikleri ve  slubu incelenmi tir. Sarrafa'n yazı dilinin  zellikleri ve onu, onunla aynı  a da veya ondan  nce ya amı  olan di er  airlerden farklı kılan hususlar i lenmi tir.

 alı manın di er a amasında yazarın Divan'ındaki mersiyelerin Transkripsiyonu yapılmı tır. Mersiyeler T rkiye T rk esine aktarılmı tır. Mersiyelerde ge en mekan ve  ahıs isimlerinin a ıklaması dipnot olarak verilmi tir.

KAYNAKLAR

Sarraf, T. “Divan-ı Kamil-i Ustad-i Suhan Edib-i Azerbaycan Sarraf”, Tebriz: Taş Baskısı, (ORANG Şahram Şahsi Kütüphanesi), 1938.

Sarraf, T. “Divan-ı Sarraf-i Tebrizi”, (Düzenleyen: GHOLİZADE Mustafa), Tebriz: Fahr-ı Azer Yayınları, 2004.

GHOLİZADE Mustafa, “Azerbaycan’da Aşura Edebiyatının Gelişimi”, İsfahan: Merkez-i Tahkikat-i Rayane-i Ghaemieh, 2004.

Hac Mirza Ebulhasan Raci Tebrizi, “Divan-ı Raci”, Taş Baskısı, 19??

SIDIK Dr.Hüseyin Muhammadzade, “Divan-ı Eşar-i Türki-yi Rıza Sarraf-i Tebrizi”, Tebriz: Nidayi Şems Yayınları, 2009.

Şah İsmail Sefevi, “Divan-ı Eşar”, Tebriz: El Yazma Nüshası, 1574.

AKPINAR Yavuz, “ Azeri Edebiyatı Araştırmaları” , İstanbul: Dergah Yayınları, 1994.

AKSAN Doğan, “Her Yönüyle Dil”, Ankara: TDK Yayınları,2000.

TARBİAT Mohammad Ali, “Danışmendan-i Azerbaycan”, Tahran: Farhang va İrşad-i İslami Yayınları, 1999.

TAHRANİ Şeyh Ağa Bozorg, “A’z-zaria İla Tesanifu’ş-şia”, Tahran: İslami Edebiyat,2001.

Hace Şemsu’d-din Muhammed-i Şirazi, Tahran: Gencine Yayınları,2009.

KORKMAZ Zeynep, “Türkiye Türkçesi Grameri”,Ankara: TDK yayınları, 2009.

ÖZÜNLÜ Ünsal, “Dilbilim Araştırmaları”, Ankara:Hitit Yayınevi, 1990.

CAFEROĞLU Ahmet , “Azerbaycan Edebiyatı”, Türk Dünyası Edebiyatı I (haz. Halil Açıkgöz), İstanbul: TDAV, 1991.

Muhammed D., “Tezkiretu’ş-Şuarayi Azerbaycan”, Tebriz: Azerabadegan Yayınları, Talar-i Kitab-ı Tahran, 1988.

DOLATABADİ Aziz, “Suhan-varan-i Azerbaycan”, Tebriz: Tebriz üniversitesi Yayınları,1998.

Şahriyar M.H.B.T, “Divan-ı Şehriyar”,Tahran: Zerrin Yayınları, 1992.

KASRAVİ Ahmed, “İran’da Türk Dili”, Tebriz: Tarih-i ma, 2005.

HEYET Cavad, “Azerbaycan Edebiyatı Tarihine Bir Bakış I-II”, Tahran:Varlık Yayınları,1990.

Allame Muhammed Ali Muderris-i Tebrizi, “Reyhanetul-Edeb”, 6 cilt, Tebriz: Hayyam Yayınları, 1995.

BATTAL Aptullah, “İbnü-Mühenna Lugati”, İstanbul Nüshasının Türkçe Bölüğünün Endeksi, İstanbul: Devlet Matbaası, 1934.

Azərbaycan Elmlər Akademiyası, “Azərbaycan Dialektoloji Lügəti”, Ankara: 1999.

“Sehahul-Acem Farsça Türkçe Sözlük, Kazan Nüshası”, Düzenleyen: BİGDELİ Gulam Hüseyin, Birinci Baskı, Tahran: Vahid Yayınları, 1987.

CAFARZADE İsmail, “Azerbaycan Türkçesi sözlüğü I-II”, Tebriz : Erk Yayınları, 2010.

BEHZADİ Behzad, “Azerbaycanca Farsça Sözlük”, Tahran: Andişe, 1990.

DEVELLİOĞLU Ferit, “Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat”, Ankara: Aydın Yayınevi, 2013.

DİLÇİN Cem, “Yeni Tarama Sözlüğü”, Ankara: TDK Yayınları, 2009.

ANVARİ Hasan, “Farhang-i Feşorde-i Suhan”, Tahran: Emir Kebir Yayınları, 2003.

ALTAYLI Seyfettin, “Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü C. I-II”, Ankara : TDK Yayınları, 2018.

DEHKHUDA Ali Akber, “Luğat-name-i Dehkhuda”, Tahran: Tahran üniversitesi Yayınları, 1998.

Dr. Mohammad Moein, “Farhang-i Farsi Moein”, Tahran: Tahran üniversitesi Yayınları, 1999.

AMİD Hasan, “Ferheng-i Farsi Amid”, Tahran: Tahran üniversitesi Yayınları, 1995.

KANAR Mehmet , “Türkçe-Farsça Büyük Sözlük”, Bayrak Yayınları, 2007.

Mirza Mehdi Han Esterabadi, “Ferheng-i Türki be Farsi Senglah”, Tahran: Merkez Yayınları, 1995.

Hazırlayanlar: Orucov Əliheydər, Abdullayev Bəhruz, Rəhimzadə Nərgiz ADİL 1.2.3.4.c , BAKU: Şərq-Qərb Yayınları, 2006.

TTS/ Hazırlayanlar: Tekin Talat, Ölmez Mehmet, Ceylan Emine, Ölmez Zühal, Eker Süer /Ankara: Simurg Kitapçılık ve Yayıncılık, 1995.

